Dumitru Constantin
DULCAN

ÎN CĂUTAREA SENSULUI PIERDUT

VOL. II
Creierul şi noua spiritualitate

EIKON

DUMITRU CONSTANTIN – DULCAN

ÎN CĂUTAREA SENSULUI PIERDUT
CREIERUL ŞI NOUA SPIRITUALITATE

Cuvânt înainte de Stela-Maria Ivaneş

Ediţia a II-a revăzută şi adăugită

Cluj-Napoca, 2008

Editura EIKON, 2008 Cluj-Napoca

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

CONSTANTIN-DULCAN, DUMITRU

În căutarea sensului pierdut / Dumitru Constantin-Dulcan.

Cluj-Napoca: Eikon, 2008.

2 vol.

ISBN 978 – 973 – 757 – 166 – 3

Vol. 2: Creierul şi noua spiritualitate. – 2008.
ISBN 978 – 973 – 757 – 168 – 7

Copertă: Cristian Cheşuţ

CUPRINS

Cuvânt înainte de Stela-Maria Ivaneş 7
Cuvântul autorului ...23
Capitolul 1
Noile ipostaze ale creierului uman 29
Cum gândim 33
Influenţa factorilor psihici asupra neurogenezei şi neuroplasticităţii 53
Capitolul 2
Implicaţii ontologice şi finalitate în neurogeneză şi neuroplasticitate 63
Capitolul 3
Creierul şi conştiinţa 89
Neurofiziologia conştiinţei 93
Există o extensie a conştiinţei dincolo de creierul uman? 101
Spre o nouă ştiinţă a conştiinţei 104

Capitolul 4

Creierul şi emoţiile 115

Substratul biochimic al emoţiilor 122

Sentimentul de empatie 123

Psihologia mulţimilor 125

Addicţia şi senzaţiile „tari” 128

Râsul 128

Frica 129

Chimia iubirii 133

Emoţia muzicii 137

Simţul moral în concepţia ştiinţifică actuală 141

Capitolul 5

Conştiinţa de dincolo de moarte 147

Capitolul 6

Lecţiile psihologiei transpersonale 171

Capitolul 7

Stările modificate ale conştiinţei 181

Apostolul Pavel i 182

Jeanned’ Arc 185

JakobBohme 185

Visul anticipativ (predictiv) 192

Capitolul 8

Omul în faţa religiei 201

Presiunea „culturii” populare asupra minţii 206

Întâlnire cu necunoscutul 209

Vindecările prin Sacru 217

Vindecările de la Lourdes 218

Miracolul de la Fatima 222

Jao deDeus – 226

Într-un ashram din India 229

Mari tămăduitori în istorie 233

IisusChristos 234

Martori ai miracolelor 242

Sfântul Nectarie de la Eghina 243

Un mare mister: Arsenie Boca 252

Concluzii asupra vindecării prin Sacru 263

Lumina de la Sfântul Mormânt din Ierusalim 267

Capitolul 9

Creaţionismul şi evoluţia 277

Capitolul 10

Criza spirituală a omului modern 295

Capitolul 11

Avertismente din „eter” pentru o nouă spiritualitate 305

Capitolul 12

Neuroteologia – o ştiinţă a viitorului? 317

Capitolul 13

Societatea, astăzi 331

Capitolul 14

Longevitatea în noua spiritualitate 349

Este posibilă întinerirea? 355

Capitolul 15

Sugestii pentru alimentaţia viitorului 373

Ce să mâncăm 376

Relaţia dintre alimentaţie şi cancer 389

Capitolul 16

Spiritualitatea şi societatea de mâine 399

Bibliografie 411

CUVÂNT ÎNAINTE

Congresul mondial de Psihosomatică de la Kobe-Japonia, din 2005, care a reunit somităţi

ştiinţifice ale lumii a conchis: fără iubire şi iertare (gândire pozitivă, autentică, deci!) pacientul nu se poate vindeca. Este necesară abordarea holistică a omului şi a bolilor sale.

Şocant.

Şocantă, categoric, este şi cartea profesorului Dumitru Constantin-Dulcan, reputat neurolog şi psi-hiatru român, cu aplecări clare spre fascinantul domeniu al Filosofiei Ştiinţei, Filosofiei vieţii, Filosofiei morţii şi Filosofiei devenirii „fiinţei întru fiinţă", cum ar fi zis Constantin Noica.

Şocantă este, însă, culmea ajunsă în Cunoaştere de o serie de ştiinţe particulare de vârf, între care Fizica cuantică, Genetica de ultima oră, Psihologia de succes sau Astrofizica, şi toate te pun serios pe gânduri. Căci ce ne spun ele acum, prin cercetători şi profesori de marcă, de la Universităţi celebre ale lumii, contravine, pur şi simplu, gândirii vechi cu care am fost obişnuiţi atâta vreme. Schimbările s-au petrecut în câţiva ani doar. Poţi să nu admiţi, absolut categoric

astăzi, că dacă acum ni se par SF sau realităţi virtuale stranietăţile de care se lovesc pe câmpurile Ştiinţei şi ale Gândirii, inteligenţele lumii, mâine vor avea o explicaţie clară, iar poimâine vor fi, poate, lucruri comune? Sau nu? Adevărul, întotdeauna, se naşte din contradicţie, contează doar ca el să fie ţelul. Dar drumul către el este, să recunoaştem, fascinant!

Dinspre Ştiinţă există astăzi pe Mapamond o deschidere nouă, largă, curioasă şi responsabilă spre problematica esenţială a omului, altfel decât vechea concepţie – rector de gândire, strict cartezianã şi doar newtoniană. Alergând din orizont în orizont omul care gândeşte poate avea astăzi, cu siguranţă, altă optică, altă deschidere şi alte curiozităţi.

Profesorul Dumitru Constantin-Dulcan este unul din spiritele luminate ale acestui curent modern din gândirea Mapamondului ştiinţific care graţie bagajului său extraordinar de informaţii din ştiinţele particulare, informaţii de ultimă oră, teoretice dar şi experimentale, graţie cunoaşterii

Istoriei ştiinţei şi a Istoriei Filosofiei, gratie deschiderii minţii sale, dar şi a sufletului său frumos neliniştit, găseşte modalităţi foarte interesante, inedite chiar, pentru a gândi cu demnitatea celui care „ştie că ştie” (Theillard de Chardin) şi cu înţelesNeînţelesul.

Aplecarea transdisciplinară şi transculturală (căci D-sa stăpâneşte confortabil atât cultura occidentală cât şi cea orientală) spre vechile probleme ale omului şi ale umanităţii în ansamblu, esenţiale de altfel, este un mare câştig. Căci, cui a ajutat gândirea fragmentară, ignorată reciproc sau contestată reciproc şi incapabilă să treacă la un alt palier, mai înalt, de Cunoaştere şi de Gândire?

Aşa cum Revoluţia Iluminismului avea nevoie de argumente din partea Ştiinţei vremii pentru a-l detrona pe Dumnezeu, aşa acum marile descoperiri din ştiinţele particulare şi, mai ales, cele de ultimă oră, vin şi arată cum vechile argumente sunt şubrede, fragmentare şi aşezate pe un palier totuşi modest de Cunoaştere, în care

conceptul de „informaţie” şi „programare” nici că existau. Or, dincolo de evoluţia din Natură şi dincolo de evoluţia lui hommo sapiens rămăsese „Ceva”.

Cine suntem? Cum am venit pe lume şi de ce? Cum s-a făcut evoluţia, spontan sau dirijat? Unde ne ducem? Ce sens au toate astea, recte, care este sensul vieţii? Care este, de fapt, originea vieţii? Dar a Universului? Ce este după viaţă, totul sau nimic? Un laitmotiv străvechi, întrebări peste întrebări, reluate cu fiecare felie de cunoaştere cucerită, căci omul are nevoie de ştiinţific ca să înţeleagă, prea l-a umilit vechiul adagiu medieval „crede şi nu cerceta” şi prea s-a prelins înspre neconvingere rolul exclusiv al întâmplării în evoluţie, cel care l-a fermecat atât pe Darwin. Un lucru era cert: mai era „Ceva” pus în materie. Ba chiar şi în câmp – „ultima cărămidă”.

„Totul este vibraţie!” – a zis Fizica cuantică şi a luat nişte Premii Nobel, punându-ne serios pe gânduri. E drept că ne-a luat un pic de timp să ne dezmeticim şi tot ne mai vine să gândim

newtonian, adesea.

Teoriile noi?

Se nasc sub ochii noştri prea uimiţi adesea ca să poată crede, ori poate ne sperie înaltul lor ori poate noul ori poate schimbarea aşa cum s-a întâmplat, întotdeauna de altfel, în Istoria Ştiinţei şi în Istoria Filosofiei.

Dar, câtă noutate poate absorbi un om? Şi cât de departe se poate ajunge? – te poţi întreba, contrariat, uluit şi descumpănit, chiar în aceste vremuri când am fost bombardaţi exponenţial cu nou, cu noul cel mai insolit, cel mai incredibil, de către minţile cele mai strălucitoare ale omenirii.

Importantă este deschiderea minţii noastre către aceste torente de nou. Importantă este curiozitatea, vechiul şi actualul motor al Cunoaşterii ştiinţifice, acea „mirare în faţa lucrurilor” în sensul în care vorbea Lucian Blaga. Important este ca Fizica cuantică, Neurologia, Genetica Astrofizica, Psihocibernetica şi alte ştiinţe particulare de mare efervescenţă azi să reverbereze corect în Filosofia Ştiinţei, în

concepţia noastră despre lume şi viaţă tributară încă, e drept, arhetipurilor mecaniciste de gândire. Important este, fireşte, şi să nu ne lăsăm prea furaţi de entuziasmul, absolut explicabil, care să ne aprindă într-atât imaginaţia încât să vedem culorile explodând în jerbe şi acolo unde e gri sau alb. Dar, tot fizica ne învaţă că-n fond toate culorile la un loc nu-nseamnă decât lumina albă.

Trăim acum un moment în care multe din competenţele mapamondului ştiinţific, cele mai briante, se apleacă să înţeleagă şi să explice curiozităţi şi stranietăţi ce, categoric, uimesc, uluiesc, şochează: experienţele psihologice transpersonale, experienţele morţilor clinice, ale vindecărilor prin mijloace psihologice sau prin Sacru. Sigur, primul gând care îţi poate apărea vizează importanţa de a decela corect între poveste şi realitate, căci subiecţii pot avea, cât cuprinde, fantezii, imaginaţie, efect placebo, boli psihice, exhibiţionism, vor să atragă atenţia sau, pur şi simplu, se joacă. Şi acest lucru nu este deloc simplu pentru cercetători.

Se vorbeşte azi în lume, tot mai mult, de pericolul încărcării excesive cu energie negativă a persoanei, dar şi a planetei, dovedit azi ca cel mai grav stres. Or, alături de marile şi stupidele noastre greşeli, poluările de tot felul: chimice, fizice, radioactive, poluarea cu negativ a creierului nostru (stresuri, ură, sentimente negative diverse) este enormă, ca şi poluarea cu negativ a Terrei, organism viu şi vulnerabil, cum nici nu credeam. Există temeri, tot mai exprimate, că pragul de suportabilitate este pe cale să fie atins. Om – Pământ – Cosmos = o legătură intrinsecă puternică, esenţială şi cu feed-back. De ce ne mirăm? Marii iniţiaţi şi Religia vorbeau de mult de „Om – Pământ – Cer”. Nu ne mai mirăm.

Important este să gândim sistemic, global, predictiv, dar şi holistic – corect adică, complexitatea vieţii, Natura cea necuprinsă şi „Omul, acest necunoscut”, căci, încă este din păcate adevărată judecata de valoare a lui Alexis Carrel.

Şi, Domnul profesor universitar doctor

Dumitru Constantin-Dulcan, reputatul neurolog şi psihiatru, cu deschideri ample de filosofia ştiinţei, asta face. Cu o onestă acurateţe ştiinţifică, cu responsabilitate şi desigur, cu foarte mult curaj. Iar instrumentele ştiinţifice aduse sunt de excepţie şi aparţin, clar, logicii holistice, gândirii superioare, elevate, sistemice, holografice, integratoare şi făuritoare – cum spune Epistemologia – de Adevăr. Setul argumentelor ştiinţifice pus la dispoziţie minţii noastre este bogat, variat, de ultimă oră, aparţinând diferitelor ştiinţe particulare, mai ales de vârf, şi provenind din ambele culturi: occidentală (Europa, SUA, Canada, Rusia) şi orientală (China, India). Căi diferite, ai zice, dar nu disjuncte întru Adevăr, căci ele, culmea, astăzi încep să se apropie prin ceea ce afirmă.

Marile întrebări continuă ca un laitmotiv: de ce ne naştem? De ce murim? De unde venim şi încotro ne ducem? Marile esenţe sunt supuse interogaţiei şi azi, ca-ntotdeauna, de marile spirite din Ştiinţă sau din Filosofie ori de copii. Căci şi

unii şi alţii sunt lipsiţi de inhibiţii, extrem de curioşi şi foarte deschişi pentru acel, mereu, „de ce?”

Nu ştiu câtă Cunoaştere ne este îngăduită, căci s-a văzut ce a făcut omul deschizând Desaga Ucenicului Vrăjitor, când a pus mâna pe atom. Se vede ce face, deja, în genetică, se vede cum ştie şi nu ştie gestiona puterea Ştiinţei Mari ce-i conferă, categoric, o uriaşă forţă, ce-mbată, gâdilă vanităţi şi aprinde patimi.

Chintesenţa discursului profesorului Dumitru Constantin-Dulcan, axul crucial al foarte interesantei D-sale cărţi care, cu siguranţă, va stârni vii discuţii (Adevărul se naşte din maieutică!) este omul, dar omul întreg, omul sistem de sisteme, omul holistic, omul spiritualizat, văzut cu toate valenţele sale intrinseci, de legătură: Pământul = Natură, mediu, societate, alimentaţie, habitat, familie şi alte nevoi fundamentale şi Cerul = Universul şi acel „Ceva”, „Cineva”, acea Inteligenţă cosmică regăsită în fiecare fiinţă vie. Acel „Ceva”, „Cineva”, a dat

conştiinţei noastre un creier şi creierului un corp – spune Dumitru Constantin-Dulcan – şi el creierul şi ea conştiinţa (care nu este doar o emanaţie a creierului!) controlează fiecare moleculă şi atom, fiecare cuantă, fiecare vibraţie.

Se fac referiri cu argumente solide la resursele noastre latente adânc îngropate în noi, care zac neutilizate (folosim doar 10% din creierul nostru! Iar alte cercetări vorbesc de doar 2%). Prin imagerie mentală acestea pot face „minuni” în vindecările spectaculoase, chiar şi în bolile incurabile. Imageria mentală declanşată şi pusă la treabă prin intenţia voinţei, prin perseverenta repetării şi încrederea deplină a reuşitei, deblochează aceste resurse ascunse: calităţi, potente, gene sau părţi de ADN ce nu erau utilizate şi ar fi putut rămâne astfel până la moarte.

Dumitru Constantin-Dulcan vorbeşte de bogăţia şi puterea marelui necunoscut care este Subconştientul şi care de la Freud, Jung şi Adler încoace a fost negat aiurea, de prea multe ori.

Voinţa este „Regina”, căci, vorba Domnului Adler devenită lege, fiindcă era de fapt lege: „Intre dotare şi voinţă învinge, întotdeauna, voinţa!” De ce? Pentru că voinţa, susţinută de o motivaţie fermă, clară, permanentă şi vie, deblochează tocmai aceste forţe latente, ce zac în noi, în fiecare.

Dar cenzura conştiinţei nu este întotdeauna benefică fiindcă este hrănită de mentalitatea epocii şi nivelul din clipa aceea a dezvoltării Cunoaşterii şi acum este clar – spune profesorul Dumitru Constantin-Dulcan cum pot fi blocate aceste resurse. Este blocat accesul la sfera extraordinară a Subconştientului care stochează atât de multe informaţii ce n-au fost încă procesate de Conştient şi unele nici nu vor fi accesate vreodată. Acolo sunt înscrise şi programele cu care am venit pe lume, resursele, forţele şi calităţile noastre latente de care, evident, nu ştim nimic. Acolo sunt şanse reale pentru vindecări, soluţii la probleme, căi spre Succes. Din păcate un intelectual prea sofisticat şi

prea sceptic, cu gândire doar carteziano-newtoniană, nu are cum crede asta, nu poate şi, deci, îşi anulează din start şansele de vindecare, de autodepăşire şi, poate, de succes. Este blocat, în acelaşi fel, şi accesul spre Câmpul informaţional Universal şi asta înseamnă, iarăşi, o pagubă imensă. Căci fiinţa este legată de „Sursa primară”, nu degeaba s-au extaziat poeţii cei geniali când au scris că omul este sculptura Soarelui şi a Pământului… Univers – Pământ – Cer… Cer – Pământ şi tu… Astăzi niciun om de ştiinţă care cunoaşte fizica cuantică, genetica de ultimă oră, Psihocibernetica şi alte ştiinţe, nu se poate îndoi de determinarea noastră cosmică. Medicina tradiţională chineză şi filosofiile orientale ştiau asta de 5000 de ani, dar apoi şi un filon al filosofiei occidentale, şi, evident, Religia.

„Ceea ce gândim, acel ceva devenim!” – enunţă Dumitru Constantin-Dulcan un mare Adevăr. Căci focalizarea pe ceva, aduce întreaga energie acolo şi, la nevoie, o ia din Câmpul informaţional Universal. „Unde este gândul, acolo

este energia!” Să mai comentăm cât greşim astăzi când ne preocupă, permanent, mai mult gândul.

Chintesenţa discursului profesorului Dumitru Constantin-Dulcan, axul crucial al foarte interesantei D-sale cărţi care, cu siguranţă, va stârni vii discuţii (Adevărul se naşte din maieutică!) este omul, dar omul întreg, omul sistem de sisteme, omul holistic, omul spiritualizat, văzut cu toate valenţele sale intrinseci, de legătură: Pământul – Natură, mediu, societate, alimentaţie, habitat, familie şi alte nevoi fundamentale şi Cerul = Universul şi acel „Ceva”, „Cineva”, acea Inteligenţă cosmică regăsită în fiecare fiinţă vie. Acel „Ceva”, „Cineva”, a dat conştiinţei noastre un creier şi creierului un corp – spune Dumitru Constantin-Dulcan – şi el creierul şi ea conştiinţa (care nu este doar o emanaţie a creierului!) controlează fiecare moleculă şi atom, fiecare cuantă, fiecare vibraţie.

Se fac referiri cu argumente solide la resursele noastre latente adânc îngropate în noi, care zac neutilizate (folosim doar 10% din creierul

nostru! Iar alte cercetări vorbesc de doar 2%). Prin imagerie mentală acestea pot face „minuni” în vindecările spectaculoase, chiar şi în bolile incurabile. Imageria mentală declanşată şi pusă la treabă prin intenţia voinţei, prin perseverenţa repetării şi încrederea deplină a reuşitei, deblochează aceste resurse ascunse: calităţi, potente, gene sau părţi de ADN ce nu erau utilizate şi ar fi putut rămâne astfel până la moarte.

Dumitru Constantin-Dulcan vorbeşte de bogăţia şi puterea marelui necunoscut care este Subconştientul şi care de la Freud, Jung şi Adler încoace a fost negat aiurea, de prea multe ori. Voinţa este „Regina”, căci, vorba Domnului Adler devenită lege, fiindcă era de fapt lege: „Intre dotare şi voinţă învinge, întotdeauna, voinţa!” De ce? Pentru că voinţa, susţinută de o motivaţie fermă, clară, permanentă şi vie, deblochează tocmai aceste forţe latente, ce zac în noi, în fiecare.

Dar cenzura conştiinţei nu este întotdeauna

benefică fiindcă este hrănită de mentalitatea epocii şi nivelul din clipa aceea a dezvoltării Cunoaşterii şi acum este clar – spune profesorul Dumitru Constantin-Dulcan cum pot fi blocate aceste resurse. Este blocat accesul la sfera extraordinară a Subconştientului care stochează atât de multe informaţii ce n-au fost încă procesate de Conştient şi unele nici nu vor fi accesate vreodată. Acolo sunt înscrise şi programele cu care am venit pe lume, resursele, forţele şi calităţile noastre latente de care, evident, nu ştim nimic. Acolo sunt şanse reale pentru vindecări, soluţii la probleme, căi spre Succes. Din păcate un intelectual prea sofisticat şi prea sceptic, cu gândire doar carteziano-newtoniană, nu are cum crede asta, nu poate şi, deci, îşi anulează din start şansele de vindecare, de autodepăşire şi, poate, de succes. Este blocat, în acelaşi fel, şi accesul spre Câmpul informaţional Universal şi asta înseamnă, iarăşi, o pagubă imensă. Căci fiinţa este legată de „Sursa primară”, nu degeaba s-au extaziat poeţii cei geniali când au

scris că omul este sculptura Soarelui şi a Pământului… Univers – Pământ – Cer… Cer – Pământ şi tu… Astăzi niciun om de ştiinţă care cunoaşte fizica cuantică, genetica de ultimă oră, Psihocibernetica şi alte ştiinţe, nu se poate îndoi de determinarea noastră cosmică. Medicina tradiţională chineză şi filosofiile orientale ştiau asta de 5000 de ani, dar apoi şi un filon al filosofiei occidentale, şi, evident, Religia.

„Ceea ce gândim, acel ceva devenim!” – enunţă Dumitru Constantin-Dulcan un mare Adevăr. Căci focalizarea pe ceva, aduce întreaga energie acolo şi, la nevoie, o ia din Câmpul informaţional Universal. „Unde este gândul, acolo este energia!” Să mai comentăm cât greşim astăzi când ne preocupă, permanent, mai mult gândul cel rău – angoase, răzbunări, meschinării, griji, ticăloşii de-a dreptul? Ultimul gând înainte de a adormi este cel ce trece în Subconştient, care-l execută, automat ca pe o comandă implacabilă, că este bine sau nu pentru emitent. Or, care este acest gând? Grija facturilor grele, a nereuşitei

(„precis nu-mi iese!”), frica de problemele apăsătoare la care, parcă, nu le dăm de capăt (căci „precis nu-mi iese!”), gelozii, răzbunări, invidii, ranchiuni, frustrări, răzbunări, meschinării, ticăloşii, frici – frici – frici şi nefericiri!... un carusel de frici, neîncredere şi nefericire! „Ceea ce gândim, acel ceva devenim” – spune Dumitru Constantin-Dulcan. Poate înţelepciunea populară, de aceea a şi stocat de secole: „Un necaz nu vine niciodată singur!”. Da, suntem nişte angoasaţi şi nişte nefericiţi! Sau, poate, nu ne-a spus nimeni până acum, convingător cât greşim? Şi de ce greşim? Omul are nevoie de explicaţii, asta e! Sau am fost de prea multe ori dezamăgiţi de şarlatanii care cred Ştiinţa un bulevard şi pe noi nişte trecători mai uşor de păcălit? Sau i-am crezut prea mult pe filosofii care ne-au spus că numărul nostru cromozomic este angoasa şi nu Speranţa? Speranţa ne vine, desigur, de la conexiunea cu acel „Ceva” – „Cineva” care se regăseşte şi-n noi, prin scânteia acea divină. Iar noile descoperiri

privind proprietăţile creierului, la care profesorul Dumitru Constantin-Dulcan se referă pe larg, cu consecinţe de nebănuit, pot fi argumente peremptorii. Oamenii au creierul programat ca să creadă, spun recentele cercetări în Neurobiologie din Suedia, Franţa şi Canada, căci dispun de micromolecule, structuri şi posibilităţi de receptare a informaţiei transcendentale.

E clară şi statistica actuală, la nivel mondial:

credincioşi = 85%, atei = 15%, creştini = 35%, musulmani = 20%, hinduşi = 14%, confucianişti = 6%, budişti = 6%, iudaici = 1%.

Clar şi că rugăciunea şi credinţa sunt remedii miraculoase căci acţionează în creier ca un anxiolitic puternic dezvoltând acelaşi chimism contra anxietăţii – spun Nicolas Revoy şi Isabelle Bourdial, reputaţi neurobiologi, care în 2005 au făcut vogă, descoperind că spiritualitatea este prezentă în creierul nostru prin însăşi structurarea lui.

Foarte clar şi faptul: „conştiinţa nu mai poate fi redusă numai la circuitele neuronale!” – spune

profesorul Dumitru Constantin-Dulcan.

Suntcunoscute, azi, experimenteletranscendentale – ni se spune – trăite de oameni în stări transpersonale, de conştiinţă modificată, de moarte clinică, situaţii absolut curioase de acces la informaţii extrasenzoriale. Aceste experienţe par incredibile, par iraţionale, inacceptabile dacă le priveşti din unghiul de vedere al gândirii carteziene şi newtoniene, ba, uneori, chiar şi altfel. Dar ele, aflăm, sunt tot mai multe,; se petrec pe diferite meridiane ale globului, la persoane de diferite culturi, medii sociale şi educaţionale, de diferite vârste şi sexe. Subiecţii sunt comunicaţi şi studiaţi de specialişti de mare credibilitate, graţie girului competenţei lor profesionale – precizează profesorul Dumitru Constantin-Dulcan, or asta este şi mai interesant. Ce poţi să spui? Să ne reîntoarcem, ca să ne salvăm la înţelepciunea şi zâmbetul strămoşilor latini? („Quis custodiet custodes?”? „Şi cine îi va păzi pe paznici?”). Nu, mai bine la „Adevărul este copilul timpului”.

Şi apoi, e drept că experienţe ciudate sunt semnalate pe tot-parcursul Istoriei omenirii şi nu au fost elucidate nici până azi: Alexandru cel Mare avea vise precognitive, inclusiv despre asediul, de mai apoi, al Tyrului, la 332 î. Christos; miracolele din timpul cruciadelor, cadavrele intacte după ani ale unor sfinţi, prezicerile ce i s-au făcut lui Napoleon Bonaparte, ciudăţeniile paranormale ale lui Charles Dickens, celebrul vis premo-nitor al lui Abraham Lincoln, experienţele paranormale (inclusiv decorporalizare) asumate chiar de care Jung, mesajul extrasenzorial receptat de W: Churchill în timpul bombardamentului Londrei, şi care i-a salvat viaţa, reacţiile plantelor la gândurile omului (efectul Backster), stranietăţile povestite de oameni în regresie progresivă hipnotică, detectivii paranormali care ajută poliţiile unor ţări, cum a fost celebrul clarvăzător olandez Gerard Croiset (anii 1970), solicitat peste tot în lume, anumite coincidenţe stranii etc. etc. Etc, lista ar putea fi lungă, într-adevăr, mai ales în ultimele decenii.

Încă o dată – „Adevărul este copilul timpului”.

* * *

Dumitru Constantin-Dulcan este prezent în această carte nu doar ca om de ştiinţă de excelenţă, neurolog şi psihiatru, spirit elevat, minte iscoditoare şi curiozitate temerară, aşa cum l-am cunoscut cu toţii şi în volumul său Inteligenţa materiei, care a făcut vogă.

Îl găsim în primele capitole cu condeiul de scriitor, plin de iubire, respect şi gratitudine pentru Mama sa, Tatăl său şi satul său dintre dealuri, prezentat cu farmec şi talent, aşa cum era pe-atunci, simbolul satului românesc, de fapt, din care toţi ne tragem seva, căci, vorba lui Blaga, toţi venim, până la urmă, dintr-un sat.

Satul acela, cu morala sa robustă, cu inteligenţele sale neprelucrate, dar autentice şi ascuţite, cu bogăţia tradiţiilor şi cutumelor absolut splendide, cu visele şi speranţele oamenilor

blestemate să nu se împlinească decât, eventual rarisim, prin copiii cu noroc, iubiţi de Ursitoarele Bune şi care i-au dus la oraş, la universităţi şi în bibliotecile lumii. Ce curăţie sufletească poate fi în sătucul românesc pierdut în neguri, căia frumuseţe, câtă trudă, câtă renunţare şi cât sacrificiu! Poţi să nu faci o plecăciune sfioasă, plină de respect şi reală admiraţie?

Ei, da... „Cerul înstelat deasupra şi Legea Morală în noi” – spunea Kant, parcă anume pentru omul satului de atunci. Căci omul de la oraş azi, de multe ori mahalagiu notoriu chiar dacă locuieşte în centru, zice rânjind: „Cerul înstelat deasupra, ei şi?”

* * *

Destinul de cercetător, de scriitor, de filosof, ca de altfel de creator în oricare domeniu, nu ţi-l alegi, te alege el. Şi nici nu te poţi opri să nu deschizi uşi când le vezi închise în faţă. Nu poţi nici eluda dimensiunile, deşi nu toate-s ale omului,

nici nu poţi opri timpul în loc. Gândirea ca şi Cunoaşterea trebuie să se mişte, să se înalţe şi tot nu-i destul de sus.

Dumitru Constantin-Dulcan simte, perfect, aceste chemări şi le onorează frumos, împlinindu-le cu onestitatea ştiinţei de care dispune, cu curiozitatea gândirii sale înalte şi cu dorinţa de a urma calea dreaptă. Lao Zi spunea: „Când oamenii pierd calea adevărată, îşi pierd virtutea, apoi îşi pierd dreapta judecată…”. Apoi? Haosul. Or, acum, toţi avere impresia de haos moral în lume, de căi încurcate, deşi ştim azi, atâtea.

Şi totuşi, nu ştim multe: din nou laitmotivul ce este viaţa şi ce este moartea? Ce este apa? De unde venim şi unde ne ducem? Care este sensul nostru în lume? Ce-nseamnă experienţele stranii descrise de atâtea persoane?

Şi totuşi, ştim multe: ştim fizică cuantică, ştim că totul e câmp, cuantă, vibraţie, ştim genetică până la genom, ştim că timpul este biologic, fizic, psihologic şi cosmic, ştim sisteme solare, galaxii, Univers entropie şi Univers

negentropic. Ştim răspunde, în sfârşit corect, prin Pasteur şi alţi bacteriologi şi virusologi, mai noi, vechii întrebări medievale de sucit minţi şi care părea imbecilă de-a dreptul: „câţi draci pot sta pe o gămălie de ac?” Ştim despre holograme şi Logica holistică, ştim despre creier că e folosit foarte redundant, că neuronii pot să se nască mereu, ştim… E mult? E puţin? Scientologii spun: „Astăzi se ştie mai mult şi mai multe decât s-a ştiut vreodată!” Oare? Căci, pe căi revelate Religia şi marii iniţiaţi, marile spirite din Orient şi Occident, se pare că ştiau, demult, nişte esenţe de calibru, pe care acum noi le descoperim, pe rând, uimiţi.

„Dacă toţi mor, înseamnă că asta se poate face! „zâmbim cu filosoful cel cu umor, ca să ne înlăturăm frica, căci, deşi se tot moare de mii de ani nu ne-am obişnuit cu asta. Şi oricât ar fi omul de ateu, fiindcă sunt destui pe planetă (15%), toată lumea, dar absolut toată lumea, crede sau măcar speră, în secret, că lucrurile nu se termină aici. Poate ca să putem suporta viaţa, ca să putem

trăi liniştiţi, ca să putem fi fericiţi? Sau, vorba D-lui Freud, Subconştientul nostru ştie mai multe şi mai mult despre moarte? Şi fiindcă toţi vrem să ştim despre Viitorul viitorului ce vine implacabil, ne mirăm că încercăm să facem paşi sau chiar salturi, să deschidem uşi, să forţăm tainiţe secrete, să intrăm pe geam, pe horn, pe gaura cheii spre a lămuri ceva şi că pentru asta punem la bătaie tot ce ne vine-n ajutor despre Ştiinţe?

Cât despre Religie, ea ne-a obişnuit cu gândul că moartea este cea mai importantă, e trecere către „Ceva”. De aceea cei mai trişti, mai angoasaţi şi mai nefericiţi sunt cei care nu cred. Ei se vindecă mai greu şi trăiesc mai puţin, spun statisticile serioase.

Desigur, alergând din orizont în orizont, omul poate deschide azi noi porţi de Cunoaştere, apar noi întrebări, rămân încă şi din cele vechi destule. De ce oamenilor buni pare să li se întâmple tot felul de lucruri rele, suferinţe, umiliri şi nefericiri? – se-ntreabă şi omul simplu şi savantul, absolut contrariaţi. De ce spre Exitus omului îi este dat să

sufere umilinţa neputinţelor de tot felul, inclusiv a dementelor senile, de diferite grade, care-l transformă nu doar într-o jalnică victimă, dar îi şi face ţăndări demnitatea pe care a construit-o cu grijă o viaţă, ba mai mult, chinuindu-i pe cei din jur, de obicei pe cei care îi iubeşte mai mult? De ce ura este mai statornică şi mai prezentă decât iubirea, deşi toţi am venit pe lume într-o clipă de iubire? Şi, se pare, zice reputatul neurolog Dumitru Constantin-Dulcan creierul nostru aşa şi este structurat pentru iubire – armonie – pace. Parcă niciodată în devenirea fiinţei n-a existat un asemenea buget uriaş şi monstruos de ură, ură permanentă, ură groasă, ură crâncenă, cu sau fără motivaţie, ură la toate nivelurile sociale, inclusiv în celula socială – familia. Instituţia căsătoriei este astăzi în cădere liberă, tinerii nu mai vor să se căsătorească, cei care o fac divorţează cât ai zice „iubire eternă”, copiii devin marcaţi, nesupravegheaţi şi la dispoziţia bunului plac a agresiunii media, cea care a luat-o rău razna, sau a străzii care-i „educă”, aducând la lumină

instincte primare de o violenţă dramatică demult îngropate în undergroundul speciei. De ce ne bălăcim, inconştient, în tot felul de crize: de energie, de materii prime, de apă dulce, de timp, de scop etc, etc. Şi, peste toate, cea mai gravă – criza morală? Banii planetei, inteligenţele planetei, timpul oamenilor ei, se scurg spre orice altceva. De ce? înlocuim civilizaţia noastră, la propriu şi la figurat cu o civilizaţie de plastic, vorba regretatului prof. George Palade – laureatul Nobel, urâtă şi periculoasă, căci, stricto sensu, spunea D-sa, anual apar 500 de boli noi cauzate de stresuri, inclusiv de masele plastice. Ce rost au zâmbetul „de plastic" şi sentimentele „de plastic"? Într-o epocă revoluţionară a comunicării suntem pe punctul de a eşua tocmai în comunicare. Efect, paradoxal şi cumplit, al modernităţii, aglomerării şi globalizării, Singurătatea, şi însingurarea sunt resimţite azi pe glob, foarte dureros ca şi alienarea persoanei, ce face ravagii. Singur, în faţa laptopului său omul se simte izolat într-o lume virtuală pe ecran şi, parcă, tot mai virtuală alături,

la serviciu, în societate, acasă, bombardat de un noian de informaţii, majoritatea negative şi foarte multe inutile, care-l năucesc. Nimeni nu înţelege pe nimeni, nimeni nu are timp pentru nimeni, nimeni nu iubeşte pe nimeni, ai zice, nimeni nu comunică sincer cu nimeni, colorat, frumos, sensibil, cu încărcătură afectivă reală, atât de necesară fiinţei. Stresul este cel care contează şi banul! Sexul e doar un sport, prea adesea, decopertat de poezie, romantism şi fior, căci îngerul nu te mai poate atinge cu o aripă şi nicio fărâmă de Cer nu mai coboară pe pământ. Nimeni nu dă nimic, nimic real, nimic gratis, nimic bun, nimic frumos. Or, Leon Bloy are aceeaşi dreptate: „Niciodată nu se ştie cine dă şi cine primeşte!”

Criza morală de comunicare, de iubire, de prietenie, de tandreţe, de înţelegere, de compasiune, de respect, de solidaritate reală pe principii şi idei şi nu pe interese de moment sau pe bani, criza de omenesc – sunt realităţi dure care-ţi lovesc necruţător Universul tău interior. Căci toate sunt nevoi fundamentale ale omului nu

degeaba înscrise în Piramida lui Maslow şi fără de care fiinţa suferă, se frustrează, Supereul se revoltă, se întristează şi se nefericeşte – spune Psihologia de ultimă oră şi realitatea la zi. Din nou: la ce bun toate astea? Când ce contează, cu adevărat (şi asta o simte oricine în preajma morţii) sunt iubirea, înţelegerea, pacea sufletească şi Speranţa.

Da, este nevoie, chiar mare nevoie, de o conştiinţă nouă superioară, a omului şi a lumii, o conştiinţă spiritualizată, şi putem face asta dacă vrem. Am avea forţa şi-apoi nici nu suntem, din fericire, singuri cum ne-am temut.

Stela-Maria Ivaneş Doctor în filosofie

CUVÂNTUL AUTORULUI

Am purtat în minte această carte câţiva ani, fără să îndrăznesc să o scriu. Eram conştient de şocul pe care îl va produce, într-o lume care nu este încă pregătită să accepte uşor un alt adevăr despre sine, în afara celui pe care şi l-a însuşit

tradiţional, cultivat de religiile clasice, de instrucţia şcolară şi impus de experienţa comună.

A vorbi despre religie, dar altfel decât se citeşte în cărţile consacrate, înseamnă să stârneşti nedumerirea a cel puţin două categorii de cititori: şi pe cei ce cred la modul tradiţional şi pe cei ce nu cred.

Cei ce cred la modul tradiţional vor fi surprinşi să găsească descrisă o altă imagine a Divinităţii, aşa cum este sugerată de ultimele experienţe şi observaţii venite din laboratoarele oamenilor de ştiinţă. După cum vom vedea, este imaginea unui Dumnezeu al păcii, al armoniei, al iertării, al iubirii pentru întreaga omenire, indiferent de rasă, religie, sex, stare socială şi nu al discriminării, al răzbunării şi al ostilităţii împotriva celor care nu cred sau împărtăşesc alte modalităţi de exprimare spirituală. Este un Dumnezeu situat dincolo de toate disputele teologice, de toate contradicţiile vechilor texte care au fost adesea interpretate pătimaş şi părtinitor declanşând furii care nu o dată s-au

soldat cu războaie şi linşaj oribil a mii de oameni. În cartea sa, Furioşii Domnului, autorul, Georges Blond, scrie despre disputele absurde dintre catolici şi hughenoţi care au condus la carnajul din „Noaptea Sfântului Bartolomeu”. O simplă diferenţă de ritual sau de opinie a fost suficientă pentru a face să curgă sângele a mii de oameni, ne spune autorul citat.

Aceiaşi oameni vor fi probabil la fel de miraţi să citească despre eternitatea vieţii la nivel de Univers, manifestată în infinite forme de rematerializare, aşa după cum este sugerată în descrierile făcute de subiecţii aflaţi într-o stare de conştiinţă modificată şi confirmată prin documentare, acolo unde a fost posibil ca realitate istorică trăită.

Alţii vor fi surprinşi că eu, om de cunoaştere ştiinţifică, profesor universitar, admit să vorbesc despre un Dumnezeu pe care ştiinţa oficială îl neagă cu vehemenţă.

Trebuie să precizez că percepţia mea asupra Divinităţii este aceea a unei inteligenţe văzută şi

ca sursă şi ca organizatoare şi coordonatoare de Univers, aşa cum am descris-o în Inteligenţa materiei. Mai mult sau mai puţin, şi ştiinţa academică admite existenţa unei inteligenţe în funcţionalitatea lumii vii, dar este văzută ca efect al evoluţiei, aşa cum a fost descrisă de Darwin, şi nu ca o sursă a acestei evoluţii.

Eu sunt gata să accept, ad litteram, toate concepţiile materialiste despre lume ale ştiinţei oficiale dacă poate oferi un răspuns pertinent, convingător, fie şi numai la experienţele descrise în această carte. Nu am pretenţie mai mult. Îl asigur pe cititor că mi-am însuşit conştiincios toate noţiunile ştiinţifice predate în şcolile prin care am trecut. Îndoiala mea a început în clipa în care am fost pus în faţa unor experienţe şi evenimente care nu mai puteau fi explicate prin prisma datelor ştiinţifice vehiculate oficial. Atunci am înţeles că Shakespeare avea dreptate când prin vocea lui Hamlet îi spunea lui Horaţiu că în Cer şi pe Pământ este cu mult mai mult decât mintea noastră poate cuprinde.

Dacă aş fi fost singurul martor al unor experienţe, să le numesc stranii, pentru că nu sunt comune, m-aş fi resemnat îndoindu-mă, probabil, de sănătatea mea mentală, dar astfel de experienţe le-au avut oameni de ştiinţă cu un statut universitar incontestabil, din ţâri cu un nivel de dezvoltare ştiinţifică binecunoscut, cum sunt SUA, Anglia, Danemarca, Rusia etc.

Aceşti oameni, medici şi profesori universitari, trăiesc şi sunt o mărturie vie a ceea au experimentat şi au văzut. Din motive ce nu le detaliez acum, concluziile lor sunt ignorate şi neluate în seamă de ştiinţa academică. Deocamdată.

Conştienţi de importanţa fundamentală a concluziilor lor pentru înţelegerea momentului istoric pe care îl traversează omenirea şi în mod deosebit pentru înţelegerea viitorului său, ei şi-au împărtăşit opiniile în lucrările ştiinţifice şi în operele publicate asumându-şi riscul de a apare, cel puţin bizari, dacă nu şi de a fi renegaţi de către apărătorii fervenţi ai concepţiei materialiste

despre lume.

Pentru a fi mai clar în ceea ce doresc să exprim acum, voi prezenta aici doar un singur exemplu, cel al profesorului universitar de psihiatrie, Brian L. Weiss, care lucrează la un centru medical din Miami (SUA).

În cartea sa, Same Soni, Many Bodies (Un singur suflet, mai multe corpuri), publicată în anul 2004, deci destul de recent, tradusă şi la noi de editura For You (2006), Brian L. Weiss relatează deruta pe care a avut-o la începutul carierei sale ca medic psihiatru când o pacientă fără tulburări psihotice, aflată într-o stare de conştiinţă modificată prin hipnoză indusă, i-a relatat despre legătura cauzală dintre suferinţa care a adus-o la consult şi vieţile sale anterioare. Surprins de ceea ce aude, realizează că nimic din ştiinţa însuşită la universităţile Yale şi Columbia nu îl pot ajuta în înţelegerea acestui caz. Repetarea ulterioară a şedinţelor de terapie îi aduce încontinuu date despre lumi despre care nu mai auzise niciodată.

Impresionat de această întâmplare datorită

căreia are sentimentul că pătrunde într-un univers al misterelor, utilizează ca metodă de investigaţie a pacienţilor hipnoza atât în sens regresiv, pentru a le explora trecutul, cât şi progresiv, din curiozitatea de a testa posibilitatea de pătrundere în viitor.

Studiile pe care le întreprinde îl conduc la concluzia că multe din bolile actuale îşi au cauzele în experienţe pe care bolnavii le situau în alte vieţi, iar aducerea lor în memoria actuală conştientă le oferea şi mijlocul de vindecare. Cu alte cuvinte modul de comportament prezent condiţionează existenţa din viitor, după cum prezentul este condiţionat de comportamentul din trecut. Păstrăm în subconştientul nostru amprenta tuturor erorilor din trecut până în momentul în care le conştientizăm şi le înlocuim cu sentimente de regret şi compasiune faţă de cei cărora le-am greşit, ne spune Weiss. Este cert că în subconştienetul nostru sunt depozitate amintiri, experienţe, engrame care ne condiţionează gândirea, comportamentul şi reacţiile în diverse

situaţii de care nu suntem conştienţi, nu ştim întotdeauna în ce împrejurări au ajuns acolo. Prin inducerea unei stări de conştiinţă modificată, aşa după cum procedează Weiss, se permite aducerea acestor engrame din memoria inconştientă în lumina conştiinţei. Geneza acestor engrame în timpul unor vieţi din trecut este doar o alternativă de răspuns. O altă alternativă ar putea fi aceea a invocării conceptului de arhetip formulat de C.G. Jung, în virtutea căruia păstrăm în subconştientul nostru urma tuturor evenimentelor trăite de generaţiile care ne-au precedat. Are mai puţină importanţă ce interpretare oferim acestor fenomene. Consecinţa lor terapeutică este cea care este de reţinut, rolul lor în vindecarea unei suferinţe prezente şi semnificaţia pe care o au în edificarea viitorului. Ştiind că prin prezent ne condiţionăm viitorul, ni se oferă posibilitatea de a-l modela prin autocontrolul comportamentului actual. „Eram entuziasmat, uimit şi înfricoşat, ne spune Brian L. Weiss. Cine oare mă va crede? Oare credeam eu însumi? Eram nebun?”

Mai departe, povesteşte că i-au trebuit patru ani până ce a avut curajul de a scrie despre acest subiect. „Mi-era teamă, spune el, că voi fi exclus din comunitatea psihiatrică, dar eram din ce în ce mai sigur că ceea ce scriu era adevărat”.

Povestea profesorului universitar Brian L. Weiss nu este singulară. Este şi povestea altor medici şi universitari ca David R. Hawkins, Stanislav Grof, Carlos Warter şi mulţi alţii, inclusiv a mea. Aceleaşi experienţe venite să răstoarne concepţii formate prin instrucţie universitară, aceleaşi ezitări, întrebări, îndoieli şi riscuri de a vorbi.

Fără excepţie, mesajele, informaţiile primite pe aceste căi de către toţi medicii amintiţi şi evident, nu numai de către ei, dar referinţa noastră îi vizează în primul rând pe ei, ne vorbesc despre originile omului şi ale Universului, despre starea lumii actuale, despre consecinţele sociale şi planetare ale comportamentului uman, acum şi în perspectiva foarte apropiată.

Când o multitudine de date, venite în acelaşi

timp şi în acelaşi mod din colţuri atât de îndepărtate ale lumii şi când toate converg conducând spre aceleaşi concluzii, mai pot fi oare ignorate numai pentru că sunt în dezacord cu ceea ce ştim? Şi apoi, o expunere de fapte de observaţie nu obligă pe nimeni să-şi însuşească şi modu de interpretare al autorului. Avem acum libertatea de i gândi cu propria noastră minte. Cu acest gând, şi în aces spirit, am scris cele ce urmează. Dar şi cu speranţa de a f înţeles de cineva.

Sunt pe deplin conştient de imperfecţiunea judecăţii umane şi de aceea mă supun raţiunii Universului. Sunt sigur că aceea este mai îngăduitoare.

CAPITOLUL 1
NOILE IPOSTAZE ALE CREIERULUI UMAN

Suntem fiinţe dotate cu raţiune, cu o conştiinţă a cărei extensie ne-a permis să ne desprindem de stricta dependenţă a naturii şi să

ne edificăm o cultură şi o civilizaţie. Creierul uman este singura noastră structură performantă, în raport cu cel al tuturor celorlalte fiinţe, care ne preced pe firul evoluţiei. Numai prin creier am făcut saltul spre fiinţa umană şi nu prin totalitatea creierului nostru, ci doar prin câteva elemente din anatomia sa: numărul de neuroni, îndeosebi cei de asociaţie din structura scoarţei cerebrale (cortex) – suport al capacităţii noastre de a raţiona. În rest am putea spune că nu suntem performanţi la niciun capitol. Nu avem nici vederea vulturului, nici auzul delfinului, nici olfacţia felinelor. Nici digestia, nici imunitatea nu ating performanţele întâlnite la alte niveluri biologice. Şi este un sens adânc aici. Fiecărei specii evoluţia i-a adus acele structuri anatomice capabile să îndeplinească funcţiile impuse de mediul în care a fost obligată să-şi îndeplinească finalitatea şi saşi consume existenţa. De ce acelaşi mediu a impus, în funcţie de specie, structuri diferite, când era de aşteptat ca, aceleaşi cauze să genereze aceleaşi efecte, este o altă întrebare ce se poate pune ştiinţei.

Experienţa comună şi toate sursele ştiinţifice pledează pentru ideea supremaţiei creierului în condiţia umană, în stabilirea raportului dintre noi şi semeni şi i primul rând în propria noastră fiziologie.

Consider necesar să abordez această structur, văzută ca cea mai complexă din Univers, dintr-o alil perspectivă decât cea clasică, una din care să putei desprinde concluzia existenţei sau absentei unui sens î istoria noastră ca şi a Cosmosului a cărui creaţie suntem Până în 1992 creierul era văzut ca o masă ane tomică îngheţată la forma impusă de dezvoltarea’s genetică. În cei 16 ani care s-au scurs de atunci s-a pro dus o adevărată revoluţie ştiinţifică în cunoaşterea creierului. Unii o compară cu revoluţia produsă de Einstein în fizică.

Ştim astăzi, gratie actualelor mijloace de investigaţie că neuronul, celula de bază a creierului, nu este data la naştere odată pentru toată viaţa ci că în permanenţă se nasc noi neuroni, cel puţin în două zone din creier bine

precizate.

Ştim de asemenea că există o relaţie de determinare între conţinutul cognitiv şi afectiv al gândurilor noastre şi între modelarea creierului. În permanenţă creierul nostru se modelează anatomic şi biochimic în funcţie de ceea ce gândim, de ceea ce simţim. Începem să înţelegem mecanismele ecoului benefic sau nociv al gândirii noastre asupra creierului şi implicit asupra sănătăţii, nu numai la nivel de individ, ci şi de univers înconjurător. Plecând de la aceste observaţii, creierul ne apare, în mod surprinzător, ca suport, ca baza biologică fundamentală a unei noi spiritualităţi, a unei noi conştiinţe. Dacă până acum codul de comportament social era dictat doar de consecinţe etice convenţionale şi de religii – repere cel mai adesea ignorate, mai ales astăzi, pentru viitor se întrevede o nouă lumină, o nouă speranţă venită din partea neuro-ştiinţelor cognitive şi a psihologiei cognitive.

Bulversată, derutată de evenimente, care o bombardează încontinuu şi pe toate canalele,

contrariată sau atrasă de mode, care vor să dărâme toate miturile culturii şi civilizaţiei clasice, lumea pare să-şi fi pierdut sensul, să scoată din subteranele indecenţei toate anomaliile, pentru a le ridica la rang de normalitate.

Şi în acest galimatias al unei lumi rătăcite, descoperim că există în noi o structură care ne spune: „Şi totuşi, viaţa are un sens!”

Îmi propun să abordez, din această perspectivă, noile date despre creierul nostru, aşa cum ne apar ele în lumina ultimelor cercetări.

Vom face o primă observaţie. Întreaga structură şi fiziologie pare să fie creaţia unei alte minţi, a unui arhitect nevăzut. Risc să-mi supăr toţi confraţii şi biologii afirmând clar că evoluţia nu a urmărit perfecţionarea anatomiei, din care a rezultat ulterior o funcţie, ci invers, din nevoia de a satisface o funcţie s-a creat un suport anatomic.

Voi aborda numai din această perspectivă discuţia, pentru că numai astfel putem avea o înţelegere a realităţii complete.

Pe scurt, în termeni de informatică, rolul

creierului este acela de a procesa, prelucra informaţii venite atât din interiorul organismului, cât şi din afara sa. Pentru a putea îndeplini această funcţie, consistenţa sa nu este aceea a circuitelor integrate dintr-un computer fabricat de noi, ci una foarte maleabilă. La nevoia sa de soft i s-a impus o astfel de condiţie a hardului. Practic, masa cerebrală poate fi strivită doar cu forţa de apăsare a unui deget.

Este uşor de înţeles ce s-ar fi întâmplat cu o structură al t de vulnerabilă dacă „natura” nu i-ar fi „construit” cui i craniană în care este închisă. Dar nici aceasta n-ar fi fe t suficientă. Mişcarea bruscă a capului, impactul cu diver;: obiecte ar fi fost suficiente ca să ne traumatizeze creieri. Şi atunci, „arhitectul” nevăzut l-a imersat, l-a scufund;; într-o masă de lichid numit în termeni ştiinţifici lichi cefalorahidian. Şi a luat încă o măsură de prevederi a creat ventricolii cerebrali, care sunt spaţii pline, d asemenea, cu acest lichid cefalorahidian. Şi de ce apă Pentru că apa este elastică la impactul dintre creier «cutia osoasă a

craniului în timpul mişcărilor bruşte al capului şi în acest mod creierul este apărat.

Dacă am fi raţionat invers, după canoanele evoluţionismului în percepţia actuală ar fi trebuit să spunerr că, din multitudinea de mutaţii întâmplătoare, a apărui un complex de gene care a realizat această structură anatomică. Aceasta s-a dovedit utilă ca funcţie adaptativă cerinţelor biologice ale speciilor purtătoare şi a fost păstrată.

Elementul esenţial din anatomia creierului fi constituie celula neuronală sau neuronul. Structura sa este similară la toate speciile dotate cu sistem nervos. Ceea ce îl diferenţiază pe om este numărul imens de neuroni de circa 100 miliarde şi de asemenea numărul imens al neuronilor de asociaţie, intercalaţi între „intrare” şi „ieşire”, adică între neuronii care aduc informaţia la creier şi cei de emitere a deciziei adecvate.

Fiecare neuron se poate conecta cu alţi 1.000 – 10.000 neuroni.

Dacă am înmulţi numărul de 100 miliarde de neuroni cu numărul exponenţial de 10.000 pentru conexiunile realizate am ajunge la un număr uriaş, de ordin astronomic privind mobilitatea şi capacitatea creierului uman.

CUM GÂNDIM

Orice gând sau sentiment, este expresia activităţii creierului, activitate care se desfăşoară în trei registre:

— Electric

— Biochimic

— Molecular / anatomic.

Fiecare dintre aceste registre are o fiziologie proprie şi se însoţeşte de efecte care se reflectă asupra stării de sănătate mentală, emoţională şi fizică a noastră, dar nu numai, după cum vom vedea în continuare. Sub raport electric, sau mai exact bioelectric, orice impuls nervos este declanşat mai întâi ca o activitate electrică. Membrana neuronală are o structură specială care

permite treceri selective între interiorul celulei şi exteriorul său ionilor de Na+, K+, Ca++ şi C1. Se realizează astfel un curent ionic, exprimat printr-un potenţial de acţiune, care se va propaga de-a lungul fibrelor nervoase. La nivelul conexiunilor dintre neuroni, numite sinapse, are loc o convertire a curentului ionic din forma electrică într-una chimică prin intermediul substanţelor cu rol de neuromediatori eliberate de neuroni. Influxul nervos se constituie astfel dintr-o succesiune de convertiri electrice şi chimice de-a lungul traiectelor nervoase.

Sunt două stări ale membranei neuronale: una de repaus şi o alta de activitate, fiecăreia corespunzându-i un potenţial de repaus şi un potenţial de acţiune. Am adus în discuţie acesta noţiuni pentru a sublinia că nu există propriu-zis un repaus absolut atâta vreme cât o celulă este vie. Există o activitate minimă a celulei şi în ceea numim stare de repaus şi, în mod cert, aceasta este (care dispare ultima în momentul expierii.

Încă de la Oersted ştim că în jurul unui

conduci prin care trece un curent electric se naşte un câmp electi magnetic. De altfel, toate corpurile a căror temper tură se situează deasupra lui zero absolut emit radia electromagnetice care au frecvenţe şi lungimi de unc proprii. Şi organismul uman ca plantele şi toate celelal fiinţe emit radiaţii electromagnetice, în jurul tuturor sistemelor vii existând un câmp energetic, care le înfăşoară e o anvelopă.

Având o structură proprie, particulară, fiecar organism va avea şi o emisiune de câmp specifică şi care va fi corelată direct cu starea de sănătate fizică, emoţio nală şi mentală. Ca urmare a acestui substrat biolectric şi electromagnetic orice stare mentală, orice gând are c1 dublă conotaţie – una cognitivă cu valoare semantică, înscrisă în universul gândirii proprii şi o alta de câmp energetic cu o ineluctabilă propagare în spaţiu asemenea oricărui câmp electromagnetic.

Orice gând are de asemenea şi un conţinut afectiv care poate fi neutru, pozitiv sau negativ.

Este de ordinul experienţei comune faptul că

în clipa în care aflăm o veste tristă, trăim o ameninţare sau ne confruntăm cu o insultă, în mod instantaneu se transmite tuturor celulelor noastre ecoul lor afectiv – fie ca un fior, ca o cutremurare sau o stare de rău, care poate ajunge până la un leşin şi nu rareori se poate solda cu un infarct miocardic sau accident vascular cerebral. În aceeaşi manieră, dar cu un efect diferit vom trăi o bucurie sau un sentiment de fericire. Concomitent cu aceste stări reflectate în plan fizic are loc şi o inevitabilă emitere în spaţiu a gândurilor şi sentimentelor noastre sub forma unui câmp modulat în semnale purtătoare de informaţie, de mesaj.

După cum vedem, gândul nu este expresia abstractă a unui substrat concret constituit de creier, aşa cum s-a spus, ci produsul său material, o emisie de câmp energetic, o forţă materială, aşa cum a reieşit şi din propriile noastre experienţe efectuate pe un subiect dotat cu capacitatea de a recepta gânduri de la distanţă. Concomitent cu schimbul verbal de informaţie are loc şi un

transfer de energie purtătoare a acestei informaţii. Un gând, un sentiment, chiar nemărturisit, neexprimat în cuvinte este suficient să provoace o acţiune la distanţă prin receptarea de către alt creier. În clipa în care gândim odată cu formularea în mintea noastră a simbolurilor verbale – cuvintele – emitem şi un câmp energetic, suport al gândurilor noastre care este emis în eter. Pot fi recepţionate de creierul căruia dorim să ne adresăm sau de un altul. Aşa ne-am putea explica fenomenul telepatic, percepţia la plante, simultaneitatea aceloraşi idei în ştiinţă, a unor descoperiri, sursa unor idei străine de intenţiile şi preocupările noastre, unele influenţe nocive şi ceea ce este cel mai grav, tabloul lumii în care trăim. Lumea este cum o gândim noi, iar noi gândim ca lumea în care trăim. Sunt chiar opinii că Pământul însuşi reacţionează ca o fiinţă vie şi ca urmare nu este indiferent la modul în care gândim, ci dimpotrivă se încarcă cu balastul frustrărilor şi resentimentelor noastre. Catastrofele geologice şi climatice la care asistăm,

pe lângă cauzele de ordin fizic, ar fi şi expresia descărcării de negativitatea acumulată din minţile noastre. Sigur că mişcările telurice şi climatice au existat şi înainte de apariţia omului, dar este posibil ca şi modul nostru de manifestare să nu fie străin de ceea ce se întâmplă sub ochii noştri.

Este nevoie de încă o noţiune pentru a înţelb impactul gândirii noastre asupra lumii ce ne înconjor şi nu numai asupra noastră înşine.

Subconştientul este considerat a fi antecamer; conştientului, sediul pregândirii în care se „fermenteazi întregul nostru univers de gânduri şi sentimente, t satisfacţii şi insatisfacţii, de frustrări şi dorinţe. La ac «i nivel mai profund şi filogenetic mai vechi s-ar constihl în opinia mea, un prelimbaj, nemediat de cuvinte, i doar sub formă de câmp energetic modulat în semnat purtătoare de informaţie. Am numit acest prelimbi – limbajul universal, pe care îl văd ca fiind accesibil întregii lumi vii, de la celulele izolate până la plante şi om. I: sprijinul acestei ipoteze vin

o serie de experienţe efectuat într-o mulţime de laboratoare şi despre care am aminti în lucrarea „Inteligenţa materiei” (1992).

Dacă am încerca să facem o ierarhizare a modalităţilor de comunicare în lumea vie, am distinge un nivel primar al comunicării prin codificarea informaţiei în semnale bioelectrice, al doilea nivel este dat de codificarea biochimică, iar ultimul ar fi acel semantic, al comunicării prin limbaj articulat, prin gesturi, mimică, privire.

La nivelul primar energetic ne intersectăm şi comunicăm cu întreaga lume vie. Astăzi noi nu avem decât probe indirecte, mediate prin experienţe de labo-rator privind comunicarea cu întreaga lume vie, care ne precede filogenetic, pentru că noi am pierdut contactul iniţial cu teritoriul subconştientului care este conectat la ceea ce eu numesc câmpul informaţional fundamental sau universal. Există însă şi persoane care au o arie de percepţie mai extinsă şi confirmă informaţiile venite din experienţele de laborator.

Limbajul articulat este atributul creierului

uman, dar nevoia de comunicare a impus şi la celelalte niveluri de existenţă ale lumii vii alte modalităţi de schimb de informaţie, inclusiv acolo unde nu cunoaştem prezenţa unor structuri nervoase, aşa cum constatăm la plante şi la fiinţele monocelulare.

La nivel biochimic în procesul de gândire se implică o mulţime de substanţe car e au rol în transmiterea influxului nervos la nivelul sinapselor – numite neuromediatori, neurotransmiţători, neurohormoni – Citătm doar câteva dintre acestea: acetilcolina (Ach), adrenalina (A), nor-adrenalina (NA), dopamina (DA), serotonina (5HT) ş.a.

Suntem aşadar în prezenţa şi a unui substrat biochimic al gândurilor şi sentimentelor noastre. În funcţie de ceea ce gândim şi simţim vom avea ca substrat un compus biochimic benefic sau nociv, după cum sunt şi sentimentele noastre pozitive sau negative. În consecinţă, starea noastră de sănătate psihică şi fizică este funcţie de modul în care gândim. Otrava sau „nectarul” gândurilor şi sentimentelor noastre circulă prin

vasele noastre spre toate celulele noastre. Efectele favorabile sau nocive ale gândurilor se reflectă asupra celulelor corpului nostru şi asupra neuronilor din creierul nostru.

Ura, invidia, furia, dorinţa de revanşă, ruminaţiile negative au consecinţe, ştim astăzi graţie ultimelor cercetări, pe o mulţime de planuri, incredibile până nu cu multă vreme în urmă.

Să enumerăm câteva:

Descărcarea intempestivă a influxului nervos în timpul furiei, al urii, al dorinţei de răzbunare, al fricii, al tristeţii este însoţită de substanţele biochimice specifice acestor stări şi vor determina mai întâi în creierul care le generează moartea unei mase imense de neuroni, ptic o parte, iar pe de altă parte, pot avea drept consecinfe mulţime de boli ca hipertensiunea arterială, cardiopfe ischemică, infarctul miocardic, diverse boli digestive, lb degenerative, boli psihice şi neurologice până la demelţ Alzheimer.

Este greu pentru o minte neavizată şi

instruită dp cu surogate de cultură, cum este tendinţa în prezent, \. Priceapă de ce ura contra vecinului său sau dorinţa de; se răzbuna pe inamici imaginari, adversari ideologici ep îi pot cauza aşa de multe neplăceri. După cum veder nu este nevoie nici cel puţin să-l implicăm în ecuajt pe Dumnezeu. Este suficient să avem doar o minini cunoaştere ştiinţifică.

Dincolo însă de efectele dezastruoase ale gândiri asupra propriei sale sănătăţi, consecinţele se extind: asupra universului înconjurător, otrăvind asemenea apeloj poluante, tot ce întâlneşte în cale – oameni, plante, animalei pământ – atât ca emisie de câmp, după cum am discutaţi dar mai ales cu impact direct prin propagare în mediu. Ş-lumea în care trăim este cea a gândurilor noastre. Nu nej place? Nu lumea trebuie s-o schimbăm, ci pe noi înşine.

Două observaţii aş vrea să reţin aici. Unele consecinţe sunt imediate. Apariţia bruscă a unui infarct, a unui accident vascular cerebral. Alte efecte cum sunt bolile cronice nu apar imediat şi

lasă impresia că toate aceste discuţii n-au nicio valoare. Trebuie însă spus aici că fiecare iritare, fiecare influx nervos care traversează reţelele de neuroni lasă o urmă chimică şi prin repetare se acumulează în timp până ce determină undeva o boală. Cum se spune în popor, aţa se rupe întotdeauna unde este mai subţire. Adică acolo unde am moştenit prin gene sau am solicitat mai mult de-a lungul timpului. Plata este însă inevitabilă. În acest univers al fiinţei umane în care toate mecanismele sale funcţionale sunt de o extraordinară precizie şi interdependenţă, nimic nu scapă, nimic nu rămâne fără consecinţe. Revin la îndemnul latin care spune că putem face în viaţă tot ce vrem, dar pentru toate există o plată. Plasa naturii este rară, spune înţelepciunea orientală, dar nimic nu scapă prin ea.

Există o lege a atracţiei care spune că ceea ce gândim, acel ceva atragem, întrucât în ideea că gândul are un substrat morfogenetic, o matrice energetică, aşa cum am discutat, prin orientarea gândirii spre acel ceva, noi îl investim cu energie.

Fenomenul are şi un revers plăcut: concentrarea intensă şi în mod repetat pe o dorinţă, are mari şanse să se împlinească. Evident nu-ţi poţi propune dorinţe bizare, absurde sau care ar provoca un rău altor persoane. Universul le refuză.

Cercetările actuale în domeniul neuroştiinţelor au adus o serie de date noi privind statutul anatomic şi funcţional al creierului.

Spuneam mai sus că până în 1992 se credea că neuronii ne sunt daţi odată pentru totdeauna, că pot muri în decursul vieţii, dar nu mai au potenţial de refacere.

În 1962, J. Altman publică un articol în revista Science în care vorbeşte despre apariţia de neuroni noi în creierul de şobolan, dar nimeni nu îl ia în seamă. Părea logic să nu fie aşa imaginându-ne că informaţia acumulată de-a lungul vieţii în neuronii din creier ar trebui să fie păstrată odată cu aceştia.

În 1980, M. Kaplan (Universitatea Boston) confirmă prin studii de laborator lucrările lui

Altman.

În 1992 B. Reynolds şi S. Weiss, găsesc celule suşă, stern sau sursă (CS) pentru celulele din creier, la şoarecele adult, care aveau potenţial de dezvoltare în neuroni sau astrocite. În fine, ideea este acceptată de întreaga ştiinţifică.

Până în prezent se cunosc două zone din creie mite şi „nişe germinative” în care se găsesc celule’s zona subventriculară, aflată la nivelul pereţilor laten zona subgranulară din girusul dentat al hipocampului.

Celulele stern au origine embrionară şi sunt ce precursoare, nediferenţiate aşa încât pot servi ca şi pentru dezvoltarea fie de neuroni, fie de celule gliale, e au rol şi de susţinere a masei neuronale, dar şi alte fun importante pentru creier.

O parte din celulele stern migrează spre bulbii olf tivi pentru a se transforma în neuroni, iar cele din zona şi granulară a girusului dentat migrează doar local, în a zonă a aceluiaşi girus.

În circa 30 de zile din celula stern se dezvoltă

n neuroni – unii de tip GABA-ergic, iar alţii de tip glutam, tergic – corespunzător celor două procese fundamenta din creier – excitaţia şi inhibiţia. Maturarea lor complet durează însă circa 4 luni.

Cele două zone în care s-au observat fenomene!» de apariţie a noi neuroni sunt structuri foarte importante pentru memorie şi învăţare. Probabil de aici şi aceasta măsură de prevedere a naturii prin aducerea la acest nivel de noi neuroni în permanenţă, având în vedere importanţa celor două funcţii în viaţa unui individ, deşi nu se ştie prea bine modalitatea în care noii neuroni se implică. G. Gheusi ş.a. (2000), C Rochefort ş.a. (2002) au accentuat asupra relaţiei dintre neurogeneză din bulbii olfactivi şi capacitatea memoriei olfactive, deosebit de importantă, după cum ştim, pentru adaptarea la mediu.

Alţi autori, E. Gould ş.a. (1999), TI. Shors ş.a. (2001) vorbesc de existenţa proceselor de neurogeneză şi în trei arii de asociaţie neocorticală – prefrontal, temporal inferior şi

parietal posterior – structuri implicate în modularea ” comportamentului.

Şi să avem amintiri înregistrate în momente diferite şi să ne menţinem constantă propria identitate (seif), dacă hardul, substratul nostru anatomic, se află în continuă schimbare. Probabil, cred eu, pentru că seiful nostru nu îşi are sediul acolo…

Rămân încă de rezolvat multe dificultăţi până ce vom ajunge să provocăm în scop terapeutic refacerea de neuroni în locul celor pierduţi. Începuturile sunt însă promiţătoare.

Sunt doi termeni care, prin ultimele cercetări, au obţinut în prezent o autoritate aparte: neurogeneza şi neuroplasticitatea.

Neurogeneza – presupune formarea de noi neuroni din celula stern.

Neuroplasticitatea – exprimă capacitatea creierului de a dezvolta noi conexiuni, de a reorganiza noi reţele neuronale ca răspuns la noi experienţe sau la diverşi factori de stres, de a prelua noi funcţii ale unor neuroni lezaţi.

Dintre cele două concepte cel mai important rămâne, în stadiul actual de cunoaştere, cel al neuroplasţi-citătii, pentru că ne oferă certitudinea capacităţii de reorganizare a creierului – exploatabilă în scop terapeutic, de învăţare, de modelare a comportamentului uman. Neurogeneza este un fenomen de numai câţiva ani descoperit şi din acest motiv sunt încă multe întrebări fără răspuns pentru a i se oferi o valoare practică certă. Încercările actuale de tratament prin transplant de celule stern sunt la început de drum şi timpul viitor va fi cel mai bun evaluator.

Deşi nu doresc să uzez de un limbaj prea tehlnic mi se pare util de a oferi câteva detalii în plus despre a citatea de neuroplasticitate a creierului, pentru a înjIL până unde şi la ce nivel ne putem implica în efortul nis de a ne modela, şi dacă vrem, de a ne înnobila creierii Neuroplasticitatea implică modificări induse llt niveluri: anatomic, molecular şi funcţional.

La nivel anatomic s-a observat că neuronii infci trimit noi terminaţii spre axonii ale căror

terminaţii au p lezate. Aceeaşi neuroni intacţi se conectează cu alţii timp pentru a crea noi reţele neuronale cu rol de îndeplinit funcţiei compromise. Despre noile reţele neuronale vb mai discuta la alt capitol şi în alt context.

La nivel molecular se induc modificări I substanţelor cu rol de neuromediatori, neurohormoni, « structurilor de suport genetic (ADN şi gene). Vom ofer mai multe detalii mai departe despre acest subiect sensilţ în ştiinţa actuală.

În plan funcţional, neuroplasticitatea creierul» permite adaptarea de către celula nervoasă a unor rolu noi, pentru care nu a fost destinată iniţial în îndeplinire) unor funcţii, care aparţineau altor neuroni ajunşi în impoi sibilitatea de a mai funcţiona. Voi da aici un exemplu. Dacă un copil sub vârsta de 10 ani, printr-un accident ÎŞI pierde capacitatea de a vorbi – proces numit afazie – aria corespunzătoare din emisfera cerebrală opusă îi va prelua funcţia şi astfel îşi va recăpăta vorbirea. Şi la adult este posibil

fenomenul, dar numai prin activarea neuronilor restanţi la nivelul leziunii şi a celor situaţi perilezional. Acesta este motivul pentru care uneori o funcţie recuperată după o boală nu mai are acurateţea iniţială. Noii neuroni activaţi nu au aceeaşi specializare ca cei pierduţi.

Adaptarea celulei nervoase la noi funcţii se face atât spontan, cât şi ca rezultat al învăţării şi al experienţei. Deducem de aici că putem fi arhitecţii propriului nostru creier, că prin intenţie şi efort de învăţare ne putem modela în sensul dorit propriul nostru creier. Aceasta este marea lecţie pe care ne-o oferă biologia creierului nostru, prin ştiinţele neurocognitive.

Este dependent fenomenul de vârstă? Ca regulă generală da, cu cât vârsta este mai tânără, cu atât posibilitatea de recuperare este mai bună. Dar nu este obligatoriu aşa. Am avut bolnavi tineri pe care nu i-am putut recupera şi bolnavi cu vârstă înaintată care s-au ameliorat nesperat de bine.

Aş face aici o observaţie reţinută din practica

mea la patul bolnavului. Întotdeauna s-au recuperat mai repede şi mai bine acei bolnavi care erau calmi, optimişti, împăcaţi cu sine chiar şi în suferinţă, printr-o filosofie de viaţă stenică şi înţeleaptă. Bolnavii agitaţi şi revoltaţi pentru ceea ce li s-a întâmplat, iritaţi, continuu nemulţumiţi, suspicioşi în faţa oricărui gest medical, se recuperau greu sau deloc.

Anxietatea şi depresia – fie ca reacţii la boală, fie ca stări preexistente, sunt un obstacol în calea recuperării. De aceea într-un tratament, indiferent de ce natură şi la ce nivel al organismului ar fi o boală, în schema de tratament trebuie obligatoriu incluse şi aceste suferinţe de ordin psihiatric.

Încă o observaţie. Există o corelaţie directă între ceea ce se petrece în creier şi reflectarea sa în fizionomia bolnavului. Uneori nici nu mai era nevoie să examinez neurologic bolnavul pentru a-i constata evoluţia bolii, pentru că o deduceam doar privindu-i mimica. Şi nu m-am înşelat niciodată, iar bolnavul îmi confirma el însuşi starea sa

subiectivă.

Deşi nu doresc să uzez de un limbaj prea tehnicist, mi se pare util de a oferi câteva detalii în plus despre capacitatea de neuroplasticitate a creierului, pentru a înţelege până unde şi la ce nivel ne putem implica în efortul nostru de a ne modela, şi dacă vrem de a ne înnobila creierul.

Neuroplasticitatea implică modificări induse la trei niveluri: anatomic, molecular şi funcţional.

La nivel anatomic s-a observat că neuronii intacţi trimit noi terminaţii spre axonii ale căror terminaţii au fost lezate. Aceeaşi neuroni intacţi se conectează cu alţii similari pentru a crea noi reţele neuronale cu rol de îndeplinire a funcţiei compromise. Despre noile reţele neuronale vom mai discuta la alt capitol şi în alt context.

La nivel molecular se induc modificări ale substanţelor cu rol de neuromediatori, neurohormoni, ale structurilor de suport genetic (ADN şi gene). Vom oferi mai multe detalii mai departe despre acest subiect sensibil în ştiinţa actuală.

În plan funcţional, neuroplasticitatea creierului permite adaptarea de către celula nervoasă a unor roluri noi, pentru care nu a fost destinată iniţial în îndeplinirea unor funcţii, care aparţineau altor neuroni ajunşi în imposibilitatea de a mai funcţiona. Voi da aici un exemplu. Dacă un copil sub vârsta de 10 ani, printr-un accident îşi pierde capacitatea de a vorbi – proces numit afazie – aria corespunzătoare din emisfera cerebrală opusă îi va prelua funcţia şi astfel îşi va recăpăta vorbirea. Şi la adult este posibil fenomenul, dar numai prin activarea neuronilor restanţi la nivelul leziunii şi a celor situaţi perilezional. Acesta este motivul pentru care uneori o funcţie recuperată după o boală nu mai are acurateţea iniţială. Noii neuroni activaţi nu au aceeaşi specializare ca cei pierduţi.

Adaptarea celulei nervoase la noi funcţii se face atât spontan, cât şi ca rezultat al învăţării şi al experienţei. Deducem de aici că putem fi arhitecţii propriului nostru creier, că prin intenţie şi efort de învăţare ne putem modela în sensul

dorit propriul nostru creier. Aceasta este marea lecţie pe care ne-o oferă biologia creierului nostru, prin ştiinţele neurocognitive.

Este dependent fenomenul de vârstă? Ca regulă generală da, cu cât vârsta este mai tânără, cu atât posibilitatea de recuperare este mai bună. Dar nu este obligatoriu aşa. Am avut bolnavi tineri pe care nu i-am putut recupera şi bolnavi cu vârstă înaintată care s-au ameliorat nesperat de bine.

Aş face aici o observaţie reţinută din practica mea la patul bolnavului. Întotdeauna s-au recuperat mai repede şi mai bine acei bolnavi care erau calmi, optimişti, împăcaţi cu sine chiar şi în suferinţă, printr-o filosofie de viaţă stenică şi înţeleaptă. Bolnavii agitaţi şi revoltaţi pentru ceea ce li s-a întâmplat, iritaţi, continuu nemulţumiţi, suspicioşi în faţa oricărui gest medical, se recuperau greu sau deloc.

Anxietatea şi depresia – fie ca reacţii la boală, fie ca stări preexistente, sunt un obstacol în calea recuperării. De aceea într-un tratament,

indiferent de ce natură şi la ce nivel al organismului ar fi o boală, în schema de tratament trebuie obligatoriu incluse şi aceste suferinţe de ordin psihiatric.

Încă o observaţie. Există o corelaţie directă între ceea ce se petrece în creier şi reflectarea sa în fizionomia bolnavului. Uneori nici nu mai era nevoie să examinez neurologic bolnavul pentru a-i constata evoluţia bolii, pentru că o deduceam doar privindu-i mimica. Şi nu m-am înşelat niciodată, iar bolnavul îmi confirma el însuşi starea sa subiectivă.

Pentru a facilita înţelegerea voi aduce în discuţie câteva noţiuni bine cunoscute în descrierea creierului.

Toate segmentele corpului nostru îşi au o reprezentare la nivelul creierului. Forma lor de proiecţie pe cortex sau la nivel de talamus reproduce grosso-modo forma corpului, de unde şi denumirea de homuncul.

Aş remarca şi aici un principiu de organizare anatomică, în care inteligenţa şi logica

„arhitectului” nevăzut sunt vizibile. Structurile care au de îndeplinit funcţii de mare fineţe cum sunt policele care intervine în toate actele motorii ale mâinii şi limba, a cărei funcţie este inutil s-o amintesc, au ariile de reprezentare în creier cele mai extinse. Ce înseamnă la modul concret această invenţie a naturii? Cu cât aria de reprezentare este mai mare, cu atât numărul de neuroni implicaţi în acea acţiune este mai mare. Principiul este aplicat şi la alte funcţii. Muşchii care au de executat mişcări de mare precizie, cum sunt cei care mobilizează globii oculari, au repartizat un contingent de fibre nervoase mai mare decât la alte niveluri.

Principiul care aminteşte pe cel al reprezentării holografice din fizica cuantică funcţionează nu numai la nivelul creierului. Medicina tradiţională chineză descrie arii de reprezentare a corpului la nivelul tegumentului în general, la nivelul irisului, al palmelor, al tălpilor, al urechilor, al scalpului. Fizica cuantică vorbeşte despre reprezentarea holografică la niveluri

profunde ale materiei, unde fiecare parte reflectă întregul şi invers, întregul este prezent în fiecare parte, în aşa fel încât orice acţiune executată la nivelul unei părţi se repercutează asupra întregului. Vom mai reveni asupra acestui principiu.

Urmărind ceea ce se întâmplă la nivelul creierului, conform ultimelor date de cercetare, se poate spune că între aria de proiecţie din creier şi segmentul reprezentat din periferie se stabileşte un „dialog”, o relaţie de reciprocitate aşa cum există între un muşchi şi nervul său. Într-o amputaţie a unui membru sau într-o paralizie a unui membru, indiferent de cauză, aria de proiecţie din creier se estompează cu timpul însemnând că neuronii de la nivelul său intră în inactivitate sau migrează spre o arie adiacentă activă.

Creierul poate, de asemenea, utiliza circuite neuronale noi pentru a înlocui pe cele care au fost lezate. La cei ce se nasc cu surditate, aria acustică din creier va prelucra informaţii vizuale explicând

de ce ei pot înţelege uşor limbajul semnelor. La cei ce se nasc fără vedere, ariile occipitale sunt reconectate, pentru a prelucra stimuli tactili (alfabetul Braille) la ariile parietale, crescându-le capacitatea de percepţie tactilă.

În procesul de recuperare funcţională pot fi cooptate şi arii corticale situate la distanţă. În cazul unei mâini cu paralizie printr-un accident vascular, spre exemplu, în procesul de recuperare pot colabora cele două arii corticale motorii din ambele emisfere cerebrale. Până la vârsta de 5 ani, dacă accidental o emisferă cerebrală este exclusă, emisfera restantă poate prelua complet funcţiile celeilalte.

Imaginea obţinută prin RMNf la un bolnav cu afazie, aflat în proces de recuperare, arată cum sunt activate în acelaşi timp cu ariile vorbirii din emisfera opusă şi cele de aceeaşi parte, demonstrând tocmai fenomenul de compensare de către creier a funcţiei compromise, făcând apel la orice resursă posibilă.

Până acum ştiam că un muşchi al cărui nerv

este complet distrus se atrofiază. Marele nostru neurolog, Gheorghe Marinescu, a emis ipoteza că nervul trimite spre muşchiul, pe care îl inervează o serie de substanţe cu rol trofic, nutritiv. Negată o vreme în baza altor date de cercetare, astăzi s-a revenit la idee, tot în baza altor date de cercetare…

Cred că în dialogul dintre creier şi periferie se realizează, se face un permanent schimb de informaţie, care menţine tonusul funcţional al ambilor termeni. Migrarea ariei lipsite de corespondent la periferie, spre ariile vecine, ar putea exprima tocmai această nevoie de dialog, de informaţie.

Protezarea membrului amputat sau recuperarea funcţională a segmentului paralizat reactivează aria de proiecţie din creier şi determină o nouă migrare spre sediul de origine.

Activarea acestei arii de proiecţie somatică se produce spontan, în mod natural, dacă leziunea nu este prea mult extinsă, sau prin training, prin gimnastică medicală care înseamnă o învăţare

repetată. Doi cercetători, Merzenich şi Jenkins (1990) au constatat, prin studii de laborator, că realmente o învăţare repetată şi motivată activează şi extinde această arie de proiecţie corticală.

Revenim la modificările care au loc în creier la nivel biochimic şi molecular.

Studiile efectuate în domeniu au vizat chimia ADN-ului şi implicit modificarea expresiei genice sub presiunea experienţei şi a învăţării.

Conform datelor oferite de R. J. Davidson şi W. James (Universitatea Wisconsin-Madison, 2004), experienţa, comportamentul şi îndeosebi conţinutul afectiv al gândirii şi al evenimentelor trăite determină modificări biochimice şi moleculare la nivelul reţelelor neuronale. Vom sublinia mai târziu rolul şi efectul determinant al sentimentelor noastre pentru modelarea creierului ca şi a mediului ambiant.

Experienţa solicita corpul şi creierul operând până la nivelul genomului cu reflectare în morfologia celulei, în cazul de faţă a neuronului.

Se stabileşte astfel o relaţie reciprocă:

gena -+ experienţă.

În alţi termeni, noi avem o determinare genetică a comportamentului, dar şi experienţa are un rol în modularea acestuia exercitându-şi influenţa la nivelul genomului. În acest fel se răspunde corect la întrebarea născut sau făcut? Şi, şi, este răspunsul, după cum vedem.

Ştim bine astăzi că pasul de la ADN, care este tiparul genetic al proteinei, până la sinteza acesteia, trece prin ARNm (AM mesager) care îi transferă modelul în ribozomii celulei unde este formată. Creşterea sau descreşterea ARNm constituie un fel de comutator ON / OFF al genei, însemnând mecanismul de declanşare sau de încetare a sintezei de proteine (K. Murakami, 2004).

Acest „comutator” ON / OFF este influenţat de factori fizici cum sunt temperatura, presiunea atmosferică, exerciţiul fizic şi factori chimici ca alcoolul, fumatul, compoziţia hranei, unele dezechilibre endocrine.

Mai simplu exprimat, toate componentele corpului nostru, inclusiv cele ale creierului, se sintetizează prin acest mecanism ON / OFF, mediat de raportul ADN / AM, iar factorii menţionaţi condiţionează această sinteză.

P. S. Erikson ş.a. (1998) vorbesc despre alţi factori psihosociali care optimizează expresia genică şi deci neurogeneza şi neuroplasticitatea: noutatea ca opus al monotoniei, condiţiile favorabile de mediu şi exerciţiul fizic şi intelectual.

Activitatea fizică şi intelectuală facilitează expresia genei responsabilă de geneza de noi neuroni în hipocamp – formaţiune cerebrală implicată în codarea memoriei, a comportamentului şi a învăţării, după cum se menţionează în literatura de specialitate. Mai simplu spus, noii neuroni apăruţi îşi menţin existenţa dacă sunt folosiţi, întreţinuţi printr-o continuă învăţare, utilizare.

K. Murakami (2004) şi-a propus să studieze rolul unor factori cu impact mental asupra acestui

mecanism genetic. El a inclus ca factori mentali – stresul ca emoţie negativă, entuziasmul, bucuria, recunoştinţa, afecţiunea, credinţa, optimismul, sentimentul de gratitudine spirituală.

Pentru a vedea efectul emoţiei pozitive asupra comutatorului genetic s-a axat pe dispoziţia manifestată prin râs şi a constatat că s-a produs o scădere a nivelului ridicat alglicemieipostprandiale la bolnavii cu diabet zahărat tip II; s-a influenţat, de asemenea, favorabil controlul glicemiei în cazul dereglărilor produse de emoţiile negative.

Deducem de aici rolul emoţiilor pozitive, în special al bunei dispoziţii, în evoluţia favorabilă a bolilor, aşa cum am sesizat noi înşine în clinică.

M. J. Meany (2004) ne spune că nicio genă nu poate determina dezvoltarea independentă de contextul vieţii unui individ. Există o corelaţie certă între mediul ambiant, aflat mereu în schimbare şi gena stabilă care conduce în final la o adaptare funcţională şi a acesteia.

Toate studiile efectuate până în prezent

conduc la concluzia certă că avem un creier care nu este static, ci se află într-o dinamică schimbare toată viaţa. Studii efectuate la nivel molecular, de ADN, au relevat date de o importanţă covârşitoare privind influenţa mediului social asupra individului, privind rolul educaţiei, al instrucţiei în formarea şi în modularea comportamentului. Expresia genelor noastre este influenţată de experienţa personală şi socială, mergând până la schimbarea chimiei ADN-ului. Chimia ADN-ului, ştim bine acum, înseamnă tiparul după care suntem construiţi, tipar care este încontinuu supus, în bine sau în rău, presiunii mediului. Mă întreb atunci, nu ar fi mai bine ca societatea umană, în numele libertăţii de care face atâta caz, să investească mai mult în educaţie decât în puşcării? Dacă există în creierul nostru capacitatea de modelare benefică atât pentru om, cât şi pentru societate, de ce să ratăm această şansă?

Orice afirmaţie are nevoie de nuanţare pentru a nu genera erori de înţelegere. Nici în faţa

eredităţii nu suntem toţi egali. Capacitatea de a ne modela sub influenţa mediului este diferită de la om la om. Important este însă că nu este absentă.

Maşinăria cerebrală umană este plastică, ne spune Merzenich, şi trebuie s-o punem la lucru. Avem deja conturată o parte din condiţiile care favorizează neurogeneza şi neuroplasticitatea, cât şi condiţiile pe care le defavorizează. Un ziar citit pe zi, ne spune un studiu american, ţine în loc boala Alzheimer o lungă vreme.

Memoria se păstrează şi se exersează când reţelele neuronale sunt utilizate în mod repetitiv. Repetiţia, mama învăţării, pe care o ştim din anii de şcoală, este valabilă şi astăzi.

Este interesant de urmărit modul în care se formează, prin învăţare sau prin exersare, o reţea neuronală, ca suport necesar prelucrării informaţiei. Orice gând presupune activarea unei reţele neuronale. Raţionamentele laborioase solicită activarea şi interconectarea mai multor reţele neuronale. O experienţă nouă presupune reorganizarea şi activarea unei reţele neuronale

proprii, ca suport al său. Se vor forma noi sinapse sau se vor activa ori chiar anula altele preexistente, se vor crea noi ramuri graţie capacităţii de neuroplasticitate a creierului. Comparaţia creierului cu o meduză care îşi mobilizează încontinuu tentaculele mi se pare a fi foarte sugestă-vă, pentru că, în efortul său de adaptare permanentă, neuronii sunt conectaţi şi deconectaţi prin facerea şi desfacerea de noi sinapse în căutarea celei mai adecvate scheme. Învăţarea presupune, deci, atât activarea reţelelor neuronale existente, cât şi crearea de noi circuite.

Să presupunem că avem de învăţat o noţiune nouă sau un cuvânt nou. Într-un timp foarte scurt, de câteva milisecunde se activează o sinapsă. Va fi cu atât mai eficace cu cât intensitatea stimulării şi motivaţia, interesul de a fi reţinută vor fi mai mari. Pentru ca o informaţie să fie bine memorată este nevoie de repetarea periodică a învăţării. Fiecare utilizare a creierului în procesul de învăţare lasă, după cum am văzut, o urmă chimică, stimulează eliberarea de substanţe cu rol neurotrofic pentru

neuroni, consolidează şi facili-tează conductibilitatea în circuitele neuronale implicate, realizând ceea ce a fost numit potenţarea de lungă durată (Long Term Potentiation – LTP).

Neutilizarea unei reţele neuronale un timp mai îndelungat determină fenomenul invers – depresia de lungă durată (LDT) care. Înseamnă diminuarea până la dispariţie a funcţiei sinaptice. Este explicaţia fenomenului de uitare văzut prin prisma datelor ştiinţifice actuale.

Stresul, depresia, oboseala psihică, îndeosebi prin pierderea somnului de noapte – greşeala pe care o fac frecvent mai ales studenţii – scad capacitatea creierului de memorare prin depresie sinaptică, chiar dacă efortul de repetare este asiduu. Randamentul învăţării este diminuat. De asemenea, volumul masiv de informaţie ce trebuie însuşită scade randamentul sinaptic. De aceea pregătirea unui examen numai în sesiune poate avea o eficacitate redusă.

În circa l-4 luni în reţeaua neuronală a hipocampului se vor adăuga şi noi neuroni

proveniţi din celulele stern. Este interesant că noii neuroni sunt imaturi şi mor înainte de a ajunge la maturitate dacă nu sunt stimulaţi prin învăţare. Acest fenomen al genezei neuronale sau de neurogeneza a fost urmărit în laborator doar la şoareci până în prezent.

Mi se pare fascinant mecanismul de formare a noi neuroni.

Din „nişa germinativă" („pepiniera") de CS sub-ventriculară, aceştia migrează prin ceea ce este numit „culoar de migraţie" până la nivelul bulbilor olfactivi. Într-un timp cu durata între 30 zile şi 4 luni 50 % din CS devin noi neuroni.

Acelaşi fenomen are loc şi la nivelul girusului hipo-campic, zona sa subgranulară, cu diferenţa că neuronii noi rămân pe loc pentru nevoile funcţionale ale acestei structuri, după cum am menţionat mai înainte.

Mecanismele neurogenezei pot fi provocate în laborator pe animale de experienţă utilizând substanţe neurotrofice (NGF), aşa cum l-am văzut lucrând pe David Lovejoy (2005) în laboratorul de

zoologie al Universităţii de Medicină din Toronto. Alte echipe de lucru ca aceea a lui Pierre-Marie liedo sau a lui F. H. Gage ş.a. Utilizează substanţe care stimulează olfacţia la şoareci sau le diversifică cu obiecte noi şi atractive ambianţa incintei în care sunt ţinuţi. Se urmăreşte, după un timp apreciat ca necesar pentru maturarea CS, rata de transformare în neuroni. După patruzeci de zile, spre exemplu, această rată de neuroni noi s-a dublat în bulbul olfactiv. Nişa de CS din girusul hipocampului este descoperită şi la om de către Fred H. Gage şi Peter Eriksson (1998), la o persoană în vârstă în jur de 80 de ani. Numărul de neuroni noi formaţi este mic, cea 500 / zi, insuficient pentru a putea repara leziunile extinse ale creierului după traumatisme grave sau accidente vasculare mari. Reparaţiile spontane sunt de dimesiuni reduse, dar s-a demonstrat experimental că agresiunea urmată de lezarea creierului stimulează neurogeneza şi neuroplasticitatea în Scopul refacerii reţelei neuronale distruse. Oamenii de ştiinţă speră să

obţină în viitor posibilitatea de a dirija noile celule neuronale spre zonele lezate din creier într-un număr suficient de mare pentru o recuperare cât mai benefică. Deja, după cum a observat Elizabeth Gould, neuroni noi se găsesc şi în diverse arii corticale servind probabil reparării unor leziuni de mici dimensiuni. Observaţia sa mi se pare a avea o susţinere logică: „Faptul că sunt atât de mulţi neuroni noi sugerează ideea că ei trebuie să joace un rol important, altfel n-ar avea sens să se cheltuie atât de multă energie de către creier, pentru a-i genera, fără să-i utilizeze”.

După cum s-a mai menţionat, cele două zone, am putea spune, cu rol de creşă pentru noii neuroni, permit o specializare diferită a acestora: neuroblastii din bulbul olfactiv devin în majoritatea lor neuronii GABA-ergici, iar cei din girusul dinţat evoluează spre neuroni glutamat-ergici. Este deci o distribuţie a neuronilor orientată spre funcţiile lor excitatorii şi inhibitorii. Aidomna ca pentru neuroplasticitate, şi neurogeneza este dependentă de experienţă, de

învăţare, de exerciţiul fizic şi mai ales de starea afectivă. Într-o exprimare mai figurativă s-ar putea spune că depresia le deprimă, fericirea le exprimă.

Formarea unei noi reţele neuronale necesită un timp cu o durată de la câteva minute la câteva ore pentru ca sţi-mulul receptat de creier să determine activarea şi a genei din nucleul celulei nervoase responsabilă de formarea noilor conexiuni.

Din cele spuse mai sus reţinem că neurogeneza şi neuroplasticitatea sunt două atribute ale creierului care intervin în fenomenul de întreţinere a memoriei, de control şi vindecare a unei leziuni, de recuperare a funcţiilor motorii şi de exprimare, pierdute din diverse cauze. Intervin, de asemenea, în modelarea comportamentului şi a caracterului, în menţinerea sănătăţii psihice şi a capacităţii mentale.

Creierul nostru este capabil să se modeleze, să se organizeze sub presiunea informaţiei, a exerciţiului fizic, a sentimentului de fericire, de bucurie, de optimism şi speranţă, de bună

dispoziţie, de relaxare după un efort fizic şi intelectual susţinut, şi de asemenea poate involua prin neutilizare, prin lene intelectuală, prin monotonia unei existenţe terne, prin stres, anxietate, depresie, furie, ură, maliţiozitate, ruminatii cu dorinţă de revanşă, de răzbunare, de frustrare, de insatisfacţie, alcool, droguri, uzura excesivă de orice alt ordin.

Vom insista suficient de mult asupra acestui capitol pentru a înţelege consecinţele pe multiple planuri ale modului nostru de gândire şi de comportament.

INFLUENTA FACTORILOR PSIHICI ASUPRA NEUROGENEZEI ŞI NEUROPLASTICITĂŢII

Stresul şi depresia

Dincolo de experienţă, învăţare, motivare, noutate, exerciţiu fizic formarea de noi neuroni în creier ca suport al capacităţii noastre mentale şi somatice, intervin favorabil sau defavorabil şi o

serie de alţi factori cu impact asupra vieţii noastre psihice.

Studii recente au evidenţiat efectul nefavorabil al stresului, al unor stări psihopatologice ca depresia, anxietatea, insatisfacţia, sentimentul de frustrare, ruminaţiile ş.a. Asupra neurogenezei şi neuroplasticităţii (E. Gould ş.a., 1999; Lee ş.a., 2002).

Prin patogenia şi terapia comună, Psihiatria începe să se reapropie de Neurologie, odinioară ele făcând un corp comun.

Au loc mutaţii conceptuale neaşteptate. Psihoza schizofrenică este văzută acum ca o reorganizare pe model patologic a sinapselor. Depresia este corelată cu un defect al neurogenezei la nivelul girusului dentat al hipocampului. Se nasc noi strategii terapeutice în bolile neurodegenerative, în accidentele vasculare cerebrale, în leziunile medulare şi cerebrale. Intre stres şi demenţa Alzheimer se întrevede o posibilă relaţie de determinare.

În noua viziune impusă de aceste descoperiri

este posibilă, de asemenea, o investire a relaţiilor sociale şi inter-umane cu o altă semnificaţie. Într-un articol publicat de Jonah Lehrer (2006) cu titlul „Reinventarea Eu-lui” („The Reinvention of the Seif”) se afirmă: „Structura creierului nostru, de la forma dendritelor la densitatea structurii hipocampului este incredibil influenţată de mediul nostru mental. Pune un mamifer în condiţii de stres şi creierul său începe să moară. S-a oprit formarea de noi celule. Ele sunt deja moarte. Creierul este desfigurat”.

Animalele de laborator supuse la stres au prezentat o scădere evidentă a capacităţii de neurogeneză şi neuro-plasticitate.

E. Gould (2004) a izolat puii nou născuţi de rozătoare de mama lor timp de trei ore pe zi şi a constatat climinuarea semnificativă a fenomenului de neuroplasticitate.

Într-o altă experienţă, aceeaşi autoare a supus observaţiei două grupuri de marmote. Unui grup i s-au creat condiţii de mediu favorabile, iar celuilalt vitrege. Constată, la lotul de marmote cu

condiţii favorabile de mediu, o creştere semnificativă a numărului de noi sinapse şi o rată mai crescută a neurogenezei decât la lotul cu condiţii de mediu nefavorabile. Când experienţa se continua cu aducerea ambelor loturi de marmote în condiţii optime, parametrii studiaţi devin egali.

Cele două experienţe citate demonstrează că stresul izolării puilor de mama lor şi al condiţiilor de viaţă vitrege ar e un efect dăunător cert asupra biologiei creierului şi, după cum vom vedea, şi la nivelul întregii noastre fiziologii.

Concluzionând asupra experienţelor sale, Elisabeth Gould ne spune că stresul debilitează dendritele, care sunt ramificaţii ale celulei nervoase, blochează proliferarea de noi neuroni în hipocamp, neuronii care sunt suportul memoriei şi al învăţării. În acest context, cu rezerva extrapolării concluziilor de la animalele de laborator la om, nu putem să nu facem conexiunea cu atrofia hipocampului prin distrucţia de neuroni în boala Alzheimer, care face astăzi ravagii în întreaga lume, fiind într-o continuă creştere.

Condiţiile favorabile de mediu, ne spune E. Gould, dezvoltă şi menţin sănătatea, facilitează reorganizarea funcţională şi structurală benefică a creierului, favorizează vindecarea.

Mi se pare interesantă alocuţiunea ţinută de Elisabeth Gould (Universitatea Princeton) la Convenţia anuală a Asociaţiei Americane de Psihologie pe 2002 sub titlul „Neurogeneza: Schimbarea minţii tale”. Redăm doar câteva pasaje: „... Puterea pozitivă a dragostei şi convingerii potrivit căreia Creatorul ne-a conceput să experimentăm şi să fim exemple, ar putea să regenereze creierul uman. Consider în plus că Scripturile Evreilor şi Scrierile Apostolice sunt pline de îndemnuri ca oamenii să-şi revizuiască atitudinile şi acţiunile lor dăunătoare... Cu siguranţă acesta este mesajul Sf. Ap. Pavel când scrie în Romani 12:2 că noi trebuie «să ne transformăm prin reînnoirea minţii»”.

Când aserţiunea vine din partea unei asemenea autorităţi ştiinţifice cred că alte comentarii sunt de prisos.

S-a formulat întrebarea invers: dacă stresul generat de un ambient ostil, dezagreabil, are efecte negative asupra modelării creierului, crearea unor condiţii de mediu atractive, plăcute nu ar avea efect de prevenire şi de tratare a deteriorării creierului?

Fred H. Cage pare să fi găsit răspunsul afirmativ. După cum am mai spus, el a creat în laborator astfel de condiţii pentru un lot de şoareci. Le-a adus dispozitive mecanice şi piese decorative care exercitau un efect de atracţie pentru şoareci. Concomitent, un alt lot de şoareci a fost menţinut în condiţii de ambient monoton.

Rezultatul experienţei a arătat că la lotul cu ambient atractiv, hipocampul a crescut semnificativ în greutate, în raport de lotul cu ambient monoton. Există în prezent posibilitatea de a măsura greutatea şi dimensiunile hipocampului prin RMN, fără să fie nevoie să se sacrifice animalul.

Apropo de rezerva extrapolării concluziilor extrase din experienţe efectuate pe animale la om.

Nu simţim şi noi aceeaşi bucurie când ieşim din monotonie, când achiziţionăm ceva nou? Plecând de la aceste experienţe s-a sugerat şi beneficiul pentru sănătatea noastră al schimbării periodice, dacă nu a întregului mobilier, cel puţin al aranjamentului său în ambient. O schimbare a esteticii ambientale ar putea să fie, eventual, utilă în efortul de prevenire a deteriorării mentale din boala Alzheimer.

Conform studiilor actuale, în hipocampul unui şoarece adult apar 5.000 – 10.000 neuroni noi pe zi. Am amintit de rolul neuronilor din hipocamp în învăţare şi memorie şi despre faptul că supravieţuirea lor este menţinută prin învăţare.

Intre factorii care au un efect negativ asupra supravieţuirii neuronilor sunt incluşi şi hormonii glucocorticoizi – care, prin excesul lor în organism, inhibă evoluţia celulelor stern spre noi celule nervoase. Or stresul tocmai prin acest mecanism acţionează nefavorabil asupra organismului.

Din punct de vedere biochimic stresul

acţionează nefavorabil prin mai multe mecanisme asupra neurogenezei şi neuroplasticităţii.

Mai întâi declanşează o secreţie excesivă de hormoni glucocorticoizi (cortizol) la nivelul glandei cortico-suprarenale, amorsând axul hipotalamo-hipofizo-corticosuprarenal.

Glucocorticoizii în exces deprimă eliberarea de factori neurotrofiei necesari diferenţierii şi menţinerii neu-ronilor, scade ca urmare neurogeneza, scad cantitatea şi lungimea dendritelor la nivelul neuronilor piramidali din hipocamp.

Există, după cum ştim, două căi prin care organismul îşi schimbă periodic celulele: moartea lor prin necroză şi prin apoptoză, ultima presupunând punerea în acţiune a unor mecanisme celulare interne de autodistrugere. Depresia şi stresul accentuează ambele căi. De la eliberarea în exces a hormonilor glucocorticoizi se ajunge la exces de calciu în celule care determină fenomenele de necroză şi apoptoză.

Depresia este o tulburare psihică cu efecte

devastatoare asupra sănătăţii. Constituie o cauză majoră de suicid.

O statistica citată de A. Kleinman (2004) ne poate lăsa o imagine concludentă asupra consecinţelor depresiei evaluate în SUA: 200.000 oameni se sinucid aici într-un an, 75 oameni se sinucid pe zi, din care 30 % sunt studenţi. Este a doua cauză de deces la studenţi.

Ca determinare, stresul constituie cauza majoră a depresiei, predispoziţia genetică fiind cea de a doua cauză.

Depresia se însoţeşte de atrofia hipocampului care este o consecinţă a blocării neurogenezei. Dacă se administrează o medicaţie antidepresivă, cel puţin trei săptămâni, neurogeneza se reia concomitent cu instalarea efectelor antidepresive. Coincidenţă sau realitate, şi diferenţierea unei celule stern într-un neuron necesită un timp minim similar. Medicaţia antidepresivă testată cu Tianeptine şi Fenoxetin pare să aibă un efect neurotrofic.

E. Gould (1999) dozează în salivă secreţia de

cortizol ca test al predispoziţiei la depresie. Ea susţine că subiecţii la care prin test se găseşte dimineaţa cortizolul crescut, dacă au şi neşansa unui eveniment negativ, vor face depresie. În acest fel poate întreprinde măsuri preventive.

Carrol D'Sa ş.a. Şi Ronald Duman (2002) susţin că medicaţia antidepresivă ar avea efect nu atât asupra seroto-ninei, cât asupra BDNF (factor de creştere nervoasă derivat din creier). Stresul şi depresia ar suprima capacitatea celulei nervoase de a secreta factorii neurotrofici necesari diferenţierii, dezvoltării şi supravieţuirii neuronilor, iar prin tratarea depresiei cu o medicaţie adecvată, efectele ei sunt blocate.

Depresia este una dintre stările afective cu efectul cel mai dezastruos asupra organismului şi în primul rând asupra creierului. Toate funcţiile organismului sunt inhibate de către depresie. Am observat adesea cum, numai după un an de la disponibilizarea unui om prin şomaj şi, mai ales, prin pensionarea celor mai vârstnici, semnele deteriorării psihice încep să se instaleze. Nu este,

fără îndoială, o regulă pentru toată lumea, dar în mod cert pentru mulţi este o cauză. Sentimentul de excludere dintr-o activitate şi dintr-un colectiv în care îşi găseau un resort moral existenţei, sentimentul de inutilitate a întregii lor pregătiri profesionale îi poate ucide pe cei sensibili. Societatea noastră nu are structuri active şi eficiente pentru această categorie socială, aşa cum am văzut în alte ţări ca SUA, unde li se acordă o reală atenţie. Costurile tratamentului şi îngrijirii celor cu deteriorare mentală sunt însă mult mai mari. Întâlnindu-mă adesea cu astfel de situaţii în instituţia în care am lucrat şi voind să găsesc o rezolvare, am avut doar ecourile tăcerii. Şi nu absenţa posibilităţilor materiale a fost cauza, ci lipsa voinţei de implicare într-o acţiune de o asemenea anvergură şi totuşi atât de utilă social. Nici argumentul că în SUA un consilier al Preşedintelui se ocupă special de acest resort nu i-a putut convinge. Dacă ne tot lăudăm că avem relaţii cu SUA atât de bune, mă întreb, ce luăm bun de acolo…?

În orice boală fizică, depresia ca reacţie la boală constituie cel mai mare obstacol în calea vindecării. Toate structurile creierului – atât cele corticale cu funcţie cognitivă, cât şi cele limbice cu funcţie afectivă sunt afectate de depresie.

Există o relaţie de determinare între stres şi depresie. De aici decurg anxietatea, frica motivată şi nemotivată, ruminaţiile. Ecoul lor biochimic este acelaşi asupra organismului. Aceeaşi biochimie îi este proprie furiei, urii, dorinţei de răzbunare, violenţei. Creierul nu face o distincţie netă între realitatea trăită şi cea doar imaginată. Investigaţiile citate au relevat faptul că în ambele situaţii – realitate sau doar imaginaţie – sunt activate în creier aceleaşi arii corticale, aceleaşi structuri şi în consecinţă vor avea acelaşi ecou bicWmic. Gândurile şi sentimentele negative – ura, agresivitatea, spaima – circulă prin arterele noastre sub forma substanţelor declanşate concomitent cu efectul de stres. De aici rezultă efectul nociv exercitat asupra tuturor celulelor noastre, cauză a bolilor de stres care au largă

răspândire în lumea modernă.

Dacă extrapolăm de la individ la colectivitate efectele stresului şi ale depresiei implicite, mă întreb dacă are cineva interes să existe o lume bolnavă şi dementă? Or fi citind aceste crude adevăruri, care vin direct de la ştiinţele zilelor noastre şi acei conducători ai lumii, politicienii şi apologeţii lor, care întreţin sentimentul de frică, de război al tuturor contra tuturor, de revanşă, care denigrează imaginea publică a unor oameni înainte de a se exprima justiţia în numele unor principii nerumegate ale aşa-zisei democraţii, numai din dorinţa de a menţine un război împotriva propriului popor?

Să le fie indiferente costurile sociale ale acestor con-secinţe când nu pierd nicio ocazie de a se arăta îngrijoraţi de soarta banului public?

Într-un congres internaţional de neuroştiinţe am întrebat un profesor de psihiatrie, care dezvoltase această temă, ce perspectivă are un popor menţinut în permanenţă sub stres? Nu mi-a răspuns. Se temea probabil el însuşi de stresul de

a fi auzit...

* * *

E. M. Raichle (La Recherche, 2007) a adus în discuţie un aspect nou şi ciudat, sesizat, de asemenea, în ultimii ani care, nu numai că nu luminează, ci adânceşte şi mai mult universul plin de mister al creierului nostru.

Se constată că, dincolo de activitatea cerebrală declanşată de stimuli externi, există şi o activitate spontană al cărei scop nu se cunoaşte. Este ca şi cum creierul s-ar afla în dialog cu sine însuşi. Studiile de laborator au conchis că cel mai mare consum de energie este solicitat de activitatea spontană şi nu de aceea de răspuns la stimulii externi. Şi mai curioasă este constatarea că cel mai mare număr de sinapse este apărut spontan şi nu ca urmare a stimulilor externi.

Arme de Volder şi col. (1997) au reuşit să vadă, prin metode adecvate (PET), că în creierul celor nevăzători este aceeaşi activitate ca şi în cel

al celor văzători. Aceste date sugerează ideea că activitatea spontană a creierului este mai mare decât cea de răspuns la stimuli externi. Această activitate spontană a creierului pare să fie fundamentală, dar nu ştim încă la ce serveşte. Mai mult încă, ea nu încetează în timpul anesteziei generale, după cum s-a observat în studiul efectuat pe macaci de către L. Vincent şi col. (2007).

Niciuna din ipotezele emise privind rolul acestei activităţi spontane a creierului nu oferă un răspuns satisfăcător. Cea mai plauzibilă era ipoteza menţinerii coerenţei continui a procesului de gândire, interconectând în permanenţă toate ariile creierului, emisă de B. Olshausen (Universitatea Corneli, SUA, 2003). Anestezia generală ar trebui însă să o blocheze, ceea ce nu se întâmplă. Doar dacă admitem că este ceva în creierul nostru care se manifestă şi independent de funcţionarea creierului, aşa cum pare să existe şi în experienţa morţii clinice.

CAPITOLUL 2

IMPLICAŢII ONTOLOGICE ŞI FINALITATE ÎN NEUROGENEZĂ ŞI NEUROPLASTICITATE

Există o multitudine de implicaţii ale capacităţii de neurogeneză şi de neuroplasticitate a creierului, dintre care aduc în discuţie în primul rând, pe cele de ordin ontologic şi al finalităţii acestor atribute biologice.

Implicaţia ontologică face referire la înţelegerea „existenţei ca existenţă”, cum se exprima Aristotel, la studiul fiinţei, în speţă al creierului ca fenomen obiectiv, privit dintr-o perspectivă cognitivistă.

În condiţii fiziologice neurogeneză este stimulată şi întreţinută de învăţare (Elizabeth Gould ş.a., 1999), aşa după cum s-a menţionat deja în capitolul precedent.

Menţinerea optimă a creierului prin învăţare îl exprimă ca structură cu funcţie, prin excelenţă, informaţională. Dacă stomacul ne-a fost dat pentru digestie, creierul are o structură adecvată

prelucrării de informaţie necesară receptării acesteia, pe de o parte din mediul ambiant şi cosmic, iar pe de altă parte de la toate elementele componente ale corpului pe care îl are în sarcină, în scopul de a le comanda şi gestiona. Creierul are 2 % din greutatea corpului şi consumă 20 % din energia sa. Trăieşte exclusiv pe seama energiei furnizate de corp şi, în momentul în care încetează să o mai primească, opreşte viaţa în 3 minute. Neavând nicio rezervă de energie pare construit exclusiv pentru funcţia de „conducere”, de prelucrare a informaţiei necesară corpului, care îi plăteşte tribut prin energia pe care i-o furnizează. Rămân uimit cum, la vremea când în Europa nici nu se ştia prea bine cu ce organ se gândeşte, în civilizaţia Chinei antice rolul creierului era foarte exact intuit. Mai mult, creierul era inclus în aceeaşi lojă sau grupare de organe cu cordul. Ca funcţie i se atribuia aceea a Shen-ului care însemna cunoaştere, inteligenţă, conştiinţă. Ca simbol corespundea elementului foc şi culorii de roşu.

Este surprinzătoare includerea creierului în aceeaşi lojă energetică cu cordul. Unele tradiţii spirituale atribuie simbolic creierului raţiunea, iar cordului afectivitatea. În aceeaşi ordine de idei sunt observaţii venite de la subiecţii la care s-au făcut transplantări de cord. La purtătorii noii inimi au apărut manifestări de comportament şi trăsături de caracter pe care s-a constatat că le-au avut donatorii. S-au scris deja mai multe lucrări pe această temă (Silvia Claire, 1997; Paul P. Pearsall, 1998). Iată cum concepeau chinezii antici rolul creierului în funcţionalitatea organismului. Creierul coordona toate viscerele şi funcţiile corpului grupate în 5 loji energetice. La rândul lor, lojile energetice care produceau energia nutritivă, necesară corpului, îi trimiteau înapoi creierului partea cea mai subtilă, cea mai rafinată din energia lor. Recunoşteau astfel că energia creierului este de o altă esenţă. Şi mai spuneau încă ceva cu aplicabilitate terapeutică. Fiecare tip de energie oferită creierului de către lojile energetice corespundea unui compartiment din

sfera vieţii psihomentale. Tulburările uneia din componentele vieţii psihice şi mentale erau tratate în consecinţă cu puncte de lanivelul lojeicorespunzătoare acestui segment. Spre exemplu prin puncte corespunzătoare lojei Ficat / Vezică Biliară se tratează migrena, tulburările de vedere, f atingabilitatea psihică, tulburările de tip metabolic, inclusiv patologia musculară. Cu puncte corespunzătoare lojei Rinichi / Vezică se tratează între altele şi crizele de pierdere a cunoştinţei de tip lipotimic, fiind de ajuns înţeparea unui singur punct. Şi toate aceste indicaţii de tratament fac parte din teoria şi practica acupuncturii şi funcţionează, în ciuda raţionamentelor arhaice şi a celor care o neagă fără să o cunoască.

Pentru a înţelege că toate religiile au un punct comun de plecare, voi descrie succint un alt concept al filosofiei taoiste. După expierea vieţii, Shen-ul nu moare odată cu corpul, ci se întoarce în marele SHEN universal din care a venit. Spune altceva vreuna din religiile lumii?

Dacă am face o ierarhizare a funcţiilor de la nivelul corpului nostru, funcţia creierului este de departe esenţială. Prin sine însuşi creierul exprimă sensul şi finalitatea existenţei. Se poate spune că Universul vorbeşte, se exprimă la nivel uman prin creierul nostru. Trăim psihic, gândim şi simţim numai prin creier. El reprezintă sumtnum-vi tuturor valorilor noastre. Privit astfel se impune ideea că obiectivul creaţiei sau al evoluţiei omului a fost creierul necesar învăţării prin experienţă şi exprimării văzută ca finalitate. Corpul pare să aibă doar rolul de a fi un vehicul pentru creier şi de a reproduce un alt creier. Putem deduce de aici că în ecuaţia creier-corp, creierul este cel ce are în primire un corp şi nu invers.

Găsesc de asemenea că este un sens şi o finalitate şi în această mobilitate anatomică, această plasticitate a creierului în contrast cu relativa stabilitate a celorlalte organe ale corpului. Fiind implicat în medierea vieţii de relaţie, creierul avea nevoie de această mobilitate, pentru a se adapta unei vieţi aflată în continuă

schimbare, pentru a-şi putea însuşi mereu alte şi alte experienţe, alte informaţii. Este ciudat că, deşi părea logic să avem un creier dotat cu asemenea proprietate, până la recentele descoperiri din neuroştiinţe, nimeni n-a emis o astfel de ipoteză. Ar fi trebuit să ne gândim că un creier rigid structurat nu era capabil de învăţare, de a emite decizii în situaţii noi, de a controla şi regla întreaga funcţionalitate a organismului, pe care îl are în primire. Universul nu şi-ar fi putut face cunoscute „intenţiile” evolutive, iar omul nu ar fi putut progresa.

Cea mai evidentă dovadă de prezenţă a unui sens în existenţa acestei capacităţi a creierului este aceea că reţelele neuronale din trunchiul cerebral nu sunt supuse acestei remodelări, deoarece aici îşi au sediul centrii de control ai funcţiilor vitale – circulaţia şi respiraţia – care trebuie menţinute sub o constantă supraveghere.

Pe lângă aportul continuu de informaţie, de învăţare, este de reţinut şi calitatea învăţării, gradul de complexitate al conţinutului său,

semnificaţia cognitivă şi afectivă, motivaţia în sensul coeficientului de plăcere implicat, stilul şi calitatea discursului. Un curs universitar, spre exemplu, o conferinţă, vor fi mult mai uşor însuşite, dacă sunt expuse colorat, clar, sugestiv, nuanţat, cu conectarea noţiunilor şi în alte domenii ale culturii decât un discurs sec, rece, prolix şi tern. Primul va fi memorat fără efort, pentru că dincolo de palierul raţional a făcut apel şi la cel afectiv, cel de al doilea va fi reţinut însă cu mult mai mult efort şi poate fi repede uitat. Această experienţă o avem cu toţii, îndeosebi din anii de facultate, când am avut alt nivel de înţelegere a stilului unui discurs.

Aş remarca aici că nu numai repetarea informaţiei conduce la o memorare de lungă durată, ci şi interesul sus-citat. Se întâmplă uneori ca un singur impact al creierului cu informaţia să fie suficient pentru a nu o mai uita niciodată. Întâmplările neobişnuite, care au fost însoţite de o stimulare foarte intensă a structurilor afective sau a implicat un mare grad de risc, sunt memorate

definitiv fără să fie, evident, repetate.

În general, o informaţie este cu atât mai bine însuşită cu cât în percepţia sa solicită un număr mai mare de receptori senzoriali – auditiv, optic etc.

Este valoarea unui om exprimată numai de ceea ce a memorat? Se spune despre cel căruia fizica electricităţi ca şi chimia îi datorează imens, Michael Faraday, că avea în permanenţă cu sine un carnet de note pe post de aide memoire. Memoria este necesară, dar creaţia începe dincolo de memorie, acolo unde se află inspiraţia, gândirea care presupun în primul rând o mare plasticitate a sinapselor pentru a conecta un număr cât mai mare de neuroni.

Această neurofiziologie a reţelelor neuronale, recent achiziţionată, nu îmi explică însă de ce oamenii au înclinaţii deosebite, talente diferite, capacitatea de a înţelege un domeniu sau altul al culturii şi gândirii, când ar fi normal, ca indiferent de genul de informaţie, reţelele neuronale să aibă aceeaşi fiziologie pentru orice tip de cunoaştere.

Nu toată lumea are apetit pentru filosofie, nu are deschidere spre spiritualitate, spre înţelegerea şi a altor alternative conceptuale, în afara celor acceptate convenţional. Noi spunem la modul figurativ că cei ce nu pot ieşi dintr-o gândire dogmatică n-au reţele neuronale cu care să proceseze o altă informaţie. Dar, gândind anatomic, explicaţia este eronată. Neuronii sunt, dar este o altă instanţă care nu îi mobilizează. Pentru a explica avem nevoie să gândim deja omul dincolo de anatomia creierului său, să discutăm în alţi termeni relaţia dintre creier, conştiinţă şi programare, asupra căreia vom reveni în alt capitol. Omul citit poate doar să reproducă ceea ce şi-a însuşit. Omul spiritualizat conduce discursul intelectual dincolo de lectură, căutând şi alte alternative. Şi ajungem să definim cultura ca fiind nu ceea ce citim, ci ceea ce creăm plecând de la ceea ce am citit.

Exerciţiul fizic este o altă condiţie favorizantă a neurogenezei şi neuroplasticităţii, studiată în condiţii de laborator de von Praag, Kempermann

şi alţii (2002). În circa o săptămână, în condiţiile exerciţiului fizic, neuronii urmăriţi la păsări şi rozătoare încep să se contureze, iar după circa 30 de zile încep să fie integraţi în circuitul hipocampic cu aferente şi eferenţe funcţionale.

Constatăm că exerciţiul fizic este solicitat ca o condiţie necesară pentru vitalitatea tuturor sistemelor funcţionale ale organismului, inclusiv creierul.

Rolul factorilor psihici, al trăirilor emoţionale, influenţa lor asupra neurogenezei şi neuroplasticităţii o vom discuta la capitolul dedicat creierului limbic. Am adăuga aici, doar că, atât de mult răspândită lene intelectuală este un factor de rău augur pentru creier. Acelaşi efect nedorit îl au lumina stroboscopică pe o durată îndelungată, zgomotul, excesul de alcool, nerespectarea orarului de somn, chiar dacă este prelungit compensator ziua. Intervalul 22 – 24 îşi are importanţa sa fiziologică şi benefică.

De-a lungul istoriei s-au vehiculat două opinii referitoare la originea cunoaşterii: concepţia

ineistă a lui Platon, conform căreia ne naştem cu o precunoaştere şi concepţia empiristă a lui Aristotel care consideră că învăţarea şi experienţa sunt singurele surse cognitive.

Disputa a continuat mai târziu între Helvetius, care era empirist şi vedea creierul ca fiind la naştere o tabula rasa, o foaie albă şi Diderot, care admitea că, pe lângă experienţa însuşită, sunt şi elemente înnăscute în sfera cunoaşterii. Mai aproape de noi, aceeaşi dispută s-a purtat între Piaget şi Chomsky.

Intervenind în această dispută, mi se pare evident că nu ne putem naşte cu un creier lipsit de orice informaţie prealabilă. Avem nevoie de un minim de cunoaştere pentru a supravieţui înainte de a începe să ne însuşim experienţele de viaţă.

Avem reţele neuronale, unele deja activate pentru suportul funcţiilor vitale, altele urmând să fie activate în contact cu experienţele venite, după ce ne-am născut. Reflexul de supt, recunoaşterea vocii şi a figurii mamei, ataşamentul faţă de mamă sau, după cum a demonstrat etologul Konrad

Lorentz, faţă de prima fiinţă pe care o cunoaşte, sunt elemente obligatorii supravieţuirii pentru un nou născut în specia umană. Copilul se obişnuieşte cu vocea mamei încă din uter, iar puii păsărilor de când sunt încă în ou. Te minunezi de inteligenţa naturii. Dacă un pui de mamifer nou născut în junglă n-ar fi capabil să fugă la scurt timp după naştere, ar deveni o victimă uşoară pentru prădătorii săi.

Puii de cangur sunt expulzaţi din uter la vârsta de 3 luni şi, fără să vadă, se caţără pe piciorul mamei până ajung în marsupiul, în care îşi continuă dezvoltarea până la termenul de naştere. Am văzut scena filmată şi am fost atent la gestul mamei aşteptându-mă să-şi ajute puiul în găsirea marsupiului, dar a rămas pasivă. Se înţelege că acest pui trebuie să „ştie” cum să ajungă acolo. Deduc de aici că natura nu alege întotdeauna soluţiile cele mai simple pentru a-şi rezolva problemele, ci uneori acestea sunt chiar foarte complicate.

Celelalte funcţii de un ordin mai elaborat ca

limbajul, orientarea în mediu, semnificaţia obiectelor etc. Sunt însuşite prin învăţare. Suportul lor neurofiziologic, capacitatea creierului de adecvare la experienţă sunt însă categoric înnăscute. În termeni de informaţie avem programe înnăscute şi programe formate prin învăţare. Această capacitate de a ne forma programe noi, care la om este mult mai extinsă decât la toate celelalte specii, ne-a permis să ne desprindem de natură şi să ne creăm o civilizaţie.

Antropoidele au deja majoritatea conexiunilor neuronale stabilite la naştere, dar nu toate, pentru că şi ele au ceva de învăţat, trebuind să se adapteze la un mediu cu condiţii de viaţă nu în totalitate previzibile.

Capacitatea creierului de a se adapta la o varietate de condiţii, inclusiv de agresiune, este de asemenea expresia unor programe înnăscute şi este un sens adânc aici, este o finalitate şi nu poate fi rezultatul întâmplător al unei selecţii naturale, pentru că nu este în interesul acestei selecţii să „cârpească” un creier pentru a

supravieţui cu o invaliditate ce l-ar exclude în concurenţa cu semenii. Am văzut cum, în cazul unei leziuni cerebrale, sunt antrenate arii vecine sau chiar din emisfera cerebrală opusă în scopul recuperării funcţionale, fie şi parţiale. Este aici efectul unei inteligenţe intrinseci a structurilor biologice, indiferent cum am dori să interpretăm. Cum să privim altfel compensarea lipsei de vedere prin leziuni oculare (şi nu cerebrale) unde ariile occipitale deprivate de informaţia vizuală se conectează cu ariile auditive şi cu cele de percepţie a stimulilor tactili, pentru a creşte acuitatea de percepţie la acest nivel? Subiectul va beneficia astfel de capacitatea de percepere a sunetelor şi a stimulilor tactili cu performanţe crescute, pentru a compensa lipsa de vedere. Acesta este şi motivul pentru care cei cu deficiente de vedere sunt considerau a fi cei mai buni maseuri. Ei au o capacitate de percepţie tactilă mult mai amplă pentru că este coordonată de două arii corticale în loc de una. Tocmai această percepţie amplificată le permite celor

nevăzători să citească prin alfabetul Braille. Acelaşi fenomen le permite celor cu surditate de transmitere să perceapă aşa de rapid limbajul prin semne, ariile vizuale occipitale compensând absenţa auzului, după cum s-a mai spus.

Un alt exemplu de adaptare inteligentă a naturii îl constituie extensia ariei de control al mişcării degetelor la violoniştii care exersează continuu.

Se admite în general că în jurul vârstei de 18 – 20 de ani se termină procesul de maturare a creierului. Sunt, evident, şi multe excepţii.

Din experienţele copiilor-lupi, găsiţi în pădure şi aduşi în societate, s-a constatat că peste vârsta de 6 – 7 ani nu se mai poate învăţa vorbirea, cel puţin una coerentă. O limbă străină ar putea fi însuşită optim până în jurul vârstei de 30 de ani. Se poate învăţa şi mai târziu, dar se apreciază că doar cu accentul limbii materne, pentru că nu se mai pot sesiza contrastele fonetice. Învăţarea unei limbi străine, la vârste mai mari, implică un efort mai mare pentru creier,

care va fi nevoit să angajeze mai multe arii corticale.

Din constatarea că ne naştem cu reţele neuronale speciale, destinate vorbirii, şi deci programate genetic, deducem că ne naştem cu toate atributele necesare fiinţării umane. În orice parte a lumii ar fi crescut un copil, dislocat din locul său natal, îşi va însuşi limba respectivă cu aceeaşi uşurinţă ca şi cei indigeni.

Se apreciază că acei copii cu care se vorbeşte mult, care dispun de o educaţie bine condusă, cu un mediu dotat cu o arie largă de mijloace informaţionale – jocuri, obiecte, care pun probleme de învăţare etc, vor avea mai mari posibilităţi de organizare a limbajului, de dezvoltare a unor deprinderi utile şi, nu în ultimul rând, a inteligenţei. Eu nu sunt adeptul ideii de condiţionare exclusivă a dezvoltării inteligenţei de mediu. M-am exprimat şi în alte lucrări că, dacă numai calitatea hranei şi mediul în care creşte un copil, ar fi factorii decidenţi ai inteligenţei, atunci omenirea nu l-ar mai fi avut pe D’Alambert, pe

Pestalozzi, pe Robert Bums, pe Lincoln, iar noi nu i-am fi avut pe Eminescu şi Creangă, pe Gheorghe Marinescu şi pe mulţi alţii. Aici a vorbit doar gena. Nu avem cum explica altfel de ce, în aceeaşi familie, cu aceleaşi condiţii de creştere, se obţin uneori rezultate inegale.

Sunt de luat în discuţie aici doi parametri: inteligenţa şi comportamentul. Inteligenţa este expresia genelor. Corectivele ei sociale sunt minore, nu esenţiale. Comportamentul este în mult mai mare măsură dependent de educaţie şi oferta ambientului.

Experienţa acumulată în condiţiile specifice profesiei mele, prin observarea multor generaţii de tineri, mi-a format convingerea că există structuri receptive la un comportament civilizat şi structuri dificile, rezistenţe la efortul educativ. Reproşurile, pe care societatea le face părinţilor şi educatorilor, sunt adesea nemotivate. Niciun părinte şi niciun educator nu trimit o fată să se prostitueze. De vină este oferta socială şi receptivitatea individuală, exprimată prin

incapacitatea de cenzurare a pulsiunilor.

J. J. Rousseau spunea că omul se naşte bun de la natură, dar societatea este cea care îl perverteşte. Susţinea de asemenea că orice om neinstruit poate deveni un Voltaire, dacă beneficiază de o educaţie adecvată. Nu, niciodată nu» va fi aşa. Doar dacă are gena, ca să nu spun geniul lui Voltaire. Nu este mai puţin adevărat însă că şi mediul social şi familial are o pondere importantă în evoluţia unui tânăr. Toate aceste discuţii privind zestrea intelectuală, şansele evoluţiei sociale ale unui om şi influenţa exercitată de condiţiile de mediu sunt tributare noţiunilor psihopedagogice şi experienţei, de care dispunem în virtutea gândirii, cultivată de ştiinţele clasice. Gândind în alţi termeni, eu cred că fiecare dintre noi vine pe lume cu dotarea necesară pentru a îndeplini un rol şi p pentru a-şiânsuşioanumită experienţă. Marileminţi, marile genii vin pe lume cu acele însuşiri psihice şi intelectuale, necesare realizării unor performanţe excepţionale menite să schimbe sau să întemeieze un nou domeniu în

cunoaştere, în evoluţia lumii, în propulsarea istoriei. Prin ei, probabil, Universul îşi face cunoscute intenţiile. Când a fost nevoie ca omul să-şi cizeleze asperităţile moştenite din perioada vieţii sale rudimentare, au venit marii gânditori ai lumii, generaţia de aur, reprezentată de Pitagora, Buda, Lao Tzi, Confucius ş.a. Care ne-au revelat comorile spiritului – multe fiind actuale şi astăzi. Apariţia pleiadei marilor artişti ai Renaşterii o putem explica în acelaşi mod. Când fizica clasică şi-a epuizat posibilităţile de a răspunde noilor întrebări ridicate de ştiinţă, a venit Einstein şi ne-a dat teoria relativităţii. Fizica cuantică s-a edificat de asemenea prin câteva nume mari de corifei – Max Planck, Niels Bohr, Werner Heisenberg, Dirac, Erwin Schrodinger, Enrico Fermi ş.a. Eminescu a venit în poezia noastră atunci când îşi găsise forma şi era nevoie de conţinutul marilor idei filosofice.

Dacă pentru noi ceilalţi avem o explicaţie naturală, pentru geniine lipseşte. Nici părinţii lui Eminescu şi nici cei ai lui Einstein nu erau genii.

Uneori chiar au avut mari tare fizice şi psihice, cum a fost cazul părinţilor lua Beethoven.

Doar dacă admitem concepţia reîntrupării, a unui cumu de calităţi din vieţi anterioare, le-am putea explica. Sau în fine, admiţând ideea predestinării amintită mai sus Raritatea lor m-a făcut să-mi imaginez, după cum am mă spus, că însuşi Universul este parcimonios cu cheltuire» energiei, un geniu însemnând, evident, o mare investiţie Sunt şi genii ale răului, dar deviaţia lor spre monstrul din ei a fost numai libera lor alegere–, opţiunea liberului loi arbitru şi nu Universului trebuie imputată. Sursa răulu stă numai în noi, în opţiunile noastre şi în instinctele pe care ori nu le putem cenzura datorită leziunii ariile corticale, care au acest rol, aşa după cum vom discuta mă: departe, ori sunt exaltate într-un mediu nociv. Voltaire se întreba de ce Divinitatea, dacă există şi este atotputernică, nu se opune răului din lume. Pentru că ni se respecta liberul arbitru, fără de care nu am fi putut evolua, nu ne-am fi creat o civilizaţie. În societăţile permisive şi

exaltate, mai ales după ani de reprimare a libertăţii de manifestare, se confundă la un anumit nivel de înţelegere libertatea cu libertinajul Suntem, indiscutabil, şi rezultatul unei combinaţii dintre genele noastre, dintre educaţia primită şi receptivitatea la influenţa exercitată de mediu asupra noastră. Ne construim din ceea ce avem ca zestre ereditară şi din ceea ce ne însuşim din trecerea prin lume. Vom deveni, astfel, eficienţi sau ineficienţi, valoroşi sau mediocri, aroganţi sau normali, adaptabili sau violenţi. Revenim la discuţia asupra semnificaţiei învăţării. Am vorbit despre experienţele de laborator, care au evidenţiat creşterea neurogenezei, materializată prin volumul mărit al hipocampului sub acţiunea învăţării.

Iată, încă un exemplu, foarte concludent, pentru înţelegerea relaţiei dintre învăţare şi neurogeneză. Herve Ratei (ZOOTcitează un studiu efectuat pe şoferii londonezi, care au fost examinaţi după doi ani de antrenament în memorarea tuturor traseelor şi numelor de străzi

din Londra. Hipocampul lor a fost găsit mult mai mult mărit decât era anterior de antrenament, în segmentul său posterior, implicat în orientarea spaţială.

O echipă internaţională de medici a urmărit bolnavii cu Alzheimer în perioada 1995 – 2006 şi au formulat câteva recomandări utile în prevenirea sau întârzierea acestei boli: grădinărit, jocuri, muzică, lectură, excursii, învăţarea unei limbi străine, acţiuni care cer iniţiativă şi planificare.

Un puternic stimulent, pentru motivarea afectivă, scoaterea din pasivitate şi sentimentul de plictiseală, de rutină, care îndeamnă la o viaţă pasivă, îndeosebi la persoanele mai vârstnice, îl constituie elementul de noutate, de inedit introdus în viaţa lor. Elementul surpriză, evident, plăcută, este foarte important, ca de altfel pentru noi toţi, indiferent de vârstă. S-a propus, spuneam între altele, chiar schimbarea periodică, dacă nu a întregului mobilier, care înseamnă costuri, cel puţin a modului său de aranjare. O minte

imaginativă va găsi oricând un obiect, un mic aranjament, care să creeze o impresie estetică, pentru a ne bucura sufletul. Am vorbit despre experimentele de laborator, care au arătat că, până şi pe şoricei îi mişcă, îi mobilizează şi deci, cu atât mai mult pe noi oamenii, care avem sau ar trebui să avem, la alte dimensiuni, reprezentat simţul estetic.

Revin la ideea de prevenire a bolii Alzheimer. Experienţa mi-a dovedit că un efect catastrofal asupra sănătăţii psihice şi intelectuale îl are depresia dată de abandonarea vârstnicilor, mai Jntâi de către societate, prin pensionare şi ignorare completă a etapei sale următoare de viaţă, prin absenţa programelor de antrenare în continuare a lor într-o altă activitate, aşa cum se întâmplă în multe ţări civilizate. Abandonarea sau neglijarea părinţilor de către copii constituie altă cauză a depresiei. Este grev de imaginat câtă tristeţe este în sufletul unui părinte părăsit de copii. Şi ineluctabil, căderea psihică urmează Susţinerea morală a vârstnicilor şi antrenarea

într-o activitate pe măsura capacităţilor lor limitate, constituie nu numai un beneficiu pentru sănătatea lor, ci şi o datorie a societăţii pe care au servit-o.

Remarcam cum introducerea RMNf a declanşai o adevărată revoluţie în neuroştiinţe. RMNf evidenţiază zona din creier care se activează, deci prin care creierul răspunde la un stimul sau o utilizează în timpul desfăşurării unei activităţi. Până la apariţia acestui mijloc de investigaţie, precizarea rolului fiecărei zone din creier era foarte dificilă. Un exemplu este edificator. În secolul al XIX-lea, când se ştia foarte puţin despre creier, Broca a avut un bolnav cu afazie motorie. Nu putea să formuleze cuvintele din cauza unui accident vascular, care mai apoi s-a şi soldat cu deces. Studiind post-mortetn creierul acestui bolnav, Broca a găsit unde era localizată leziunea dată de accidentul vascular şi a descris-o. De atunci se vorbeşte în literatura ştiinţifică de afazia de tip Broca.

RMNf ne oferă însă posibilitatea de a studia

creierul pe viu, aflat în plină activitate, putând să-i urmărim întreaga dinamică a funcţionalităţii sale ceea ce ne conferă un imens avantaj.

Una din marile surprize oferite de aceste studii a constat în sesizarea modalităţii de implicare a creierului în timpul procesului de imaginaţie. Astăzi abundă astfel de studii în toate centrele care au dotarea adecvată.

Voi lua un exemplu, la întâmplare, din multele care se pot da.

Studiind relaţia dintre imaginea mentală şi efectul asupra creierului prin obiectivarea RMNf, Stephen Kosslyn observă, ca şi alţi cercetători, că simpla imaginare a unei acţiuni activează cea mai mare parte din ariile cerebrale implicate în procesarea acţiunii reale.

Concluzie: Creierul nu pare să facă diferenţa între ceea ce este imaginat şi realitate. Dar constatarea nu se opreşte aici. Creierul declanşează, la simpla imaginare a unei acţiuni, o parte apreciabilă din cortegiul de reacţii ce au loc în percepţia realităţii. Se întâmplă întocmai ca în

timpul trăirii unui vis. Dacă, spre exemplu, visăm un animal, care vine spre noi amenințător, vom avea instantaneu toate reacţiile vegetative declanşate de acest stres, inclusiv senzaţia fizică a fiorilor de frică. Ne trezim transpiraţi şi speriaţi şi suntem apoi fericiţi că nu a fost decât un vis şi nu realitatea. Creierul nostru n-a făcut diferenţa dintre vis şi realitate când şi-a pus în funcţiune schema reacţiilor la stres.

Consecinţele acestui mecanism de acţiune a creierului nostru, deşi au fost utilizate încă din antichitatea îndepărtată, îndeosebi în tradiţiile spirituale orientale, în lumea modernă ne aflăm abia la începutul exploatării lor.

Este aici un exemplu de eroare a ştiinţei. Tributară viziunii unui reducţionism limitat la concreteţea fizică a materiei, valabilă pentru secolul al XDC-lea, nu avea instrumentul necesar obiectivării performanţelor obţinute prin tehnicile psihosomatice venite din Orientul antic şi, ca urmare, le-a negat. Abia acum, prin RMNf constatăm că aceste tehnici îşi au un suport

biologic şi, deci, o explicaţie ştiinţifică.

Consecinţele descoperirii efectelor pe care le poate avea imaginaţia asupra creierului şi organismului uman sunt atât faste, cât şi nefaste.

Domeniul aplicării acestei tehnici a fost numit itnagerie mentală – care, în funcţie de consecinţe, poate fi pozitivă sau negativă.

Explicaţia funcţionării imageriei mentale am abordat-o şi în alte lucrări. Eu cred că întreaga noastră fiziologie are la bază modele funcţionale sau pattern-uri, care comportă, evident, şi reacţii de ordin biochimic. Imaginaţia noastră activează şi aceste pattern-uri, iar odată cu acestea şi reţelele neuronale necesare. În funcţie de conţinutul cognitiv şi afectiv, de semnificaţia semantică, imageria mentală va declanşa efecte benefice sau nocive, prin reacţiile biochimice şi moleculare corespunzătoare sănătăţii sau bolii.

Avem înscrise în celulele noastre toate programele, inclusiv cele de vindecare. Acestea se pot declanşa spontan sau pot fi controlate prin voinţă.

Dennis Jaffe (1981) explica efectul imageriei mentale prin intervenţia emisferei cerebrale drepte, care este sediul limbajului simbolic, al gândirii intuitive, al trăirilor artistice şi imaginative.

C. G. Jung considera emisfera cerebrală dreaptă ca fiind sediul limbajului simbolic şi intuitiv, prin care se exprimă subconştientul nostru. Imageria mentală devine o conştiinţă interioară, care sondează adâncurile inconştientului şi activează forţele latente – prelungirea forţei cosmice din noi. Am putea spune că aici găsim Cartea Universului înscrisă în noi, biblioteca, în care sunt depozitate toate datele referitoare la motivarea noastră ca simbol, sens şi devenire. Găsim, mai ales, toate cauzele bolilor noastre şi căile de vindecare a lor. Din nefericire, ştiinţa oficială a ignorat această sursă. Ea este citită doar de marii iniţiaţi, care nu s-au instruit decât la universitatea naturii şi a inspiraţiei din alte dimensiuni, după cum rezultă şi din exemplele comentate de noi mai departe.

Beneficiul cel mai important al imageriei mentale mi se pare afi acela al posibilităţii de autovindecare, uneori, în funcţie de capacitatea de autocontrol a bolnavului, obţinându-se vindecări chiar în boli nerezolvate încă de medicina actuală.

Bernie Siegel este un chirurg oncolog american. El a încercat să-şi trateze pacienţii săi, nu numai cu bisturiul, ci şi cu „sufletul”. A urmărit un lot de bolnavi oncologici aflaţi în diverse faze de evoluţie a bolii, pe care i-a instruit în tehnica imageriei mentale, cu scop de autovindecare. Imaginile sugerate erau diferite sau funcţie de inspiraţia liberă a fiecăruia. Se putea imagina un foc care arde celula canceroasă sau o celulă limfocitară antropomorfizată ingerând celulele bolnave etc. Bernie Siegel afirmă că 40 % din bolnavi au reuşit să supravieţuiască bolii, unii aflaţi chiar în stadiul ultim de evoluţie. A avut ideea să solicite un specialist, pentru a stabili profilul psihologic al celor care s-au vindecat. Cele mai bune rezultate au avut bolnavii dotaţi cu o mare voinţă de vindecare, cei generoşi, cu un

tonus foarte optimist. Tonusul psihic este aici un factor esenţial. Încrederea în vindecare este necesară în primul rând pentru a înlătura cenzura conştiinţei, hrănită de mentalitatea timpului, care menţine în minte ideea imposibilităţii de a se trata această boală. Fixarea minţii pe această idee nu permite accesul la sfera inconştientului, în care, am spus mai sus, sunt înscrise programele, resursele, forţele latente necesare vindecării. Un intelectual sofisticat şi sceptic are mult mai puţine şanse de vindecare decât unul cu deschidere şi spre alte opţiuni. În aceeaşi ordine de idei, credinţa este de asemenea un element de neignorat pentru actualizarea propriilor resurse de vindecare.

Exprimându-ne doar în termenii biologit, actuale, înţelegem prin mobilizarea resurselor proprii di vindecare a unei boli, stimularea, activarea sistemuluj nostru imunitar, care prin limfocitele killer (ucigaşe înlătură celulele bolnave. Imageria mentală, pe care ar văzut-o că este capabilă să declanşeze o serie de reacţi

biologice în organism, poate mobiliza în acelaşi mod ş sistemul imunitar. Am verificat experimental fenomene şi pot depune mărturie pentru realitatea sa.

Medicul Martin Brofman ne împărtăşeşte prii cartea sa „Orice om poate fi vindecat”, tradusă şi în limb română, experienţa sa în vindecarea prin voinţă a unu cancer, la nivelul măduvei cervicale. Din experienţa sa’s pot găsi multe sfaturi demne de reţinut. Mă voi folosi d sinteza admirabilă a cărţii, publicată de psihologul Mari Timuc.

Autorul ne relatează că a fost supus unei intervenţi chirurgicale pentru această boală soldată cu paralizi tuturor membrelor şi dureri atroce. Dată fiind îns natura bolii, şansele de vindecare erau reduse. Preocupa de drama sa îşi face o analiză psihologică introspectiv pentru a înţelege cauzele suferinţei sale şi conştientizeaz că originea bolii trebuie să fie căutată în situaţia stresant din viaţa familială, care îl face nefericit. S-a hotărât î consecinţă să elimine cauza acestei nefericiri. Sublat causa, tolittur effechis, spunem

noi în medicină. Dac se înlătură cauza dispare efectul. Şi Brofman a procede întocmai. S-a hotărât să se vindece singur şi s-a vindeca în loc să fie nefericit, s-a hotărât să se simtă fericit, s gândească şi să întreprindă numai ceea ce îl poate fac fericit.

Iată explicaţia, pe care ne-o oferă Brofman, pentru succesul său. El consideră conştiinţa ca având extensie toate celulele noastre, idee care nu este singulară. Am mai abordat şi noi acest subiect. Boala înseamnă nu numai o perturbare biochimică şi anatomică, ci şi un conflict la nivelul conştiinţei. Fiecare boală, zice Brofman, înseamnă o problemă de viaţă nerezolvată. Soluţia: rezolvarea conflictului.

Orice acţiune de vindecare trebuie începută la nivelul conştiinţei exprimându-se intenţia de a fi fericiţi, evitând orice gând, acţiune sau gest care ne poate face nefericiţi. Este deci o decizie mentală, o dietă mentală, cum o numeşte el. Nefericirea înseamnă stres, iar stresul înseamnă boală. Trebuie deci eliminat din minte orice gând

de nefericire.

Bine documentat, Brofman precizează şi succesiunea operaţiilor mentale. Trebuie luată mai întâi decizia de vindecare la nivelul conştiinţei prin exprimarea intenţiei, factor esenţial, în mobilizarea resurselor proprii de vindecare. Următoarea decizie este aceea de a fi fericit. Brofman situează necesitatea convingerii că vindecarea este posibilă ultima, deşi, după cum am menţionat, eu cred că trebuie să fie prima condiţie.

Reacţia de respingere şi suferinţa la invectivele celor din jurul nostru sunt un obstacol în calea vindecării. Din acest motiv, zice Brofman, trebuie să avem o atitudine de acceptare, creându-ne o realitate proprie, fie şi iluzorie, dar utilă ca ecou afectiv pentru propria noastră vindecare şi nu numai, ci şi pentru prevenirea îmbolnăvirii, după cum deducem uşor, gândindu-ne la cauzele bolii.

O ultimă condiţie, care poate părea bizară, ar fi aceea de a ne imagina că vindecarea a avut deja

loc, tot aşa cum, după o rugăciune trebuie să credem că deja s-a împlinit ceea ce am solicitat. Personal cred că substratul acestei condiţii îl constituie crearea unei chimii la nivelul…

Exprimându-ne doar în termenii biologii! actuale, înţelegem prin mobilizarea resurselor proprii e vindecare a unei boli, stimularea, activarea sistemuhi nostru imunitar, care prin limfocitele killer (ucigaşi) înlătură celulele bolnave. Imageria mentală, pe care aii văzut-o că este capabilă să declanşeze o serie de reacţi biologice în organism, poate mobiliza în acelaşi mod sistemul imunitar. Am verificat experimental fenomeml şi pot depune mărturie pentru realitatea sa.

Medicul Martin Brofman ne împărtăşeşte prii cartea sa „Orice om poate fi vindecat”, tradusă şi în limbi română, experienţa sa în vindecarea prin voinţă a unii cancer, la nivelul măduvei cervicale. Din experienţa sa’s pot găsi multe sfaturi demne de reţinut. Mă voi folosi e sinteza admirabilă a

cărţii, publicată de psihologul Mar Timuc.

Autorul ne relatează că a fost supus unei intervenjj chirurgicale pentru această boală soldată cu paraliz: tuturor membrelor şi dureri atroce. Dată fiind îns natura bolii, şansele de vindecare erau reduse. Preocup; de drama sa îşi face o analiză psihologică introspectiv pentru a înţelege cauzele suferinţei sale şi conştientizead că originea bolii trebuie să fie căutată în situaţia stresant din viaţa familială, care îl face nefericit. S-a hotărât l consecinţă să elimine cauza acestei nefericiri. Sablai causa, tolittur effectus, spunem noi în medicină. Daci se înlătură cauza dispare efectul. Şi Brofman a procedjj întocmai. S-a hotărât să se vindece singur şi s-a vindecai în loc să fie nefericit, s-a hotărât să se simtă fericit, i gândească şi să întreprindă numai ceea ce îl poate fac fericit.

Iată explicaţia, pe care ne-o oferă Brofman, pentru succesul său. El consideră conştiinţa ca având extensie în toate celulele noastre, idee care nu este singulară. Am mai abordat şi noi acest

subiect. Boala înseamnă nu numai o perturbare bicchimică şi anatomică, ci şi un conflict la nivelul conştiinţei. Fiecare boală, zice Brofman, înseamnă o problemă de viaţa nerezolvată. Soluţia: rezolvarea conflictului.

Orice acţiune de vindecare trebuie începută la nivelul conştiinţei exprimându-se intenţia de a fi fericiţi, evitând orice gând, acţiune sau gest care ne poate face nefericiţi. Este deci o decizie mentală, o dietă mentală, cum o numeşte el. Nefericirea înseamnă stres, iar stresul înseamnă boală. Trebuie deci eliminat din minte orice gând de nefericire.

Bine documentat, Brofman precizează şi succesiunea operaţiilor mentale. Trebuie luată mai întâi decizia de vindecare la nivelul conştiinţei prin exprimarea intenţiei, factor esenţial, în mobilizarea resurselor proprii de vindecare. Următoarea decizie este aceea de a fi fericit. Brofman situează necesitatea convingerii că vindecarea este posibilă ultima, deşi, după cum am menţionat, eu cred că trebuie să fie prima

condiţie.

Reacţia de respingere şi suferinţa la invectivele celor din jurul nostru sunt un obstacol în calea vindecării. Din acest motiv, zice Brofman, trebuie să avem o atitudine de acceptare, creându-ne o realitate proprie, fie şi iluzorie, dar utilă ca ecou afectiv pentru propria noastră vindecare şi nu numai, ci şi pentru prevenirea îmbolnăvirii, după cum deducem uşor, gândindu-ne la cauzele bolii.

O ultimă condiţie, care poate părea bizară, ar fi aceea de a ne imagina că vindecarea a avut deja loc, tot aşa cum, după o rugăciune trebuie să credem că deja s-a împlinit ceea ce am solicitat. Personal cred că substratul acestei condiţii îl constituie crearea unei chimii la nivelul celulelor propice vindecării. Dar de ce aceeaşi condiţie este cerută şi după o rugăciune? Pentru a înlătura îndoiala, care constituie un obstacol în calea împliniri: oricărei dorinţe. Am reprodus aici numai opiniile acestu: autor. Voi analiza în alt capitol algoritmul acestor tehnici psihomentale, care

încep să fie din nou în vogă şi în lumea modernă, dovedind că şi alţii erau inteligenţi şi că şi din trecutul, chiar foarte îndepărtat, avem ceva de învăţat.

O altă cale utilă în special pentru persoanele care sunt propice pentru acest gen de tehnici de vindecare constă în recomandarea de a se axa pe o activitate susţinută, care să le abată gândul de la boală. Gândul bolii înseamnă chimia bolii, care va lucra împotriva noastră.

Un alt domeniu în care este propusă imageria mentală este acela al recuperării funcţiilor cerebrale afectate prin leziuni. Julien Doyon (Universitatea din Montreal) a imaginat programe pentru recuperarea bolnavilor cu hemiplegii. Bolnavul se concentrează pe ideea de refacere a ariei motorii din creier care controlează membrele paralizate, tot aşa cum în alte boli, se poate concentra asupra imaginii normale a organului aflat în suferinţă. Este nevoie, desigur, aici de a se oferi bolnavului minime noţiuni de anatomia şi fiziologia organului, care face obiectul

recuperării. Christopher deCharms (California) foloseşte în acelaşi scop tehnica biofeedback-ului. Pe un ecran este proiectată aria motorie a creierului bolnavului, căruia i se cere să o activeze imaginându-şi mişcarea segmentelor paralizate. Aceeaşi tehnică este recomandată şi pentru redresarea unor tulburări cognitive sau în psihoterapie. Bolnavul se concentrează mental să scadă activitatea la nivelul structurii cerebrale care gestionează frica, ideile fobie obsesive cu compulsii.

Tehnica imageriei mentale a fost experimentată nu numai în scop terapeutic, ci şi pentru revitalizarea organismului sau pentru modificarea voluntară a unor parametri funcţionali.

Aflat în străinătate în condiţii în care o infecţie virală intercurentă mi-ar fi creat mari dificultăţi, am reuşit prin concentrarea mentală, efectuată în mai multe reprize, să o elimin doar în câteva ore, normalizând fără alt tratament o febră de 39 de grade. Cefaleea, o durere viscerală, pot fi

înlăturate în aceeaşi manieră. Chiar şi efectul unei cantităţi depăşite de alcool poate fi eliminat în 20 – 30 minute, dacă se adaugă respiraţia profundă.

Cunosc ţări din Asia în care se aplică imageria mentală în scopul realizării de performanţe sportive.

Experienţele efectuate de geneticianul japonez K. Murakami şi descrise în alt capitol, demonstrează că însăşi chimia ADN-ului poate fi supusă influenţei psihicului nostru. El recomandă chiar să iniţiem zilnic un dialog cu genele noastre bune influenţându-le în sensul dorit. Se crede, de asemenea, că putem activa prin voinţă cel puţin o mică parte din patrimoniul de 90 % gene inactive.

Extrapolând de aici, nu mi se mai pare o simplă utopie utilizarea forţei mentale pentru revitalizare şi de ce nu, pentru întinerirea organismului. Şi nici ideea vehiculată în unele cercuri spirituale de influenţare a ADN nu ar mai părea chiar lipsită de orice suport biologic.

Dr. J. A. Sage a adresat o adevărată provocare lumii medicale publicându-şi experienţa

sa într-o carte intitulată „Cum să ai o sută de ani şi să te bucuri de ei”, în care sfătuia cum să te întorci la vârsta tinereţii. La vârsta de 76 de ani a creat un sistem de sugestii pozitive şi exerciţii pentru a-şi reîntineri corpul. El recomanda cumpătare, optimism, exerciţiu fizic uşor practicat zilnic, pentru a da jos celulele îmbătrânite şi a pune altele noi. A inclus, de asemenea, în sistemul său exerciţii de respiraţie abdominală profundă.

Cu ochii închişi, cu mintea golită de gânduri! se induce sugestia de întinerire, care trebuie făcută ml mecanic, ci cu convingere şi „fervoare”. Şedinţele trebui»! făcute zilnic. În sugestiile date nu sunt permise decă afirmaţiile, excluzându-se negaţiile.

La vârsta de 96 de ani avea încă o sănătatoj înfloritoare, spun comentatorii sistemului imaginat de el.

În alţi termeni, Dr. J. A. Sage ca şi dr. Bruce Liptoil ne spun că cea care operează în noi transformările est «credinţa pe care o avem în minte. Credinţa „că se poate sau credinţa că „nu

se poate” sunt cei doi factori cart! decid rezultatul final. Credinţa face minuni, s-a spus ş acum 2000 de ani, dar se pare că nu am fost suficien de convinşi devreme ce este nevoie să revenim asuprel acestui subiect…

O mulţime de studii au ajuns la concluzia că chimiJ ADN-ului poate fi schimbată prin experienţe care influenJ ţează, după cum am văzut, expresia genelor. Trainingu! mental, incluzând şi tehnici de contemplaţie se înscrie de asemenea, în experienţele care pot modifica chimic ADN-ului şi optimiza în consecinţă funcţionalitatea Să vitalitatea corpului nostru.

Rezultatele concrete obţinute de către şcolile! spirituale orientale sunt o dovadă în acest sens.

Am menţionat la începutul acestui capitol că răsi punsul biologic al creierului la simpla trăire a imaginaţiei nu este numai fastă, ci şi nefastă, din nefericire.

Stephen Kosslyn este preocupat de efectele! emoţiilor negative stimulate de imaginaţie. Am

subliniai deja că însuşi creierul face o selecţie a emoţiilor noastrel după semnificaţia lor pozitivă sau negativă, trimiţându-le pentru a fi procesate, în arii diferite din creier.

S. Kosslyn subliniază că lobul occipital este implicat în imageria mentală vizuală, fiind activată cea mai mare parte din ariile ce procesează percepţia vizuală. Vizualizarea evenimentelor negative cu conţinut terifiant (filme, cărţi, reviste, simplă imaginaţie) activează creierul, constată S. Kosslyn, mult mai intens decât o imagine neutră. În acelaşi timp, odată cu vizualizarea, sunt declanşate în corp reacţiile biologice ale stresului.

Pericolul imaginilor cu conţinut violent nu este numai acela al efectului nociv al reacţiei de stres pe care o provoacă, ci este cu mult mai mare. Am văzut că reţelele neuronale se reorganizează pentru fiecare gen de informaţie, pe care o receptează şi prelucrează. Am văzut, de asemenea, că pe măsură ce se repetă aceeaşi informaţie în reţeaua neuronală are loc un fenomen de activare sinaptică urmate de fixarea în

memoria de lungă durată (LTP). Rezultatul final este o modelare a creierului pe acest conţinut violent, ceea ce, pentru creierul în formare al copiilor şi al tinerilor are un efect catastrofal. Am subliniat, cred îndeajuns, în acest capitol că ceea ce gândim, acel ceva şi devenim, că suntem cum gândim. Nu este surprinzător, aşadar, că, în lumea în care trăim, violenţa, mai ales la tineret, a luat proporţii îngrijorătoare, că tineri studenţi şi elevi au ajuns să-şi elimine colegii şi profesorii. Este rezultatul cultivării excesive a violenţei prin toate căile de răspândire în masă în scop comercial, dintre care propagarea prin televiziune a imaginii vizuale are cel mai mare impact. Cu atât mai mult cu cât televizorul a devenit sursa majoră de informare şi de distracţie în lumea modernă.

Violenţa imaginată prin literatură şi mass-media influenţează caracterul şi determină acte violente la indivizii receptivi. Şi nu numai prin efectul de modelare a creierului pe modelul violenţei, ci şi prin sugestia oferită celor înclinaţi spre acte antisociale. Autorii unui atac armat în

plină zi într-un oraş din SUA au afirmat că au aplicat exact procedeele văzute într-un film produs la Hollywod.

După transmiterea televizată a executării prin spânzurare a lui Saddam Hussein s-au sinucis 5 sau 6 copii prin acelaşi procedeu. Văzând acest spectacol sinistru, demn de Evul Mediu, am avut impresia că istoria a stat pe loc şi că omenirea s-a întors la mentalitatea păgână. Studii recente au arătat că, după fiecare comentariu cu detalii în media a unui suicid, urmează o avalanşă de acte suicidare comise în aceeaşi manieră. Este deja banal să mai amintesc de epidemia de sinucideri declanşate în Europa după apariţia cărţii lui Goethe „Suferinţele tânărului Werther”. A fost imitată până şi uniforma pe care o avea eroul lui Goethe. De aceea, când aud pe unii comentatori sau mai ales pe unele comentatoare contestând efectul nociv al ştirilor cu conţinut violent şi negativ care se transmit în exces doar de dragul audienţei la TV, mă întreb dacă aceşti oameni sunt conştienţi de răul pe care îl fac atunci când

vorbesc fără să fi recurs la un minimum de informare în domeniul respectiv.

* * *

Rămân nelămurite două întrebări legate de fiziologia învăţării. Sunt circumstanţe în care oamenii fac uz de informaţii, pe care nu le-au învăţat niciodată, întocmai ca şi talentele, care nu-şi găsesc explicaţii în combinaţia de gene a predecesorilor. În termenii biologiei clasice, care face obiectul ştiinţei actuale, nu se poate explica de ce uneori avem mai mult în mintea noastră decât am învăţat. Am avut şi în ţară şi în străinătate, după cum am mai spus, mtălniri cu persoane necunoscute până în acea clipă, dar pe care aveam sentimentul că le cunosc, fără să ştiu de unde. Şi dacă sentimentul ar fi fost unilateral ar fi fost uşor de încadrat în fenomenele patologice de „déjà vu”, „deja vecu”. Dar, când două persoane au aceeaşi stăruitoare impresie, explicaţia rămâne fără răspuns.

Se ştie, de asemenea, că poate fi activată prin hipnoză memoria unor evenimente şterse complet din câmpul memoriei active. În ciuda a ceea ce ştim despre noi, s-ar părea că nimic nu uităm din ceea ce intră în câmpul atenţiei noastre. Cred că ceea ce pierdem, când uităm, este doar capacitatea noastră de evocare, de edorare a evenimentelor trecute. Chiar şi în boala Alzheimer întâlnim momente cu reamintirea spontană a unor evenimente, neevocate în vorbirea curentă.

În relaţia creier – conştiinţă se ridică încă o întrebare. Poate fi redusă conştiinţa numai la circuitele neuronale? Dacă da, cum putem explica conştiinţa de grup sau „spiritul de grup", cum se exprimă Maeterlinck, la albine şi furnici, unde, în ciuda faptului că dispun doar de ganglioni nervoşi „ştiu" să-şi organizeze o societate perfectă, să aplice legi ale fizicii, chimiei, geneticii, strategii de adaptare sau de atac într-un mod absolut ingenios. Cu alte cuvinte albinele, furnicile, termitele îndeplinesc aceleaşi sarcini pe care le realizăm şi noi cu creierul nostru. Oricât ni s-ar spune că este

o inteligenţă a speciei, conţinută în genom, comportamentul lor va continua să rămână un mister neelucidat.

Răspunsul la aceste întrebări nu poate veni decât dintr-o altă perspectivă de interpretare, decât cea actuală.

În concluzie la cele discutate, noile proprietăţi ale creierului nostru, descoperite în ultimii ani, nu numai că ne relevă o parte din misterul existenţei noastre, dar ne oferă şi un câmp larg de posibilităţi de ordin pragmatic, din care esenţială mi se pare aceea de a putea acţiona asupra propriei noastre biologii. A găsi căile de optimizare a propriei noastre biologii înseamnă a deveni propriul nostru Demiurg.

CAPITOLUL 3
CREIERUL ŞI CONŞTIINŢA

Împreună cu psihologul Ionel Mohârţă asist la un film ştiinţific.

O femeie de 25 de ani, lipsită din naştere de vedere, a suferit un grav accident de circulaţie, cu leziuni la nivelul creierului. I se impune intervenţia neurochirurgicală.

Are şansa să-şi revină şi iată ce povesteşte. Această femeie fără vedere, care nu ştie ce este lumina şi ce este întunericul relatează întreaga scenă din sala de operaţie la care a asistat dintr-un punct suspendat deasupra corpului său. Descrie instrumentele „văzute" pe masa de operaţie şi personalul din sală. Apoi „pleacă". O forţă necunoscută o atrage în eter spre o lumină îndepărtată. O întâmpină fratele său plecat cu mult înainte în acea dimensiune. Îi spune că „timpul" ei nu s-a epuizat şi va trebui să se întoarcă. Şi este proiectată din nou în corpul fizic din sala de operaţie, unde medicii se străduiau s-o reanimeze.

Ce este această „cunoaştere" fără conştiinţă, fără creierul care este supus în acest caz intervenţiei neurochi-rurgicale, fără limite de spaţiu fizic şi de timp? Ea oferă detalii vizuale, pe

care nu le-a văzut niciodată în stare normală.

Este o conştiinţă detaşată de creier? Dacă da, nu înseamnă că vine dintr-o altă realitate? Există mai multe realităţi? Iată câte întrebări ne poate pune analiza unul singur caz din miile deja descrise şi filmate de medicii psihologi şi psihiatri. Sunt cazurile de „moarte clinică sau „experienţe din apropierea morţii" cum sunt numifel în limba engleză (NDE – Ne-ar Death Experiences) descrisul de Raymond Moody, Kenneth Ring, Bruce Greyson şi alţii.

Explicaţia simplistă şi nesusţinută de realitatea biologică conform căreia lipsa de oxigen a creierului îrl acel moment ar stimula secreţia de endorfine şi acestea ar fi responsabile de întregul tablou descris în NDE estti infirmată de timpul îndelungat al acestor experienţe Peste 8 secunde fără oxigen, electroencefalografia, metode prin care se înregistrează activitatea electrică a creierului! arată o linie de zero, însemnând o activitate cerebralei abolită. Cu alte cuvinte creierul nu mai poate funcţionc peste acest timp.

Nu are cum să mai producă endorfine ş să perceapă ceea ce se relatează în aceste cazuri.

Personal, am avut ocazia să discut cu două persoane, care au trecut prin experienţa morţii clinice Una dintre aceste persoane este prof. Dr. George Litarezec o somitate ştiinţifică recunoscută, cu o credibilitate fără dubiu. Mi-a povestit că, în urma unei hemoragii interne a intrat în comă şi a trebuit să fie operat de urgenţă într-o sală de operaţie, în care nu ajunsese niciodată până la acest incident. În timpul operaţiei chirurgicale s-a vizualizai de deasupra corpului său şi, la fel, a putut oferi detalii pe care nu le receptase conştient. Pim van Lommel. L chirurg cardiolog, împreună cu alţi colaboratori publicci în prestigioasă revistă de medicină The Lancet (2001) un articol cu o statistică pe 343 de bolnavi reanimaţi dupij stop cardiac. Citez opinia formulată în acest articol „Conceptul admis, fără să fie dovedit, după care conştiinţa şi memoria sunt localizate în creier, trebuie să fie pus în discuţie. Cum s-ar putea manifesta o conştiinţă

clară, în afara corpului, în momentul în care creierul nu mai funcţionează şi EEG este plat?” Voi reveni asupra temei în alt capitol.

Problematica conştiinţei a preocupat omul din clipa în care s-a conştientizat pe sine ca fiinţă gânditoare. De la picturile rupestre de la Tassili, Altamira şi Lascaux, trecând prin scrierile anticilor şi ajungând la preocupările lumii moderne, avem dovada materială a acestui interes.

Să încercăm o definire a conştiinţei.

Etimologic, conştiinţa înseamnă cum scientia, cu ştiinţă.

Nu avem încă o definiţie unică pentru conştiinţă, cum de altfel nu avem nici pentru inteligenţă.

Marele psihiatru francez Henry Ey definea conştiinţa ca fiind actualizarea experienţei, în care sunt reprezentaţi propriul eu şi lumea înconjurătoare.

Trebuie să fie făcută obligatoriu distincţia între conştientă şi conştiinţă.

Conştienta exprimă starea de receptivitate, de veghe a creierului şi are un sens fiziologic.

Conştiinţa exprimă nivelul de conceptualizare, implicând inclusiv valenţe de ordin etic.

Misterul conştiinţei, ca reflectare subiectivă a unei lumi obiective, capacitatea materiei de a se gândi pe sine, de a vorbi prin creierul nostru a incitat dintotdeauna cunoaşterea. Îi sunt dedicate numeroase mtâlniri ştiinţifice şi sunt publicate o serie de lucrări, care o abordează dintr-o multitudine de unghiuri – al ştiinţelor cognitive, al filosofiei, al fizicii cuantice etc.

În volumul Spre o ştiinţă a Conştiinţei, profesorul Christian de Quinsey (SUA) a comentat concluziile unei astfel de întâlniri a oamenilor de ştiinţă din divers domenii de specialitate care a avut loc la Tucson – SUi (1996). Existenţa conştiinţei ridică două mari întrebăr ne spune Quinsey: de ordin ontologic, făcând referire 1 natura fundamentală a lumii şi de ordin epistemologii vizând modul în care putem

cunoaşte lumea. Existent conştiinţei este o mare provocare adresată ştiinţei, car trebuie să explice cum poate gândi o materie formată dii atomi, molecule etc. Fără conştiinţă.

Sarcina ştiinţei noastre materialiste este de; explica cum ceva fără masă poate să apară din ceva car ocupă un loc în spaţiu. A obţine „minte din materie" spune Quinsey, citând pe Colin McGinn, înseamnă J realiza miracolul de a „transforma apa din creierul fizic în vinul conştiinţei".

Niciuna din teoriile care se referă la relaţii conştiinţă-materie nu oferă o explicaţie satisfăcătoare lăsând câmp liber exprimării tuturor opiniilor.

Suntem în prezent confruntaţi cu cel puţin douij modalităţi de a concepe conştiinţa. Una este cea neurofi ziologică, prin care conştiinţa este văzută ca o „secreţie" creierului, rezultatul proceselor neurochimice şi neuroelec trice, care au loc în reţeaua noastră de neuroni. Toţi comen tatorii sunt de acord că, în stadiul actual de

cunoaştere această concepţie nu lămureşte toate întrebările ridicate de: existenţa conştiinţei.

O altă concepţie despre conştiinţă, care prinde to mai mult teren, este aceea a unei viziuni adusă din fiziai cuantică şi în acord cu unele modele spirituale asuprii lumii. Este concepţia unei conştiinţe extinse care oferă ci perspectivă nouă asupra conştiinţei ca fenomen în sine şi asupra relaţiei dintre conştiinţă şi Univers.

Cele două concepţii nu se contrazic ci, în funcţie de ceea ce ştim astăzi despre noi, încearcă să explice cum se petrec lucrurile la două niveluri diferite de manifestare a lor. Le vom expune în ordinea enunţată.

NEUROFIZIOLOGIA CONŞTIINŢEI

Prelucrarea informaţiei începe deja de la nivelul receptorilor situaţi în periferie, unde este supusă unui proces de codificare în frecvenţă şi de modulare. La nivelul creierului există o percepţie conştientă şi o alta inconştientă. Pentru a deveni

conştientă, percepţia trebuie să atingă un anumit prag, o anumită intensitate a influxului nervos ajuns la creier şi să conecteze cortexul frontal, cingular anterior şi parieto-temporal. Acestea sunt ariile implicate în procesul conştiinţei, după datele de care dispunem la ora actuală.

Să ilustrăm cele de mai sus printr-un exemplu. O imagine vizuală se transmite prin nervii optici la ariile corticale occipitale, unde are loc decodificarea acestora. Dacă are o anumită semnificaţie pentru noi este transmisă spre cortexul frontal, de aici la cortexul parietal şi temporal. Acesta este mecanismul percepţiei conştiente. Dacă informaţia nu activează decât cortexul vizual din lobii occipitali, percepţia ei rămâne neconştientizată de noi. Este doar o percepţie inconştientă, ne spune Claire Sergent (2004).

Iată un exemplu de conştientizare a unui gest motor.

1 Centrii motori ai mişcării

Confirmă ordinul de execuţie a mişcării

Dacă în percepţie sunt implicate mai multe tipul de informaţie, vor fi conectate şi alte arii de asociaţi corespunzătoare acestora. „Conversaţia” dintre acest arii constituie procesul de gândire, ne spune O. F. Crici şi C. Koch (2003).

Jean-Pierre Changeux, ca şi alţi cercetători, vorbe:! despre un spaţiu de lucru global conştient, care includ structurile cerebrale descrise mai sus. În acest spaţii conştient îşi trimit conexiunile procesorii senzorie cu percepţie autonomă, inconştientă. Pentru a devei conştient, un stimul trebuie să acceadă în spaţiul e activitate conştientă. Prelucrăm conştient infim de puţ în raport cu ceea ce receptăm: conştiinţa este doar un vă de aisberg.

Percepţia inconştientă este sursa a ceea ce es numit „percepţia subliminală”. Dacă stimulii nu ajung: spaţiul de percepţie conştientă rămân imprimaţi doar i memorie şi, de acolo, sunt proiectaţi în conştiinţa noast acţionând fără să

realizăm modul în care i-am percepi. Pe acest mecanism se bazează reclamele comercial subliminale strecurate în timpul derulării unui film, se exemplu. Acelaşi mecanism, se spune, ar explica de unele situaţii sau persoane necunoscute ne pot declara brusc stări de panică sau dimpotrivă sentimentul de ceva care ne pare cunoscut. Fobiile şi obsesiile ar putea avea de asemenea acelaşi mod de explicare.

Capacitatea creierului uman de a prelucra conştient şi inconştient nu este doar un simplu proces neurofiziologic, ci are o importanţă capitală în viaţa noastră. Mă refer doar la actele de utilitate în viaţa noastră practică.

Ne însuşim, mai întâi, conştient o serie de deprinderi: scrisul, vorbitul, condusul unui autovehicul, mersul etc. Pe măsură ce învăţăm ceva, pentru a deveni eficienţi, creierul îl transferă din registrul conştient în cel inconştient. Deprinderile noastre devin „automate”, în timp ce vorbim, mergem, executăm activităţi manuale etc. Creierul are o extraordinară capacitate şi

mobilitate de a trece rapid de pe un registru pe altul, în beneficiul randamentului activităţii noastre.

Sunt imens de multe problemele ridicate de natura conştiinţei noastre. Cu mult mai multe chiar decât cele ridicate de neurofiziologia conştientei, în plină dezvoltare astăzi prin neuroştiinţele cognitive.

Şi aceasta se întâmplă pentru că nu avem încă o teorie generală satisfăcătoare privind funcţionarea creierului. Una din problemele abordate de neuro-biologie, dar cu impact şi în filosofie şi mai ales în ştiinţele juridice, este aceea a relaţiei dintre pulsiunile inconştiente ale creierului şi liberul arbitru, implicarea conştientă, responsabilă a individului în gestionarea comportamentului său.

Decizia de execuţie a unei mişcări ar fi luată de creier înainte de a fi informată coriştiinţa, spune Angela Sirigu. Centrul motor este cel care va selecta şi stimula muşchii necesari executării unui gest motor şi, în acest

1 Centrii motori ai mişcării

Confirmă ordinul de execuţie a mişcării

Dacă în percepţie sunt implicate mai multe tipu de informaţie, vor fi conectate şi alte arii de asociaţi corespunzătoare acestora. „Conversaţia” dintre acest arii constituie procesul de gândire, ne spune O. F. Cricl şi C. Koch (2003).

Jean-Pierre Changeux, ca şi alţi cercetători, vorbe; I despre un spaţiu de lucru global conştient, care includ structurile cerebrale descrise mai sus. În acest spaţi conştient îşi trimit conexiunile procesorii senzoria cu percepţie autonomă, inconştientă. Pentru a devei conştient, un stimul trebuie să acceadă în spaţiul e activitate conştientă. Prelucrăm conştient infim de puţ în raport cu ceea ce receptăm: conştiinţa este doar un vă de aisberg.

Percepţia inconştientă este sursa a ceea ce es numit „percepţia subliminală”. Dacă stimulii nu ajung: spaţiul de percepţie conştientă rămân

imprimaţi doar memorie şi, de acolo, sunt proiectaţi în conştiinţa noast! acţionând fără să realizăm modul în care i-am percepi. Pe acest mecanism se bazează reclamele comercia subliminale strecurate în timpul derulării unui film, se exemplu. Acelaşi mecanism, se spune, ar explica de unele situaţii sau persoane necunoscute ne pot declara brusc stări de panică sau dimpotrivă sentimentul de ceva care ne pare cunoscut. Fobiile şi obsesiile ar putea avea de asemenea acelaşi mod de explicare.

Capacitatea creierului uman de a prelucra conştient şi inconştient nu este doar un simplu proces neurofiziologic, ci are o importanţă capitală în viaţa noastră. Mă refer doar la actele de utilitate în viaţa noastră practică.

Ne însuşim, mai întâi, conştient o serie de deprinderi: scrisul, vorbitul, condusul unui autovehicul, mersul etc. Pe măsură ce învăţăm ceva, pentru a deveni eficienţi, creierul îl transferă din registrul conştient în cel inconştient. Deprinderile noastre devin „automate”, în timp ce

vorbim, mergem, executăm activităţi manuale etc. Creierul are o extraordinară capacitate şi mobilitate de a trece rapid de pe un registru pe altul, în beneficiul randamentului activităţii noastre.

Sunt imens de multe problemele ridicate de natura conştiinţei noastre. Cu mult mai multe chiar decât cele ridicate de neurofiziologia conştientei, în plină dezvoltare astăzi prin neuroştiinţele cognitive.

Şi aceasta se întâmplă pentru că nu avem încă o teorie generală satisfăcătoare privind funcţionarea creierului. Una din problemele abordate de neuro-biologie, dar cu impact şi în filosofie şi mai ales în ştiinţele juridice, este aceea a relaţiei dintre pulsiunile inconştiente ale creierului şi liberul arbitru, implicarea conştientă, responsabilă a individului în gestionarea comportamentului său.

Decizia de execuţie a unei mişcări ar fi luată de creier înainte de a fi informată conştiinţa, spune Angela Sirigu. Centrul motor este cel care

va selecta şi stimula muşchii necesari executării unui gest motor şi, în acest scop, va modifica potenţialul electric al neurostimulăril în momentul când este pregătit pentru executarea acesta acţiuni, centrul motor informează cortexul parietal de 1 care a primit ordinul, iar acesta la rândul său va inform cortexul prefrontal de intenţia mişcării. Acum decizia d mişcare devine conştientă şi din acest moment liberi arbitru sau conştiinţa mai are la dispoziţie doar câte\ miimi de secundă pentru a spune „da” sau „nu”.

„Noi dispunem de o libertate: aceea de a refu2 ceea ce creierul vrea să decidă” spune autoarea citată.

În acelaşi sens, filosoful american John Searle, vo beşte despre „intenţia prealabilă” şi „intenţia de acţiune ultima fiind echivalentul liberului nostru arbitru.

Pentru o mai uşoară înţelegere a acestor fenomer neurologice, Angela Sirigu ne oferă un exemplu. Cân cineva ne aruncă în faţă o minge, fără să fim preveni avem impulsul involuntar să

întindem mâna spre a prinde. Acest impuls este însă doar decizia centrik motori care comandă musculatura mâinilor. Devenii conştienţi de ce se întâmplă după 350 de milisecund. Dacă decidem s-o prindem, sau nu, trebuie să deliberai doar în 200 de milisecunde. Este important însă că deciz aparţine conştiinţei noastre.

Acelaşi lucru ne spune şi Patrick Haggard (200 despre liberul nostru arbitru. În problemele emoţiona pentru viaţă, liberul nostru arbitru are decizia. Discut este axată pe ideea că iniţiativa creierului ar precede timp voinţa noastră de a acţiona, ca şi cum un „demor ar fi ascuns în maşina creierului nostru. Intrăm deja terenul ficţiunii şi iar ne întrebăm dacă „gândim” sz suntem „gândiţi”.

Relaţia dintre neurofiziologie şi conştiinţă r este uşor de tranşat, fiindcă ridică mai multe întrebă decât rezolvă. Dacă conştiinţa este expresia funcţionării creierului, de ce apare această independenţă în decizia sa? Este ca şi cum instanţa care hotărăşte este diferită de creierul

nostru. Cel ce decide pare să fie un „eu” separat de creier. Şi atunci, eu am în primire un creier sau creierul mă are în primire pe mine? Dacă „eu” decid să merg, merg. Dacă decid să mă opresc, mă opresc. Creierul mă ascultă. Deci eu am supremaţia. Dar cine sunt „eu”? N-ar trebui să fiu creierul meu? Şi mai ales, unde este sediul eului meu?

Cred că în permanenţă noi oscilăm între conştient. Şi inconştient, între raţional şi automatism. Majoritatea acţiunilor noastre le executăm mai mult mecanic decât raţional. Şi acest mod de comportament este probabil o expresie a adaptării creierului pentru eficientizarea funcţionării sale. Ar fi o dramă şi un consum imens de energie dacă ne-am implica pe deplin conştienţi în toate gesturile noastre. Viteza noastră de lucru ar fi enorm de mult încetinită: în scris, citit, mers, hrănit etc.

Pe de altă parte, sistemele de antrenament psihosomatic, venite din spiritualitatea orientală, ating performanţe fiziologice incredibile făcând

recomandări complet opuse: preluarea conştientă a o serie de gesturi şi acţiuni executate mecanic. Dialogul mental cu organele noastre, spun adepţii acestor sisteme, conduce la o integrare fiziologică mult mai benefică prin energia investită. Energia noastră este acolo unde ne trimitem gândul, ni se spune.

O întrebare: dacă privim conştiinţa doar în termeni de circuite nervoase, se poate construi un computer cu conştiinţă?

Daniel Dennett, director de studii neurocognitive în Massachusetts şi-a propus din anul 2000 să-l construiască, dar în ciuda optimismului său, este înc aşteptat...

În opinia mea, în conţinutul unui act cogniti şi, deci, al unei conştiinţe se implică o întreagă istorii genetică, eduqaţională, culturală, experienţială şi n doar informaţii receptate ad-hoc şi interpretate, cum’s întâmplă la un computer, care nu poate avea experienţi. afective şi culturale.

Acesta este motivul pentru care computerul

rol va egala niciodată omul la nivel de complexitate a vieţ sale psihice. În volumul Oglinda conştiinţei (2003) an comentat mai pe larg problematica actuală a conştiinţei.

Ştiinţa reduce conştiinţa exclusiv la creierul umăr. Dacă da, la ce nivel de integrare? Atomic – molecular într-un an niciun atom cu care am înmagazinat informaţie nu mai este acelaşi. La nivel neuronal? Fiinţei monocelulare şi plantele au conduite de adaptare, care L permit să existe, fără să dispună de un sistem nervos.

Poate fi redusă conştiinţa umană la reacţiile biochi mice, care se petrec în creier? Ca orice reacţie chimică şi acestea ar trebui să fie univoce, univectoriale şi liniarei adică să curgă într-un singur sens. Combinând o bazâl cu un acid vom obţine întotdeauna un singur rezultat; o sare. Ori, conştiinţa este plurivectorială şi neliniară Gândul nostru se poate opri, se poate întoarce, poatt lua orice direcţie vrea. Aceeaşi mişcare o vor avea ş neurotransmiţătorii de la nivelul sinapselor? Am impresie că fenomenele se petrec invers.

Conştiinţa este cea care îş alege suportul biochimic şi reţelele neuronale prin cart „vrea” să se exprime. Voi reveni asupra acestui aspect.

Există o corelaţie directă între volumul creierulu: şi performanţele realizate?

Nu. Insectele gregare au doar ganglioni nervoşi în loc de creier, dar par să aibă o „conştiinţă de grup” sau un „spirit de grup” cu care obţin performanţe uimitoare pentru mintea umană.

Am citit de curând că cercetătorii elveţieni au observat că bacteriile emit semnale chimice pentru a comunica între ele în clipa când ating un anumit număr, o anumită densitate pe milimetrul pătrat. Bonnier Bassler (SUA) a observat că ele folosesc semnale chimice pentru a comunica atât cu congenerele speciei, cât şi cu cele din alte specii. Pentru a se apăra, se adună în grup şi îşi construiesc un „biofilm” cum este numit, o cuticulă de protecţie prevăzută cu canale pentru hrănire, rezistentă la antibiotice, fixată pe diverse obiecte, inclusiv instru-mentele chirurgicale.

Viitoarele antibiotice, spun cercetătorii, vor trebui să fie „inteligente”, emiţând semnale capabile să bruieze pe cele ale bacteriilor, înainte de a-şi forma biofilmul de protecţie.

În fenomenul conştiinţei nu funcţionează întotdeauna un singur gând, ci suntem adesea asaltaţi concomitent de gânduri străine oricărei intenţii. Deducem că sunt activate concomitent mai multe reţele neuronale. De cine? Din acest motiv misterul conştiinţei nu poate fi redus la o simplă relaţie: stimul-răspuns. Şi în acest sens părem să fim mai mult gândiţi, decât că suntem întotdeauna gânditori prin propria voinţă.

Avem o explicaţie, fie şi conjuncturală, limitată la ceea ce ştim despre neurofiziologia creierului nostru şi activării unei reţele neuronale, atunci când gândim intenţionat. Intenţia mea este stimulul, iar gândul un răspuns. Dar atunci când gândurile, amintirile de mult uitate, ne asaltează fără intenţia noastră, cine stimulează neuronii, cine răscoleşte cimitirul amintirilor de mult înmormântate? Unde este cauza care ne activează

gândurile?

Eu cred că în mod indiscutabil, la nivel nz conştiinţa se exprimă prin creier, dar nu se poate redu exclusiv la creier. Este cu mult mai mult decât ceea „secretă” creierul.

Raţionând strict neurofiziologic, nu pute: explica de ce avem o gândire interioară şi nu una limita doar la reacţia stimul – răspuns. În definitiv, nu ace model îl atribuim noi celorlalte animale? Nu spunem (reacţionează doar la stimuli interiori sau exteriori genera de instinctele de foame, apărare şi de reproducere şi nu gândesc, fiind doar nişte dobitoace? N-ar fi de mira ca atunci când nu le înţelegem să gândească şi ele acela lucru despre noi…

Repet legat de subiect: în niciun potenţial e acţiune de la nivelul membranei neuronale, în unde activităţii electrice a creierului, în chimia sau anatomia’s; nu se văd sentimente, idei, pasiuni sau suferinţe. Şi totu: dincolo de ele este o gândire, o conştiinţă, un univers d frământări poate de aceeaşi intensitate ca şi aceea di centrul

Pământului sau al Soarelui…

Trăim concomitent în două lumi – una conştiente a orientării raţionale şi alta inconştientă, din care n vin pulsiuni, sentimente, intuiţii, tristeţi sau exaltă neînţelese. Este zona noastră obscură, arhetipală, în car zac „amintiri” din noaptea timpului, posibilă sursă d mitologii, religii, invenţii, creaţii.

Percepem conştient doar o infimă parte din cel câteva miliarde de biţi care ne traversează creierul îi fiecare secundă.

În funcţie de predispoziţii, educaţie, cultura sugestia comună, fiecare dintre noi conştientizăm dii acest imens noian de informaţii doar ceea ce corespund gusturilor şi intereselor noastre. Din acest motiv fiecari dintre noi percepe o altă faţetă a realităţii şi gândiri diferit, deşi privim acelaşi lucru.

Purtăm în permanenţă în minte, în conştiinţă, certitudinea experienţelor pe care le-am trăit şi incertitudinea celor pe care le anticipăm. Cum putem să ne imaginăm lumi pe care nu le-am trăit

încă?

Conştiinţa ar putea fi comparată cu un punct de miră, care selectează în permanenţă reţeaua de neuroni şi chimia prin care se poate exprima.

Conştiinţa este instrumentul care integrează engra-mele în concepte, idei, opere etc.

Conştiinţa ne dă coerenţă gândurilor noastre atât de răzleţe, atât de rebele şi de insistente. Este motorul propriei noastre existenţe.

Încă o întrebare logică: Dacă conştiinţa este doar produsul creierului nostru, căruia ştiinţa actuală îi atribuie acelaşi substrat funcţional, anatomic şi biochimic, de ce la acelaşi substrat interpretăm în mod diferit aceeaşi realitate? Şi după ce criterii să stabilim adevărul? Al istoriei? Istoria este scrisă întotdeauna de învingători. Cei învinşi nu mai pot vorbi.

EXISTĂ O EXTENSIE A CONŞTIINŢEI DIN COLO DE CREIERUL UMAN?

Multe dintre observaţiile discutate mai sus sugerează ideea doar a unei relative dependenţe a

conştiinţei de creier. Am spune că se exprimă prin creier, dar nu se rezumă exclusiv la funcţia sa. Pe de altă parte, o serie de alte observaţii par să sugereze o extensie a conştiinţei, dincolo de creierul nostru.

R. Penrose (1998), profesor de matematică la Oxford, în lucrarea sa „Mintea omenească între clasic şi cuantic”, emite ipoteza existenţei unui protomental cosmic, din care s-ar desprinde conştiinţa de la nivelul lumii vii. Între protomentalul cosmic arhetipal şi conştiinţa umană a exista o punte de comunicare prin inconştient.

Gnoza de la Princeton susţine ideea unei conştiinţ cosmice. Să avem în vedere că această nouă Gnoză, est o replică dată vechii Gnoze din secolul al II-lea (d. Ch. De către un grup de oameni de ştiinţă de la Universitate Princeton (1969).

Eu însumi am creat sintagma de inteligenţă i materiei (1981) voind să subliniez caracterul coerent ş coordonat al întregii lumi vii şi nevii.

I. Mânzat, profesor de psihologie şi un profum gânditor, vorbeşte despre transconştiinţă. Fizica cuantic atribuie rolul de coordonare şi de organizare a tuturo planurilor realităţii unei „savoir absolut” (Jung) săi: „mină of Universe”.

Experienţa morţii clinice, după cum vom detali în alt capitol, sugerează ideea extensiei conştiinţei dincol de creier, exprimată prin creier, dar independentă d creier (Pim van Lommel, 2001).

Se vorbeşte aşadar, de o extensie a conştiinţei 1 nivelul întregului Univers. Conştiinţa umană nu ar decât un segment al conştiinţei cosmice.

D a vid Bohm, fost profesor de fizică modernă, cons: deră că în profunzimea materiei se află un nivel funde mental, care determină toate formele lumii existente ş constituie substanţa întregului Univers. Consideră aces nivel ca fiind o ordine implicită, care dă naştere ordim explicite, adică lumii concrete.

Lumea este un veşnic râu care curge din

ordine implicită spre ordinea explicită şi apoi dispare din nou î ordinea din care a venit. Separarea în cele două lumi est doar aparenţa la nivel manifest, în profunzime, la niv (fundamental, există continuu o nonseparabilitate.

Între conştiinţă şi structura profundă a materiei există o relaţie ciudată. Când interferează cu conştiinţa cuantele se manifestă ca particule. În afara să se comportă ca unde, observă Michael Talbot în lucrarea sa „The holographic Universe" („Universul holografic").

Cunosc opiniile critice vizavi de analogiile dintre conştiinţă şi universul cuantic, dar sunt multe alte argumente care pledează pentru un suport al unei inteligibilităţi şi dincolo de creierul uman, pe care le vom analiza în alte capitole.

Kenneth Ring (Universitatea Connecticut, 1980) consideră moartea ca fiind doar o trecere a conştiinţei de pe un nivel de realitate, pe altul.

Karl Pribram, neurochirurg, emite concepţia funcţionalităţii holografice a creierului, extrapolată din fizica modernă. Vedem obiectele

reflectate ca imagine în mintea noastră, dar le sesizăm graţie conştiinţei în spaţiul în care sunt aşezate. Decodificăm durerea în creier, dar o situăm cu mintea la degetul care ne doare.

Viziunea holografică a lumii nu este nouă. „Tot ceea ce este sus este şi jos, iar tot ceea ce este jos este şi sus” – sunt cuvinte care i se atribuie lui Hermes Trismegistul. Fiecare celulă din corpul nostru conţine întregul Cosmos, afirmă după 4000 de ani şi fizicianul David Bohm. De aceeaşi opinie este şi regretatul nostru compatriot, George Emil Palade, laureat al Premiului Nobel pentru genetică. În cabinetul său de la Universitatea San Diego (SUA) se află expuse imaginile mărite ale celulei şi ale Cosmosului…

Se ridică mereu alte întrebări. Dacă conştiinţa îmbrăţişează întregul Cosmos, cum explicăm individualitatea, personalitatea şi gândirea diferită a fiecăruia dintre noi, când instrumentul prin care se exprimă creierul uman, are aceeaşi structură, la modul general vorbina ca

substrat neuronal şi biochimic? S-ar putea răspund! privind geneza lumii, dintr-o altă perspectivă. Venim r! lume cu un destin propriu, un sens propriu şi cu acei particularităţi de personalitate şi însuşiri care ne suit necesare pentru a ne împlini finalitatea. În subconştientil nostru avem înscrisă întreaga informaţie şi încărcatul) ancestrală, la nivel de arhetip. Conştiinţa ar fi meniţi să ne determine evoluţia până la sesizarea sursei şi 1 sensului asumat. Aceasta este conştiinţa ridicată definiţi de Hawking, conştiinţa spiritualizată sau morală – unici prin care omul îşi poate găsi sensul existenţei sale.

SPRE O NOUĂ ŞTIINŢĂ A CONŞTIINŢEI

Oricum am privi Universul şi viaţa, fie ca rezulte al unei creaţii sau ca rezultat al unei evoluţii spontane materiei, nu se poate nega existenţa unei coerenţe, a unt interdependenţe funcţionale şi a unor fenomene, care prin modul

de desfăşurare, exprimă ideea de inteligenţa de cunoaştere.

Indiferent dacă admitem inteligenţa ca fiind cauz, sau efect, există o mulţime de argumente, care ne trimit 1 conceptul de conştiinţă.

Conştiinţa pare mai mult un câmp cu o întinder vastă, fără limite precise, decât o funcţie bine determinat a organismului uman.

Conştiinţa este un câmp de cunoaştere, o inteligenţi în sine, dispunând de capacitatea de a cunoaşte şi de a şi cunoaşte, întocmai ca în definiţia dată de Jakob Borun Divinităţii: „ochiul care vede şi se vede”.

Spuneam că noţiunea de conştiinţă nu poate fi redusă doar la un substrat neurobiologic, întrebările ridicate de acest subiect venind din mai multe direcţii de studii şi căutări de ordin spiritual.

Atât informaţiile venite din aria psihologiei transpersonale, cu un aport major impus de studiile lui Stanislav Grof, cât şi sugestiile oferite de studiul experienţelor din timpul morţii clinice,

efectuate într-un cadru ştiinţific, medical, pledează pentru extensia conştiinţei cu mult dincolo de limitele creierului uman.

Istoria Cosmosului şi a omului par să fie scrise de o singură mână, sesizează Prof. Univ. Dr. Stanislav Grof. Indiferent de ceea ce facem, prin conştiinţa noastră, fiecare dintre noi jucăm un rol în istoria lumii şi a Cosmosului.

Conştiinţa umană pare să fie o extensie a Conştiinţei Cosmice conferind un sens existenţei noastre, un destin, o finalitate. Toate experienţele transpersofiale, ca şi cele din timpul morţii clinice, conduc la concluzia că spiritualitatea este un atribut al psihicului uman şi al ordinii universale, după cum se exprimă S. Grof.

După desprinderea de suportul anatomic, conştiinţa pare să aibă acces la alte nivele ale realităţii.

Viziunea conştiinţei individuale, ca un câmp informaţional, parte a câmpului universal de informaţie, îmi oferă o altă interpretare a sensului sau a modului de manifestare a sa. Pentru a avea o

înţelegere mai completă, trebuie insistat mai întâi asupra unor date actuale din fizica cuantică.

Ştim acum că, în profunzimea sa, ceea ce numim materie nu este decât un câmp cuantic, un câmp de energie universală format din cuante sau pachete de energie. După J. Schwartz şi M. Green (1984) cuantele ar fi sub formă de corzi sau superstringuri şi sunt într-o continuă uman, are aceeaşi structură, la modul general vorbind, ca substrat neuronal şi biochimic? S-ar putea răspund l privind geneza lumii, dintr-o altă perspectivă. Venim p lume cu un destin propriu, un sens propriu şi cu acej particularităţi de personalitate şi însuşiri care ne ŞUII necesare pentru a ne împlini finalitatea. În subconştientu nostru avem înscrisă întreaga informaţie şi încărcatul ancestrală, la nivel de arhetip. Conştiinţa ar fi meniu să ne determine evoluţia până la sesizarea sursei şi 1 sensului asumat. Aceasta este conştiinţa ridicată dennill de Hawking, conştiinţa spiritualizată sau morală – unici prin care omul îşi poate găsi sensul

existenţei sale.

SPRE O NOUĂ ŞTIINŢĂ A CONŞTIINŢEI

Oricum am privi Universul şi viaţa, fie ca rezulte al unei creaţii sau ca rezultat al unei evoluţii spontane materiei, nu se poate nega existenţa unei coerenţe, a unt interdependenţe funcţionale şi a unor fenomene, car «prin modul de desfăşurare, exprimă ideea de inteligenţi de cunoaştere.

Indiferent dacă admitem inteligenţa ca fiind cauzi sau efect, există o mulţime de argumente, care ne trimit 1 conceptul de conştiinţă.

Conştiinţa pare mai mult un câmp cu o întinder vastă, fără limite precise, decât o funcţie bine determinat a organismului uman.

Conştiinţa este un câmp de cunoaştere, o inteligent în sine, dispunând de capacitatea de a cunoaşte şi de a şi cunoaşte, întocmai ca în definiţia dată de Jakob Bohmi Divinităţii: „ochiul care vede şi se vede”.

Spuneam că noţiunea de conştiinţă nu poate fi redusă doar la un substrat neurobiologic, întrebările ridicate de acest subiect venind din mai multe direcţii de studii şi căutări de ordin spiritual.

Atât informaţiile venite din aria psihologiei transpersonale, cu un aport major impus de studiile lui Stanislav Grof, cât şi sugestiile oferite de studiul experienţelor din timpul morţii clinice, efectuate într-un cadru ştiinţific, medical, pledează pentru extensia conştiinţei cu mult dincolo de limitele creierului uman.

Istoria Cosmosului şi a omului par să fie scrise de o singură mână, sesizează Prof. Univ. Dr. Stanislav Grof. Indiferent de ceea ce facem, prin conştiinţa noastră, fiecare dintre noi jucăm un rol în istoria lumii şi a Cosmosului.

Conştiinţa umană pare să fie o extensie a Conştiinţei Cosmice conferind un sens existenţei noastre, un destin, o finalitate. Toate experienţele transpersortale, ca şi cele din timpul morţii clinice, conduc la concluzia că spiritualitatea este

un atribut al psihicului uman şi al ordinii universale, după cum se exprimă S. Grof.

După desprinderea de suportul anatomic, conştiinţa pare să aibă acces la alte nivele ale realităţii.

Viziunea conştiinţei individuale, ca un câmp informaţional, parte a câmpului universal de informaţie, îmi oferă o altă interpretare a sensului sau a modului de manifestare a sa. Pentru a avea o înţelegere mai completă, trebuie insistat mai întâi asupra unor date actuale din fizica cuantică.

Ştim acum că, în profunzimea sa, ceea ce numim materie nu este decât un câmp cuantic, un câmp de energie universală format din cuante sau pachete de energie. După J. Schwartz şi M. Green (1984) cuantele ar fi sub formă de corzi sau superstringuri şi sunt într-o continuă mişcare sub formă de vibraţie. Întreaga materie îşi a sursa în aceste cuante de energie aflate într-un spaţi. cuantic sau hiperspaţiu. Cu cât un corp este mai den cu atât spectrul său de frecvenţă este mai jos şi inveil Câmpul cuantic este, evident, şi sursa

tuturor celorlall câmpuri – electromagnetic, gravitaţional, biologic, dar o frecvenţă mult mai înaltă.

Este interesant de remarcat că imaginea de câmp energie, generator de forţe şi de informaţie este sugera nu numai de fizica cuantică, ci şi de alte surse spiritual Este un câmp infinit de energie aflată în continuă vibraţi cu densificări acolo unde se află corpurile vii şi nevii, i o joasă frecvenţă, graţie căreia devin vizibile în spectr nostru de percepţie. În consecinţă, în jurul tutun corpurilor existente există un câmp de energie purtătoa de informaţie morfogenetică, cu o frecvenţă mai înalj decât a corpului fizic, care îl face să fie invizibil penal majoritatea dintre noi, dar nu şi pentru toată lume vie. Este posibil ca unele animale să aibă alte capacitE de percepţie. Ar putea fi o explicaţie a sesizării de mari distanţe a stăpânilor de către câinii de casă, se: exemplu.

Ne interconectăm, aşadar, la nivel de câmp fund mental, cu întreaga lume vie şi cu întregul Univer formând o singură unitate. Aceasta este

explicat comunicării instantanee sub diverse forme, inclusiv nivel de gând şi acţiune cu întregul Univers. Principii paradoxului Einstein – Podolski – Rosen este u argument.

De ce ne apar corpurile vizibile ca fiind solide să lichide, dacă sunt formate doar din energie difuză şi inviz bilă? Pentru că sunt expresia manifestă a unor particuli undă care, având un spectru de frecvenţă foarte înalt, ne permit să sesizăm spaţiul dintre ele. Avem iluzia unei materii dense şi continue.

Suntem tentaţi să credem că nu există ceva mai mic decât putem noi vedea cu ochiul liber. Dar un microscop, mai ales modern, ne arată acolo unde noi nu vedem nimic, nu numai că există încă ceva, dar apar structuri bine organizate, unele cu arhitecturi chiar foarte complexe, cu spaţii foarte largi între ele, imposibil de imaginat la nivelul percepţiei noastre. Virusurile, bacteriile, atomii etc. Se înscriu în această categorie.

Între particulele atomului sunt spaţii goale uriaşe, dacă sunt privite la scara lor de mărime.

Particulele şubato-mice vin dintr-un spaţiu vid, ne lasă iluzia formelor prin care trec şi dispar cu aceeaşi viteză în vidul, din care au venit. De unde vin? Cine le trimite? Unde se duc? Tulburătoare întrebări.

Ceea ce vedem nu este decât forma de manifestare a unei energii purtătoare de informaţie aflată în călătoria sa cosmică prin hiperspaţiu.

Pentru o înţelegere mai clară am putea schematiza aceste idei astfel:

II. Realitatea cuantică
II. Realitatea fizică

La interferenţa dintre primele două realităţi, virtual şi cuantic, s-ar situa leagănul materiei. Aici ar fi situate ca potenţialitate informaţiile, modelele morfogenetice ale lumii în devenire, Ideile, despre care vorbea Platon, arhetipurile lui Jung. Acolo este însă şi sursa inteligentă, care ordonează toate formele materiei cunoscute

necunoscute. Este mintea primordială a Universuri cauza primă a tuturor lucrurilor.

Mintea noastră însăşi, ca parte a marii mir cosmice, pare să-şi aibă originea aici. Mintea cosmic este un câmp nelocalizat de informaţie, ne spune Deepe Chopra şi câmpul conştiinţei noastre pare a fi doar prelungire la nivel individual a conştiinţei cosmice. Avei acum explicaţia de ce în prezenţa conştiinţei noasta cuantele iau formă de particule, iar în afara conştiinţ umane, ele se comportă ca unde.

Plecând de la ideea situării la acest nivel, a cauzi esenţiale a lumii fizice, i s-a atribuit rolul de spap\ spiritual, sursă a întregului existent (Chopra, Russe Cetin ş.a.).

O formulare a acestui mare spirit, care est americanul de origine hindusă Deepak Chopra, mfrapat prin similitudinea cu celebrele versuri eminescien din Scrisoarea I, în care descrie, cum numai el a putut s-facă, Imnul cosmogonic din Rig-Veda. Acolo, în spaţii spiritual, spune Chopra, este El, singur, cu întregi proiect al lumii, încă

nezămislit, în stadiul de idee, aş cum doi părinţi fără copii îi poartă în minte încă înaint de a-i avea.

Iar poetul nostru absolut spune:

La-nceput, pe când fiinţa nu era, nici nefiinţă, Pe când totul era lipsă de viaţă şi voinţă, Când nu s-ascundea nimica, deşi tot era ascuns... Când pătruns de sine însuşi, odihnea cel nepătruns. Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă?

Se poate vorbi, aşadar, de un câmp al conştiinţei localizate, expresie a marii conştiinţe cosmice, care are în primire un corp pe care îl construieşte şi îl dorează cu un creier prin care vorbeşte. Sunt o mulţime de argumente, este adevărat, doar intuitive, care mă determină să afirm că modelul nostru morfogenetic este prezent mai întâi în câmpul conştiinţei, care înconjoară corpul ca o matrice energo-informaţională şi îl transmite prin gene la celule.

Schema primară a tuturor fiinţelor, inclusiv a plantelor, cred că se află mai întâi sub forma de câmp în care este depozitată toată informaţia morfologică şi funcţională necesară în geneza lor.

Genetica actuală ne explică doar mecanismul de creştere la nivel de celulă, dar nu ne spune nimic despre modul în care sunt aşezate într-o simetrie perfectă structurile perechi cum sunt ochii, membrele, emisferele cerebrale, corpul insectelor plurisegmentare – toate aceste elemente construindu-se concomitent din ambele laturi.

Nu ni se explică, de asemenea, cum se conectează organele, care se construiesc iniţial independent, că doar n-o să credem că o genă ia nervul vag de un capăt şi-l conduce printre toate structurile din torace până la cord sau că ar conduce nervul frenic până la diafragm! Când cordul este construit, după trei săptămâni de la concepţie, creierul este de abia în formare. Va funcţiona mai întâi pe cont propriu, cu un ritm propriu, până când creierul îl va lua mai târziu în primire şi-i va impune un ritm propriu de activitate graţie conectării nervoase.

Alain Prochiantz împreună cu colectivul său de colaboratori (Franţa) au descris o familie de factori de transcripţie cu rol de ghidaje ale

programelor morfopatogenetice dincolo de celule. Unul dintre aceşti factori EN2 trece în conul de creştere de la extremitatea axonului şi îl ghidează în drumul spre întâlnirea cu un alt neuron. Un fel de GPS (Nature, 3 noiembrie 20051 Această informaţie nu mă lămureşte cu nimic în plus. Eli – 2 nu este o persoană, este doar o proteină. Cum ştie el drumul?

Şi apoi, într-o masă de lichid amniotic, deci făli conexiuni nervoase, cine dă primul impuls de mişcări când s-a terminat embriogeneza şi fătul devine o fiini completă?

Iată deci, de ce cred că ipoteza construirii uni embrion, după o schemă aflată într-un câmp energet conştient de sine mi se pare mult mai fezabilă dec explicaţiile actuale.

Nu avem nici cel puţin o explicaţie cum „ştii celulele ce rol diferit li se rezervă în geneza unui embrio când programul genetic este acelaşi pentru toate. Esi totuşi o diferenţă între celulele care devin creier şi ce care devin doar nişte unghii… Cine şi unde distribui aceste roluri?

Mie mi se pare mult mai logic să admit că, înt celulele embrionului şi câmpul conştiinţei, care este definitiv un câmp de forţe cu capacitate organizatoare, stabileşte un dialog, o comunicare şi în acest mod fieca celulă „află” ce are de făcut.

Creaţia unui făt este unul dintre cele mai în miracole şi este greu de admis că se petrece în afara un plan inteligent, care depăşeşte nivelul informaţiei din ce două celule germinative.

Imediat după întâlnirea lor au loc milioane reacţii pe secundă. Trebuie să formeze o fiinţă cu mii miliarde de celule. Este un univers în explozie, asemen începuturilor Universului, când nimic nu era încă dec în nuce, în proiect, dar fiecare element „ştia” ce destin avea…

Ca să se poată ajunge la naştere, la cele 100 miliarde de celule neuronale din creier, din luna a V-a în fiecare minut se produc 2,5 milioane de neuroni pe minut (!). Un asemenea număr de celule într-un timp atât de scurt depăşeşte puterea noastră de imaginaţie şi înţelegere.

În virtutea acestei viziuni despre conştiinţă,

mi se pare a fi mai logic de admis că ea este instanţa care are în primire un creier, pentru a se exprima la nivelul unui destin individual. Multe din întrebările actuale, ridicate de statutul conştiinţei, şi-ar găsi un răspuns mai inteligibil.

Modul continuu de funcţionare al conştiinţei pare a fi mai mult expresia unui câmp decât a unei reţele neuronale individualizate. Diverse tipuri de informaţie au circuite neuronale diferite. Graţie conştiinţei percepem o lume continuă, reprodusă ca o peliculă de cinema şi nu secvenţialitatea cadrelor fixe din care este constituit filmul.

Noi nu vedem lumea la nivel de atomi şi molecule, de sinapse şi circuite neuronale, ci doar acel aspect care conferă minţii noastre o coerenţă, un sens în acord cu ideile noastre despre lume şi nu cu realitatea sa ultimă. Percepem lumea în acord cu reprezentările însuşite prin educaţie şi care adesea este doar o iluzie. Nici Pământul nu-l vedem rotund, nici evoluţia şi dimensiunile astrelor nu le sesizăm aşa cum sunt în realitate, ca să nu mă refer decât la aceste exemple.

Viziunea diferită asupra realităţii sociale este cel mai tipic exemplu de motiv de discordie de-a lungul întregii istorii umane. Dacă neurofiziologic nu facem nicio diferenţiere asupra modului în care este prelucrată o informaţie, cine conferă un sens diferit informaţiei, dacă nu conştiinţa?

Conştiinţei îi revine de asemenea rolul de I integra informaţiile prezente în engramele din creier I idei, concepte, opere, imagini etc.

Deşi continuă să vadă conştiinţa ca fiind expresi proceselor neurobiologice, studiile din domenii ştiinţelor neurocognitive sugerează mai degrabă că, cel ce activează creierul, este conştiinţa căreia i-ar aparţir atât iniţiativa amorsării acestuia în acţiune, cât şi rol de filtru în selectarea reţelelor neuronale necesare penti procesarea unei informaţii. Astfel, ca exemplu, inducer unei emoţii pozitive determină o excitare exprimată pe unde ascuţite în regiunea septală anterioară, iar inducer unei emoţii negative determină unde ample în amigda şi hipocamp (Philipson ş.a.).

Reamintim studiul întreprins de prof. Dr. Richal Davidson în perioada 2000 – 2002 la Universităţi Wisconsin-Madison, pe două loturi de călugări tibetai Studiul prin RMNf a evidenţiat o activare intensă şi extin în lobul frontal stâng la lotul care a meditat pe ideea compasiune, de iubire pentru omenire şi o activare lobului frontal drept la lotul care şi-a axat gândirea anxietate şi resentimente.

Stephen Kosslyn a folosit imagistica cerebn pentru a studia efectul emoţiilor cu încărcătură negaţi şi a constatat că imaginile terifiante sunt prelucrate zone diferite de imaginile neutre sau pozitive.

Această selectare de reţele neuronale, în funcţie conţinutul cognitiv şi de semnificaţia pozitivă sau negaţi a informaţiilor procesate, răspunsul neuroendocrin biochimic favorabil sau nefavorabil, pentru starea sănătate a organismului, în funcţie de aceleaşi crite: conduce la concluzia că, în funcţionalitatea creierul se respectă un cod etic, determinat genetic, înscris,

în un mod tulburător, cel puţin pentru mine, pe o logică similară cu cele emanate de unele tradiţii şi sisteme spirituale vehiculate de-a lungul timpului.

Există o frapantă coincidenţă între modul de funcţionare a creierului uman şi codurile de norme morale, indiferent de originea lor raţională sau religioasă.

Putem vedea în această logică ontică o finalitate? Probabil că da.

Dacă instanţa care integrează toate elementele cognitive după care se modelează creierul uman este conştiinţa, deducem că, tot aici, putem găsi şi sursa şi şansa unei spiritualităţi, motivată de nevoia de a ieşi din criza morală a lumii contemporane.

Este o surprinzătoare şansă oferită de neuroştiinţe ca, plecând de la legile sculptate în materia cenuşie din creierul nostru, să edificăm acum un statut real fiinţei noastre mereu neliniştită, mereu întrebătoare…

Misterul creierului ascunde, cred eu, misterul întregii existenţe. De aici va pleca, în

opinia mea, acea spiritualitate a lumii în care Binele, Frumosul şi Adevărul, despre care vorbea Platon şi pentru care s-a plătit o mare jertfă pe care nu mai vrem s-o recunoaştem, să-şi găsească, în sfârşit, veacul împlinirii sub forma noii spiritualităţi.

CAPITOLUL 4
CREIERUL ŞI EMOŢIILE

Toată viaţa noastră oscilăm între raţiune şi afecte sau emoţii. Orice mesaj cognitiv implică şi unul afectiv, chiar şi atunci când rostim un cuvânt neutru, fără încărcătură emoţională. Efortul de a-l rosti solicită o acceptare, o ezitare sau un refuz, care ne angajează şi structurile cerebrale ce dau gândurilor noastre coloratura emoţională.

Structura din creier, care procesează emotivitatea, este sistemul limbic, moştenire ancestrală din stadiul reptilian, motiv pentru care este numit şi complexul reptilian. Rolul lui în evoluţie era acela de a lua o decizie rapidă –

apărare, atac sau fugă în faţa unei ameninţări, ni se spune de către neurobiologii, care nu fac niciun pas fără să recurgă la teoria darwinistă. Explicaţia pare pertinentă, dacă ne referim la stadiul lumii vii dominate de creierul reptilian redus, în imaginaţia noastră, doar la reacţiile de atac, apărare sau fugă. Dacă acest tip de comportament a fost creat şi păstrat ca o necesitate pentru specie de către selecţia naturală, la acest nivel filogenetic, mă întreb de ce s-a păstrat şi la omul dotat cu un creier capabil de raţiune şi nu doar de emoţie? Dacă nu am fi avut suportul cerebral al emotivităţii, ne putem închipui ce ar fi însemnat viaţa noastră redusă doar la nivel de roboţi, fără sentimente? Şi devreme ce prin sentimente şi iubim şi urâm, cu toate consecinţele ştiute, de ce ar păstrat selecţia naturală un instrument biologic, care r numai ne conservă, ci ne şi defavorizează? Mi-ar putt oare răspunde un filodarwinist?

Să depăşim însă, stadiul întrebărilor şi să analiză mai departe natura noastră emoţională în

moment actual.

Anatomic sistemul limbic (ŞI) este format din în multe structuri:

— Complexul atnigdalian – principal compone implicat în procesarea stărilor de frică şi agresiune;

— Hipocampul – sediu al memoriei afective;

— Hipotalamusul – la care se adaugă unii nud talamici, o parte din corpul striat şi aria tegmenta medială a mezence) ’aiului.

Toate aceste structuri sunt conectate prin circui neuronale cu hipotalamusul, care integrează şi controlea. Informaţiile somatice, viscerale şi olfactive.

Sistemul limbic funcţionază la om ca cel de-doilea creier, alături de structurile cerebrale implicate procesele cognitive, având rolul, după cum am văzut, i-a lua o decizie rapidă, imediată în caz de pericol, înair de a lua act conştient de un astfel de eveniment. Etaj cortical responsabil de deciziile conştiente s-a suprap filogenetic ulterior, peste creierul reptilian. În ac (scop are conexiuni

cu neocortexul prefrontal, sistem autonom, endocrin şi somatic.

Implicaţiile funcţionale ale sistemului limb numit şi creier emoţional, sunt multiple, afectivital având un rol, după Daniel Goleman, chiar mai nu decât capacitatea cognitivă în manifestarea personalite umane. Optând pentru ideea că, alături de coeficientul inteligenţă (IQ), trebuie să fie luat în calcul şi coeficientul emoţional (EQ), D. Goleman (1998) consideră că succesul în activitate este în proporţie de 80 % dependent de EQ şi numai de 20% de IQ.

Nu numai randamentul este dependent de echilibrul nostru emoţional, ci şi relaţia noastră socială cu semenii. Neînţelegerile dintre soţi, spre exemplu, presupun un stil afectiv diferit în majoritatea cazurilor.

În faţa oricărei situaţii, sistemul limbic determină o atitudine de acceptare, ceea ce înseamnă plăcere sau de respingere din motive diverse – teamă, resentiment, depresie, lipsă de dorinţă etc. Atitudinea ne determină şi

comportamentul ulterior acceptării sau respingerii.

Este o permanentă oscilaţie între raţiune şi sentiment.

Raţiune -» Sentiment

Cortex Amigdală

Cortexul prefrontal este instanţa care conştien-tizează emoţiile şi le conferă girul raţiunii. Specialiştii sunt de părere că dominarea de către emoţie a raţiunii s-ar datora existenţei a mai multor circuite neuronale la acest nivel.

Dacă ne domină emoţia – frica, mânia, depresia, teama de un examen, spre exemplu, logica şi memoria pot fi perturbate până la completa lor blocare. Din acest motiv sunt persoane care, în ciuda efortului şi a unei bune capacităţi intelectuale, în situaţii de stres, nu se pot exprima la valoarea lor reală. Adesea în viaţă reuşesc mai mult cei curajoşi, cei care îşi pot controla mai bine emoţiile. În faţa unei competiţii,

emotivii pot fi dezavantajaţi, în ciuda valorii lor intelectuale. Prin amigdală, emoţiile ne pot bloca.

Emoţiile ne dau coloratura comportamentuli; care înglobează caracterul şi temperamentul. Reactiv tatea noastră emoţională caracterizează ceea ce Richai: Davidson a numit stilul afectiv, specific fiecăruia dinţii noi. Stilul afectiv este ca şi EQ expresia comportamentuli nostru afectiv în societate. R. Davidson consideră că stili) afectiv poate fi amendat prin educaţie şi control raţional.

La nivelul sistemului limbic are loc, în funcţie e conţinutul afectiv, o clasare a emoţiilor în pozitive să negative, plăcute sau neplăcute. D. Goleman le numeş pe cele negative emoţii distructive. Emoţiile distructiv spune el, sunt acelea care ne rănesc pe noi înşine şi \ ceilalţi. Paul Ekman, psiholog la Universitatea Californ din San Francisco, crede că emoţiile distructive sunt reminiscenţă anacronică din stadiile primitive ale lupt pentru supravieţuire.

Sunt incluse ca emoţii negative sau distructive, e ecou nefavorabil asupra propriei

sănătăţi – ura, ostilitate violenţa, mânia, egoismul, frica, anxietatea, depresia.

Opusul acestor stări sunt considerate ca emoi pozitive cu un ecou favorabil asupra organismului: calmi buna dispoziţie, fericirea, blândeţea, generozitatea ei Plăcerea este de asemenea o emoţie pozitivă atâta vreme e nu împrumută un caracter patologic prin addicţie sau obi nuinţă, în sensul de a deveni dependent de trăirea aceste prin recurgerea la un drog.

Fiecărui tip de emoţie îi corespunde o anumită zoi din creier în care este prelucrată, o reţea neuronală propr şi mai ales o chimie proprie prin care sunt determina efectele favorabile sau nocive asupra organismului.

În experimentele citate, efectuate de Richai Davidson în jurul anilor 2000, la Universitatea Wiscons din Madison, pe călugări tibetani, cu o îndelungată practică în meditaţie, se constată că, dincolo de o activitate electrică a creierului neobişnuită, despre care am vorbit deja, apare şi o interesantă distribuţie la nivel cerebral a sediului

de prelucrare diferit, după tipul de emoţie. Zona prefrontală stângă este activată în vizualizarea prin RMN funcţional de emoţiile pozitive, cum sunt sentimentele de etnpatie şi compasiune pentru umanitate, respectul pentru maeştri, calmul, buna dispoziţie etc. Zona prefrontală dreaptă era activată de sentimentele negative.

Revin la comentariile anterioare. Cum poate „şti” o structură anatomică, fie ea şi a creierului, care sunt sentimentele cu o anumită valoare etică şi care sunt cele contrare moralei, dacă nu instanţa conştiinţei este cea care face această selecţie? Este încă un argument care pledează pentru ideea că spiritul, conştiinţa modelează creierul.

Toate emoţiile trăite, toate sentimentele noastre au o semnătură biochimică, cu ecou asupra tuturor celulelor din corpul nostru, după cum am mai discutat. Este o experienţă comună pentru fiecare dintre noi senzaţia de fior de fericire sau de groază, care ne invadează brusc, aproape instantaneu, la aflarea unei veşti bune

sau a uneia rele sau numai la simpla asistare la un spectacol cu violenţă.

Emoţia determină eliberarea la nivelul celulei neuronale şi a glandelor endocrine a o serie de substanţe, unele cu rol de neurotransmiţători, altele cu funcţie de hormoni: Ach, DA, NA, A, 5-HT, endorfine, hormoni glucocorticoizi etc.

Acetieolina intervine în medierea proceselor cognitive, de învăţare şi memorare – procese care sunt grav afectate în boala Alzheimer prin distrugerea neuronilor acetilcolinergici.

Depresia şi insomnia au ca substrat Hochimic scăderea proporţiei de serotonină şi noradrenalină. În ultima vreme, depresia este corelată şi cu modificarea factorilo; neurotrofici la nivelul hipocampului.

Psihozele şi agresivitatea sunt asociate cu excesul de DA. În medierea plăcerii, a bunei dispoziţiei, a fericirii, a dorinţei erotice sau de alcool, fumat şi droguri intervin ată DA, cât şi endorfinele.

Creierul emoţional este structura care se

implică îi răspunsul la stres.

Stresul, după cum s-a mai spus, este o emoţie ci efecte prelungite care declanşează în termeni uzitaţi actual o cascadă de secreţii endocrine, în scop adaptativ, însoţiţi de perturbarea reversibilă sau ireversibilă a homeostaziei.

Reamintim răspunsul la stres care presupune ui lanţ succesiv de activări în organism.

Stres – * Cortex

I Hipotalamus

I Hipofiza – Sistem nervos simpati

1 Cortico-şi medulosuprarenala

I Hormoni glucocorticoizi şi catecolamine

Stresul de scurtă durată (minute) induce modificai biochimice reversibile.

Stresul de lungă durată (zile) induce modifică biochimice ireversibile.

Se apreciază că hormonii glucocorticoizi şi cate colaminele cresc la stres de 5 ori în 30 de minute şi’s normalizează într-o oră şi jumătate.

Iată şi alte efecte nocive ale stresului, în plus faţ de cele menţionate:

— Imunosupresie cu scăderea limfocitelor (LT, LB), care intervin în apărarea organismului în cazul bolilor inflamatorii. Scăderea limfocitelor antitumoralelimfocite Killer (LK), creând condiţii favorabile dezvoltării tumorilor.

— Eliberarea în exces a hormonilor glucocorticoizi, cu efect nociv asupra dezvoltării de noi neuroni în hipocamp, aşa după cum am mai menţionat, conducând la atrofia hipocampului, care poate fi urmată de demenţa Alzheimer.

— Scade la nivel sinaptic serotonina inducând depresia şi inhibiţia eliberării de factori neurotrofici (NGF) cu acelaşi rezultat final menţionat mai sus.

— Excesul de hormoni glucocorticoizi blochează secreţia de NGF, opunându-se dezvoltării de noi neuroni.

— La nivel visceral determină, de asemenea, perturbări biochimice, care pot induce hipertensiune arterială, tulburări de ritm cardiac cu insuficienţă circulatorie coronariană sau la nivel cerebral, soldate în final cu accidente

vasculare. Bolile digestive de stres sunt de asemenea bine cunoscute pentru a nu le mai comenta.

Profesorul de psihiatrie Silla Consoli (2005) subliniază influenţa negativă cu inducerea de infarct miocardic a trei emoţii distructive: mânia, frica şi depresia.

După Silla Consoli, depresia poate avea un rol nefast în două circumstanţe, ca factor agravant pentru unele boli precum infarctul miocardic, diabetul zahărat şi bolile displazice, arunci când se manifestă concomitent cu aceste afecţiuni şi ca factor de inducere, defavorizare a altor suferinţe, atunci când se manifestă anterior I existenţa lor. O simplă ceartă (supărare, furie) ucij populaţii întregi de neuroni la ambii preopinenţi, poate de asemenea solda cu infarct miocardic sau accide vascular cerebral. De aceea, înainte de a ne angaja în un conflict, este bine să meditǎm şi la aceste consecii posibile. Mai ales la vârste mai înaintate. Când societal tracasează un om la vârsta hipertensiunii şi a insuficient coronariene

crezând că îi administrează doar o mustra în realitate îl condamnă la moarte (!).

O traumă afectivă de mare intensitate, denum stres posttraumatic, după Denis Charney ş.a. (19l determină un întreg lanţ de evenimente patologice.

Activează încontinuu memoria afectivă la nivel hipocamp şi amigdală urmată de perturbarea secreţiei adrenalină, noradrenalină şi dopamină, care determi boli somatice.

Epuizează sistemul opioid, suportul stării de bu dispoziţie, antrenând starea de anhedonie (apatie).

Acelaşi efect este determinat de scăderea DA, a ştim că este suportul chimic al plăcerii.

SUBSTRATUL BIOCHIMIC AL EMOŢIILOR

Ca şi procesele cognitive şi cele afective implică geneza lor un substrat neurochimic. Este dificil de atrfb o stare emoţională unui singur tip de substanţă. N multe substanţe pot fi implicate

într-o stare emoţională.

În general în controlul emotivităţii inten aminele biogene în care sunt incluse DA, NA, A şi 5-E Sunt de asemenea implicate peptidele opioide (endorfu enkefaline).

Dacă adăugăm încă un neuromediator, Ach, care intervine între altele şi în transmiterea influxului nervos specific funcţiei cognitive, avem gama aproape completă a principalelor tulburări, care apar în variaţia în plus sau în minus a acestor substanţe.

DA în minus înseamnă boala Parkinson. DA în plus înseamnă psihoză, agresivitate. Ach în minus înseamnă demenţă. DA este considerată molecula plăcerii. Intervine în suportul biochimic al stării de bună dispoziţie, satisfacţie, în plăcerea erotică, în plăcerea fumatului, a drogurilor, în dorinţa de senzaţii „tari”.

Nicotină, alcoolul şi sexualitatea cresc cantitatea de DA.

La vulpile polare îmblânzite pentru blana lor, după 30 de ani, se constată o scădere a numărului

de receptori pentru DA la nivelul hipotalamusului, ceea ce presupune o reducere a utilizării DA şi deci o scădere a agresivităţii (Popova ş.a.1991).

Aceste observaţii vin ca un argument în plus care susţine modelarea biologică a creierului, prin intervenţia omului (dresaj). Creierul şi-a modificat structura, în raport de comportamentul impus, prin reducerea numărului de receptori pentru DA implicaţi în agresivitatea animalelor.

Neurocognitivişoi vorbesc despre existenţa a şase emoţii fundamentale – bucurie, tristeţe, mânie, dezgust, frică, surpriză.

SENTIMENTUL DE EMPATIE

Cred că cea mai umană expresie a emotivităţii noastre o constituie sentimentul de empatie, de înţelegere şi compasiune, pe care îl avem faţă de suferinţa semeni noştri. Aici este cheia relaţiei noastre cu lumea. Capacitat de a rezona cu celelalte fiinţe este dependentă în prin rând de structura noastră nativă. Educaţia şi

cultura r, avea de asemenea o contribuţie, dar nu în mod obligator Aşa ne explicăm de ce oamenii fără prea multă cultu dar având bun simţ, se comportă decent şi de ce oame consideraţi a avea oarecare cultură se comportă indea prin lipsă de bun simţ.

Nu se poate convieţui normal fără a avea o empa pentru semeni. O atitudine morală şi înţeleaptă nu po; fi întreprinsă decât ţinând seama de emoţia şi de raţiur celuilalt, care nu este decât un alter ego al nostru.

„Empatia poate schimba lumea” a scris, foa inspirată, pe un afiş vizibil, plantat într-o staţie de tram din Strasbourg, artista Barbara Kruger.

Dacă fiecare om ar rezona afectiv cu suferii celuilalt, atunci s-ar produce minunea dispari suferinţei. Pentru că nu ar mai fi provocată de nime Oamenii s-ar solidariza prin inimă şi prin înţelege: rostului de a fi a tuturor celorlalţi.

Trebuie făcută distincţia dintre empatie simpatie. A simpatiza pe cineva înseamnă a-l acce cu calităţi şi defecte. A empatiza cu cineva

înseamn investiţie morală, pentru că implică o compasiune, reg rezonanţă afectivă şi înţelegere pentru durerea aceşti înseamnă a comunica la un nivel profund cu celăl înseamnă capacitatea de a ne imagina în locul celui! de a-i simţi durerea sa.

A-ţi exprima regretul pentru suferinţa celuilalt avea empatie pentru acesta nu înseamnă o simplă formulă de politeţe, ci presupune activarea unei zone din creier similară cu a celuilalt. În studile efectuate în laborator cu RMNf s-a văzut că sentimentele de iubire, de compasiune către întregul Univers au activat mereu aceeaşi zonă din creier şi au modificat frecvenţa activităţii cerebrale la cote neatinse în mod obişnuit, demonstrând beneficiile anatomice, funcţionale şi psihologice ale sentimentului de empatie. Dăruind doar un simplu sentiment de empatie, suntem infinit răsplătiţi. De unde se ştia acest lucru acum două mii de ani…?

Prin RMNf, Jean Decety a constatat că zonele implicate în durere se activau doar la simpla imaginare (empatică) a durerii simţite de o altă

persoană. Acelaşi lucru se întâmplă şi în situaţia în care cineva ne povesteşte un eveniment trăit în alt timp. Neuronii noştri răspund în „oglindă” activându-se similar celor din creierul persoanei care a trăit evenimentul.

Deducem de aici rolul imaginaţiei în modelarea creierului şi în declanşarea unor procese de vindecare sau în antrenarea unor funcţii la nivelul organismului. A asculta nu înseamnă doar a auzi, ci şi a trăi, a fi obiectul unor modificări biologice şi chiar anatomice.

PSIHOLOGIA MULŢIMILOR – o contagiune emoţională

În 1895, Gustave Le Bon a publicat o carte care a bulversat lumea sociologilor şi a psihologilor, nu numai prin stilul agreabil şi accesibil, ci şi prin observaţiile surprinzătoare pe care le-a făcut. De atunci şi până astăzi a cunoscut numeroase reeditări, inclusiv în limba română.

Gustave Le Bon observa că un ins aflat în

mulţime îşi pierde individualitatea şi începe să se comporte ca ceilalţi, bine sau rău. Incitat la o simplă instigare de i anonim, poate ucide sau linşa fără nicio raţiune, dui cum stârnirea adulaţiei poate crea regi. Aşa s-a întâmp în perioada de decădere a Imperiului Roman, când o sei de împăraţi au fost ucişi de gardă şi înlocuiţi cu inşi ale la întâmplare. Aşa s-a întâmplat şi în Franţa secolul al XVIII-lea cu Maria Antoaneta. Când a fost adusă d Austria în drum spre Palatul Tuilleries mulţimea stri entuziastă „Vive la reine”. Când i-au tăiat capul, acee «mulţime striga înfierbântată de ură „Moarte veneticei”

Cei care au ştiut să manevreze mulţimea au avi întotdeauna şanse politice. Şi democraţia este o ocail excelentă.

Mulţimea, zice Gustav Le Bon, are avantajul a fi anonimă. Individul îşi poate dezlănţui instinct* violente sau pasionale ascunzându-se în multin Freud în lucrarea „Psihologia colectivă şi analiza eult (1921) susţine acelaşi lucru. Individul aflat în mulţii îşi eliberează tendinţele inconştiente şi

pune în acţiu „tot ce este mai rău în sufletul uman”. Şi invers, acee; mulţime, în situaţie de catastrofe este capabilă de cele n dezinteresate acte altruiste şi de spirit de sacrificiu.

Mulţimea este influenţabilă, impulsivă, g să treacă imediat la o acţiune doar sugerată, fără să nevoie de o explicaţie raţională. Ea nu are îndoieli, de certitudini formate ad-hoc. Pare a fi mult mai puţin inteligentă decât suma indivizilor care o compun, ere Le Bon.

Este obligatorie însuşirea spiritului unei mulţi de către toţi cei care o compun? Nu. Sunt şi inşi a îşi controlează emotivitatea şi îşi păstrează nealte spiritul propriu raţional. Din teama de consecinţe sau e convingeri ferme, independente de circumstanţe.

Este decizia mulţimii numai eronată? Nicidecum. Aceiaşi oameni din mulţime au salvat pe alţii de la înec în timpul inundaţiilor, şi-au pus viaţa în primejdie scoţându-i pe alţii de sub dărâmături la cutremur, au salvat bunuri din incendii şi au fost solidari şi în alte circumstanţe

cu cei aflaţi în suferinţă. Subiectul merită adus în discuţie tocmai pentru a aviza asupra pericolului de a acţiona sub imboldul pulsiunilor stârnite de alţii, fără să ne impunem propriul discernământ. Pe de altă parte, vreau să subliniez că mulţi dintre cei care se manifestă induşi uneori de mulţime sunt oameni capabili de acte caritabile deosebite. De aceea nu trebuie judecat un om după o singură întâmplare din viaţa lui. Există o tentaţie teribilă a spiritului de agresivitate de a ignora tot ce a făcut util un om în viaţă şi de a-l stigmatiza pentru o singură eroare. Eu nu pot înţelege această orbire a urii şi această lipsă de recunoştinţă. Este o judecată sub impulsul emoţiilor distructive, când creierul reptilian domină umanul.

Care este mecanismul acestei rătăciri în mulţime?

Ne vom folosi de explicaţiile foarte docte ale lui Gwen – Hael Denigot (2005).

Emoţia, zice el, are întotdeauna o funcţie de comunicare. Este contagioasă. Aş interveni aici cu un exemplu. Sunt puţini cei care, asistând la o

înmormântare, reuşesc să nu plângă. Prin contagiune emoţională, marea majoritate a celor prezenţi varsă lacrimi.

Mulţimea este grăbită. Este în plină acţiune. Nu are timp să discearnă. Construieşte foarte rapid un model unic de interpretare a realităţii pe care toată lumea îl îmbrăţişează, deşi poate fi complet eronat. Acelaşi mod de interpretare va declanşa aceeaşi emoţie. Şi acţiunea este gata.

ADDICŢIA ŞI SENZAŢIILE „TARI”

Unui şoarece de laborator i se introduce un elect în partea laterală a hipotalamusului vizând zona controlează plăcerea. Electrodul este conectat la o pe (care, în clipa când este apăsată, declanşează un cu: electric. Se stimulează astfel zona plăcerii. La înce animalul o atinge întâmplător, şi îşi declanşează în a mod senzaţia de plăcere. Învaţă imediat că atinge pedalei îi conferă plăcere. Şi o va repeta până la epuiz S-a format fenomenul de addicţie sau de obişnuinţă, t se adaugă acum în cuşca animalului o pedală care

îi o hrană, animalul va prefera plăcerea. Puterea obişnui Fiecare excitaţie electrică îi va declanşa eliberarea de care mediază senzaţia de plăcere.

Fenomenul este similar la cascadori şi la care caută riscul urcând pe blocuri şi stânci abru fac bungee jumping etc. Se numesc „High Sensat Seekers” (Căutători de senzaţii tari).

Fiecare senzaţie de risc pe care o caută declanşi un val de DA care îi procură plăcerea şi bucuria de singular, de a fi învingător într-o acţiune de mare curaj.

Trebuie spus că nu toată lumea are cei programe de declanşare a eliberării de DA în situat risc, şi deci nici plăcere în aceste circumstanţe.

RÂSUL

Ne amintim de studiul lui K. Murakami (2 care a demonstrat efectul benefic al râsului asupra i se sănătate, reuşind în experiment să obţină o regii glicemiei în diabetul zahărat de

vârstă (tip II).

Michael Miller de la Centrul Medical din Maryland (SUA), după ce a studiat efectele râsului asupra sănătăţii, a trecut la recomandări terapeutice.

Râsul este un bun remediu contra stresului. Ameliorează circulaţia sângelui. În scop terapeutic este recomandat cel puţin 15 minute pe zi.

FRICA

Frica este unul din sentimentele cu efecte distrugătoare majore. Rolul ei în evoluţie a fost acela de autoconservare, de apărare. În societatea umană, cel puţin actuală, frica n-ar trebui să funcţioneze. Pentru omul actual, frica nu este un atribut evolutiv, ci un atavism involutiv. Mai mult încurcă decât descurcă.

Frica poate să fie atât de presantă, încât să perturbe desfăşurarea oricărei alte activităţi. Poate bloca în faţa unui examen, a unui test, poate determina panică, insomnie şi în final o boală

somatică, îndeosebi vasculară sau digestivă.

Toate puterile dictatoriale s-au folosit de emoţia fricii pentru a-şi domina supuşii. Emiterea de legi cu pedepse aspre pentru opinii proprii nu are alt scop decât înfricoşarea oamenilor, pentru a fi reduşi la tăcere.

Metoda înscenărilor politice am văzut însă că se poartă încă pe la multe case, fără îndoială, tot ca expresie a dominaţiei emoţionale şi a unor calcule. Reptila din noi continuă să muşte. Oare până când? Va veni vreodată un timp când biologia noastră nu va mai fi sfâşiată, cel puţin la nivel social?

Un efect digtructiv al fricii, întreţinută prin mass-media, îl constituie şi aducerea, din dorinţa de câştig, a tot soiul de indivizi bolnavi psihic sau analfabeţi pe post de Cassandre, care prevestesc cutremure, catastrofe şi a nenorociri apocaliptice. Am cunoscut mulţi indivizi astfel de pretenţii şi care delirau din cauza bolilor psih de care sufereau. Spre marea mea surpriză am văzut oameni cu pretenţii, care le acordau credit.

Ca medic am tratat mulţi oameni care, e cauza anunţării cu trâmbiţe mediatice a cutremure catastrofale în Bucureşti, au făcut depresii, insomnii şi plecat de acasă de la bloc să doarmă la ţară, pe pământ.

Nu înţeleg de ce aceşti oameni nu sunt condi mai întâi la un medic psihiatru să-i examineze şi abia du aceea să fie ascultaţi. Într-o democraţie, să nu interese pe nimeni cel puţin din calcul economic, îmbolnăvii unor oameni de către alţii dornici de faimă şi de rating.

Structurile cerebrale, în care se prelucrează emoţiile de frică, sunt constituite din amigdală şi ariile vizuale. Acestea sunt activate la RMNf în timpul trăirii acestor emoţii.

Dacă se distruge experimental amigdala, ariile vizuale nu mai sunt activate, ceea ce sugerează că amigdală era cea care trimitea imaginea anxietantă spre ariile vizuale.

Este interesant, ca mecanisme de funcţionare creierului, modul în care procesează informaţia amigdala. J. LeDoux (1990) descrie două căi de

răspuns al amigdalei:

un răspuns scurt, rapid, utilizat în caz de pericol, cu seu circuitarea cortexului prefrontal şi altul mai lent, introducerea în circuit şi a ariilor prefrontale.

I. Stimul – * Talamus (nucleu pulvinar) – * Amigdală

Răspuns rapid inconştient

II. Stimul4 Talamus – Cortex frontal – * Amigdală

Răspuns mai lent conştient

Calea rapidă este inconştientă, pentru că nu ajunge în aria de decodificare a informaţiei, care este cortexul prefrontal. Este de reţinut aici că, deşi amigdala trimite informaţia în ariile vizuale, noi vedem pericolul şi ne retragem din faţa sa şi luăm atitudinea de apărare înainte de a deveni conştienţi de prezenţa sa. Este o vedere mediată numai prin amigdala pentru a lua atitudinea rapidă de apărare. Abia în timpul doi devenim conştienţi de ceea ce se petrece prin transmiterea informaţiei, la cortexul prefrontal.

LeDoux crede că multe informaţii de care nu suntem conştienţi, sunt depozitate în memoria afectivă a creierului emoţional.

Amigdala conferă semnificaţie afectivă evenimentelor împărtindu-le în plăcute şi neplăcute, periculoase sau neutre. De aceea i se spune şi mic creier emoţional. Distrugerea amigdalei este urmată de indiferenţă afectivă.

În stare de bună funcţionalitate, amigdala este cea care controlează pasiunea. Aşa ne-am putea explica de ce marile pasiuni sunt trăite de cei cu o emotivitate mai exprimată. Marile talente în muzică, artă, poezie pot avea şi o mare acuitate afectivă.

„Hipocampul recunoaşte faţa unui vecin, dar amigdala decide dacă ne place sau nu”, spune LeDoux, voind să sublinieze importanţa amigdalei ca centru al afectivităţii.

În caz de pericol sau de furie, amigdala este cea care induce reacţia de tip simpaticoton, care este util de urmărit, pentru a înţelege paralelismul dintre drumul străbătut de influxul nervos şi

reacţiile biochimice.

Circuitul nervos pleacă de la amigdala la hipotalamus, trunchi cerebral şi ariile corticale.

Toate aceste formaţiuni sunt puse în stare de alarrr Hipotalamusul activează axul hipotalamo-hipofiz corticosuprarenal cu eliberare de A, NA şi hormo corticoizi. Trunchiul cerebral pune în acţiune sistem nervos simpatic periferic. Se eliberează şi la acest ni\ A ŞI NA, prin care este controlată circulaţia, respirat musculatura netedă din vase şi din iris.

Rezultatul va fi realizarea aproape instantanee posturii de apărare a organismului: midriază, însemnai mărirea pupilelor, pentru a vedea cât mai bine pericoli intrarea în acţiune a musculaturii, pentru a fi gata i ripostă, creşterea pulsului şi a presiunii arteriale, a ritmul respirator, pentru a aduce mai mult oxigen în structur de răspuns la atac sau apărare, activarea metabolismul muscular prin hormonii coticosuprarenali.

Un stres sau o frică de lungă durată pot fi

urmî de consecinţe patologice la majoritatea dintre ace! structuri solicitate.

Serbat la etatea de 107 ani şi întrebat asup secretului acestei performanţe, un important persoi englez din ierarhia bisericii a răspuns simplu că datorează vârsta faptului că niciodată nu i-a fost frică.

De funcţionalitatea amigdalei şi a hipocampu este legată şi procesarea memoriei.

În orice proces de învăţare vom reţine cu atât n uşor, cu cât investim mai multă emoţie, culoare afecti în ceea ce învăţăm. În alţi termeni, învăţăm mai uşor de ne motivăm conştient ceea ce învăţăm.

Amigdala girează memoria afectivă inconştien iar hipocampul memoria conştientă.

Se crede că evenimentele traumatizante e copilărie sunt păstrate în memoria inconştientă amigdalei toată viaţa. Aceasta ar fi explicaţia reac involuntare ulterioare la o serie de factori condiţionaţi de engramele din memoria noastră afectivă. Frica de şerpi, de păianjeni, şoareci etc.

Ar avea acest mecanism. Jung susţinea că multe din aceste fobii îşi au originea în arhetipul nostru individual şi colectiv, ar transcende deci, experienţa personală şi ar ţine de una ancestrală, a speciei şi poate chiar mai mult.

Evaluarea afectivă a tuturor informaţiilor venite din interiorul şi din afara organismului are loc la nivelul cortexului orbitofrontal unde este zona de convergenţă a acestora. Cortexul prefrontal exercită astfel un control raţional asupra emotivităţii noastre. O leziune la acest nivel este urmată de un comportament dezinhibat şi violent.

Se poartă îndelungi discuţii asupra raportului dintre voinţă sau controlul raţional şi afecte. Unele stări ca tristeţea, indispoziţia afectivă nu pot fi uşor controlate, dar nici imposibil. Autoeducarea emotivităţii este posibilă.

Autocontrolul la care ajung cei antrenaţi, prin diverse sisteme de origine orientală, este o dovadă concretă a posibilităţilor de a ne domina pulsiunile afective.

Chiar şi o indispoziţie psihică poate fi înlăturată prin aducerea în minte a unei imagini plăcute, a unei amintiri fericite, printr-o lectură plăcută, un spectacol, recurgerea la sport sau ieşirea în aer liber.

CHIMIA IUBIRII

Dragostea este unul dintre cele mai comentate sentimente şi a făcut obiectul artei şi al literaturii, cu mult înainte ca ştiinţele neurocognitive să-i acorde atenţie.

În exercitarea funcţiei erotice apar multe elemen care nu pot fi explicate din perspectiva evoluţionis Existenţa a doua organe genitale diferite, fiecare ta, purtător şi totuşi congruente, adecvate nu numai formă, ci şi cu o funcţionalitate diferită, dar aflată directă corespondenţă cu a celuilalt sex, îmi este foai greu s-o înţeleg numai ca rezultat al selecţiei natura Câte Eve trebuie să fi pierit până s-a găsit una potriv: pentru Adam? Dar să derulăm timpul şi să-l privi pe Adam cu Eva

selecţionată de evoluţie după dorir inimii lui. După ce criteriu o alege? Fiecare dintre r are opţiuni diferite, în parte dependente genetic, alte cultivate de ambianţă. Fiecare dintre noi purtăm minte, mai mult sau mai puţin clar conturată, imagin partenerului preferat. Numai la modul ideal poate fi singură imagine, pentru că în realitate sunt o multitudi de imagini, care au ceva comun şi care constituie aria d care subconştientul nostru alege, mai exact amigda semnalându-ne brusc printr-un impuls, pe care îl simţi mai mult la nivelul inimii decât în creier. Este emo dragostei. Cu cât imaginea partenerului este mai aproa de cea ideală, cu atât intensitatea emoţiei este mai îna mergând până la acel „coup de foudre" fericit.

Deci mai întâi este imaginea, vederea un partener potenţial pentru o trăire în doi. Ne poate atra imaginea de ansamblu sau doar un amănunt – voce parfumul, silueta, rotunjimea formelor, adâncimea expresivitatea privirii, senzualitatea degajată de mişc ş.a. Toate astea sau ceva din

ansamblul însuşirilor ui persoane rezonează cu prototipul din memoria noasl afectivă şi declanşează, cum spune, Jean-Baptiste Goyc o cascadă de evenimente hormonale şi neuronale.

Această primă etapă în care apare emoţia dragostei se însoţeşte în plan funcţional de o serie de modificări vegetative ca tahicardie, hiperpnee, congestia feţei etc.

În timpul următor se naşte dorinţa de cucerire a partenerei sau partenerului.

Toate fiinţele vertebrate au fost gratificate prin plăcere de către evoluţie în scop de reproducere. Omul, nemaifiind strict dependent de natură, îşi creează un confort propriu, o diversificare a surselor de plăcere, în care sexualitatea fără reproducere devine o dominantă.

Dorinţa erotică fiind o conduită de căutare a plăcerii este mediată biochimic tot de DA.

Dragostea, spre deosebire de alte sentimente, devine o preocupare monomană, o obsesie care are ca obiect pe celălalt partener pentru un timp variabil. Dacă ar mai fi moda

exprimării în limbaj cibernetic, am spune că dragostea durează până când informaţia erotică, oferită de partener, devine redundantă, nu mai declanşează programul erotic, pentru că nu mai are caracter de noutate. De vreme ce sistemul dopaminergic de susţinere biochimică poate fi reactivat de o nouă informaţie erotică, înseamnă că nu epuizarea sa este cauza uzării dorinţei erotice.

Care sunt zonele din creier cu care iubim? Studiile efectuate de cercetători prin mijloace actuale au constatat o activare în timpul excitaţiei erotice în nucleul putamen, considerat un rezervor important de dopamină şi la nivelul ariei cingulare anterioare. Stimularea acestei arii cingulare la om şi la maimuţă declanşează un comportament erotic.

În exercitarea funcţiei erotice intervine de asemenea un complex joc hormonal. Se ştie că la majoritatea speciilor există şi o comunicare chimică prin ferotnoni. Primul feromon a fost izolat la fluturi de către Butenandt şi Karison. Şi în

atracţia sexuală, i nivel uman, s-a constatat intervenţia feromonilor. Jeal Baptiste Gouyon (2005) citează o experienţă efectuată i Institutul Bolzman din Viena. Unui grup de bărbaţi i ÎI dat să inhaleze feromonul copulină prelevat din vagin» unei femei aflată în perioada de ovulatie. Rezultatul a fel creşterea titrului de testosteron la toţi bărbaţii.

Există o chimie particulară în exercitarea propil zisă a funcţiei erotice. Lucy Vincent (2005) face o sintezif opiniilor aflate în uz la ora actuală.

Ar exista un triptic hormonal al plăcerii dezvoltl în timpul orgasmului, când atinge o intensitel incomparabilă cu nicio altă circumstanţă fiziologică. Momentul culminant al plăcerii erotice în care, cum spu Fausta Antonini în alt context, suntem cuprinşi de tretnt şi cutremur, sunt secretate din abundenţă dopamin ocitocina şi endorfinele.

Ocitocina ar fi responsabilă de toate emoţiile tră în comun de cei doi parteneri, de ataşamentul dintre de plăcerea procurată prin sărut, atingeri şi

mângâia Ecoul psihic, înflăcărarea, senzaţia inedită de evada din cotidian în universul voluptăţii, al trăirii simţuril răvăşite în care şi respiraţia pare a se opri pentru a la loc savurării la maxim a plăcerii, ar fi rezultatul activă de către ocitocina a unor circuite nervoase din creier: invitat să participe la festin.

Mi-am exprimat mult mai pe larg opiniile desp sexualitate în alte lucrări. Aici sunt obligat să mă limit doar la ecoul său emoţional. Câteva fraze în plus su totuşi de adăugat.

În manifestarea propriu-zisă a sexualităţii, pa să fi fost investită toată inteligenţa naturii şi cele în subtile forme de energie. Pentru împlinirea unităţii în d nu s-a precupeţit nimic. Interesul major al naturii pa să se fi concentrat în structura celor doi poli ai fiinţei umane: cerebral şi sexual Fiecare fază a actului erotic este coordonată şi condusă pas cu pas prin mecanisme de o extraordinară fineţe pentru a ajunge în final la emoţia orgasmului. Reproducerea este beneficiul secundar, este cursa întinsă speciei şi nu este

decât rezultatul unei singure întâlniri erotice. Restul este doar gratificaţie, prin care fiecare celulă este pusă în vibraţie, iar psihicul este cotropit de o senzaţie de exaltare, de bucurie şi de relaxare. Orice amintire a durerilor, care încorsetează sufletul, este în acea clipă dată uitării. Acesta este marele miracol al emoţiei erotice.

Pentru acest motiv, ori de câte ori am avut ocazia să mă refer în lucrările mele la acest subiect, m-am străduit să înalţ un imn iubirii, să o ridic pe un piedestal de frumuseţe, s-o desprind de zgura unei percepţii comune, atât de insistent cultivată astăzi prin media, redusă la un simplu instinct animalic.

În cartea sa, „Martorul eternităţii”, publicată mai întâi în Franţa, Henriette Yvonne Stahl descrie o astfel de trăire în care emoţia a atins intensitatea extazului mistic, permiţându-i întâlnirea cu Sacrul.

EMOŢIA MUZICII

Puţini oameni nu sunt sensibili la muzică. Agreăm, în primul rând, muzica în care am crescut. Ea constituie semnalul la care s-au sensibilizat programele noastre de percepere şi de savurare a muzicii. Evident şi educaţia ulterioară în alte genuri muzicale este hotărâtoare. Am cunoscut şi persoane care aveau o predispoziţie particulară pentru muzica cultă, de la primul contact cu aceasta, fără să fi avut o educaţie prealabilă.

Cercetătorii nu s-au hotărât încă dacă muzic; avut un rol în evoluţie sau nu. Unii spun că da. Alţii că i iar Darwin zice că înainte de a putea să facă o declara de dragoste, pentru că nu învăţaseră încă să vorbeas strămoşii noştri şopteau la urechea partenerelor ce dezarticulat care voiau a fi note muzicale. Ce seducăt trebuie să fi fost! Şi ce imaginaţie puteau avea! Şi dar mai ales Darwin! Muzica exprimă afectele cele n profunde şi mai colorate dintre toate formele de ai spune pianistul Jean-Philippe Colard.

Lăsând la o parte orice discuţie inutilă,

muzica este invenţia omului, ci a Universului. Armoniile muz: sunt armoniile Universului. Prin muzică Universul exprimă nevoia de frumos, de estetic.

Sintagma de Cosmos creată de Pitagora înseam armonie. Fiecare planetă îşi are muzica sa, muzica sferei în care anticii chiar credeau.

Toate corpurile fizice au câmpuri de frecvei proprie. Se poate spune că au o muzică proprie. Zgomo ploii, pe acoperişul unei case de la sat, este o muzică şi o dată în copilăria mea am adormit ascultând-o. Vân toamnei, care se năpusteşte brusc asupra frunze îngălbenite, pare să le cânte elegia despărţirii până primăvara viitoare. Pădurea, în miez de vară, are muzică abia şoptită plină de-un mister, care mă-nfi întotdeauna când o ascultam în singurătate. Şi ce fiori gheaţă ne străbat când auzim viscolul iernii spulbera zăpada!

Fiecare pasăre îşi are muzica sa cu rol atât reproducere – şi aici îl cred pe Darwin, dacă face refer numai la păsări – cât şi în anunţarea către

alte surat teritoriului lor.

Muzica ne face mai buni, mai umani, punând creierul emoţional să vibreze în rezonantă cu ritmul’s…

Şi prin chimia sa misterioasă ne picură în fiecare celulă armonia, bucuria vieţii, sentimentul de satisfacţie, de împlinire şi dorul de necunoscut. De aici a venit şi sugestia utilizării muzicii în scop terapeutic, fiind aplicată în multe clinici din lume.

De la Chandra Bose până astăzi s-au efectuat o mulţime de studii, inclusiv la noi, care demonstrează că şi plantele sunt sensibile la muzică. Şi nu la orice muzică. S-a văzut efectul benefic al muzicii clasice, armonioasă asupra plantelor, nu numai în experiment de laborator, dar fenomenul a fost exploatat şi în obţinerea de recolte dorite pe loturi mari de plante cultivate. Muzica zgomotoasă, dizarmonică, agreată astăzi de anumite vârste, exercită un efect nociv asupra plantelor, care poate merge până la uciderea lor.

Creierul nostru receptează muzica activându-şi cortexul prefrontal, care o conştientizează,

amigdala care ne gestionează emoţiile şi alte zone, în funcţie de genul de muzică ascultat.

Închei prin a spune că, fără emoţia inspirată de muzică, lumea ar fi cu mult mai tristă.

În concluzie la acest capitol, se poate spune că omul dispune de două creiere – unul cu care gândim şi vorbim şi altul cu care simţim, cu care ne colorăm fericit existenţa sau ne ucidem neuronii şi ne distrugem sănătatea în funcţie de caracterul pozitiv sau negativ imprimat emoţiilor şi gândurilor noastre.

Am analizat pe larg, cu scop preventiv şi instructiv, efectele nocive ale emoţiilor distructive, studiate astăzi în cele mai mari laboratoare din lume. Efecte care, după cum am menţionat, nu se răsfrâng numai asupra celui pe care îl rănim, ci şi asupra celui ce răneşte. Şi intenţionat am să repet că această definiţie şi demonstraţia nu este a mea, ci a unui om foarte avizat în domeniu, psihologul şi scriitorul american Daniel Goleman care a adus în attenţia lumii ştiinţifice importanţa vitală a emoţiilor noastre.

Cu emoţiile noastre putem salva lumea sau pt s-o ucidem. Lumea actuală este aşa cum sunt şi eme i: noastre, pentru că este rezultatul emoţiilor noastre. I a nu ne place, trebuie să ne schimbăm modul în car gestionăm emoţiile.

Insensibilitatea emoţională sau dimpoiâi emoţiile primare, moştenite ancestral, din stadiul oml – vânător de animale, exaltă în noi spiritul răztxji manifestat prin războaie şi violenţă împotriva semerli Este cel mai mare paradox al omului, care trăieşll civilizaţia timpului nostru.

Secolul al XX-lea a fost declarat secolul ştiinţei ji raţiunii. Şi cu această ştiinţă şi această raţiune au fost t în cele două războaie mondiale mai mulţi oameni dec it toate războaiele precedente înregistrate de istorie! Şi: fie nicio diferenţă între imaginea omului acoperit cub de animale arătându-şi forţa printr-o bâtă ţinută în nă şi între cel îmbrăcat în costum modern elegant ţinârl mână simbolul bombei atomice...?

Studiile actuale evidenţiază două sisteme dif

i se evaluare a emoţiilor. Unul controlează enui pozitive, iar altul pe cele negative. Creierul nostru t de două ori mai repede activat de emoţiile negative ci de cele pozitive. Aceasta este explicaţia răului dinii Aici este de dat bătălia cu noi înşine. Să nu răspunt la primul impuls, atunci când suntem tentaţi să dăm unei emoţii distructive. Un adversar nu poate fi dezal prin agresivitatea care incită la altă agresivitate, ci I compasiune, empatie, înţelegere.

Atât experienţa individuală, cât şi cele din div laboratoare ne spun că este posibil ca hiena din poată fi învinsă, că putem prelua controlul conştient, lucid al emotivităţii, condiţie ineluctabilă a supravieţuirii noastre.

SIMŢUL MORAL ÎN CONCEPŢIA ŞTIINŢIFICĂ ACTUALĂ

Cercetătorii în domeniul ştiinţelor neurocognitive şi-au pus întrebarea de unde vine simţul moral – din cultură sau de la biologie?

Stimularea unor zone precise din creier în timpul prestării de către subiecţii testaţi a unor activităţi ce necesită implicarea unei atitudini morale, a condus la concluzia că există o bază biologică înnăscută pentru simţul moral.

În studiul asupra acestui subiect Joshua Greene (2001) precizează că ne naştem cu simţul echităţii şi al aversiunii de a face rău cuiva. Subiecţii care au fost obligaţi să ia o decizie morală în circumstanţe psihologice experimentale şi-au activat mai multe arii din creier asociate emoţiilor: cortexul cingular posterior, girusul frontal median, şanţul temporal superior. La acest nivel al creierului s-ar exercita un control inhibitiv asupra deciziilor agresive.

Dacă una din aceste arii din creier este lezată, controlul asupra atitudinii morale ar fi diminuat. Simţul moral ar depinde deci de calitatea emoţiilor noastre sociale şi anume – compasiunea, ruşinea şi culpabilitatea.

Antonio Damasio, Michael Koenigs şi Mere Hauser au constatat prin studii psihologice de

laborator că subiecţii care luau decizia de a sacrifica o victimă aveau leziuni la nivelul cortexului prefrontal.

Alte studii au fost axate pe simţul echităţii (Princeton, 2003). Imageria cerebrală a activat alte zone din creier – şi anume insula anterioară şi o arie din zo prefrontală dorsolaterală dreaptă.

Observaţiile asupra copiilor mici, care încă au învăţat să vorbească pledează pentru ideea că, în la acea vârstă, omul ar avea aversiune pentru suferiii semenilor.

Prin găsirea acestui suport biologic al atitudi morale în creierul uman, neurobiologii emit concluzia genele care controlează aceste emoţii au fost selectate (a lungul evoluţiei, dar nu cu scopul ca noi să fim fii morale, generoase, ci doar din nevoia de a sesiza emoţ congenerilor, de a le prevedea comportamentul agre şi a lua măsuri în consecinţă în lupta de supravieţuire, spune Jean Decety (Universitatea Washington).

James Blair (neurolog, SUA) afirma şi el că ac comportament de a nu suporta suferinţele altora

nu i motive altruiste (doar am discutat că selecţia natur nu are morală!), ci este acceptat pentru a-şi cruţa semen când acesta dă semne de supunere. Procedând i economiseşte propriile eforturi şi se poate folosi de ce îi devine dator.

Nici simţul de echitate nu are conotaţii altrui ci doar de a sesiza semenii dispuşi să coopereze pen avantaj reciproc. Spiritul de colaborare este întâlni la alte niveluri, la unele antropoide, la microbi, albi furnici, lei, lupi (în timpul vânătorii comune), etc.

Se remarcă în acelaşi timp existenţa atitudinii colaborare şi în lumea noastră, în care comportamer altruist şi moral este cel mai adesea contrar ideii moştenire genetică din vremea procesului de umanizj

Intre morală şi violenţă, recunosc neurobiolc se însera gramatica limbajului şi a culturii. Se susţine, către promotorii psihologiei evolutive că, din punct vedere istoric, creierul uman s-a format în preistorie într-o perioadă de 1,8 milioane de ani până în urmă cu 9.000 de ani, când a apărut

agricultura. În această perioadă s-ar fi format genele violenţei, pe când omul era doar vânător şi culegător de fructe. Atunci, în Pleistocen, s-ar fi dezvoltat circuitele dopaminergice care procesează dorinţa de risc şi de plăcere. Deşi trăim în oraşe, spune Buss, avem un creier de sălbatic.

Edward Hagen afirmă că, pentru a se produce o mutaţie favorabilă, care să se manifeste în populaţie, este nevoie de 20.000 – 200.000 de ani. Or, de la formarea creierului cu genele violenţei, n-au trecut decât 9.000 de ani. Ne-ar mai trebui încă cel puţin 10.000 de ani timp necesar pentru ca, printr-o mutaţie fericită, să dispară genele violenţei şi să vedem, în sfârşit, pacea pe Pământ! Frumoasă perspectivă!

Este, desigur, doar o opinie, dar care este contrazisă de observaţiile ultime ale geneticii, pe care le-am comentat şi noi aici.

Cum se explică „morala” ucigaşilor în serie? Prin tulburarea accentuată a personalităţii de tip psihopat. Individul nu are nicio remuşcare, deşi

este conştient de răul pe care îl determină. Studiile acestor indivizi, arată James Blair, au relevat existenţa unui deficit emoţional. Amigdala lor, care răspunde la emoţia de teamă, prezintă o slabă activare. Probabil, spun analiştii fenomenului, condiţiile de mediu şi o predispoziţie genetică ar putea să explice dezvoltarea lor psihopatică.

Neurobiologia, neuroetica, sociologia, filosofia discută intens în prezent despre bazele naturale ale moralei.

Vincent Descombes, cercetător în ştiinţe sociale, – ne spune că morala nu este decât refuzul de a face oamenii să sufere. O societate umană nu se poate cono decât dacă oamenii îşi controlează pasiunile.

Făcând o trecere în revistă a opiniilor exprim, constatăm o tendinţă netă de orientare darwini Aşa după cum omul nu s-a născut ca urmare au necesităţi evolutive, ci doar ca un accident al evolui nici funcţiile morale nu au vizat vreun sens etic, de ce celui subliniat de toate

codurile morale, care au moţi mai toate religiile, ci au fost create de selecţia natui cu scop de cooperare, de condiţionare a unui succe; supravieţuire.

Morala biologică ar anticipa deci morala creşt cu care nu ar avea nimic comun.

În tot acest biologism reducţionist de secol al le-a apare şi vocea unui sociolog care situează la origi unor comandamente morale nu numai selecţia natural şi selecţia raţională (Raymond Boudon). Este inadmis să reducem fiinţa umană exclusiv la condiţia sa biolog ignorând total condiţia sa spirituală. Desfiinţăm în noţiunea de om.

Ce poate înţelege un tânăr care este inst după criteriile unei morale darwiniste? Că morala atitudinea de îngăduinţă condiţionată de prop\ interese. Când interesele mele nu sunt în joc, morala inutilă. Convieţuirea socială este asigurată prin lege, nu prin morală.

Nu sunt, sub nicio formă, exagerat în ac deducţii. Din opiniile exprimate aici rezultă că

moral, are o bază culturală, ci doar biologică, ţinând de inter de a supravieţui şi nu de compasiune, de educaţie să-i bun simţ. Eu înţeleg de unde vine această „morală” dei de filmele cu cowboy, adorate la vârsta teribilism juvenil, dar îmi este greu s-o înţeleg la nivel universil

Un alt unghi de vedere asupra moralei, în lumea modernă, nu mai există, pentru că ştiinţa nu ia în consideraţie morala creştină, sau cel puţin a bunului simţ, ci dimpotrivă, din interese bine… finanţate, „se constată în prezent, în unele zone ale lumii, o netă tendinţă scientistă manifestată printr-un război dur declanşat împotriva religiei, război a cărui motivare este uşor de înţeles din acest context.

Nu este de mirare că omul a continuat să se manifeste ca o fiinţă violentă, evident, sub diverse forme şi în grade diferite, de la intoleranţa faţă de cei cu care se ciocneşte pe stradă, până la delincventa majoră.

În altă ordine de idei, toate opiniile se contrazic în propriile afirmaţii şi sunt în

contradicţie cu ultimele descoperiri, în materie de neurogeneză şi neuroplasticitate.

Pe de altă parte, ni se spune că suntem înzestraţi de la natură cu simţul echităţii, că avem o aversiune pentru suferinţa semenilor, dar în acelaşi timp ni se spune că întreaga noastră morală nu serveşte decât interesul de a supravieţui. Cu alte cuvinte îmi pot permite să fac orice este doar în interesul meu. Singura teamă trebuie să fie doar de a nu intra în vizorul justiţiei.

Mă întreb cine are interesul să golească de orice conţinut spiritual comportamentul uman? Nu există suficient de multă violenţă în societatea umană? Dorim cu orice preţ să avem o justificare biologică perpetuă pentru războaiele pe care le provocăm? Este ştiinţa, morală? Mă întreb. Nişte oameni, care se dovedesc atât de inteligenţi în domeniul lor de activitate, să nu fie deloc conştienţi de consecinţele sociale ale teoriilor lor? Sau sunt foarte conştienţi, dar îşi respectă propria lor concepţie: morala nu este decât pulsiunea unui interes.

Dacă baza prestaţiei noastre morale se sprijină dl pe gene, atunci excludem rolul mediului, al educate Am discutat pe larg despre capacitatea de modelai; creierului, în funcţie de învăţare şi de educaţie. Deoail noile descoperiri în neurofiziologia creierului aii consecinţă pragmatică de ordin social, în primul rând i se pare că este în interesul umanităţii să promovăm e ce o poate ajuta.

După opinia mea, există o parte a lumii ştiinţil cu o netă tendinţă biologizantă. Omul nu este decât ce şi gene impuse de evoluţie, ni se spune. Oricât ar pe de nefondată o explicaţie oferită unui fenomen, este preferat oricărei alta, care iese din rigorile înguste materialismului din secolul al XIX-lea. Aduc un sân exemplu eludat de aceste teorii. Conform ultim concepte din fizica cuantică, conştiinţa noastră pe acţiona în sensul dorit asupra materiei, deci asul propriei noastre structuri, activând sau reactivând ui gene după cum a demonstrat în exemplul comentat gt ticianul K. Murakami.

Nu suntem, aşadar, strict dependenţi de da noastre genetice. Ignorarea laturii noastre spirituale poate aduce decât imense pagube în multiplele plai ale existenţei noastre.

Constat cu mare nedumerire că, în loc să se juc cu creierul propriu, se face uz doar de creierul glo acela al modei, al tendinţei (trend-ului), indiferent adevăr. O asemenea atitudine nu poate fi decât expr unei concepţii riscante şi anacronice despre viaţă, simte de aceea nevoia pregnantă ca omenirea să acce la o altă conştiinţă, o altă spiritualitate, care s-o urnei din acest punct extrem de periculos pentru existenţa

CAPITOLUL 5
CONŞTIINŢA DE DIN COLO DE MOARTE

Am folosit intenţionat acest titlu, care sugerează ideea continuităţii conştiinţei şi dincolo de limitele corpului nostru fizic.

Este moartea doar un fenomen fizic pur, de încetare a tuturor proceselor specifice vieţii, sau sunt implicate şi o multitudine de fenomene, ce ţin

de o altă cunoaştere, aşa cum susţin toate tradiţiile mistice, filosofiile spirituale orientale şi toate religiile?

Ideea supravieţuirii spiritului, mai exact a ceea ce în limbajul comun a fost numit „suflet”, după încetarea vieţii terestre, s-a perpetuat mai mult ca o credinţă decât ca o convingere fermă, motivată de afirmaţia că… nimeni nu s-a întors de pe lumea cealaltă ca să ne spună ce este acolo…

Acest ultim argument începe să fie clătinat acum la trecerea dintre milenii. Regresia hipnotică, regresia transpersonală indusă, respiraţia holotropică sau alte tehnici, studiile prin mijloace ştiinţifice ale morţii clinice, care sunt efectuate în prezent, par să ne aducă informaţii «chiar de pe lumea cealaltă” ca să folosim o expresie consacrată.

Concepţia materialistă despre lume a deplasat ideea eternităţii, ca stare de spirit, în teritoriul superstiţiei şi ca urmare, preocuparea pentru o astfel de temă nu părea a fi o decoraţie pe blazonul omului de ştiinţă, toate acestea,

încercări sporadice, cu intenţii mai în anecdotice, decât de implicare ştiinţifică, au existat îi de la sfârşitul secolului al XDC-lea (Albert Heine, 18 Sidgewic, 1894 ş.a.).

Breşa, în tăcerea păstrată în sanctuarul medicii asupra unor fenomene neobişnuite din timpul mo clinice, o face psihiatrul şi psihologul Raymond Moc cu cartea sa „Viaţa după viaţă" („Life After Life", 19y înregistrând un răsunător ecou internaţional nu nur pentru lumea medicală, ci şi pentru cea din afara sa.

Cartea lui R. Moody este rezultatul unei cercel efectuate pe 150 de subiecţi care au traversat experie: unei morţi clinice, numită de atunci şi experienţa i apropierea morţii, prescurtat NDE.

Incitaţi de mărturiile culese de R. Moody, o's€ de medici, îndeosebi specialişti în chirurgia cordu care vin mai uşor în contact cu astfel de cazuri, dai cercetători de alte profesii (Kenneth Ring, Michael Sab Bruce Greyson ş.a.) au publicat rezultatele propriilor cercetări.

Concluziile acestor studii pledează pentru id existenţei a doua registre de manifestare a conştiinţe conştiinţăfizică, exprimată în condiţiile de funcţionalit normală a corpului nostru şi o conştiinţă holotropx cum o numeşte Stanislav Grof, sau infinita, manifest extracorporal, independent de corpul fizic, într-o «dimensiune a existenţei, s-o numim spirituală, sau termeni comuni, în acel „dincolo”.

Am putea spune că în NDE facem cunoşti cu o altă faţetă a conştiinţei, capabilă de performa informaţionale pe care creierul nu le poate realiza. N

pare, aşadar, o aventură a conştiinţei în teritorii celeste. Numai că această aventură, dacă se poate irevocabil confirma, reprezintă fundamentul întregii existenţe în univers.

Dacă ştiinţific nu se poate demonstra că NDE este explicabil prin resorturi ce ţin de fiziologia cunoscută a organismului uman, atunci prezenţa sa este o pledoarie pentru existenţa a doua realităţi paralele şi interconectate. Una este a

lumii fizice, concretă, efemeră, aflată în continuă transformare. Cealaltă este o realitate invizibilă, primordială şi eternă, accesibilă senzoriali taţii noastre, numai în condiţiile unei conştiinţe modificate. Este o realitate esenţială, acauzală, ea însăşi aflată într-o continuă transformare, evident, la scara timpului cosmic, cauză finală a lumii concrete, implicată într-un infinit puzzle cosmic.

La noi în ţară fenomenul NDE este studiat de psihosociologul Ionel Mohârţă. Făcând apel la explicaţiile subtile ale fizicii actuale, Ionel Mohârţă emite în 2004 teoria pulsaţiilor conştiente sonoluminiscente – în care vede gândirea (conştiinţa) ca fiind formată din „holograme sonoluminscente învelite de o undă solitonică”. Subliniază, de asemenea, relaţia conştiinţei cu arhetipurile, inclusiv cel al morţii.

Prof. Ion Mânzat creează conceptul de psihologie sinergetică (1999), pentru a explica dinamica energiilor spirituale, care „lucrează împreună şi concomitent unele prin altele şi nu unele după altele”. Putem vedea, în sensul acestor

opinii implicarea conştiinţei în dimensiunea spirituală sugerată de NDE.

Prin creşterea frecvenţei bolnavilor cu stop cardiac resuscitat, graţie mijloacelor moderne existente, creşte şi frecvenţa NDE iar, ca urmare, şi impactul provocator pentru concepţiile ştiinţifice actuale, stârnind un tot n; mare interes pentru cercetare.

Cea mai recentă iniţiativă este aceea a Universită Southampton, din 2007, care şi-a propus un studiu ştiinţi al creierului şi conştiinţei, inclusiv al NDE manifestat timpul stopului cardiac, beneficiind de colaborarea peste zece spitale.

Dată fiind sensibilitatea* domeniului discutat, scepticismului întâmpinat şi a unor reacţii subiective, i se pare a fi util să menţionez componenţa Comitetul ştiinţifidormatp pentru aceststudiu:4profesori universită în psihiatrie din Anglia şi SUA, alţi 4 medici specialiş în Terapie Intensivă, Boli respiratorii, Neuroştiinţe, d Anglia şi Canada.

Un alt studiu, deja menţionat, cu un conţini informaţional foarte doct, efectuat după rigorile ştiinţele moderne este rezultatul colaborării cu medici specialiş în chirurgie cardiovasculară din Anglia şi SUA, de cât Pim van Lommel împreună cu alţi colegi din Oland, Concluziile studiului au fost publicate în revista Lâna (2001) şi reluate cu un comentariu mai extins într-un alt articol intitulat „Moartea creierului şi tulburării conştiinţei" (Adv. Exp. Med. Biol., 2004; 550:115 – 132).

Lotul reprezentativ de subiecţi supuşi studiulu metodologia ştiinţifică aplicată, sinceritatea realment onestă a comentariilor, care trec în revistă fără par pris ipotezele ce ar putea explica NDE şi concluziil interesante ale articolului, îi oferă, în opinia noastră, deosebită valoare şi credibilitate.

După cum am mai spus, au fost studiaţi 33 bolnavi cu stop cardio-respirator care au fost resuscita (readuşi la viaţă).

Din acest lot 62, reprezentând un procent de

18 % au raportat trăirea de experienţe de tip NDE. În ceea ce priveşte intensitatea şi conţinutul experienţei, numai 7 % au avut trăiri profunde, restul, doar în grade variabile.

Cauzele stopului cardiac au fost multiple: infarct miocardic, şoc anafilactic, electrocutare, tentative de suicid, traumatisme cerebrale, hemoragii cerebrale sau infarcte cerebrale, intervenţii pentru tumori şi anevrisme cerebrale etc.

Aş reţine atenţia asupra invalidării grave a creierului prin traumatisme, tumori, hemoragii, pentru că, înciuda acestor circumstanţe, bolnavii au avut manifestări de conştiinţă dară, memorie păstrată şi percepţie corectă a ambianţei în timpul morţii clinice.

În lucrarea noastră, citată mai sus, am prezentat o sinteză a manifestărilor care au fost raportate în stările de conştiinţă modificată, inclusiv în moartea clinică, folosindu-ne de date culese din literatura în domeniu, cât şi din studiul propriu al cazurilor întâlnite în practica noastră

medicală.

Mai întâi este raportată o extracorporalizare, o ieşire din propriul corp fizic, pe care îl văd cu toate detaliile confirmate ulterior, fie de deasupra sa, fie de undeva din spaţiul respectiv şi sunt miraţi că oamenii trec prin „umbra” lor fără să-i sesizeze. Reamintesc aici mărturia distinsului prof. Dr. George Litarezek care îşi vede corpul întins pe masa de operaţie şi asistă la intervenţia la care a fost supus, oferind ulterior toate detaliile.

Ceea ce este curios este faptul că subiecţii par să nu se vadă cu ochii anatomici, naturali. Am relatat mai înainte cazul unei femei nevăzătoare din naştere, care a suferit o intervenţie chirurgicală pe creierul foarte grav avariat. N-a ştiut niciodată cum arată lumina sau întunericul. Cu toate acestea, în timpul intervenţiei chirurgicale, intră în moarte clinică şi descrie, la trezire, lumina din sala de operaţie, instrumentele chirurgicale şi halatele personalului. Ring şi Valarino (1998), Rtb Cooper (1999) confirmă şi ei prin propriile studii ats date.

Şi dacă „vederea”, fără vederea mediaţii (corpul fizic, inexistentă la aceste cazuri, este rk) confirmată prin mărturiile superpozabile reali ftţ atunci consecinţele, în planul cunoaşterii teoreic sunt demne de reţinut. Înseamnă că intervine o al instanţă, care mediază vederea. Unde se integra; vederea? În conştiinţă. Pe cale de consecinţă se dectn că, deşi creierul nu mai funcţionează, conştiinţa este în prezentă. Prin ce miracol, dacă, aşa cum ne învaţă ştiit medicală, conştiinţa, gândirea reprezintă „secrep produsul exclusiv al creierului? Sunt obligat să revii obsedanta întrebare: conştiinţa are în primire un cilii ca instrument de exprimare hic et nune, adică actul aici, sau creierul este „stăpânul” conştiinţei? Aşa drc cum am mai subliniat, NDE nu este singurul argunp care pledează pentru supremaţia conştiinţei şi care jli să fie singura noastră instanţă funcţională în cele dl dimensiuni ale realităţii – vizibilă şi invizibilă.

Vederea extracorporală nu se limitează îlî la spaţiul în care se află corpul dispus, ci străbate ji

corpurile solide întâlnite. „Spiritul” bolnavului călătorii! liber oriunde vrea sau unde este atras (Sabom, Vi. 1998).

Stanislav Grof face observaţia că această modali 11 de deplasare şi „de vedere panoramică” este descrisă şfe Bardo Thodol (Cartea tibetană a morţilor), care vorhxlt de „capacitatea de mişcare neîngrădită şi capacitatea ci trece prin obstacole solide”.

Aceleaşi posibilităţi de deplasare sunt menţion şi în alte stări modificate ale conştiinţei, cum ar fi e induse prin ketalar, substanţe psihedelice, respiraţie holotropică, crize spirituale declanşate spontan. Grof îl citează pe Robert Monroe care şi-a descris în multe cărţi experimentele proprii de călătorie extracorporală (1971,1985,1994).

Majoritatea celor reveniţi la viaţă după NDE relatează despre imaginea de tunel Apare ca un spaţiu îngust, care desparte cele două lumi – cea reală şi cea de „dincolo”. Am putea să-l considerăm un fel de tunel al timpului.

Pacienta care mi-a relatat trăirea unei experienţe de tip NDE, după căderea în golul unui lift, a descris tunelul văzut ca un tub lung, de formă tronconică, cu capătul mai îngust spre punctul de plecare. „Aveam în minte ideea că trebuie să mă chinui să traversez acel tub. La capătul opus am ajuns într-un loc cu o lumină foarte plăcută şi un peisaj cu iarbă, flori şi păsări care cântau. Eram foarte fericită acolo, până când o voce mi-a spus de mai multe ori să mă întorc. „Ce cauţi aici? înapoi! N-a sosit încă timpul tău!”. Şi, supărată, a făcut efortul de a străbate din nou tunelul în sens invers. Ajunsă acum la capătul său îngust, s-a trezit deschizând ochii pe mozaicul salonului unde a fost internată.

De obicei, la capătul tunelului sunt întâmpinaţi de 0 „Fiinţă de lumină”, pe care o sesizează că este „Fiinţa Supremă”. Îi primeşte cu o imensă iubire şi îi îmbie să-şi revadă viaţa printr-o comunicare fără cuvinte. Este greu de înţeles comunicarea fără cuvinte, dar personal am avut o astfel de experienţă survenită spontan, în deplină

stare de luciditate şi ştiu că este posibilă. Într-o fracţiune de secundă înţelegi conţinutul „unui roman”. Dacă în vorbirea obişnuită se mai întâmplă să nu înţelegi tot ce ţi se spune, aici totul este clar şi este însoţit de sentimentul de mare certitudine.

Acest „dialog mental este văzut ca o invitel la o „evaluare morală” (S. Grof, 2006) a vieţii, părânJ fi echivalentul „judecăţii de apoi” pe care subiectul a face singur, asistând la întregul film al vieţii cu detl incredibile ale unor evenimente, în care a fost implic cu erorile pe care le-a săvârşit, cu gândurile, pe care 1 avut atât el, cât şi preopinenţii săi. „Era ca şi cum eu a avut în minte în acelaşi timp şi gândurile mele şi pe celorlalţi” afirmă un subiect care a traversat o astfel experienţă.

Îşi văd împlinirile şi neîmplinirile din timpul VH terestre, înţeleg ce a mai rămas de făcut din program i misiunea, cu care au venit pe lume la naştere şi de trebuie să se întoarcă. Toţi cei ce trăiesc fenomenul Nl capătă convingerea certă că

viaţa are un rost, un sol în ciuda filosofiei practice de viaţă cultivată în lumi modernă.

Reiau din lucrarea Inteligenţa materiei (19S câteva mărturii citate de Pierre Weil (1989), ale un persoane care au traversat o experienţă transpersona Iată o relatare a medicului psihiatru canadian Richa Maurice Bucke, care îşi descrie propria experienţă: „A văzut că toţi oamenii sunt nemuritori, că ordinea cosmi există într-o asemenea manieră, încât, neîndoielnic, toa lucrurile acţionează împreună pentru binele fiecăruia al tuturor, că principiul fundamental al lumii, al tutur lumilor este ceea ce noi numim iubire şi că, în fân; fericirea fiecăruia şi a tuturor este absolut certă”.

Desprindem din această mărturie câteva din pri cipiile tuturor religiilor şi anume ideea de eternitate fiinţării sub diverse forme regizate de alte legi cosmii decât cele de sorginte umană, lecţia de iubire pe care te „călătorii” tărâmurilor celeste o primesc şi, în fine, idee că inteligenţa cosmică nu are decât un singur ţel – binele

fiecăruia şi al tuturor.

Dacă ne amintim, acelaşi crez îl propovăduia şi Iisus, ca şi cum… ar fi venit de acolo… Dar câţi l-au ascultat?

Modul în care subiecţii sunt trimişi înapoi este foarte diferit. Voi reda pentru ilustrare un caz relatat pe Discovery.

Gilbert este un medic dintr-o clinică de Cardiologie. Într-o sâmbătă, după-amiaza, are brusc dureri atroce precordiale. Sesizând că s-a produs un infarct miocardic exclamă: „Doamne, nu mă lua, am doi copii mici de crescut”. Îşi pierde cunoştinţa şi este internat de urgenţă în propria sa clinică. I se fac investigaţii, i se găsesc afectări grave ale arterelor coronare şi se decide intervenţia chirurgicală imediată. În acest timp, Gilbert se vede transportat într-o altă dimensiune, unde îşi întâlneşte multe cunoştinţe, care îl întreabă ce mai este pe Pământ. Se simte excelent şi nu mai are nicio durere. Şi apoi îi apare în faţă Iisus care îi spune:

— Gilbert, trebuie să te întorci acasă, pentru

a spune lumii preţul sacrificiului meu prin răstignire.

— Doamne, eu te-am rugat mai întâi să nu mă iei pentru că am doi copii de crescut, dar acum mă simt aici aşa de bine că nu mai vreau să mă întorc.

— Gilbert, trebuie să te întorci.

— Doamne, nu mai vreau să mă întorc.

— Gilbert, te-am vindecat, eşti complet sănătos şi trebuie să te întorci pentru a vorbi lumii de sacrificiul meu şi al fratelui meu Iacob.

Şi atunci, cu mare regret, se trezeşte în patul de spital. Aici are însă alte dialoguri, nu mai puţin interesante.

Cheamă o soră şi-i spune că trebuie să plece aci pentru că… Iisus l-a vindecat. Sora se sperie, crede e început să delireze şi o cheamă pe şefa sa. Îi repetă acee poveste. Sora şefă anunţă un medic şi iată dialogul:

— Frate, vreau să plec acasă, Iisus m-a vindecat.

— Gilbert, ţi-am făcut investigaţii şi ţi-am

găsit co narele grav afectate. Trebuie să te operăm de urger altfel mori. Inima ta este făcută praf.

— Nu, nu mai am nimic. M-a vindecat Iisus.

Şi în faţa acestei situaţii, cad la o învoială.

Medicii, să-i facă din nou investigaţiile, respec coronarografia, şi dacă se găsesc aceleaşi leziuni, atui el este de acord să-l opereze, dacă nu, să fie ei de acord fie externat.

Şi, miracol. La noua examinare cordul este comp normal. Şi, bineînţeles, a plecat acasă.

Să notăm că normalizarea coronarelor s-a făc contrar oricărei legi fizice şi reguli medicale în timp câteva minute.

Şi povesteşte mai departe eroul nostru, dr. Gilbe „De atunci am spus tuturor povestea mea. Bucuria de e vorbit cu Iisus este cu mult mai mare decât reţinerea d (nu vorbi”.

Pastorul José Ignacia Farah, citat de Pierre Weil, a de asemenea un infarct miocardic, ajunge într-un teritoi de lumină, se simte fericit, fără durerile insuportabile; care le-a avut mai înainte.

Apare un confrate capucin i barba lungă. Se apleacă spre el până ce îi simte barba faţă şi-i spune: „Sunt fratele Leopold, vin să-ţi aduc i mesaj: fratele meu, exilul tău nu s-a sfârşit, tu vei mai fi încă mult timp, pentru a continua opera mea pe Pământ dar vei mai avea încă de suferit. Ai încredere şi curaj”.

Rezultă din aceste mărturii că întoarcerea în co: este trăită opresiv, nedorit. Când se trezesc în corp foai

trişti, toţi sunt supăraţi că n-au rămas „dincolo”. Trebuie să fie un motiv foarte serios ca cineva să regrete că n-a murit!

În acest context constatăm că teama de moarte dispare, aceasta fiind văzută în alţi termeni decât cei tereştri, ca o continuare a existenţei sub o altă formă, infinit mai agreabilă decât cea anterioară.

Unor subiecţi li s-a prezentat şi filmul vieţii nu numai trecute, ci şi… viitoare. Iată o mărturie din studiul lui Pim van Lommel: „Am întâlnit nişte

ochi frumoşi care mă priveau cu o imensă iubire. Mi s-a arătat atunci o mare parte şi din viaţa mea viitoare cu grija pentru copilul meu, o boală terminală a soţiei mele, împrejurările prin care voi avea neplăceri din vina mea, la slujbă şi altele…”.

Nu pot să nu corelez această mărturie cu informaţiile pe care le obţine de la pacienţii săi profesorul de psihiatrie Brian L. Weiss (SUA) în timpul şedinţelor de terapie prin regresia şi progresia psihică (2004). Evenimente din vieţile trecute sunt premisele vieţilor viitoare şi această avertizare ar fi util să o reţinem fiecare dintre noi, dacă în scepticismul nostru materialist, o vom accepta vreodată.

Sunt mărturii şi despre muzica angelică, ne spune Grof, diafană, cuceritoare, o adevărată „muzică a sferelor”, cum o numea Pitagora. Peisajul mirific, în culori vii, seducătoare, iubirea cu care sunt primiţi, impun o stare de linişte adâncă, de pace, pe care mi-o imaginez a fi asemenea celei despre care vorbea Iisus când spunea „vă dau pacea mea ca să nu vi se tulbure

inima şi nici să se înspăimânte”. Simt de asemenea o fericire care atinge intensitatea extazului trăit în experimentele mistice, o adevărată beatitudine.

Starea de beatitudine, ne spune Grof, este dată de sentimentul de a trăi într-o indestructibilă unire cu omenirea întreagă şi Cosmosul, cu Dumnezeu.

Iată exprimat aici termenul de Dumnezeu. Întâlnim în NDE, în toate experienţele mistice ca şi experienţa trăită de Blaise Pascal în 23 noiembrie 161 Reamintesc relatarea sa proprie scrisă într-un bilet gă după moartea sa, cusut în reverul hainei: „Tată dre lumea nu Te-a cunoscut, dar eu Te-am cunoscut! Bucui bucurie, bucurie şi plâng de bucurie!”

Trebuie să precizăm aici că studiul acestor subie implicaţi în NDE a constatat că trăirile lor nu aveau nic relaţie cauzală cu ideile şi sentimentele lor religioase an rioare sau cu administrarea vreunei substanţe farmac chimice, care ar fi putut influenţa sistemul nervos.

Senzaţia de fericire şi de izbăvire de orice dure fizică avută anterior este atribuită, în încercarea de a g; o explicaţie fiziopatologcă anoxiei, lipsei de oxigen creierului prin oprirea cordului şi a respiraţiei în timp morţii clinice (S. Blackmore, 1993). Când scriu aces rânduri îmi vine în minte o comparaţie: cei ce au tr; fenomenul NDE ne arată un trandafir superb cu pete colorate şi parfumate, în timp ce omul de ştiinţă îismul toate petalele şi ne arată doar tija cu spini spunându-i „Acesta este adevărul, nu ceea ce vezi”.

Recunosc, dacă intenţia este onestă, aceasta ei sarcina omului de ştiinţă: să caute adevărul. Şi cu aceas intenţie vom comenta şi noi ipoteza de mai sus.

Pe seama eliberării de endorfine, enkefalir dopamină, serotonină etc. S-a încercat să fie explice majoritatea fenomenelor din NDE. Această ipoteză ei în opinia mea complet nefondată. În timpul morţii clini şi, deci, al NDE, după cum s-a constatat prin investigaţi de laborator actuale,

creierul este lipsit de activita electrică şi metabolică. Traseul electroencefalogra (EEG) în timpul morţii clinice este plat, o linie izoelectrică – expresie a inactivităţii corticale. Potenţialele evocate la nivelul trunchiului cerebral, în care sunt situaţi centrii de control ai circulaţiei şi respiraţiei, sunt de asemenea absente. Deşi am urmărit aceste aspecte în mai multe surse, voi lua drept garant studiul ştiinţific amintit al NDE efectuat de Pim van Lommel, publicat, am mai spus, în Lancet (2001) – revistă medicală engleză cu prestigiu ştiinţific internaţional recunoscut şi deci, cu cea mai mare şansă de credibilitate.

Traseul EEG plat şi potenţialele evocate absente la nivelul trunchiului cerebral fac parte dintre criteriile stricte, stabilite prin legi internaţionale pentru declararea morţii unui organism uman în situaţiile de recoltare a organelor pentru transplant.

În consecinţă, dacă testele efectuate evidenţiază absenţa activităţii creierului în timpul NDE, cine mai secretă endorfine? Şi admiţând,

prin absurd, că totuşi s-ar mai decela o prezenţă a lor, de când aceste substanţe morfinice produse de organism pentru a se apăra de durere, au ca efect şi vederea de lumini „vorbitoare”, de tunele, de rememorare a vieţii trecute, ba chiar şi viitoare?

Îmi pun şi mie o întrebare ca şi celor care atribuie NDE endorfinelor: aceste substanţe sunt eliberate încontinuu în organism de către stimuli, care produc durerea. De ce nu generează efecte de tip NDE decât în condiţiile morţii clinice? Trebuie neapărat să trecem printr-o moarte ca să ne gratifice cu efectele lor?!

Şi, când creierul a suferit leziuni grave, atât la nivel de cortex, cât şi de trunchi cerebral, cum se întâmplă în traumatismele grave, în hemoragii, tumori etc, ce suport neurologic mai au conştiinţa şi memoria de care se face uz în NDE?

Fenomenele din NDE sunt redate şi trăite în conI cinţă mult prea nuanţat ca să fie rezultatul unei sim l secreţii de endorfine. Mulţi subiecţi afirmă că lipsii cuvintele pentru a exprima toată bogăţia de impresii I care o trăiesc.

Multe din mărturiile din NDE se apropie I conceptele fizicii cuantice. Timpul şi spaţiul îşi piei accepţiunea comună. Lumea pâre toată adunată într-singur punct. Totul este prezent în acelaşi loc şi în acel timp. O singură privire înregistrează un conţinut, ca necesită ore pentru a fi redat. Deplasarea în spaţiu este propriu-zis o deplasare: eşti acolo unde gândeşti poţi vedea ceea ce îţi imaginezi. Totul se întâmplă du principiul non-localizării din fizica cuantică. Gândi este de asemenea concomitentă în mai multe plan1 deodată. Vezi acţiunile din viaţa ta trecută concomitent gândurile şi cuvintele legate de acea acţiune, atât prop cât şi ale celor care au fost implicaţi concomitent, acelaşi timp, înţelegi şi trăieşti consecinţele, nu numai, acţiunilor săvârşite, dar şi ale gândurilor şi cuvintelor i primate în acele circumstanţe. Vezi dacă ai tratat seme cu dragoste, cu indiferenţă sau cu ură. Concomitei acestor trăiri, ale propriului eu cu cele ale celorla incluzând şi prezenţa ta în amintirile lor este explic; de Pim van Lommel prin

interconexiunea câmpuri conştiinţei.

Cu aceste interconexiuni şi cu sentimentul trăit NDE că totul nu este decât un câmp de energie în care e inclus şi care te influenţează atât pe tine, cât şi pe ceila suntem în plină fizică cuantică. În profunzimea sa, mate nu este decât energie, un vast câmp de energie în a totul este interconectat. Lumea este o unitate coerentă, care fiecare parte este conectată cu toate celelalte şi orice acţiune exercitată asupra unei părţi se reflectă asupra tuturor.

În ciuda concepţiilor fizicii newtoniene, valabilă până în secolul al XIX-lea, în virtutea cărora lumea era formată din entităţi separate, fizica cuantică ne relevă o lume continuă, interconectată cauzal, în sensul influentei reciproce, benefice sau dăunătoare a tuturor părţilor componente. La nivel fundamental există o non-separabilitate. Suntem cu toţii prinşi în plasa Universului, liberi şi interdependenţi în acelaşi timp. Liberi să facem ceea ce vrem şi dependenţi de consecinţele a ceea ce facem.

Nimeni şi nimic nu poate exista numai prin sine. Existăm ca determinare atât proprie, cât şi a celorlalţi. După cum am mai spus, de aici decurge marea noastră responsabilitate faţă de semeni, faţă de mediul ambiant şi cosmic. Aceasta pare să spună şi lecţia pe care ne-o dă NDE prin mărturiile celor ce le-au trăit.

Toate sursele vorbesc de sentimentul de renaştere spirituală, ieşind din NDE cu o nouă viziune despre lume şi viaţă, după cum am discutat deja. Supravieţuitorii acestor evenimente se întorc cu o nouă înţelepciune, cu o nouă bucurie de a trăi. Fiinţa de lumină sau rude, părinţi ori prieteni decedaţi le relevă sensul existenţei lor, consecinţele urii şi violenţei, ale dorinţei de răzbunare faţă de semeni şi semnificaţia tratării cu iubire a întregului existent ca lege fundamentală a fiinţării Universului.

Iată o mărturie a unui supravieţuitor după o încercare de suicid – înregistrată de psihiatrul David Rosen (1975): „Am regăsit o nouă speranţă şi un nou sens al vieţii. Asta depăşeşte puterea de

înţelegere a majorităţii oamenilor… Am trăit un sentiment de unitate cu toate lucrurile şi de identificare cu toţi oamenii. Du renaşterea mea spirituală empatizez cu suferinţele tu tui 1 Supravieţuirea mi-a întărit credinţa că viaţa mea are I rost… am devenit conştient de relaţia mea cu Creatorul

Pim van Lommel ne spune că a reexaminat supi vieţuitorii morţii clinice cu NDE la distanţe de 2 şi 8 ari a constatat o persistenţă a noului comportament însuşi

Un efect ciudat, dar inteligibil în contextul ui filosofii spirituale, îl constituie sentimentul că „dinco există o cunoaştere a ordinii universale, a sensului vie\ pe care omenirea pare să-lfi pierdut mergând pe o e autodistructivă, a unui comportament egoist, agrel şi violent, nu numai faţă de sine, ci şi faţă de natură, aceea dimensiune invizibilă pare să fie înscrisă to odiseea omenirii, inclusiv marile sale catastrofe det minate de înlănţuirea unor cauze, pe care, în virtui liberului arbitru, nu vrea să le evite. S. Grof citează ca: lui

Dannion Brinkley comunicat de el însuşi împreună Perry şi Moody (1995).

În septembrie 1975 Brinkley vorbea la telei când, din cauza unei furtuni, este electrocutat şi pierde cunoştinţa. Îşi revine după 28 de minute la mor în acest timp i s-au făcut 117 revelaţii privind viitoi Afirmă (în 1995) că 95 % dintre acestea i s-au adeverit, menţionează câteva evenimente deja împlinite: catastn de la Cernobâl, războiul din Orientul Mijlociu, câştiga alegerilor pentru preşedinte în SUA de către „un actor, o imagine de cowboy şi iniţialele RR" (Ronald Reagan

Un sentiment întâlnit atât în NDE, dar şi în a stări modificate ale conştiinţei, este cel de certitudine, realitate a experienţei trăite.

Este sentimentul dat de descoperirea, incredibilă pentru mintea noastră, că poate exista într-o altă dimensiune o lume de lumină, de frumuseţe, de pace, de fericire, pe care nu le-a trăit niciodată la aceeaşi intensitate în corpul fizic, de descoperire a misterului lumii, văzută dincolo de învelişul efemer, de regăsirea sensului vieţii şi

a comunicării Sinelui său cu Lumina Supremă, cu Sursa.

Din relatarea de mai sus a experienţelor apărute în timpul morţii clinice, care la ora actuală a devenit obiect de studiu în clinici din ţări cu incontestabil prestigiu ştiinţific, se desprind o serie de date care, chiar dacă nu sunt suficiente pentru a conduce la concluzii definitive, oferă totuşi o bază largă de discuţii şi ipoteze de lucru.

Este NDEexpresia funcţionalităţii creierului încondiţii limită de viaţă impuse de stopul cardio-respirator?

Am văzut că ipoteza eliberării de endorfine prin anoxie nu întruneşte condiţiile pentru a fi validată.

S-a spus că NDE ar putea apărea în faza de trecere spre pierderea cunoştinţei sau de revenire a cunoştinţei, deci atunci când ar persista încă fragmente de conştiinţă şi memorie ca suport biologic al acestor experienţe.

S-a verificat prin teste clasice că NDE apare când activitatea creierului a încetat, deci nici la

începutul şi nici la sfârşitul momentului de pierdere a cunoştinţei (S. Parnia şi col., 2001; B. Greyson, 2003; Pim van Lommel, 2004).

Într-o schemă figurativă cred că am putea avea o înţelegere mai concretă.

Perioada de pierdere a conştientei

Perioada de NDE

Imediat după oprirea completă a cordul I opreşte şi circulaţia sângelui cu instalarea unei iscip globale a creierului. Monitorizarea activităţii eletr corticale se face prin EEG, care îşi manifestă alup medie după 6,5 secunde şi ajunge la linia de zero în ţ secunde (H. Ciute ş.a., 1990; T. J. Lossaso, 1992 citiji Pim van Lommel. 2001,2004).

Ca urmare a acestor determinări studiate» mijloace moderne se poate conchide că, în momri implicării conştiinţei şi memoriei în NDE, creierii mai este funcţional. Arată ca un computer scoilt priză, spune inspirat Pim van Lommel şi formup mai departe concluzii surprinzătoare pentru

concejţ ştiinţifice actuale despre noi.

Dacă creierul este mort, după cum rezulţi aceste studii, înseamnă că experienţa din timpul nm clinice nu mai este a creierului, ci a conştiinţei. Acje opinie o împărtăşeşte şi S. Grof (2006) şi mulţii comentatori.

Cum poate cineva să fie conştient, când crtfe este mort, se întreabă Lommel? Pentru a avea o explift spune el, cu un mare curaj şi demnitate profesională pentru un om de ştiinţă, trebuie să renunţăm la concepţia tradiţională a ştiinţei actuale conform căreia conştiinţa şi memoria îşi au sediul în creier. Este o concepţie nedemonstrată ştiinţific, ci dedusă prin argumente indirecte. Şi din nou, aceleaşi opinii sunt susţinute şi de Stanislav Grof după 50 de ani de experienţe transpersonale, în care s-au vehiculat informaţii despre evenimente petrecute în alte perioade istorice, confirmate ulterior documentar şi aflate în relaţie cauzală cu suferinţa actuală a persoanelor implicate.

Conştiinţa lucrează independent de corp şi

este capabilă să realizeze performanţe de care creierul nu este apt. Şi este explicabil să fie aşa. Creierul este limitat în timp şi spaţiu în timp ce conştiinţa pare să fie extinsă la Univers, fără limite de timp şi spaţiu, aş adăuga eu.

Conştiinţa, spune Pim van Lommel, poate lucra în altă dimensiune, contrar concepţiilor noastre convenţionale. În acea dimensiune se poate conecta cu câmpul conştiinţei proprii ca şi al altor entităţi. Sunt interconexiunile universale ale conştiinţei.

Continuându-şi discursul anterior, Lommel crede că activitatea reţelei neuronale în momentul gândiriifenomen evidenţiat îndeosebi graţie RMNf, nu este o dovadă obligatorie că gândirea este şi produsă la acest nivel. Nu este o demonstraţie ştiinţifică făcută în acest sens. Şi continuând această idee, pentru a fi mai clar, voi adăuga că noi nu culegem prin electrozii din creier decât nişte potenţiale electrice, care circulă prin fibrele nervoase, ajung la creier şi sunt decodificate în senzaţii de cald, rece, sunet, lumină etc. Întreaga

lume de stimuli se opreşte la porţile receptorilor situaţi la distanţă faţă de creier. Stimulii sunt codificaţi în curent electric modulat în frecvenţă, formă sub care, în sfârşit, ajung la cr unde sunt decodificaţi în ceea ce au fost iniţial – cuvi sunete, imagine etc. În linia frântă, care este expr activităţii electrice a creierului, nu este nicio şansă a sesiza un gând, un cuvânt, o impresie, dacă vreri facem uz de mintea noastră. Şi totuşi, conştiinţa „ştie traducă aceste semnale electrice în bogăţia de inform sentimente, impresii, care definesc universul n-o psihic şi intelectual. Ştim şi cum se produc aceşti cun care traversează încontinuu sistemul nostru ner Ştim multe despre chimia sa, despre suportul anatoi despre geneza sa embrionară. Dar nu ştim la ce nivt integrează conştiinţa: atomic, molecular, celular. Şi ale şi moleculele şi celulele sunt în continuă schimbare. 1 un an avem deja în noi o garnitură complet nouă de ale molecule şi celule. Conştiinţa noastră pare să rămână aceeaşi. Cum se face transferul de informaţie de la atom la altul, de la o moleculă la

alta, de la o celulă vela una nouă, dacă cea nouă nu s-a născut, când cea vt deja a murit?! Şi-o lasă prin testament?! întrebarea i este valabilă şi pentru neuronii din hipocamp, care Î suportul memoriei.

Nici cu chimia creierului nu stăm mai bine. Mai spus, orice reacţie chimică este univectorială, are sens unidirecţional, dar gândirea este plurivector şi chiar concomitentă adeseori. Sunt antrenate simu mai multe circuite nervoase? Probabil, dar numai de i avem nevoie, cel al ideii pe care o urmărim.

Este fără îndoială că în cea mai mare par timpului ne mobilizăm fizic şi mental din pro iniţiativă, la o intenţie. A cui este intenţia, a mea ŞI creierului? Cum poate creierul să aibă o iniţiativă ca eu să vreau? Şi atunci unde este sediul intenţiei eului meu? Şi cine sunt eu? Trebuie să admit că eu nu pot fi decât conştiinţa mea, care guvernează creierul meu, se exprimă prin el, dar nu se identifică cu el şi nu se limitează la el. Conştiinţa, cred eu, este instanţa care

dirijează activitatea creierului atât conştientă, cât şi inconştientă. Conştiinţa îşi selectează reţelele neuronale, prin care trebuie să se exprime şi cred că alege şi chimia, de care are nevoie pentru a se exprima. Aşa ne-am putea explica, spre exemplu, medicaţia diferită din depresie. Este încă obscură explicaţia anticipării răspunsului reţelei neuronale activată de intenţie sau stimul emoţional, ca şi cum ar avea un „presentiment" (D. J. Bierman, 2002), ca şi cum s-ar confrunta două instanţe: conştiinţa şi reţeaua neuronală activată…

Graţie conştiinţei avem o imagine a lumii coerentă, liniară şi nu secvenţială, aşa cum este percepţia, nu sincopată, întortocheată şi întreruptă, aşa cum este suportul său anatomic. Avem o imagine colorată a lumii, deşi atomii n-au culoare, nu sunt nici calzi, nici reci, nu produc nici gânduri, nici sentimente, ci doar configuraţii anatomice. Explicaţia formării de sisteme, a căror funcţionalitate reprezintă mai mult decât însumarea părţilor componente, nu poate explica gândirea. Este o simplă afirmaţie, fără susţinere

concretă. Structura nu este o condiţie suficientă pentru a exprima viaţa şi gândirea. Timp de 3 minute, după încetarea vieţii, toate celulele noastre, inclusiv neuronii sunt încă vii. Ce lipseşte pentru a aduce viaţa înapoi? Tocmai viaţa!

Organismul nostru este un ansamblu de multe miliarde de celule cu şi mai multe miliarde de reacţii pe secundă, după cum s-a mai spus. Iar în tăcerea repausului meu, nu ascult decât... tăcerea, nu aud şi nu simt, sau cel puţin, în mod normal nu ar trebui să simt niciuna din miliardele de miliarde de reacţii I celulele mele. Conştiinţa este cea care conferă coerel funcţională a acestui imens angrenaj funcţional. Lomi crede că reacţiile chimice şi influxul nervos nu constri decât „cărăuşii" conştiinţei şi ai memoriei. Conştiinţi memoria, se întreabă el, sunt produsul sau reprezi modificările continue ale câmpurilor de fotoni? Pe fotonii „cărăuşii" conştiinţei? Roger Penrose (1996) de părere, privitor la creier, că este insuficient pentru explica conştiinţa. Aceeaşi opinie o are şi Simon Berko1 (1997), care afirmă

că întreaga memorie a unei vie conştiinţa nu pot fi stocate numai în creier.

Experienţele din timpul morţii clinice, spun comentatorii, pun în mare dificultate ştiinţele acru dacă vor să explice conexiunile conştiinţei cu cea au persoane decedate, care pot transmite informaţii, al câj conţinut este confirmat de NDE. Este dificil de a expi în ultima instanţă, prezenţa oricărei informaţii recep1 în conştiinţă, într-un moment în care creierul nu funcţionează. Un scurt exemplu.

În timpul NDE un subiect din lotul lui Pim Lommel se întâlneşte cu un necunoscut care a venit întâmpine. Îi spune că este tatăl său, care murise în răî înainte ca subiectul să se nască. I se arată mai tâi fotografia acestuia şi o identifică cu persoana întâlnit NDE. Informaţia era deci corectă.

Ştiinţa trebuie, mai mult, are obligaţia să exp cum se înregistrează aceste informaţii într-o memori o conştiinţă fără creier şi de unde vin aceste inform Cea mai simplă explicaţie constă în

negarea fenomen în ciuda tuturor evidenţelor sau în eludarea lor. Mare hâtru a recenzat într-o carte toate descoper şi invenţiile ca avionul şi altele, care au fost negate academiile cărora le-au fost propuse.

Şi pentru a încheia optimist acest capitol cu implicaţii extraordinare, nu numai de ordin cognitiv, ci şi ştiinţific, social şi spiritual, se poate spune că se observă o tendinţă optimistă de apropiere a unor oameni de ştiinţă de teritoriul sensibil şi subtil al ultimei noastre călătorii.

Am certitudinea că acumularea faptelor, a datelor de observaţie din acest spaţiu invizibil, va forţa în cele din urmă porţile cunoaşterii să se deschidă spre dimensiunea spirituală, necesară redescoperirii de către fiinţa umană a Sursei sale şi a sensului existenţei sale.

CAPITOLUL 6

LECŢIILE PSIHOLOGIEI TRANSPERSONALE

Psihologia clasică se ocupă de statutul prezent al unei persoane, evidenţiind prin testele

de care dispune IQ-ul, EQ-ul, temperamentul, tendinţele, predispoziţiile, memoria, atenţia etc. Examinarea persoanei se face în condiţiile unei conştiinţe normale. Există însă şi o modalitate de examinare în condiţii de stare modificată a conştiinţei.

Stanislav Grof, profesor, cercetător în domeniul psihiatriei, stabilit în SUA, unul din fondatorii Asociaţiei Internaţionale Transpersonale, şi-a dedicat întreaga activitate de peste 50 de ani studiului clinic şi de laborator al manifestărilor, care apar în timpul stărilor modificate ale conştiinţei. Este creatorul metodei de inducţie a acestor stări prin respiraţia holotropică (1992) de unde şi denumirea de stări holotropice. Numeroasele lucrări ştiinţifice şi monografii, în care îşi prezintă rezultatele şi concluziile sale, sunt contribuţii majore şi originale în impunerea şi dezvoltarea psihologiei transpersonale.

Tehnica respiraţiei holotropice, însoţită de o muzică special selectată, este larg utilizată în

condiţii de laborator în întreaga lume, inclusiv la noi în ţară.

Dacă examenul psihologic clasic reprezintă o metodă de explorare printr-o secţiune verticală a statutului psihic actual, metodele psihologiei transpersonale reprezintă o incursiune pe orizontală, care transali actualitatea persoanei respective regresând întâi trecut ancestral înregistrat probabil, cum spunea Juni arhetipurile din inconştient.

Cu ocazia trainingului efectuat la noi în ţară la asistat la manifestări incredibile trăite de unele persei în stare de conştiinţă modificată.

Ceea ce frapa era în primul rând caracterul neobişnuit: gesturi, mişcări, contorsionări şi atitvi antigravitaţionale ale corpului, trăiri onirice sau exte însoţite de o mimică adecvată. Toate acestea au căţi un sens abia la sfârşitul şedinţelor când, fiecare dinar implicaţi, au detaliat experienţele trăite. Spre exempi persoană care şi-a dorit, dar nu a putut avea copii, a r simbolic o naştere cu multe din manifestările cunosi ale travaliului!

Frustrarea de a nu avea copii, refii în inconştient a fost purjată, derulată, eliminată J determinarea unei naşteri simbolice. Alţi subiecţi îi văzut părinţii sau bunicii decedaţi venind spre ei şi dâi i le sfaturi utile pentru viaţă, alţii au fost întâmpinaţi 1 entitate de lumină şi în faţa căreia au avut trăiri exti sau gesturi de smerenie şi de închinare.

În opera sa, Stanislav Grof relatează evoci de scene „trăite” de elevii săi în alţi timpi istorici, I transgresează biologia lor actuală. Evenimentele evel şi care au fost înregistrate documentar, au putiţ confirmate, altele vizau însă epoci revolute din îşi Terrei. Este interesant că multe din evenimentele ti atunci aveau o relaţie de tip cauză-efect cu afectul actuale ale persoanelor şi aceste constatări i-au pej lui Grof să obţină vindecări ale unor boli psihice grai să emită ipoteze proprii privind istoria omului în diil conexiune cu cea a Cosmosului şi cu biologia sa. Evenimentele cu impact asupra psihicului uman par să lase engrame indelebile în structurile

arhetipale înscrise în subconştientul nostru şi să genereze o patologie a cărei origine este dificil de sesizat de medicina clasică. Ştiinţa academică nu are instrumentele necesare cuantificării lor şi, în consecinţă, adoptă o atitudine de ignorare sau de negare. Dar existenţa lor, după cum vedem, este relevată sub o formă simbolică la nivelul conştiinţei holotropice, după cum o numeşte Stanislav Grof.

Sunt foarte importante de reţinut trăirile relatate de mulţi subiecţi aflaţi în regresie psihică, trăiri care amintesc de experienţele mistice, de experimentele din timpul stărilor modificate ale conştiinţei induse farmacochimic şi de experienţele din timpul morţii clinice (NDE). În toate aceste experienţe sunt prezente sentimentul de unitate, de contopire conştientă cu întreaga energie a Universului, întâlnirea cu o fiinţă de lumină, sentimentul de beatitudine, de certitudine a existenţei unei alte realităţi decât cea materială, o realitate spirituală.

Este semnificativ, pentru interpretarea

acestor relatări, faptul că nu s-a remarcat nicio influenţă a concepţiilor religioase ale acestor subiecţi asupra conţinutului trăirilor lor. De altfel, dacă este adevărat că mulţi subiecţi cu o motivaţie profund religioasă, au avut experienţe mistice, aceasta nu este o condiţie obligatorie, fiind accesibile în condiţiile conştiinţei modificate, fără implicarea religioasă, aşa după cum vom vedea mai departe.

Concluziile studiilor lui Grof sunt confirmate de mulţi alţi cercetători ca Kenneth Ring (1999), Bruce Greyson (1998), Stanley Krippner (1996) ş.a.

Asemenea tuturor celor care s-au confruntat cu dificultatea de a explica rezultatele acestor experienţe, prin conceptele actuale ale ştiinţei, S. Grof sublint necesitatea de revizuire a modului nostru de înţelege» naturii conştiinţei, a relaţiei cu creierul şi materia.

Se ştie că noi jucăm un rol în istoria lumii faţi. care, cel puţin acum, dispunând de o altă cunoaşterii trebui să ne asumăm

responsabilitatea.

Viziunea simplistă, de secol al XIX-lea asii materiei pare să fie depăşită. Studii, care vin din sursl o atestare ştiinţifică, încep să dea câştig de cauză spirit! în disputa cu materia.

După cum am explicat în capitolul precedent afara experienţelor din timpul regresiei psihice indl experienţele din timpul morţii clinice pledează în aol sens, pentru existenţa unei dimensiuni spirituale etej care transcende efemeritatea condiţiei terestre.

Brian L. Weiss este profesor de psihiatrii Centrul Medical Mount Sinai din Miami. El este autij mai multor lucrări în care descrie experienţa şi rezulţi neobişnuite obţinute în practica terapeutică prin mei de regresie şi de progresie transpersonală.

Plecând de la premisa că, în eternitatea timp omul trăieşte o succesiune de vieţi, în care se păstr experienţa acumulată de la o viaţă la alta, încărca informaţională a uneia condiţionând pe celelalte, numai ca destin biologic şi social şi ca

evoluţie spirit dar şi ca patologie, B. L. Weiss foloseşte regresia psi pentru a ajunge la cauzele din trecut ale sufer actuale.

Simpla evocare, aducere în conştiinţa aci a acestor cauze, spune Weiss, este suficientă pent induce vindecarea. Mai mult, progresia în vieţile viii ale pacienţilor să-i îi permite lui Weiss să „vadă" variaij existenţiale, care sunt determinate de conduita din 1 actuală.

Această abordare total neortodoxă în raport de medicina clasică şi de ştiinţa oficială ne aduce în atenţie activitatea concretă a unui medic, om de ştiinţă şi practician cu rezultate palpabile ce nu pot fi nici negate şi nici ignorate. Ştiinţa actuală îi rămâne ca şi lui Stanislav Grof, indiscutabil datoare cu o explicaţie la care o obligă respectul pentru sine şi adevăr.

De altfel, profesorul Weiss însuşi a fost îngrijorat de impactul pe care îl vor avea descoperirile sale asupra ştiinţei academice. Reiau mărturisirea sa: „Eram entuziast, uimit şi înfricoşat. Cine oare mă va crede? Oare credeam

eu însumi? Eram nebun?... Mi-era teamă că voi fi exclus din comunitatea psihiatrică, dar eram din ce în ce mai sigur că ceea ce scriam era adevărat". (Same Soul, Many Bodies, 2004, tradusă la editura For You, în 2006 – Acelaşi suflet, mai multe trupuri).

Personal, sunt conştient, că tot ceea ce nu se înscrie în dogma ştiinţelor academice, sunt considerate simple aberaţii, fantezii. Şi pentru mine sunt de înţeles. Nimeni nu poate înţelege o noţiune, un concept, nu poate efectua o operaţie mentală, dacă nu dispune de gena necesară. Este indiscutabil că informaţia în domeniul supus discuţiei este o condiţie necesară, dar nu singura. Predispoziţia pentru un domeniu sau altul de cunoaştere presupune şi un suport biologic, exprimat prin reţelele neuronale necesare. Înclinaţiile spre literatură, filosofie, matematică etc. Sunt dependente de aceste reţele neuronale apte să proceseze aceste informaţii.

Şi pentru că găsesc în cartea lui Weiss o minunată conexiune cu fenomenul Iisus comentat

şi aici, voi reda conţinutul unei regresii psihice la care s-a supus el însuşi şi al altei şedinţe de regresie indusă unei paciente rolosindu-mă, de lucrarea amintită mai înainte.

Cu 2000 de ani în urmă era fiul unei familii bot din Alexandria. Îi plăcea să frecventeze pe esenieni şik grupuri spirituale, care trăiau prin grotele deşerll dintre Egipt şi Iudeea. Într-o astfel de călătorie întâirk un tânăr cu o vârstă mai mică decât a sa şi foarte intelijfe Au mers împreună în vizită la aceste grupuri spiriti timp de o lună dormind sub cerul liber. Tânărul întji şi-a însuşit mult mai repede învăţăturile acelor grub spirituale decât cel ce îl întruchipează pe autorul astăzi.

Timpul a trecut. Autorul a devenit un învăl prin moştenirea de la părinţi, un om bogat. Ajunşi târziu cu treburi în Ierusalim, află de un rabin care a4 mare influenţă asupra oamenilor. L-a văzut apoi col pe drumul spre Golgota. A realizat că este vechiul prieten. Era prea târziu ca să-l mai poată ajuta. Dispu însă de posibilităţi materiale i-a ajutat ulterior pe disc i săi şi familia lui Iisus.

Este interesant că acelaşi episod este văzută regresie hipnotică atât de Weiss, cât şi de o paciej să, Victoria, care este fizician, membru al Acad de Ştiinţe şi locuieşte în Manhatan. Ea are o po surprinzătoare.

Are vârsta de 50 de ani şi este grav bolnavă d mulţi ani de un cancer al coloanei vertebrale cu e mari, pe care le ameliorează cu substanţe morfinice

Recurge şi la tratamentul prin metoda de re; hipnotică a dr. Weiss.

Şi iată ce relatează în timpul stării de re, indusă:

Trăia lângă Ierusalim pe timpul lui Iisus. E ţăran sărac, vânjos, dar blând, sensibil faţă de anini păsări. Avea o casă de lemn la marginea unui drui familie compusă din el, soţie şi o fiică. Fiica de atunci este propria fiică de acum a Victoriei.

Într-o zi găseşte în drum o turturea cu aripa rănită. Se aşază în genunchi pentru a-i veni în ajutor, dar în acelaşi timp pe drumul respectiv trecea un car roman din garda palatului, iar cei ce

conduceau carul au fost deranjaţi de faptul că acel om simplu stătea în drumul lor. L-au lovit cu furie fracturându-i mai multe vertebre, i-au dat foc casei şi i-au ucis soţia şi fiica.

Rămâne un infirm care se deplasa greu doar cu sprijinul unui baston. Înfrânt moral şi fizic se aciuează pe lângă templul din Ierusalim, hrănindu-se cu legumele pe care şi le cultiva singur.

Într-o zi aude despre un rabin, care vorbeşte mulţimilor şi vindecă boli grele. Deşi se deplasa greu, a făcut totuşi un drum lung pentru a asista la Predica de pe Munte.

Arăta fizic atât de rău încât cei de lângă rabin l-au alungat. S-a ascuns după un tufiş. Iisus (sau Yeshua cum i se spunea în limba aramaică) îl vede şi cu o mare compasiune l-a privit în ochi spunându-i: „Nu pleca departe!”. După ascultarea predicii se întoarce în calea lui cu sufletul mângâiat de privirea plină de iubire a lui Iisus.

A doua oară l-a zărit pe Iisus urcând dealul Golgotei chinuit şi însetat sub povara grea a crucii de lemn. Îndurerat, încearcă să-i ofere o batistă

îmbibată în apă pentru a-şi umezi buzele. Dar Iisus trecuse deja de el când l-a privit pe acest biet ţăran cu o „infinită compasiune în privire”. Fără ca Iisus să-i spună un cuvânt, ţăranul i-a înţeles mesajul: „Aşa trebuie să se întâmple”.

Se vede apoi plângând în hohote sub o ploaie torenţială la scurt timp după răstignirea lui Iisus. Fusese singurul om care îl înţelesese!…

Şi dintr-odată, în timp ce povestea, Victoriafe senzaţia de „curent electric” care se propagă din vei capului de-a lungul coloanei vertebrale. Îşi simte al spatele drept. Nu mai este infirmă nici ea şi… nici biji ţăran care a asistat la răstignirea lui Iisus. Acesta a: darul lui Iisus pentru acest nefericit întâlnit în caii pentru fiinţa ce se numea acum Victoria, după 200(1 ani!

„Uite! Uite!” ţipă ea începând să-şi mobilii spatele şi să danseze fără nicio durere. Şi spune I departe profesorul Weiss, martor la eveniment: „I plângeau. Şi eu însumi aveam ochii plini de lacril Weiss aduce ca mărturie a acestei vindecări inexplical după canoanele ştiinţei noastre

medicale, tomogrcl şi alte investigaţii, care arătau o distrucţie gra\ vertebrelor. „Cum va explica acest fizician, om de şti ceea ce tocmai s-a întâmplat în viaţa ei?” A gândit Wi în acel moment şi inclusiv noi, cititorii săi.

Filmul vieţii trăit de Victoria în timpul regr a mai revelat încă un element extrem de impresior confirmarea pentru Weiss a episodului întâlnirii cu în urmă cu 2000 de ani, aşa cum îl trăise şi în propri regresie.

„Te-am văzut acolo”. Îi spune Victoria lui We

„Unde?”

„În Ierusalim. Când Iisus mergea spre cruce, o persoană de vază”.

„Ce purtam?”

„O robă”. Şi mai departe îi descrie amănunt identificare, care i-au permis lui Weiss să-şi confii viziunea sa din propria regresie.

Şi de ce nu ar putea fi această coincidenţă a doua trăiri din timpul regresiei şi un argument pledant pentru istoria atât de mult discutată astăzi

a lui Iisus?!

În concluzie la cele expuse, experimentele transper-sonale trăite în timpul unor stări modificate ale conştiinţei, induse printr-o diversitate de mijloace cum sunt cele farma-cochimice, respiraţia holotropică, hipnoza, invocările sau chiar instalarea spontană, ne sugerează prezenţa unui teritoriu din fiinţa noastră care pledează pentru existenţa unei dimensiuni spirituale, comprehensibilă, la o altă scară a timpului şi istoriei şi printr-o altă definire de concepte ignorate de ştiinţa oficială. A o nega cu vehemenţă asemenea lui Richard Dawkins (The God Delusion, 2006) şi a multor altora înseamnă a lăsa un spaţiu în care se vor exersa în continuare alături de religiile clasice şi o mulţime de idei şi mentalităţi dizidente cu consecinţe pentru om din cele mai nefericite.

Să ne aducem aminte că nici Galilei şi nici Descartes, fondatorii metodologiei ştiinţelor, nu au exclus dimensiunea spirituală, ci doar au făcut observaţia că nu poate fi măsurată, cuantificată

pentru a se supune rigorilor cerute de metodologia ştiinţifică. Descartes lasă ştiinţei sarcina de a se ocupa numai de maşinăria noastră fizică, în cei peste 400 de ani care au trecut de atunci, ocupându-se numai de substratul concret al existenţei, ştiinţele au ignorat treptat spiritul până la negarea sa totală. Aici ne aflăm astăzi, dar în mod paradoxal începem să fim presaţi de acumularea a o serie de date, care ne amintesc tot mai pregnant de existenţa în Univers şi a altceva, care nu poate fi redus doar la fizica şi chimia substanţei.

A ignora r\u înseamnă şi a nu exista.

CAPITOLUL 7
STĂRILE MODIFICATE ALE CONŞTIINŢEI

Stările modificate ale conştiinţei*, numite şi stări intermediare sau particulare, pot fi definite acele ipostaze în care controlul raţional al conştiinţei este comutat pe un alt registru de percepţie, decât cel comun.

Pe terenul lor s-a exersat o întreagă istorie,

de la credinţele magice, practicile şamanice, tradiţiile spirituale orientale până la trăirile mistice. Neoplatonicienii şi alchimiştii nu erau nici ei străini de beneficiul pentru cunoaştere a acestor stări modificate ale conştiinţei.

În lumea modernă, stările modificate ale conştiinţei fac obiectul preocupărilor universitare şi sunt studiate în laborator după criteriile metodologiei ştiinţifice, îndeosebi după dezvoltarea pe care au cunoscut-o prin cercetările lui Stanislav Grof.

Cu toate acestea domeniul nu este suficient cunoscut, codificat, clarificat de către ştiinţele actuale, motiv pentru care apar multe erori în interpretările ce i se dau.

Ca şi definirea conştiinţei în sine, şi stările modificate ale acesteia sunt o provocare pentru ştiinţa academică, deoarece nu li se pot stabili corelaţii ştiinţifice precise. Mai exact, deşi pot fi reproduse în laborator, nu se poate dpfini la termeni ştiinţifici sursa manifestărilor

Folosirea celor doi termeni de conştiinţă şi

conştientă în acelaşi text este dependentă de solicitarea conţinutului exprimat.

Care apar în timpul acestor stări. Am mai spus, a 11 ceea ce nu ne putem încă explica nu înseamnă că u „ceva” nu există.

Includ în stările modificate ale conştiinţi visul, visul anticipativ, trăirea transpersonală, sân sofrologică, hipnoza, starea de extaz, de inspiratiels de revelaţie când se accede la informaţii pentru cari se poate identifica o sursă cognoscibilă (trăirea miiji unele intuiţii ştiinţifice, primirea de informaţii în scol îndrumare în acţiuni ce urmează a fi săvârşite în vife etc.

Din lunga serie a manifestărilor ce fac parte* stările modificate ale conştiinţei, îmi propun să comti aici câteva exemple clasificate eronat de neuro) actuală ca fiind crize de epilepsie.

Criza de epilepsie presupune suspencl parţială sau totală a conştientei cu manifestări, car au nicio finalitate coerentă, nu servesc nici unui sco reprezintă nicio informaţie utilă şi care nu sunt ide în cazurile pe care le supunem

discuţiei.

Apostolul Pavel (6 – 67 d. C.)

Lui Saul din Tars, care avea să devină FI după convertirea pe drumul Damascului, i se atrij după opinia mea, în mod eronat suferirea unei cria epilepsie în acel moment.

În Faptele Apostolilor din Biblie, citim că care era foarte pornit împotriva adepţilor lui Iisus, rr la arhiereu şi îi cere scrisori către sinagogile din Dari pentru ca acesta să-i predea spre a fi pedepsiţi. D; drum spre Damasc, el trăieşte o experienţă neobişi pe care o redăm aşa cum apare descrisă în Biblie:

„... o lumină din cer ca un fulger l-a învăluit deodată. Şi căzând la pământ a auzit un glas zicându-i: Saule, Saule, de ce Mă prigoneşti? Iar el a zis: Cine eşti, Doamne? Şi Domnul a zis: Eu sunt Iisus pe care tu îl prigoneşti... Şi el (Saul), tremurând şi înspăimântat fiind, a zis: Doamne, ce voieşti să fac? Iar Domnul i-a zis: Ridică-te, intră în cetate şi ţi se va spune ce trebuie să faci. Iar bărbaţii care erau cu el pe cale stăteau

înmărmuriţi auzind glasul, dar nevăzând pe nimeni”.

Mai departe ni se povesteşte că Saul n-a mai văzut trei zile după apariţia luminii orbitoare, n-a mai putut mânca şi bea apă până când ucenicul Anania a venit la el să-i transmită mesajul de la Iisus, de a-i deveni de acum propovăduitor sub numele de Pavel. Şi tot acest ucenic, Anania, l-a vindecat de orbire.

Vom supune analizei elementele episodului trăit de Pavel pe drumul Damascului, pentru a conchide dacă descrierea transmisă prin textul biblic întruneşte condiţiile unei epilepsii temporale, aşa după cum este etichetată în prezent (M. Weber, 19%).

— Imaginea luminii ca un fulger este asimilată cu scintilaţii sau flăcări din conţinutul unor aure epileptice.

— Vocea auzită este asimilată cu halucinaţiile auditive din epilepsia temporală complexă.

Ca urmare, debutul cu scintilaţii, continuarea crizei cu halucinaţii auditive sunt considerate de

către neurologia actuală, după 2000 de ani, ca fiind semne specifice ale unei epilepsii temporale.

Contraargumente:

Dacă acordăm textului biblic autoritate de sursă reală de informaţie, pentru a susţine diagnosticul de epilepsie temporală, suntem obligaţi să extindem aceeaşi apreciere asupra tuturor informaţiilor conţinute de a ei. Text.

Vocea, care îi vorbeşte lui Pavel, este auzii, se spune şi de însoţitorii săi („bărbaţii care erau cufel cale stăteau înmărmuriţi auzind glasul, dar neva A pe nimeni”). Să fi avut şi ei o criză epileptică în a\h timp? Ne întrebăm noi.

Evenimentul trăit de-Pavel acolo are un stis finalitate cu urmări bine motivate. Ceea ce i se conuri în timpul acestui eveniment, se petrece întocrrli următoarele trei zile. Primeşte solul anunţat în aşiz criză, venit în numele lui Iisus şi îşi recapătă vederea ti mă întreb: s-a mai înregistrat undeva o abolire postett de trei zile a vederii? Poate dura o aură trei zile? Nu lv astfel de date. Şi ce epilepsie conectează într-un nro evenimente cu

asemenea durată de timp şi cu urmăl a de marcante pentru istorie...?

Nu este exclus ca Pavel să fi avut şi epilepsii în mod cert, ceea ce s-a întâmplat pe drumul Dama: Iu nu a fost o criză de epilepsie, ci o experienţă de Jr mistic, o receptare de mesaj coerent, cum de altfel aik mulţi creatori de religii. Nu este deci, corect, din puiet vedere ştiinţific să-i punem eticheta de epilepsie. L avea explicaţie, în acord cu concepţiile noastre acjij nu justifică dreptul de a nega astfel de experienţe: i i se a le eticheta ca epilepsie.

Nici Pascal, în 23 noiembrie 1654, nu a a lui criză de epilepsie, cum se afirmă azi. Ar fi, de altei singura menţiune a unei astfel de crize. Conţinutul la este descris după cum am precizat deja, de Pascal în bileţel pe care îl coase în reverul hainei unde a fosig de valet după moartea filosofului. Întâlnim şi aici ale model de „criză”: conştiinţa este păstrată, având d (r; în descrierea lăsată ulterior crizei de către Pascal.

Jeanne d’Arc (1412 – 1431)

S-a născut într-un sat din Franţa medievală.

Deşi fără instrucţie şcolară, uimeşte prin victoriile militare împotriva englezilor.

De la vârsta de 13 ani are experienţe în care vede imaginile şi aude vocile unor personaje care o îndeamnă să devină eroină a Franţei în lupta pentru eliberarea de sub ocupaţia engleză.

Urmând „sfaturile” primite în timpul crizelor, repurtează victorie după victorie în urma a nenumărate eşecuri ale trupelor franceze şi asta în ciuda ignorării totale a oricărei idei de strategie sau tactică militară. Este văzută ca o mare eroină a Franţei, dar în cele din urmă, rănită, cade prizoniera taberei franceze adverse, care o predă englezilor. Aceştia o condamnă la moarte prin ardere pe rug, ca eretică.

Lydia Bayne, neurolog, susţine că Jeanne d’Arc a avut epilepsie temporală cu aură extatică şi declanşare reflexă muzicogenă (la sunetul clopotelor de la biserică).

Este foarte probabil ca eticheta să fie corectă dar, din nou, nu se explică victoriile militare ale

unei copile analfabete de 16 ani care urmează „sfaturile” unor „fantome” apărute în timpul crizelor sale. Or, eludarea răspunsului la multitudinea de întrebări ridicate de fenomenul d’Arc, lasă dubii asupra întreguluiraţionament ştiinţific aplicat, ca şi în cazul Apostolului Pavel.

Jakob Bbhme (1575 – 1624)

În seria celor care au trăit „experienţe de uuminare” M care, după criteriile discutate, ar putea 6 etichetate drept crize epileptice este şi Jakob Bohme.

La vârsta de 25 de ani (1600), Jakob Bohme tiu o experienţă din care îşi va hrăni mai târziu opţrE filosofică, chiar dacă avea doar instrucţie de cizmal

Vom beneficia de lucrarea lui Basarab Nic generoasă în detalii necesare acestei discuţii ini „Ştiinţa, sensul şi evoluţia”, care este un eseu lui Jakob Bohme. Lată termenii în care este descri zisa criză: „... cu ochii la strălucirea unui vas de se simte dintrodată străbătut de un flux extraordi informaţii asupra naturii ascunse a lucrurilor...”

Experienţa ti marchează profund şi dup flectare de 12 ani, Bohme se decide să descrie: e nulul „comunicării” sau după epileptologia ah conţinutul halucinaţiilor („viziunilor”). Rezultatul un „text magnific” (conform biografului citat) iili „Aurora sau răsăritul zilei” (în original – Auror, ou Morgenrote im Ausgmtg).

Să-i ascultăm propria descriere a „crizei” într-o scrisoare din 1621: „... poarta mi-a fost dsl până într-atâta, încât într-un sfert de ceas am văzu; învăţat mai mult decât m-aşfi dus la universităţii ani; am fost surprins, nu ştiam ce se întâmplă ci şi inima mea începu să-i aducă laude lui DumniEi (sublinierea noastră).

Mărturisirea lui Bohme confirmă pâât conştiinţei cu posibilitatea de înmagazinare informaţii suficiente să alimenteze o operă filosil virtutea căreia Hegel îl numeşte „primul filosof ce Operei sale îi sunt dedicate o serie de lucrări, inc zilele noastre (Pierre Deghaye, 1985; Alexandre 1971 – conf. Op. Cât).

După criteriile actuale de diagnostic exp

trăită de Bohme se înscrie în criza de epilepsie ir?. Lumină.

Ne aflăm şi aici ca şi în cazurile descrise mai sus în faţa unor „crize”, care au generat acţiuni, fapte, opere – menţionate din abundenţă de istorie şi deci credibile, cel puţin, atât cât poate fi credibilă istoria. Caracterul lor logic, implicarea profundă a conştiinţei în săvârşirea lor demonstrează fără dubiu prezenţa unei conştiinţe clare în momentul aşa-ziselor crize, susţinute şi de absenţa amneziei posteritice.

Fizicianul, filosoful şi scriitorul francez de origine română Basarab Nicolescu se arată şi el mirat de sursa acestor „informaţii”. Ne spune că Bohme era aşa cum s-a şi descris „un om simplu”, surprins el însuşi de conţinutul operei sale. „De unde îi vine acel extraordinar flux de informaţii, pe care cu certitudine nu şi le-a extras din cele câteva cărţi pe care le avea în casă? Care este mecanismul prin care raţiunea izbuteşte să descifreze datele unei experienţe în definitiv iraţionale, fără a o trăda?” – se întreabă legitim,

odată cu noi, Basarab Nicolescu.

În ceea ce ne priveşte, considerăm şi acest ultim exemplu, reţinut dintr-o mulţime de altele, ca înscriindu-se în ceea ce numim experienţe intuitive sau experienţe cognitive cu surse nedeterminate.

Pentru a înţelege în termeni cel puţin convenţionali, dacă nu încă bine cuantificaţi ştiinţific, trebuie să facem o diferenţiere clară între stările alterate ale conştientei şi între ceea ce noi considerăm a fi doar stări particulare sau modificate ale conştiinţei, aşa cum credem că s-a întâmplat în toate cele trei cazuri supuse discuţiei. Am simţit nevoia, pentru a putea încadra o serie de evenimente, citate în literatura atât ştiinţifică, dar. Şi de alt gen, să aducem unele precizări privind o largă diversitate de manifestări petrecute în câmpul conştiinţei, insuficient codificate.

În terminologia utilizată în psihiatrie în pip se face o distincţie netă între noţiunea de delirium de delir sau idee delirantă.

1. Noţiunea de delirium – presupile dezorientare în timp şi spaţiu, auto şi allopir halucinaţii predominant vizuale, incoerenţă idealv agitaţie psihomotorie.

Caracteristic pentru această stare este ahm conştientei, care poate fi afectată în grade diferite \t sau doar parţial.

Când conştienta este afectată total subiecţi amnezie posteritică completă. Nu poate reda maip iile trăite în timpul crizei.

Când conştienta este doar parţial afectată sup poate păstra unele amintiri din timpul crizei.

Fenomenul de delirium poate fi întâlnit în i în demenţe, crize de epilepsie, afecţiuni organ e creierului (traumatice, infecţioase, toxice etc).

2. Delirul sau ideea delirantă este o tulbuai fond a gândirii, susţinută cu fermitate, ireductli argumente raţionale.

Conştiinţa în delir este păstrată, dar cor i delirant este incredibil, nu are o susţinere raţiona poate convinge pe nimeni.

Ideea delirantă este ineficientă, fără o fi i

concretă, bazându-se pe o premisă falsă. Ideea de i nu duce nicăieri.

Şi, fiindcă suntem, acum şi aici, făcând con* i cu cele trei personaje discutate mai sus, vom face obs r că Apostolul Pavel, ca urmare a evenimentului i drumul Damascului a creat o nouă religie numai astăzi de 1 / 3 din populaţia globului, dar de-a lungul a 2000 de ani? Să fi fost toţi victima unei erori de gândire? Ioana d'Arc a comandat armate, care au repurtat victorii indubitabile, la vârsta de 16 ani şi fără nicio instrucţie şcolară, condusă doar de „ideile transmise" în crizele de aşa-zisă „epilepsie". Jakob Bohme a scris o operă filosofică apreciată de nume consacrate ca Hegel, inspirată din „comunicarea" avută la vârsta de 25 de ani.

Karl Jaspers vorbeşte, în cazul delirului, de distorsiunea raportului cu realitatea. Or în cazurile discutate toţi subiecţii, erau foarte bine înseraţi în realitate finalizându-şi ideile în acţiuni concrete şi eficiente.

Delirul poate apărea în psihoze ca paranoia,

aşa după cum îl putem întâlni şi în epilepsie.

Coloratura delirului este diversă: mistică, erotică, de persecuţie etc.

Delirul mistic, îndeosebi, trebuie diferenţiat de ceea ce noi am numi experienţa mistică.

3. Experienţa mistică reprezintă trăirea conco-mitentă a insului, atât în planul realităţii, cât şi în cel al manifestării religioase. Conştienta nu este alterată, se păstrează memoria evenimentului, nu există deci amnezia posteritică întâlnită în criza de epilepsie. Raportul cu realitatea nu este distorsionat, iar conţinutul experienţei este de obicei în relaţie directă cu preocupările esenţiale ale subiectului.

Acest ultim criteriu nu a fost valabil nici pentru Apostolul Pa vei, nici pentru Jeanne d’Arc şi nici pentru Jakob Bohme – care aveau cu totul alte preocupări anterior evenimentelor trăite de ei.

Găsim în literatură descrise o mulţime de trăiri de acest gen.

Conştient de ceii se întâmplă. Beatitudinea şi

fericirea invadează subi e cu o intensitate necunoscută în nicio altă circumst i Exaltat, Pascal exclamă: „Bucurie, bucurie, bucii Putem vorbi în aceste cazuri de o stare partictl modificată a conştiinţei, dar nu la modul patologic, I starea de delirium.

Trebuie menţionat că, deşi insul pare conectl timpul trăirii extatice la o realitate exterioară cu prii fixată undeva într-un orizont invizibil, cel mai adesl sus, spre cer, cu o mimică adecvată asistării la un spec copleşitor, atent şi nemişcat, chemat parcă de alte vI alte tărâmuri, conştienta subiectului nu este abolit vreme ce memoria evenimentelor este complet pasta

„Extazul mistic veritabil se poate asocia ci nivel moral superior şi poate antrena realizarea de măreţe”, ne spune N. Sillamy.

4. Experienţa extatică – în Dicţionarul de file Larousse (1991) Julia Didier defineşte extazul ca acţiu a fi în afara sinelui (gr. Ekstasis). Spiritul pare să pari la o realitate superioară şi universală care poate av obiect Divinitatea (în cazul

experienţei mistice), ni s-au informaţii referitoare la preocupările subiectului

Mai mult, ca şi în cazul lui Pascal, Luther, Bohme, aceste experienţe pot deveni sursa unor o creaţii artistice sau chiar religii.

Alain Watts (1970), sub supravegherea lui Ditman (Clinica de Neuropsihiatrie a Universităţii California), Sterling Bunnell şi Michael Agron (C Langley Porter din San Francisco), a întreprins o de experienţă provocată farmaco-chimic în labo

Iată caracteristicile sesizate ale acestei experienţe: modificarea percepţiei timpului şi spaţiului, sentimentul de „relativitate a lumii”. „Mă percep ca o verigă în lanţul care formează o ierarhie bine definită a proceselor şi fiinţelor, mergând de la molecule la fiinţe umane, trecând prin bacterii şi insecte… toate formele de viaţă nu sunt decât variatiuni pe aceeaşi temă: nu suntem decât o fiinţă unică ce nu îndeplineşte decât acelaşi lucru în cel mai mare număr de maniere posibil”.

5. Experienţa intuitivă sau cognitivă cu o

sursă neidentificată, sintagmă pe care o propun aici, constă în receptarea spontană de informaţii ce vizează un aspect necunoscut al realităţii legat în general de preocupările subiectului. Elemente de ordin cognitiv putem întâlni şi în trăirea extatică, dar aici efectul emoţional, culoarea tabloului trăit sunt elementele pregnante, dominante. În experienţa intuitivă sau cognitivă cu sursă nedeterminată comunicarea informaţiilor poate fi rece, redusă la o imagine, o frază, un text sau o reprezentare nonverbalizată a unei idei, concepţii, învăţături, răspuns la întrebări etc. Kekule a văzut în vis modelul haxagonal al benzenului. În acelaşi mod, Mendeleev a văzut celebrul său tablou al elementelor chimice.

Când aveau probleme grave de rezolvat, ni se spune, conducătorii cetăţilor antice greceşti mergeau la templu să doarmă pentru ca zeii să le arate, prin vis, modul de rezolvare.

Vorbind metaforic, noi nu ştim astăzi dacă zeii le vorbeau prin vis sau nu, dar ştim din experienţa proprie că fiecare dintre noi a avut, cel

puţin o dată în viaţa sa, un vis premonitor, etichetat de ştiinţa actuală ca simplă coincidenţă.

Gastaut, ca şi diverşi alţi oameni de ştiinţă, experienţele de psihologie transpersonală, experienţa nei proprie, susţin ideea existenţei unor circumstanţe înt prin vis, inspiraţie sau intuiţie s-ar putea avea acel informaţii privind evenimente ce urmează a se petrii viitor.

În concluzie, suntem de părere că, în cazul rrj personalităţi, care au marcat la timpul trecut îşi nu există la ora actuală suficiente argumente atol documentar pentru a eticheta unele din manifestării psihice sau neurologice ca fiind epilepsie.

Cel puţin în două cazuri supuse discuţiei de noi – Apostolul Pavel şi Jakob Bohme evenimt meriminate nu întrunesc elementele caracteristice crize de epilepsie. Se simte acut nevoia în litei ştiinţifică să se facă o distincţie netă între deh\ ideile delirante, experienţele mistice, experia extatice şi experienţele cognitive intuitive sau cu neindentificată, sintagme pe care le propunem

luate în discuţie în codificarea unor manifestări p insuficient clarificate.

VISUL ANTICIPATIV (PREDICTIV)

Bxisteitţa visului anticipativ, predictiv, pn sau premonitoriu, constituie nu numai unul din îi mistere ale creierului uman dar, consider eu, şi ui cele mai grele pietre de urnit, de explicat de către şti actuale. Am putea spune, parafrazându-l pe L-ai că dacă visul premonitor n-ar exista, atunci n-am nevoie de Dumnezeu pentru a explica lumea.

Perceperea tridimensională a lumii ca un ansamblu de fenomene circumscrise în timp şi spaţiu şi ca urmare a unor cauze generatoare de efecte, nu ne permite să înţelegem anunţarea unor evenimente înainte de a se manifesta.

Visul este purtătorul de cuvânt al inconştientului. Fiecare dintre cele două sfere ale vieţii noastre psihice, are un mod de exprimare, un limbaj. Conştientului îi este specifică gândirea logică mediată de cuvinte. Inconştientului i se atribuie ca modalitate principală de expresie, visul

sau gândirea onirică. Această formă de gândire în imagini este considerată a fi anterioară în evoluţia gândirii logice exprimate prin cuvinte. Este o gândire a simbolului, a impreciziei, a aparenţei, care sfidează logica fără să ofenseze spiritul. În acelaşi timp, şi în acelaşi spaţiu ne apare imaginea unui om, spre exemplu, dar imediat vedem că omul este un câine, dar nu ne revoltăm, ci acceptăm informaţia ca fiind normală. Vedem un bărbat, dar în acelaşi timp sesizăm că este şi femeie etc. Ne visăm adult, dar suntem în acelaşi timp proiectaţi în trecut la vârsta copilăriei retrăind emoţia unei întâmplări şi toate aceste bizarerii neînţelese ni se par pline de înţeles. Am putea numi visul o gândire prelogică.

Visul este specific stării de estompare a conştientei sau de suprimare a acesteia în timpul somnului. Stimuli externi sau interni pot genera în timpul somnului starea de vis.

În mod normal în starea de veghe când toate porţile spre lumea de afară, reprezentate prin simţurile noastre, sunt deschise, orice stimul

intern sau extern este perceput într-un context de asociaţii. Să presupunem că ne-am atins din greşeală de flacăra de la aragaz. Sâni mai întâi arsura şi retragem brusc mâna. Aproapi acelaşi timp privim spre sursa care ne-a provocat ari şi realizăm mental şi clar tot ceea ce ni s-a întâmil Conştiinţa integrează şi interpretează corect evenimeil Să presupunem apoi că dormim şi cineva face o glii cu noi atingându-ne uşor cu un obiect fierbinte. Creij celui ce doarme primeşte informaţia de cald, dai această stare, la percepţie nu mai participă şi alte siml în creier se vor face în consecinţă asociaţii bazate doe informaţia sedimentată în memorie şi omul va visa exemplu, că i-a luat foc casa. Este interesant de obse că, din aceleaşi motive ale suprimării raţionament conştient, spiritul nostru este înşelat şi noi trăim realm odată cu senzaţia de arsură şi angoasa în faţa imagii derulate în vis şi tot cortegiul aferent de fenon vegetative ca transpiraţie, tahicardie etc.

De fiziologia somnului sunt legate nume: ca Freud, Jung, Adler, iar la noi profesorul dr. I

Popoviciu a dedicat, împreună cu prof. Dr. \ Foişoreanu, o splendidă şi exhaustivă monografie aci subiect (1994).

După cum se ştie, prin citarea frecventă, F considera visul ca fiind calea regală de descifra inconştientului, în care zace o lume de refulări ce-ş găsi debuşeul, derularea şi în acest mod. Visul po; expresia lor simbolică, dar descifrarea semnificaţie poate fi redusă la o schemă comună având un car, strict individual. Cu alte cuvinte, fiecare om îşi propriul său simbol şi de aici apare şi dificultatea găsi un cod general valabil.

Pentru Jung visul este un mesager, care a informaţii din inconştient, este o comunicare direc personală plină de sens, adresată celui ce visează, cu rolul de a integra şi armoniza psihismul inconştient – depozitar al lumii noastre arhetipale, care ne-a precedat încă din punctul iniţial de plecare al vieţii – cu cel conştient.

Este uşor de înţeles din cele spuse mai sus că există vise fără nicio semnificaţie, determinate circumstanţial de factorii stimulanţi din mediu şi

există vise care poartă în sine o semnificaţie, care au rol concret pentru viaţa noastră psihică.

În baza unei experienţe istorice, care nu întotdeauna ţine de legendă, a unor experienţe trăite de către fiecare dintre noi, trebuie să se admită că există şi vise care ne anunţă, în afara oricărei explicaţii logice, evenimente ce se vor petrece într-un viitor mai apropiat de cele mai multe ori sau mai îndepărtat, mai rar, dar nu excluse. Acestea sunt visele premonitorii sau profetice. Le găsim menţionate de la scrierile biblice până la istoria lumii antice ca şi a celei prezente. Este o realitate pe care fiecare dintre noi a trăit-o cel puţin o dată, aşa încât a o nega înseamnă să continuăm aceeaşi tactică a struţului. Există chiar persoane care visează frecvent evenimentele pe care urmează să le parcurgă în zilele ulterioare visului. Excludem desigur din această categorie, visele care pot avea o explicaţie fiziologică cum ar fi aceea de a anticipa prin vis o boală proprie generată de cauze interne, încă nemanifestate în plan clinic.

În antichitate, visele premonitorii nu numai că wau luate în serios, dar le şi exploatau, considerându-se a fi expresia „voinţei” zeilor.

Preotesele oracolului din Delfi „consultau pe zei tot într-o foimă de vis, dacă avem în vedere că se aflau într-o stare psihică intermediară, crepusculară (cu cenzura conştiinţei diminuată) fie autoindusă, fie provocată de emanaţia unor gaze din pământ. V12 cetăţile Greciei antice de pe malul Mării Mediterane vedea că majoritatea templelor se construiau acolo exista şi o sursă de gaze cu rol probabil hipnoinduc

Nu vom recurge la exemple îndelung cum ar fi visul simbolic al lui Nabucudonosor SE al Calpurniei, soţia lui Cezar, care îşi vede în vis asasinat în For, purtându-l apoi pe braţe. Evenimt ulterioare aveau să se petreacă aidoma.

Voi lua un exemplu încă necitat, până i undeva. Un distins coleg psihiatru şi balneolog, dr. Dinu, ştiindu-mi preocupările pentru misterele spirit îmi relatează o lungă şi frumoasă poveste trăită f personal.

Pe când era copil şi trăia la ţară, în jurul vârs 6 ani, are un vis ciudat şi repetat ca o obsesie, o înde vreme. Vedea un bărbat adult, acelaşi de fiecareţ care îi apărea în faţă şi îi spunea: „Tu vei salva viaţa mele”. Repetarea visului îl sperie pe copilul, ca: putea înţelege despre ce salvare putea fi vorba. Da au trecut, copilul a devenit el însuşi adult, devine i psihiatru şi în jurul vârstei de 45 de ani face o călăte Israel. Într-o zi, plimbându-se pe străzile din Ieni! rătăceşte adresa hotelului. Abordează un om de pe e: şi îl întreabă de hotel. Acesta îi indică amabil adres spune să ia un autobuz, ceea ce şi face. Urcă în autob aşază pe o banchetă şi în faţa sa îl vede pe omul at pe stradă care-l priveşte insistent. Şi iată ce dialcl loc:

— Dumneavoastră sunteţi medic, nu-i aşa?

— Da! răspunde mirat compatriotul nostru.

— Sunteţi psihiatru, nu este aşa?

— Da, vine răspunsul şi mai mirat.

— Sunteţi din România?

— Da…

— O, Doamne, strigă omul, copleşit de

emoţie, dumneavoastră veţi salva viaţa fiicei mele.

În acea clipă, brusc, colegul nostru are în minte reprezentarea obsedantului vis din copilărie. În faţă să se afle exact omul pe care îl visase.

— De unde ştiţi aceste date despre mine?

— V-am visat întocmai, domnule doctor, i se răspunse. Fiica noastră are 19 ani, este unicul nostru copil şi a făcut o boală psihică grea. M-am rugat disperat pentru ajutor şi atunci v-am visat pe dumneavoastră că-mi veţi cere adresa unui hotel, întâlnindu-vă pe stradă.

O voce mi-a spus: „Acela va fi un medic psihiatru din

România, care va salva viaţa fiicei tale”. Este totceea ce s-a şi întâmplat. Să notăm că medicul român avusese visul, care îi anunţase acest consult, cu 20 de ani înainte ca pacienta să se nască şi la o vârstă când un copil de 6 ani nu poate să-şi fixeze idealul de a deveni medic psihiatru…

Sunt multe comentarii ce decurg de aici.

Vom deduce, în primul rând, că „undeva” era programat cu mult timp înainte ca ceva să poată sugera destinul a doi oameni: unul abia copil, altul nenăscut încă. În cazul dat, cu 20 de ani înainte.

În prezenţa unei asemenea cunoaşteri, a unui „savoir absolut”, a unei contabilităţi cosmice de o asemenea anvergură şi precizie, mintea noastră rămâne mută şi refuză în mărginirea ei să admită ceea ce nu poate concepe. Şi cu toate acestea, întâmplarea de mai sus este absolut autentică… Eroul acestei întâmplări extraordinare wte un distins şi foarte cunoscut medic psihiatru şi balneolog care lucrează la Policlinica Balneară din Sinaia. Am avut încuviinţarea domniei sale ca să fac această dezvăluire, motiv pentru care îi sunt profund îndatorat.

Dar mesaje despre viitor ne sunt transmisii numai prin vis, ci şi în stare de veghe. Este o stai hiperluciditate în care, brusc, suntem proiectaţi în planuri paralele. Percepem clar realitatea prezentă! acelaşi timp o alta la fel de clară, îi este transmisă EI uneori cu detalii deconcertante. Ca şi

visul premoil aceste revelaţii apar mai mult în împrejurări drarrl din existenţa noastră: moartea unei persoane aproji pericolul unei prăbuşiri sociale, un cutremur etc.

Ceea ce este încă şi mai frapant este faptij care l-am verificat personal, că, deşi ştii anticipat cel urmează să se întâmple şi deşi eşti direct implicat, nu evita nimic din ceea ce ai dori să fie evitat. Şi, dacă poate evita nimic, la ce bun atunci să mai fim prevt Poate doar ca să se amintească, din când în când, e suntem singuri şi că totul „se ştie” că există un fatu care nu putem scăpa. Este un fel de memento mori. (a imaginat drama lui Oedip rege, Sofocle a înţeles forţa oarbă a destinului.

Bulversat în faţa acestei realităţi, vreau să că destinul nu acoperă întreaga noastră viaţă, ci cel puţin parţial, voinţei deliberative responsabili propriilor acte…

Spuneam la început că, dacă visul premoniti ar exista – şi sunt prea multe surse ca să le putem, aproape am fi tentaţi să acreditäm rolul întâmplă

apariţia şi evoluţia lumii susţinută de ştiinţele act. Dar, din cele comentate, apare clară existenţa intenţii, a unei voinţe de dincolo de noi, a unei progra anticipate probabil ab origine a vieţii noastre. Şi al orice explicaţie facilă, naiv-optirnistă, cade.

Pentru a explica visul premonitoriu puter apelăm la „Ideile" lui Platon, la conceptele de ari alf lui Jung, la unele experienţe efectuate în la bora cum ar fi cele referitoare la psihologia transpersonală. Piele fizicii cuantice moderne, argumente invoc de noi aici, dar care doar ne apropie de subiect, fără opui za

Conştientizarea unei realităţi, a unui evenimi Situate într-un timp ce nu a fost consumat încă, nu poj impune decât osingură concluzie: trăim în două uni vers paralele, unul esenţial, în care viaţa noastră pare să îi iii programată în mare parte şi un altul secundar, ce realităţii concrete, efect al primului. Dacă are altern* explicaţie mai plauzibilă sunt gata s-o ascult. D dacă în loc de explicaţie se oferă doar o negare a visu anticipativ,

numai pentru că pune într-o dincult insurmontabilă toate conceptele materialiste, atunci trebui să nege o întreagă istorie, martoră a acestor oo cidenţe stranii, odată cu propria mea experienţă trăita viu în momentele mele de mare impas existenţial

Once explicaţie i-am oferi visului premonitoriu, putem eluda ideea de existenţă a unei Surse mtehger ta care este înscrisă anticipat informaţia, cel puţin pen evenimentele anunţate în acest mod

CAPITOLUL 8
OMUL ÎN FAŢA RELIGIEI

Nu toţi cei care merg la Biserică sunt credincioşi şi nu toţi ori ce nu merg la Biserică sunt atei.

În ciuda notorietăţii ştiinţei, impusă îndeosebi de progresul tehnologic, religia continuă să persiste şi în lumea modernă. Motivele acestei persistenţe sunt multiple şi nu poate fi incriminată simpla naivitate, decât făcând uz de aceeaşi

naivitate acuzată.

Îmi propun, în cele ce urmează, să supun unei discuţii, privită dintr-o multitudine de unghiuri, problematica religiei în lumea actuală.

Iniţial, după cum spune Mircea Eliade, omul a trăit în sacru. Este perioada magică a gândirii. Odată cu progresul cunoaşterii, teritoriul sacrului se îngustează în favoarea profanului. Ştiinţa a cucerit tot mai mult spaţiul preocupărilor umane, devenind astăzi principala sursă de cunoaştere. Educaţia ştiinţifică, aceeaşi în Est ca şi în Vest, i-a întors pe cei mai mulţi din drumul spre biserică.

Ideea de religie este încă întreţinută prin biserică, la care unii oameni merg din convingere, alţii merg mai mult pentru impresia, pe care trebuie s-o lase comunităţii, în care trăiesc.

Biserica are, indiscutabil, şi un rol social. Oamenii întâlnesc acolo, discută, întreprind acţiuni comune de folos obştesc.

În ultima vreme, se observă că biseric; frecventată de mulţi tineri, semn al unui nou i întoarcere spre spiritualitate, sesizat la nivelul mai

în straturi sociale, inclusiv intelectuale.

Modul, în care este percepută religia, este l de la om la om şi nu este obligatorie dependeii cultură sau instrucţie, ci mai degrabă de o condiţi. genetică. Fac această afirmaţie pentru că sunt oi de mare profunzime ştiinţifică, cu o operă ştii importantă şi care sunt adepţi ai religiei, nu nej una dogmatică, ci mai mult una motivată de cri într-o raţiune cosmică. Aceşti oameni nu pot fi acu: naivitate de către confraţii lor atei. Personal cred l ei că dispun genetic de acele reţele neuronale, cu al conduce discursul logic dincolo de răspunsurile fel şi îngheţate de peste 150 de ani, adică de pe vren Darwin, la marile întrebări existenţiale: cine sunt d unde venim şi unde mergem?

Louis Pasteur, savantul care a revok medicina prin descoperirea microbilor, a spus un i profund: „Puţină ştiinţă înseamnă ateism, multă i înseamnă religie”.

Atitudinea echivocă faţă de credinţă intelectualitatea. Majoritatea este tributară noţi

ştiinţifice însuşite în şcoală, dar sunt în acelaşi: derutaţi de persistenţa ideii de religie, care are o îndelungată.

Cel mai derutat este omul de cultură medie, 1 nici nu ştie suficient de mult, ca să-şi poată explica şi nici atât de puţin, încât să nu-şi pună întrebări. I

Mulţi oameni sunt dezamăgiţi de istoria noasă a bisericii şi de unii slujitori ai ei, confu! instituţia cu oamenii. Este postura cea mai fi întâlnită. Nu pot face distincţia între instituţie şi oamenii care o compromit prin limitele lor.

Este necesară încă o precizare. Trebuie să facem diferenţierea între credinţa afişată din motive sociale şi convingerea intimă care constituie subiectul acestei discuţii.

În rândurile de mai jos îmi propun să fac o analiză luddă şi onestă a modului în care mi-am făcut eu personal o opinie despre religie. Nu opinia mea ca persoană particulară este importantă în această discuţie, ci opinia mea ca om de ştiinţă, interesat să găsească un sens în

demersul lumii. Problema existenţei unui sens în Univers este legată direct de aceea a existenţei unei raţiuni transcendente sau ceea ce oamenii numesc Dumnezeu. A găsi sau nu un sens în ţesătura lumii, implică o atitudine şi un comportament fundamental diferite. Iar pentru mine era vital să ajung la un adevăr, indiferent care ar fi fost acela. Voiam să ştiu adevărul pur, pentru a-mi putea fixa reperele drumului pe care trebuia să merg.

Am fost multă vreme în poziţia intelectualului care oscilează între credinţa şi ştiinţa însuşite în şcoală.

În copilărie am fost crescut de o mamă profund religioasă. Până la vârsta şcolii, eram condus în fiecare an la biserică pentru a lua „Paşte mare” cum se spunea în lumea satului meu. Copiii sunt consideraţi a fi inocenţi, fără păcate, şi li se dădea de către preot „Paşte mare”, iar adulţilor, pentru că inerent, aveau „păcate”, li se dădea «Paşte mic”.

Fiind sub influenţa mamei, era firesc să cred

în Dumnezeu. La iniţiativa preotului Nkolae Venescu din sat, mai mulţi copii am şi fost selectaţi să cântăm în corul bisericii. De atunci am rămas cu multe cântece bisericeşti învăţate pe care din plăcere le cântam adesea. Muzica bisericii ortodoxe, cântată de o voce cu har, este pli o pioasă frumuseţe.

Încântarea noastră nu a durat mult, pent o secretară de partid i-a interzis preotului să cor această activitate.

Adevărata propagandă împotriva religiei aân în liceu. Învăţătorii de la sat erau ei înşişi credinci evitau subiectul.

Atât în liceu, cât şi în facultate, am ascultat aii respectuos explicaţiile pe care le dădeau profesorii la din multele mele întrebări existenţiale. Nu i-am con niciodată, pentru că atrăgea după sine excludere şcoală pentru „propagandă duşmănoasă”, dar nici reuşit să mă convingă.

Mi-am spus doar că îmi rezerv dreptul să răspuns la întrebările mele, după terminarea stuu

când nu voi mai fi obligat să accept tot ce mi se spul

Amconstatatapoicătoateştiinţele, depretutir nu ies din dogma oficială. În Est, Dumnezeu era pe Pavlov, care nu avea nicio vină fiindcă descoperirj serveau aşa de bine un sistem politic, cu care el, se şti s-a împăcat niciodată. În Vest, noul Dumnezeu se n Darwin. În orice lucrare de biologie, fiziologie, psihd Darwin este reperul. El explică tot, fiind citat mai (I Occident decât erau pe vremuri Lenin şi Stalin în II nu m-ar fi deranjat, dacă în mintea mea nu s-ar fi r instantaneu un noian de contraargumente.

Ce posibilitate de a-şi face o opinie are cineve vrând să înţeleagă originea lucrurilor este nemulţu de ştiinţă şi de religie?

Ştiinţa explică numai ce ştie, iar restul îl trec tăcere, sau îi neagă existenţa. Când ai dovezi ferr existenţa a ceva, care este negat de ştiinţă, care o lasă este, nu numai de limite în cunoaştere, care sunt fireşti, ci mult mai grav, de fals şi nesinceritate.

Voi da câteva exemple pentru a fi mai clar. Ştiinţa a negat multă vreme fenomenul de telepatie. Experienţe efectuate în fosta Uniune Sovietică, în SUA, inclusiv de noi, demonstrau că există acest fenomen. Ştiinţa trece sub tăcere sau neagă informaţiile obţinute prin regresie psihică transpersonală. Şi, nu numai că există astăzi o puternică şcoală în lume, cu acest obiect de studiu şi practică, dar eu însumi am fost martor la fenomene de manifestare a subconştientului, incontestabile, induse prin respiraţie holotropică. Neagă experienţele morţii clinice sau le explică aberant ca expresii ale anoxiei creierului, când acesta şi-a încetat deja activitatea metabolică. Şi din nou, am discutat cu persoane care au trăit astfel de evenimente, unele având o înaltă pregătire universitară, fiind deci credibile.

Religia se reduce la afirmaţii, pe care nu le poate proba, cum, de altfel, nici Darwin nu putea să-şi probeze teoriile. Istoria creştinismului, ca şi a altor religii, nu poate confirma cu rigoarea documentelor istorice existenţa evenimentelor

iniţiale, care stau la baza întregii dezvoltări doctrinare de mai târziu. Neavând pentru contemporani importanţa care li s-a acordat ulterior, este probabil să nu fi trezit interesul istoriei ca să le înregistreze la momentul respectiv. Şi ajungem la ceea ce spune mai toată lumea: religia se sprijină doar pe credinţă. Şi dacă eşti asemenea lui Toma, care a cerut să se convingă de prezenţa lui Iisus cerând voie să-l atingă cu mâna, rămâi într-un spaţiu confuz, fără posibilitatea de a-ţi forma o convingere fermă.

Voi încerca să desprind adevărul din mulţimea de date devenite „folclor” în care, din nevoia de a impresiona, de a deveni „vedetă”, de a escroca, de a manevra o peile sau un public naiv, se intrică fragmente de realitate, na r şi fantezie.

Este greu să se distingă adevărul de nealt când nu există documentaţia necesară, dar nevefe adevăr ne obligă. Nu am acceptat niciodată ipostei; a-mi însuşi naiv tot ceea ce mi s-a spus, începând e nivelul discuţiilor banale până la îndoctrinarea of: Am fost şi rămân sceptic în faţa

sloganurilor treci ca şi a celor ale prezentului.

Presiunea „culturii” populare asupra min

Pretutindeni în lume există superstiţii, da mai multe sunt în comunităţile stabile în care oa se cunosc şi comunică mai uşor între ei cum este 1 satului.

Istoric vorbind, superstiţiile au o îndej tradiţie. În antichitate semnele cereşti şi întâm neobişnuite erau un adevărat ghid în orientarea publice. Din acest motiv erau la modă oracolele. 1 hotărâre importantă nu era luată fără consultarea „zii care „vorbeau” prin oracole şi o mulţime de alte se:

În ciuda evoluţiei ştiinţei care a devenit un re lumea modernă, superstiţiile continuă să existe. Nu: 13 este evitat în ţări cu pretenţii mari astăzi în lume dau numai un exemplu.

Confruntat încă din copilărie cu superstiţii lumea satului meu, le-am văzut întotdeauna ca expresia naivităţii şi a mentalităţii retrograde şi că mi-am propus să le sfidez încălcând întotdeaun ostentaţie interdicţiile lor, pentru a le dovedi

absurd!

Şi niciodată nu mi s-a întâmplat ceva rău din acest motiv. Chiar şi oameni cu studii superioare sunt uneori înclinaţi să le atribuie credit.

Apogeul superstiţiilor, al psihozei posesiunilor demonice şi al vrăjitoarelor care îi terorizau pe oameni a fost atins în Evul Mediu. Se publicau cărţulii şi foi volante cu crime, cutremure şi întâmplări banale împănate cu imaginaţie ca să producă efecte. Bine a zis Ecleziastul: „Nimic nu-i nou sub soare. Tot ce a fost, este şi va mai fi”. Este o întâlnire ciudată peste timp. Astăzi, în secolul al XXI-lea, asistăm la o revenire a acestor mentalităţi prin mass-media, la fel ca şi în Evul Mediu. Era şi atunci o goană după câştig prin „ştiri” senzaţionale, ca şi astăzi.

Culţi sau „des-culţi”, vorba lui Arghezi, oamenii sunt înclinaţi să exagereze atunci când transmit ceva auzit sau trăit în scopul de a impresiona interlocutorul. Inventează când uită amănuntele, adaugă pentru a fi mai interesanţi, pentru a impresiona mai mult. Alţii inventează

„minuni”, pentru a artage atenţia publicului asupra lor şi a deveni vedete sau pentru a escroca lumea cu minunile lor.

M-am întrebat întotdeauna de ce se pune bază în justiţie pe mărturiile martorilor, când se ştie pe bază de experimente psihologice, cât de mare este marja lor de eroare? Motivele sunt şi aici multiple. Se uită amănuntele, sunt influenţaţi de opinia publică, sunt victimele propriilor sugestii, sunt interesaţi să nu spună adevărul sau alţii se erijează involuntar în judecători apăsând partea pe care n-o agreează şi favorizând-o pe cea care, în spiritul lor „justiţiar”, are dreptate. Nici aşa-zisul „detector de minciuni” nu este o probă obiectivă, infailibilă. Mai uitai că nu detectează minciuni, în al doilea rând ecoul gândirii la nivelul sistemului nervos vegetativ, a cărui reacţie se testează, este diferită de la om la om. A\\ surprinde gradul de emotivitate, care se ştie bine ci, antrenament, poate fi controlată, în sensul dorit Hi supus testului. De aceea, când aud pe câte un de vorbind cu aplomb şi inchizitorial pe

câte un posIC s-a „demonstrat” vinovăţia unui acuzat prin ace t am cel puţin o reacţie de mirare în faţa ignoranţei i să nu spun mai mult.

Dincolo de superstiţii, a căror origine se b uneori în noaptea timpului, multe din inforp transmise, pe cale orală, pleacă de la întâmplării chiar dacă pot fi cu timpul transmise deforml motivele pe care le-am menţionat. În copilăria ne auzit în lumea satului povestite multe întâmplări în a căror natură aveam s-o înţeleg mult mai târzii studiul medicinei. Altele au rămas înscrise în mintic la capitolul Curiozităţi, care pun în dificultate exil ştiinţifică.

Am devenit circumspect şi rezervat în etici ca ireale a tuturor întâmplărilor trăite de diverse pe abia atunci când eu însumi am traversat evenimeiţ nu puteau fi explicate în ordinea naturală a luatul

Dacă, în repetate rânduri, ai gândit la uni de care ai nevoie şi după un timp, cineva compid de dorinţa ta, ţi-l oferă, începi să gândeşti că el ştiinţifică a funcţionării creierului nu este completăf nevrând, te întrebi ce altă dimensiune

contactează! nostru. Şi această experienţă am avut-o încă din ce Poţi minţi pe toată lumea, dar pe tine însuţi, nu. Şi trebuie să admiţi că este o mtâlnire cu necunoscuţii tot ceea ce se întâmplă în viaţa unui om poate fi etici fiind naivitate, superstiţie, sugestie sau fantezie. El îndoială, nevoie de onestitate şi mult discernământ a distinge realul de ireal.

Îmi propun să aduc în discuţie, în cele ce urmează, o serie de întâmplări, fenomene şi vindecări inexplicabile în termenii ştiinţei actuale.

ÎNTÂLNIRE CU NECUNOSCUTUL

Am povestit în capitolele anterioare cum mi-au venit unele cărţi rare, de care aveam neapărată nevoie în documentarea mea, prin persoane la care nu apelasem niciodată şi care au venit direct la mine spunându-mi: „Ştiu că îţi trebuie”. Este adevărat că unele persoane îmi cunoşteau preocupările, dar în niciun caz nu ştiau ce anume titlu de carte îmi trebuia.

Iată o astfel de întâmplare curioasă.

Intrigat de performanţele de ordin psihologic, obţinute în lumea antică prin unele ritualuri iniţiatice, practicate îndeosebi, în Egipt şi Grecia, am dorit să găsesc sursele istorice necesare edificării în acest sens. Dar nu voiam să fie o literatură trecută prin filtrul criticii marxiste sau atee pentru că ştiam foarte bine unghiul lor de vedere. Doream să găsesc doar o istorie concretă, reală a ritualurilor respective, în speranţa că aş putea sesiza, în baza pregătirii mele, unde se poate ascunde misterul. Am întrebat mulţi oameni de cultură, inclusiv pe profesorul V. Săhleanu, dacă există undeva o astfel de documentaţie şi mi-au răspuns că nu cunosc.

Într-o zi eram în vizită la regretatul prieten Mihai Diaconescu, poet şi regizor, cu care eram în relaţii apropiate. Nu discutasem cu el niciodată acest subiect pentru a avea dialogul ce a urmat:

— Am găsit la un prieten o carte care ştiu sigur că îţi trebuie. Şi ia de pe raftul bibliotecii sale cartea.

— De unde ştii că îmi trebuie?

— Am avut acest sentiment în clipa în car văzut-o. I-am şi spus prietenului meu, că numai trebuie această carte şi mi-a dat-o.

Surpriza este însă şi mai mare. Cartea a fost edi Paris în 1941 şi avea foile îngălbenite de vreme şi nedes una de alta. Era coala mare de hârtie doar pliată. Paj putea fi citită a trebuit să fie tăiată pe margini, gest pe I trebuit să-l fac eu primul. M-a” aşteptat, aşadar, aceasta pe care o căutam de multă vreme, timp de aproape ani, necitită într-o bibliotecă, pentru a ajunge în sfâj mine care am fost primul ei cititor. Iar titlul era surpri mai mare: Les societes secretes de mysteres, de 0.1 adică exact ceea ce eu căutam, fără să ştiu dacă există e de istorie.

Să spunem totuşi că nu este o minune ca să-ţi ofere o carte. Hai să discutăm alt gen de întâii personale, care sugerează pătrunderea noastră sponi în altă dimensiune, decât cea a lumii materiale reale.

Prima experienţă neobişnuită s-a petrecut în într-o după amiază, spre ora 17, în timpul unei d

cu o altă persoană, am avut brusc revelaţia a cee2 va întâmpla a doua zi la o anumită oră. Şi lucruri petrecut întocmai, cu o precizie derutantă. Şi fiecai persoanele prevăzute mtrau în scenă exact la timjj care eu îl anticipasem. Voind să ştiu ce le-a determ, fie prezente acolo, fiecare a invocat motive banale: şi-atunci aminte că are de întrebat sau de spus ceva e am dat seama că aceeaşi „mână nevăzută” regizas cu un scop, pe care l-am înţeles mult mai târziu, i finalitate mdeplinirea de către mine a unei sarcini, d importanţă pentru „regizor”.

A doua întâmplare am trăit-o în 1975. Mă al prima mea cursă cu automobilul Dacia pe care reuşişi cumpăr în rate. După trecerea unei linii ferate m-am angajat în depăşirea unui autoturism „Moscvici” cu o viteză în jur de 100 km / oră. Exact în clipa în care eram în depăşire din fată a apărut un microbuz ieşind în viteză din spatele unui car. Eram deci blocat între două vehicule, în plină viteză. Totul s-a petrecut în fracţiuni de secundă. Nu se putea nici opri, pentru că venea

cel din faţă direct în mine, nici vira în stânga pentru că acolo aş fi interferat cu carul, nici în dreapta, acolo fiind Moscviciul. Mă aflam prima oară într-o astfel de situaţie şi trebuia să iau o decizie rapidă.

Ce era de făcut în afară de a te pierde şi a accepta un accident grav având în vedere vitezele celor trei vehicule? Plecasem la drum cu o bună cunoştinţă din Piteşti, versată în conducerea auto, pe post de îndrumător şi care era aşezată pe bancheta din faţă în dreapta mea. N-a avut timp să spună decât atât: „Doctore, murim!”. Ei bine, în clipa aceea, în loc de crispare, am simţit brusc o stare de calm neobişnuit şi mi-a venit clar în acelaşi timp în minte ideea de a mări viteza pentru a mă strecura prin spaţiul îngust dintre cele două autovehicule. Nu ideea soluţiei este neobişnuită. Probabil că orice şofer versat ar fi procedat la fel, deşi eu nu aveam nicio experienţă în condus maşina. Neobişnuită a fost instalarea bruscă a calmului, când ar fi trebuit să fiu tensionat şi certitudinea de o extraordinară intensitate că este

singura soluţie salvatoare şi că voi trece printre cele două autovehicule fără niciun incident. Această certitudine, venită brusc din necunoscut, m-a determinat să accelerez şi să trec într-o perfectă siguranţă. Am întors imediat capul spre însoţitorul meu şi l-am întrebat zâmbind: „De ce v-aţi speriat?”. „Lasă-mă, doctore, că fac infarct!”, mi-a răspuns el îngrozit.

„Cârcotaşii” vor spune că certitudinea apare la orice om cu o bună stăpânire de sine. Eu le voi răspunde că acest sentiment apare în toate experienţele extracorporall subiecţii care au avut aceste experienţe relatează că al o neobişnuită certitudine privind realitatea scenelorp Să amintim că, în vis, realizăm adesea că visăm şi de avem certitudinea evenimentului visat.

De unde a venit această certitudine? Din et t este în eter? Asta vreau şi eu să ştiu.

În martie 1992 am plecat cu Prof. C. I: Târgovişte şi cu dr. George Gearavela cu un aut:. Dacia 1300 la un congres la Strasbourg. Conduce Gearavela, fiind automobilul lui. În apropiere de

Mul pe autostradă, s-a defectat maşina. Am reuşit să o ti până la o staţie de benzină. Acolo, am dormit în îi A început să ningă, iar noi nu eram pregătiţi de de vreme. Ne-am acoperit cu ziare. A doua zi ar un sârb care contra 100 de mărci ne-a tractat până i câmp izolat de lume şi ne-a lăsat baltă acolo. Nu J bani pentru tren, nici pentru reparaţia maşinii. Eranj situaţie disperată.

Vremea s-a înrăutăţit. Deşi era ziuă, s-a înturi noaptea şi a început să cadă lapoviţa. Ne uitam unii fără să ştim ce să facem.

Instinctiv, m-am concentrat într-un dialog I cu „eterul”. I-am spus că ni s-a avariat maşina, că ni nici bani s-o reparăm şi nici cu ce s-o mobilizăm de Avem nevoie urgentă de ajutor. Fără îndoială că un dialog banal. Este o anumită modalitate de î a contactului cu Necunoscutul, la care am recurs i fără nicio informaţie în plus în domeniu. Este însă explicat în cuvinte.

În următoarele 5 minute a oprit lângă automobil de mic litraj. A coborât o doamnă mi statură cu vârsta în jur de 60 de ani, foarte

distinsă.

Ne-a spus ceva în limba germană. Noi nu ştiam niciunul un cuvânt în germană. Văzând că nu se poate înţelege cu noi, a intenţionat să plece. În acel moment prof. Dr. Târgovişte a întrebat-o dacă nu ştie franceza. „A, oui”, (A, da!) răspunde ea. Şi începe, fără să ne întrebe nimic, să ne spună în franceză exact, dar absolut exact, conţinutul convorbirii mele cu… eterul.

„Ştiu ce vi s-a întâmplat, a spus ea. Sunteţi trei străini din Est, aţi rămas cu maşina în pană şi nu aveţi bani s-o reparaţi şi nici nu ştiţi unde să mergeţi”.

— Oui, oui, e est ţa, am răspuns noi. (Da, da, asta este).

— Sunteţi din Ungaria?

— Nu, i-am răspuns noi, din România.

A fost singura ei eroare.

Şi îngerul salvator trimis, a făcut, din proprie iniţiativă, pe o vreme în care nici câinele nu l-ai fi lăsat afară, o suită de gesturi incredibile.

— Rămâneţi aici şi aşteptaţi. Eu stau

aproape. Am să merg acasă şi am să sun la un Service auto să vă ajute. Şi a plecat.

După 20 de minute s-a întors.

— Am sunat, dar mi s-a spus că voi românii aveţi maşini Renault şi ei nu repară decât mărci germane. Mă întorc să găsesc un Service pentru Renault. Şi iar a plecat.

Peste alte 20 de minute a revenit.

— Am găsit la vreo 20 km un Service care a acceptat să vină cu o platformă să vă tracteze. Le-am spus că nu aveţi bani şi să nu vă ceară prea mult. Şi apoi a plecat mulţumită că ne-a putut ajuta.

Peste o jumătate de oră a venit o platformă auto Ş» ne-a condus la Service-ul lor. Acum ploua torenţial. Au constatat că bateria maşinii nu mai dădea curent şi ne-a înlocuit-o cu alta. Cablul de ambreiaj şi ambreiajul ere asemenea distruse. Le-au schimbat pe toate. În sfârşit I noastră înviase.

A urmat nota de plată: 800 de mărci.

Ne-am uitat unii la alţii stupefiaţi. Era o avei atunci pentru noi o asemenea sumă. Noi am plec.

Benzina de acasă în canistre ca toţi românii, iar cazarei făcut pe seama celor care ne-au invitat. Plecasem de acasă cu sume insuficiente pentru astfel de situaţii.

— A, spune el, văzând figurile noastre pierite a spus doamna care m-a sunat că nu aveţi bani. Bine, ceva acolo, dacă nu aveţi nevoie de chitanţă.

Şi am plecat, în sfârşit, fericiţi graţie acestei doeânger.

A fost acolo o simplă coincidenţă? Da, dacă ac doamnă s-ar fi oprit întâmplător văzând pe un cam vehicul străin, cu nişte oameni neliniştiţi în jur şi pe o v capricioasă. Orice om generos ar putea face un asem gest. Dar acea doamnă s-a oprit, a coborât şi înainte e spune noi ceva, a repetat exact frazele din mintea mea:, ce vi s-a întâmplat etc…”.

Am dat numele colegilor, cu care eram acolo, to ca să dovedesc că la acea întâmplare au fost şi martori.

Einstein a definit foarte inspirat întâmplare fiind acea coincidenţă în care Dumnezeu preferă

să răr, necunoscut.

C.G. Jung numeşte aceste întâmplări sincronic bazându-şi teoria pe mai multe întâmplări de acest cei

Sincronicitatea este definită ca „o coincic temporală a doua sau mai multe evenimente, legături cauzale între ele, dar care au un sens identic omolog”. Este asocierea dintre un eveniment de e psihic subiectiv şi un altul obiectiv, exterior. Este ident întâmplarea descrisă mai sus. Este o asociere între un gând şi un eveniment concret, care aparent nu au nicio legătură, judecând după datele actuale ale ştiinţei.

Am avut câteva circumstanţe în care, dacă le-aş fi dat curs, viaţa mea s-ar fi schimbat total şi ar fi fost cu totul alta decât cea pe care am avut-o. O forţă tainică, venită din alte dimensiuni, oarbă în faţa raţiunii mă chema să rămân acolo. Dar de fiecare dată au apărut din senin şi fără nicio logică, aparent cu totul întâmplător, factori care au zădărnicit orice iniţiativă proprie în acea clipă. Am simţit atunci şi văd şi astăzi, ca o mână a

Destinului, care a decis în locul meu. Mi-a fluturat doar, prin faţa ochilor, una din variantele vieţii pe care aş fi putut să o am şi n-a fost să fie. Destinul avea alte calcule cu viaţa mea.

Asistăm în filme la scene cu întâlniri între persoane care au impresia că s-au cunoscut în alte dimensiuni existenţiale şi credem că sunt doar rodul imaginaţiei. Am avut mai multe întâlniri de acest gen. Când doar una dintre persoane are sentirnentul că întâlneşte o persoană pe care a mai cunoscut-o, poate fi rezultatul unei false recunoaşteri, ale unei erori de memorie sau expresia unei forme de epilepsie. Dar când ambele persoane trăiesc brusc aceleaşi sentimente de recunoaştere, mai mult chiar, au convingerea că fac parte fiecare din fiinţa celuilalt, orice alte explicaţii se exclud. Este un sentiment reciproc, spontan şi irepresibil de a te cunoaşte dintotdeauna, de a face parte din aceeaşi familie, deşi ai în acelaşi timp raţiunea păstrată, asistând. Şi ea mirată la miracolul pe care îl trăieşte. Sentimentul de familiaritate este atât de viu încât

dialogul care are loc se desfăşoară fără pronumele de politeţe utilizat înmod normal Mre doi oameni care se văd prima oară. Impresia reciprocă te de cunoaştere anterioară ca şi cum s-ar fi despărţit în urmă cu doar câteva clipe. Nu este modul banal al iluziei de recunoaştere în virtutea căruia nu ne aducem ailin ce împrejurări am cunoscut pe acel cineva mai defiu este certitudinea reciprocă a unei cunoaşteri acoperit mister.

Pentru a exclude rolul atracţiei fizice care p fi merirninat de cei mai sceptici, trebuie să spun d i dintre personajele întâlnite în acest mod insolit ni a nimic în înfăţişarea lor care ar fi putut fi obiectul urli i se atracţii. Este o mare diferenţă între sentimentul deltr fizică şi acel de familiaritate, de ceva apropiat sufleu minţii.

Unele dintre aceste întâlniri n-au nicio fiikli Rămân doar în amintire ca întâmplări neobişnuiţii P sunt continuate cu prietenii de suflet în care intervine fi o de colaborare şi de ajutor reciproc în diversele condill k ne supune viaţa. Cele mai multe sunt colaborări ci spiritual. Cei doi se regăsesc în

aceeaşi lume de pretu în străinătate am întâlnit chiar un poliţist care mi-a jac toate formalităţile de vamă, dincolo de obligaţiillh serviciu, trăind reciproc impresia de a ne şti de pe tărâmuri.

Am avut de asemenea senzaţia că o mână ir tis m-a apărat întotdeauna intervenind fără niciun le din partea mea, în momentele cele mai dificile că e i fi putut schimba dramatic destinul.

Nu am fost un răsfăţat al sorţii. Începtn sănătatea şi traversând o mulţime de circumstantofec nedorite din care am avut din plin parte, în monvht dinaintea prăbuşirii, dar numai atunci, după ce ei; p să beau până la ultima picătură „paharul de amar" iţ un „înger salvator". De obicei salvarea îmi era au printr-un vis anticipativ. Au fost prea multe eveni e de acest gen ca să le consider simple întâmplări.

SACRU

Vindecările prin sacru sau miraculoase sunt evenimente care, dacă sunt reale, pun problema existenţei unei cauze responsabile de acest efect.

Am avut prima informaţie demnă de încredere despre astfel de vindecări din cartea celui care a fost un mare om de ştiinţă cu certă recunoaştere internaţională, Gh. Marinescu. El a fost însărcinat de Guvernul României să cerceteze fenomenul Maglavit la vremea când a început să facă mare vâlvă şi să meargă acolo mase mari de oameni, în condiţii de igienă foarte precară. Având în vedere riscurile de epidemii, s-a hotărât această anchetă.

Ca urmare a acestei cercetări, Gheorghe Marinescu a publicat o carte despre Lourdes şi Maglavit.

Auzisem şi până atunci prin informaţie orală despre astfel de vindecări, dar, fără o documentare ştiinţifică, rămâneau la nivel de simplu zvon.

În cartea sa, Prof. Gheorghe Marinescu scria textual că probitatea profesională îl obligă să afirme că ceea ce a văzut vindecându-se la Lourdes şi Maglavit nu se poate vindeca la uşa unui medic, dar nici ceea ce vindecă un medic nu

se obţine la Lourdes şi Maglavit.

Despre Lourdes, savantul român afirma că au rost certificate medical caverne prin TBC pulmonar şi fracturi de membre, vechi şi neconsolidate, care la ieşirea din apa izvorului de acolo, erau vindecate, unele chiar instantaneu, altele în mai multe etape.

Pentru a exclude rolul atracţiei fizice care ai fi merirninat de cei mai sceptici, trebuie să spun d dintre personajele întâlnite în acest mod insolit nu nimic în înfăţişarea lor care ar fi putut fi obiectul unt de atracţii. Este o mare diferenţă între sentimentul de fizică şi acel de familiaritate; de ceva apropiat sufle îi minţii.

Unele dintre aceste mtâlniri n-au nicio fin; Rămân doar în amintire ca întâmplări neobişnuite, sunt continuate cu prietenii de suflet în care intervine (bi de colaborare şi de ajutor reciproc în diversele condiţii ne supune viaţa. Cele mai multe sunt colaborări dtlo spiritual. Cei doi se regăsesc în aceeaşi lume de prea în străinătate am întâlnit chiar un poliţist care mi-a f toate formalităţile de

vamă, dincolo de obligaţiile serviciu, trăind reciproc impresia de a ne şti de fe tărâmuri.

Am avut de asemenea senzaţia că o mână inv m-a apărat întotdeauna intervenind fără niciun d din partea mea, în momentele cele mai dificile care i fi putut schimba dramatic destinul.

Nu am fost un răsfăţat al sorţii. Începă sănătatea şi traversând o mulţime de circumstanţe iii nedorite din care am avut din plin parte, în momerji dinaintea prăbuşirii, dar numai atunci, după ce erai 11 să beau până la ultima picătură „paharul de amar”,; b un „înger salvator”. De obicei salvarea îmi era ani printr-un vis anticipativ. Au fost prea multe evenimji de acest gen ca să le consider simple întâmplări.

VINDECĂRILE PRIN SACRU

Vindecările prin sacru sau miraculoase sunt evenimente care, dacă sunt reale, pun problema existenţei unei cauze responsabile de acest efect

Am avut prima informaţie demnă de încredere despre astfel de vindecări din cartea

celui care a fost un mare om de ştiinţă cu certă recunoaştere internaţională, Gh Marinescu. El a fost însărcinat de Guvernul României să cerceteze fenomenul Magia uit la vremea când a început să facă mare vâlvă şi să meargă acolo mase mari de oameni, în condiţii de igienă foarte precară. Având în vedere riscurile de epidemii, s-a hotărât aceasta anchetă.

Ca urmarea acestei cercetări, Gheorghe Marinescu a publicat o carte despre Lourdes şi Magia uit

Auzisem şi până atunci prin informaţie orală despre astfel de vindecări, dar, fără o documentare ştiinţifică, rămâneau la nivel de simplu zvon.

În cartea sa, Prof. Gheorghe Marinescu scria textual că probitatea profesională îl obligă să afirme că ceea ce a văzut vindecându-se la Lourdes şi Maglavit nu se poate vindeca la uşa unui medic, dar riici ceea ce vindecă un medic nu se obţine la Lourdes şi Maglavit

Despre Lourdes, savantul român afirma că au

fost certificate medical caverne prin TBC pulmonar şi fracturi de membre, vechi şi neconsolidate, care la ieşirea din apa izvorului de acolo, erau vindecate, unele chiar instantaneu, altele în mai multe etape.

Afirmaţiile unui om de o asemenea anvergură Ştiinţifică depăşeau capacitatea mea de înţelegere. Voiam să văd cu ochii mei la faţa locului fenomenul. Şi, după mulţi ani, am avut această şansă. Şi nu numai la Lourdes, Q Ş la Patima, Assisi, Egina. Am fost apoi în Brazilia de recunoaştere în virtutea căruia nu ne aducem aminte în ce împrejurări am cunoscut pe acel cineva mai demult, d este certitudinea reciprocă a unei cunoaşteri acoperită de mister.

Pentru a exclude rolul atracţiei fizice care ar putea fi incriminat de cei mai sceptici, trebuie să spun că unele dintre personajele întâlnite în acest mod insolit nu aveau nimic în înfăţişarea lor care ar fi putut fi obiectul unei astfel de atracţii. Este o mare diferenţă între sentimentul de atracţie fizică şi acel de familiaritate, de ceva apropiat sufletului

şi minţii.

Unele dintre aceste mtâlniri n-au nicio finalizare. Rămân doar în amintire ca întâmplări neobişnuite. Altele sunt continuate cu prietenii de suflet în care intervine dorinţa de colaborare şi de ajutor reciproc în diversele condiţii la care ne supune viaţa. Cele mai multe sunt colaborări de ordin spiritual. Cei doi se regăsesc în aceeaşi lume de preocupări. În străinătate am întâlnit chiar un poliţist care mi-a facilitat toate formalităţile de vamă, dincolo de obligaţiile lui de serviciu, trăind reciproc impresia de a ne şti de pe alte tărâmuri.

Am avut de asemenea senzaţia că o mână invizibilă m-a apărat întotdeauna intervenind fără niciun demers din partea mea, în momentele cele mai dificile care mi-ar fi putut schimba dramatic destinul.

Nu am fost un răsfăţat al sorţii. Începând cu sănătatea şi traversând o mulţime de circumstanţe sociale nedorite din care am avut din plin parte, în momentul de dinaintea prăbuşirii, dar numai atunci, după ce eram lăsat să beau până la ultima

picătură „paharul de amar”, apărea un „înger salvator”. De obicei salvarea îmi era anunţată printr-un vis anticipativ. Au fost prea multe evenimentele de acest gen ca să le consider simple întâmplări.

SACRU

Vindecările prin sacru sau miraculoase sunt evenimente care, dacă sunt reale, pun problema existenţei unei cauze responsabile de acest efect.

Am avut prima informaţie demnă de încredere despre astfel de vindecări din cartea celui care a fost un mare om de ştiinţă cu certă recunoaştere internaţională, Gh. Marinescu. El a fost însărcinat de Guvernul României să cerceteze fenomenul Maglavit la vremea când a început să facă mare vâlvă şi să meargă acolo mase mari de oameni, în condiţii de igienă foarte precară. Având în vedere riscurile de epidemii, s-a hotărât această anchetă.

Ca urmare a acestei cercetări, Gheorghe Marinescu a publicat o carte despre Lourdes şi

Maglavit.

Auzisem şi până atunci prin informaţie orală despre astfel de vindecări, dar, fără o documentare ştiinţifică, rămâneau la nivel de simplu zvon.

În cartea sa, Prof. Gheorghe Marinescu scria textual că probitatea profesională îl obligă să afirme că ceea ce a văzut vindecându-se la Lourdes şi Maglavit nu se poate vindeca la uşa unui medic, dar nici ceea ce vindecă un medic nu se obţine la Lourdes şi Maglavit.

Despre Lourdes, savantul român afirma că au fost certificate medical caverne prin TBC pulmonar şi fracturi de membre, vechi şi neconsolidate, care la ieşirea din apa izvorului de acolo, erau vindecate, unele chiar instantaneu, altele în mai multe etape.

Pentru fenomenul „Jao de Deus”, am fost, de asemenea, în India într-o clinică de tratament unde se aplicau tehnici tradiţionale. Am văzut mărturiile depuse de cei ce s-au vindecat de boli grele la Catedrala San Antonio din Padova, la

Catedrala cu Madona din Şumuleu (România). Dar nu m-am dus acolo ca pelerin, ci ca om de ştiinţă căutând documentări medicale ale cazurilor vindecate.

La Lourdes şi Fatima au avut loc apariţii mariane în prezenţa unor copii, proveniţi din familii sărace, aflaţi cu vitele pe câmp, s-a arătat Fecioara Maria. Fenomenul este plin de învăţăminte, răspunzând multor întrebăn care se ridică în astfel de situaţii şi de aceea îmi propun să insist asupra unor detalii.

L-am auzit odată pe Sorin Dumitrescu spunând că Dumnezeu nu a apărut niciodată într-un palat, a întotdeauna într-un bordei, voind să spună că Dumnezeu s-a arătat doar săracilor. Este interesant de reţinut că şi Petrache Lupu şi Bernadette Soubirou şi cei trei copt aflaţi pe câmp la Fatima aparţineau unor familii foarte sărace.

Întrucât despre ceea ce s-a întâmplat la Maglavit ni am nicio informaţie pe care s-o pot susţine cu argumenU credibile, voi comenta doar acele situaţii în care se po aduce astfel de probe.

Vindecările de la Lourdes

Evenimentele de la Lourdes încep în 1858 când Fecioara Maria i s-a arătat de mai multe ori fetiţe Bernadette Soubirou. L-a apărut în faţa unei grote, de p» malul unui râu. În acel loc a ţâşnit un izvor a cărui apă, ispus Fecioara fetiţei, va fi tămăduitoare pentru oameni.

În 150 de ani de existenţă, comisiile medicale special instituite precum şi Biserica Catolică au confirmat doar 67 de bolnavi care s-au vindecat miraculos, fără o explicaţie medicală, din cele 7012 cereri depuse la Biroul medical pentru a fi certificate, drept vindecări miraculoase. Fac precizarea că această documentare a avut loc în anul 2000.

Pentru a vedea cât de prudent se fac aceste confirmări voi descrie istoria unui caz. Aş dori să spun însă, mai întâi, că în cele două biserici suprapuse peste grota de la Lourdes ca şi la Egina, la Padova şi la Şumuleu am văzut mii şi mii de plăcuţe cu mulţumiri de vindecare afişate pe ziduri, unde era vorba despre toată gama de

organe vindecate şi care apăreau reproduse în aur, în alte metale sau din materiale plastice. Acestea însă, neavând o documentare ştiinţifică, pot fi considerate ca fiind subiective, deşi mă întreb de ce nu ar fi şi mulţumirile lor un criteriu demn de luat în seamă, o dovadă de vindecare sau de ameliorare.

Iată şi descrierea mai detaliată a unui caz de vindecare inexplicabilă.

E vorba de o femeie în vârstă de 95 de ani, la data când i s-a luat interviul şi care locuia în Italia, zona Neapole.

La 41 de ani este grav bolnavă, imobilizată în pat cu diagnosticul stenoză mitrală decompensată.

Ca simptome, are dispnee de repaus, nu poate vorbi, decât cu mare dificultate şi nici nu poate merge. Are tahicardie cu puls de 120/min, cianoza feţei şi buzelor, edeme la membrele inferioare.

În 1952 starea sa de sănătate era şi mai mult agravată, diagnosticul precizat la acea dată fiind de insuficienţă cardiacă decompensată.

La 16 august 1952 este adusă la Lourdes. Brancardierii o introduc în apa rece a izvorului. Şi iată mărturia bolnavei: „Am simţit brusc o căldură intensă în piept ca şi cum mi s-ar fi dat viaţă. Câteva secunde după aceea, eu, care de multă vreme nu mai puteam să fac niciun pas, m-am ridicat singură şi am început să merg”.

Se comportă apoi spre uimirea tuturor, ca un om normal. Seara, pe propriile sale picioare, a participat la ceremonia religioasă în care era inclus şi înconjurul bisericii.

Este examinată după aceea de o comisie medicală, care consemnează într-un proces verbal, constatând următoarele:

— Puls 90 / min., stabil;

— Cianoza absentă;

— Edemele în scădere rapidă;

— Doarme bine şi are apetit.

După un an, în 21 august 1953, este reexaminată de o comisie formată din 10 medici francezi. Nu se constată modificări patologice.

În 18 iulie 1960, are loc o nouă expertiză.

Verdict dat de un medic din New York: „Niciun semn clinic, radiologie, electrocardiografie de cardiopatie organică”.

Abia în 11 aprilie 1964 medicii conchid că a avut loc o vindecare miraculoasă, scriind: „Boala a fost brutal modificată în evoluţia sa la 16 august 1952, ca urmare a unei băi în piscină. Semnele de insuficienţă cardiacă au cedat brusc şi fără medicamente. După 11 ani, aceste semne de insuficienţă cardiacă nu au reapărut. Cazul nu poate fi explicat medical”.

Au trebuit efectuate patru examinări medicale, de către specialişti în domeniul bolii sale, timp de 12 ani, ca să se confirme vindecarea spontană prin acea îmbăiere făcută la Lourdes.

Această femeie, ajunsă în pragul morţii, îşi revine spectaculos, îşi ia brevet de conducere auto şi se dedică îngrijirii copiilor săraci.

După toate aceste examinări medicale, mai poate fi contestată vindecarea? Cred că nu. De altfel de la Lourdes mi-am adus şi o casetă cu bolnavi filmaţi acolo. Şi dacă nu este contestabil,

cum se explică? Fără replică.

Ştiu foarte bine că, după criteriile ştiinţei, acest caz este inexplicabil. Face parte din singularităţile în ştiinţă. Eu cred însă că, dacă un singur om ar putea trece printr-un zid, descompunându-se voluntar în atomii din corpul său, pe care i-ar strecura printre atomii zidului, ştiinţa ar trebui să se întrebe cum este posibil şi nu să nege, pentru că nu poate fi confirmat statistic.

Fiind un caz de vindecare miraculos, îl vom considera ca un argument în favoarea existenţei unei forţe ce poate înfăptui astfel de miracole.

Să exemplificăm şi prin alte cazuri:

După un morb Port, care înseamnă infecţie

TBC la nivelul coloanei vertebrale, o infirmieră militară rămâne cu paraplegie şi incontinenţă sfincteriană. După 6

ani de imobilizare, în 13 iulie 1924 este adusă la Lourdes.

Aflată în cărucior, în faţa grotei, cu ochii fixaţi asupra statuii Fecioarei, în atitudine de

rugăciune, simte brusc o furtună interioară, apoi un „cracment general dureros”. Se simte vindecată şi se ridică în picioare, după ce 6 ani nu a fost transportată decât în cărucior.

Un copil de 3 ani şi 10 luni cu sechele grave de meningită constând în tetraplegie şi pierderea vederii şi auzului este adus la Lourdes. După a doua baie acolo, în

31 august 1938, este complet vindecat.

Dacă la adulţi se poate invoca efectul sugestiei, la acest copil de 4 ani este exclus. El nu auzea şi nu vedea din cauza bolii amintite.

O femeie de 29 de ani, cu gangrena la gamba dreaptă, după două băi la Lourdes, în 12 septembrie 1878, este vindecată. În primele zile tendoanele refăcute se văd încă prin transparenţa pielii roze.

Iată şi un caz mai recent interesant prin senzaţiile avute în timpul vindecării.

Jean Salaiin (Chartres) cu diagnosticul scleroză multiplă cu paraplegie, la 1 septembrie 1993, este adus în cărucior la Lourdes. După 5 zile

se întoarce acasă fără niciun rezultat benefic.

Şi apoi, brusc, miracolul:

„Am simţit un frig glacial în spate, gât şi membre cu un miros puternic, urmat de o senzaţie de căldură… Apoi membrele şi-au regăsit forţa. M-am ridicat şi am început să merg. O nouă viaţă s-a născut în mine”.

Miracolul de la Fatima

În 1915, la vremea când aveau loc aceste evenimente, Fatima era un sat modest din Portugalia. Să remarcăm, încă o dată, relaţia dintre pauperitatea personajelor implicate în apariţiile mariane şi manifestarea fenomenului sacru.

Trei copii din Fatima, fără instrucţie şcolară, dar cu devoţiunea religioasă specifică vârstei inocente, îşi păzeau vitele pe colina de lângă satul lor. Fără voia lor, ei aveau să fie martorii unor evenimente excepţionale, care au făcut ca să se vorbească mult despre cele trăite de ei.

Dacă la Lourdes în 1858, Bernadette Soubirou avea 14 ani, vârsta când copiii încep să

desluşească unele sensuri ale evenimentelor trăite, la Fatima copiii erau cu mult mai mici. Lucia dos Santos avea 8 ani, verişorul său Francisco era de aceeaşi vârstă, iar sora lui, Jacinta avea doar 6 ani.

Lucia a fost singura dintre copii care a supravieţuit, ceilalţi murind în timpul epidemiei de gripă spaniolă în următorii 3 ani, aşa cum Fecioara le şi prevestise.: „Tu vei rămâne aici pentru o vreme. Iisus vrea să se folosească de tine pentru a mă face cunoscută şi iubită”. Îi spune, de asemenea, Luciei să înveţe carte pentru a putea depune mărturie scrisă în legătură cu tot ceea ce s-a întâmplat acolo.

Lectura cărţii pe care am găsit-o chiar la Fatima, scrisă de sora Lucia – „Memoires de Soeur Lucie” (ediţia din 2003), mi-a răspuns la multe din întrebările privind modul de „raţionament” în teritoriul inefabil, de dincolo de noi, de unde repetăm la infinit că nimeni nu s-a întors, ca să ne spună ce este acolo.

Începând din 1915, sora Lucia povesteşte că,

în timp ce se aflau cu vitele pe câmp şi se rugau, mai întâi cu alţi copii, apoi cu cei doi fraţi verişori, le-a apărut o figură de tânăr învăluită într-o pânză albă şi care le-a spus:

— Nu vă fie teamă! Eu sunt îngerul Păcii. Rugaţi-vă cu mine!

Şi îngerul, relatează sora Lucia, se aşază în genunchi, îşi înclină capul şi le cere celor trei copii să repete de trei ori după el: „Doamne, eu cred, te venerez, sper şi te iubesc. Îţi cer iertare pentru toţi cei care nu cred, care nu te venerează, nu speră şi nu te iubesc”. Apoi se ridică şi spune: „Aşa să vă rugaţi. Inimile lui Iisus şi a Mariei sunt atente la vocea rugăciunilor voastre”.

Începând din 1917 apare imaginea Fecioarei, în aceleaşi condiţii, pe colina de la Fatima.

Iată descrierea Luciei: „... pe la jumătatea pantei... am văzut un... fulger şi, după ce am mai făcut câţiva paşi, am zărit deasupra unui mic stejar verde, o femeie îmbrăcată... în alb, mai strălucitoare decât Soarele, iradiind o lumină... limpede şi intensă... străbătută de cele mai

arzătoare raze de soare”.

Fecioara le spune copiilor că va veni la întâlnirea cu ei în fiecare zi de 13, timp de 6 luni. Le cere copiilor să invite la aceste întâlniri şi alte persoane, pentru că are intenţia de a împlini un miracol „pentru ca toată lumea să creadă”.

Acest moment se va petrece pe 13 octombrie 1917, în prezenţa a peste 70.000 de persoane. Este ziua marelui „miracol” asupra căruia aş fi fost curios să ştiu opiniile oamenilor de ştiinţă.

Aşa după cum le spusese Fecioara copiilor, evenimentele anunţate încep spre orele amiezii, în faţa unei mulţimi agitată, exaltată de emoţie, de aşteptare, unii profund credincioşi, alţii ironici şi nerăbdători să exploateze dezamăgirea celor prezenţi, după cum aflăm din unele mărturii.

„Priviţi!”, strigă sora Lucia cu ochii fixaţi pe cer. După înălţarea în lumină a Fecioarei, Soarele ia forma unui disc sidefiu care, mai întâi se clatină, apoi începe să se rotească împrăştiind peste mulţimea adunată o simfonie de culori. Şi brusc, în strigătele de spaimă ale celor prezenţi,

Soarele începe să cadă venind amenințător spre Pământ. „Zdrobit… am alergat în mijlocul oamenilor. Plângeam şi aşteptam dintr-o clipă în alta să vină sfârşitul lumii”, va spune ulterior un martor ocular. Acesta descrie chiar atitudinea unui ins, care se amuzase pe seama naivităţii celor ce se îndreptau într-un număr imens spre Fatima, pentru a asista la acest miracol. Căzut în genunchi, cu mâinile întinse spre cer, în semn de rugă şi tremurând speriat, o invoca pe Fecioară să-l ierte. După câteva minute Soarele îşi ocupă din nou locul pe bolta cerească.

Scena aceasta ultimă îmi aminteşte de o alta, la fel de reală, la care am asistat în incinta Sfântului Mormânt de la Ierusalim în momentul aprinderii spontane a Luminii în sâmbăta care precede Paştelui ortodox.

În stânga mea era o femeie în vârstă venită din Rusia. Se vedea pe chipul ei simplitatea, modestia, bunul simţ şi credinţa în Dumnezeu.

Când a izbucnit brusc lumina din Sfântul Mormânt, această femeie a căzut în genunchi, a

început să se închine şi să exclame înecată în lacrimi:

„Boje, Boje, ia viju tebia! („Doamne, Doamne, te văd!”). A fost cea mai puternică impresie, pe care am trăit-o în acea clipă. Vedeam adevărata reacţie a omului aflat în faţa manifestării divine.

Dincolo de adeverirea tuturor evenimentelor profeţite de Fecioară, pe care nu le putem nicicum explica în termenii raţionalismului ştiinţific, evenimentul descris mai sus privitor la „dansul” Soarelui este cu atât mai incitant. Să fi fost mii de oameni victima unei iluzii colective? Şi dacă da, prin ce mecanism? În mod cert Soarele „nu a căzut de pe cer”. Ce a fost acolo?! Cum s-a putut produce acest fenomen? Cine ne-ar putea spune?

Iată ce aflăm în continuare din cartea Surorii Lucia. În jurul acestor copii, care trăiau în lumea satului, s-a stârnit, cum era şi firesc, o mare agitaţie. Erau opriţi pe drum de adulţi, care le cereau să o roage pe Fecioară să-i vindece de diferite boli sau să le îndeplinească diverse dorinţi. Cu titlu de curiozitate, aminteşte faptul că

Jacinta, un copil de 6 – 7 ani, este oprită pe drum de o bătrână. Aceasta cade în genunchi în faţa ei, se închină şi o roagă să-i transmită Fecioarei din partea sa, o cerere de vindecare. Copila se sperie în faţa acestei situaţii neobişnuite şi o asigură că va încerca să o ajute. Şi iată dialogul cu Fecioara:

— Foarte mulţi oameni îmi cer ca tu să-i vindeci de boli. Ce să le spun?

Răspunsul Sfintei Fecioare:

— Nu toţi se vor vindeca. Numai unii.

Cine are «dreptul să se vindece, este inutil să întrebăm. Tribunalul de decizie este mult mai sus…

Când Jacinta s-a îmbolnăvit în 1920, copila o roagă pe Fecioară să o vindece. Voia să se întoarcă mai repede acasă din spital, fiindu-i dor de familie. Fecioara îi dă însă un răspuns deconcertant pentru noi: „Nu pot să te vindec, dar îţi promit că acolo unde vei merge vei fi foarte fericită”. Şi îi comunică apoi ziua şi ora exactă în care va pleca în lumea îngerilor.

Şi Jacinta „pleacă” exact în ziua şi la ora

anunţată de Fecioară. În afară de data morţii i se vorbeşte, de asemenea, de momentul izbucnirii războiului din Spania, a celui de-al doilea război mondial şi de atentatul contra unui Papă.

Dacă mirosul de flori al corpului copilei decedate putea fi efectul unei simple impresii, nu acelaşi efect poate fi invocat când, în 1935, a fost deshumată şi i s-a văzut corpul păstrat complet nealterat. Ambii copii au fost, ca urmare a tuturor acestor evenimente, sanctificaţi.

Şi din nou pun această întrebare ştiinţei actuale: au fost atât de geniali aceşti copii, spre a intui cu exactitate evenimente ce urmau să se petreacă la mult timp după moartea lor? Să presupunem că apariţiile mariane erau sugestii induse de folclorul local, dar şi derularea tuturor evenimentelor ulterioare era rodul unor simple sugestii? Ne ajută cu ceva ştiinţa bazată pe dovezi?! Sau este mai simplu să decretăm că nimic nu s-a întâmplat şi atunci regatul ştiinţei va rămâne… integru.

Jao de Deus în Brazilia l-am văzut timp de 4

zile pe cel căruia i se spune „John of God” sau „Jao de Deus” în portugheză. Aşezământul în care lucra se chema „Casa d’ Ignacio”. Erau acolo sute de oameni veniţi din toate colţurile lumii, inclusiv din America. Şi culmea coincidenţei, am întâlnit chiar şi cunoştinţe, o doctoriţă româncă plecată în SUA. Venise la mine în urmă cu un an, pentru boala Parkinson. Îşi căuta şi acolo sănătatea.

Strada pe care se afla aşezământul era lungă şi dreaptă. Când veneau bolnavii dimineaţa la tratament, îmbrăcaţi toţi în alb, aşa cum era regula, resfiraţi pe o lungime de circa 1 km, în cărucioare sau pe picioare, era un spectacol rar şi pitoresc. Printre ei erau şi mulţi medici, unii foarte tineri cu boli neurologice grele cum ar fi scleroza laterală amiotrofică. Toţi erau optimişti sperând în ameliorare.

Oamenii erau împărţiţi pe grupuri conduse de câte un asistent din echipa lui Jao. Până ajungeau la el, se supuneau la ritualuri religioase cu cântece şi rugăciuni ce ţineau de biserica lor catolică. Figuri simbolice desenate pe pereţi

serveau pentru alte ritualuri. Se lucra concomitent în 4 săli pline de oameni. Se stătea multe ore în meditaţie. În cele din urmă se ajungea la Jao care era aşezat în capătul unei săli mult mai lungă decât lată. Pereţii acestei săli aveau pe ei peste 30 de tablouri cu figurile unor persoane, care trăiseră în trecut şi ale căror spirite pretindea că îl ghidează în tratamentele pe care le face.

Când ajungeai în faţa lui, asistentul grupului, care era în prealabil informat, îi prezenta cazul. Nu se sta în faţa lui mai mult de 2 minute. Jao îi comunica pe loc decizia responsabilului de grup: „operaţie” sau meditaţie condusă de el.

Şedinţa de meditaţie consta în incantaţii cu caracter religios şi sugestii de vindecare, în timp ce bolnavii se aflau aşezaţi pe scaune, cu ochii închişi.

Am fost foarte atent să văd dacă, în deciziile luate, era lucid sau în stare de conştiinţă modificată, propice ascultării ghizilor, care pretindea el că îl conduc. Era în stare de perfectă luciditate. Mă aşteptam să-l văd cu mintea

transpusă, în ascultarea vreunuia din cei peste 30 de ghizi, care i-ar fi dat soluţia terapeutică, pentru fiecare din bolnavii aflaţi în faţa sa. Şi asta fiindcă de multe ori în pauze, venea printre oameni şi spunea foarte nonşalant că el nu ştie nimic, că are numai două clase de şcoală şi că tot ceea ce face i se dictează de către ghizi! Ca prezenţă nu arăta de loc a un om sărac cu duhul, cum pretindea el. La aproape 60 de ani arăta foarte impozant, înalt, brunet, cu faţa de metis, cu păr grizonat, bogat şi dat pe spate, cu o chică proeminentă spre ceafă. Lumea, care ştia amănunte despre el, spunea că este foarte bogat, că are suprafeţe mari de pământ în stăpânire şi mine de pietre preţioase. Ceea ce vedem noi pe unele tarabe, când nu sunt pietrele noastre vopsite în diferite culori (atenţie, le-am văzut şi aşa!), sunt aduse din Brazilia. Acolo erau din abundenţă. Toată lumea vindea numai pietre. În Brazilia salariile sunt ca ale noastre, dar preţurile sunt triple.

Operaţiile erau transmise prin televiziune cu circuit închis, aşa că toată lumea putea să le vadă.

Modul în care „opera” Jao era interesant. Bolnavul era atins de el sau de unul din asistenţii lui, intra într-un gen de transă şi rămânea aşezat pe un scaun cu ochii închişi. Cu un bisturiu, Jao făcea o singură secţiune în tegument, de obicei pe abdomen sau pe spate, introducea două degete în plagă şi căuta o condensare de ţesut subcutanat sub forma unei mărgele pe care o extrăgea şi o arunca. Se aplica apoi un pansament şi rana se închidea rapid. Nimeni nu a acuzat nicio infecţie.

Mai ciudat era cum „opera” pe ochi. Rădea cu bisturiul ceva de pe cornee. Toţi cei supuşi acestei intervenţii spuneau că nu aveau dureri, ci doar senzaţia de atingere. Toate intervenţiile sale se reduceau la ceea ce am descris, indiferent de tipul de boală. Se vorbea acolo că fiul unui preşedinte de stat, dintr-o ţară vecină

Braziliei, a avut o tumoră cerebrală masivă, certificată în clinici de specialitate din SUA. Neavând o soluţie neurochirurgicală utilă, a ajuns la Jao. El l-a operat în stilul său personal, descris mai sus. La controlul efectuat peste 1 an în SUA,

tumoarea nu a mai fost găsită. De atunci vine la Jao pentru tratament periodic. Ecoul acestui caz a fost atât de răsunător încât relaţiile lui Jao cu autorităţile sanitare braziliene, care după cum era de aşteptat, nu erau de loc bune, s-au reconciliat în mare măsură după acest eveniment.

Am văzut acolo un caz similar, cu un judecător important din Brazilia care trecuse prin aceeaşi dramă şi venise la control însoţit de doi copii, un băiat de circa 15 ani şi sora lui, în jur de 12 ani. Mi-au atras atenţia, pentru că, spre deosebire de toţi ceilalţi bolnavi, cu ei Jao a consumat mult timp învăţându-i o serie de ritualuri, în care îmi aduc aminte că erau incluse nişte vaze cu flori.

Era acolo în acele zile şi autorul cărţii scrise despre Jao. Am stat de vorbă cu el şi mi-a confirmat tot ceea ce se spunea despre el. Nu aveam alte posibilităţi de informare în afara acestor surse. În consecinţă, nici nu confirm, nici nu infirm rezultatele tratamentelor aplicate acolo.

Jao nu pretindea onorariu. Fiecare depunea

într-o cutie de genul celei poştale atât cât voia sau putea. La toţi bolnavii le recomanda să cumpere pe sume modice, de câţiva dolari, nişte comprimate sedative obţinute din plante. Banii erau însă consumaţi în magazinele din incintă unde se vindeau cărţi, CD-uri, pietre colorate, apă „energizată” etc.

Într-un ashrant din India

În 1996, după o discuţie cu Shri Mataji, am fost invitat în India, la Bombay, într-un aşezământ de tratament, gen spital cu paturi, condus de Profesorul Umesh Rai. Se aplicau tratamente după tradiţia lor spirituală, prin tehnica Raja yoga, mult îmbunătăţită de Shri Mataji.

Am întâlnit acolo bolnavi veniţi din Europa şi SU A cu afecţiuni grele, ca scleroza multiplă, epilepsie, sechele grave de encefalopatii infantile, sechele de accidente vasculare cerebrale ş.a.

Erau saloane cu bolnavi ca în orice spital, cu condiţii de viaţă acceptabilă. În funcţie de posibilităţile de plată, bolnavii se puteau caza şi în saloane cu un singur pat.

II însoţeam pe profesor în fiecare dimineaţă la vizită. Ca la orice vizită, bolnavul era întrebat de evoluţia stării de sănătate, de la vizita precedentă. Tratamentul consta în multe ritualuri specifice şi şedinţe de transfer de energie de la distanţă prin palme. Şi diagnosticul se făcea pe aceeaşi cale. Fiecare organ din corp avea o reprezentare la nivelul palmelor unde se proiecta starea de sănătate sau boală. Medicii indieni sesizau destul de precis, prin propriile palme, focarul patologic. Eu încercam să verific diagnosticul prin metodele noastre europene. Şi onest vorbind, atât cât puteam eu ajunge la un diagnostic corect în acele condiţii, nu am sesizat erori în diagnosticele puse de medicii indieni.

M-am interesat mai mult de bolile neurologice pentru că erau în specialitatea mea. Erau două doamne cu scleroză multiplă, una din Austria şi alta din Franţa, care veneau în fiecare an acolo. Mi-au spus că sunt mulţumite de tratamentul de acolo pentru că reuşeşte să menţină evoluţia bolii pe loc. Una din doamne era

ingineră, cealaltă psiholog. Am menţionat profesiile pentru a sublinia că nu erau nişte naive.

Seara toţi bolnavii erau obligaţi să se adune într-o sală pregătită ca un altar, cu portretul lui Shri Mataji, care era de altfel prezent şi în fiecare salon. Acolo se intonau cântece dintr-un repertoriu specific şi se aducea un fel de omagiu patroanei aşezământului. Shri Mataji, deşi în viaţă, era venerată ca o sfântă (Holy Mataji).

Concepţia lor despre viaţă abundă în credinţe vechi, tradiţionale, cu care noi nu suntem obişnuiţi şi din acest motiv, un european, cu o educaţie materialistă este şocat de întâlnirea cu o cultură a invizibilului populat de forme, care la noi nu au decât o vocaţie folclorică. Am avut mai multe discuţii cu profesorul pe această temă.

Indienii sunt oameni foarte politicoşi. O politeţe îndatorată, mai ales din partea femeilor, cu uşoara înclinare a capului, cu o numică de întâmpinare şi o privire care exprimă un mare respect. Toate femeile purtau sări-ul lor tradiţional şi în culori foarte plăcute. Soţia profesorului era o

doamnă de mare eleganţă şi discreţie. Majoritatea profesorilor aveau studii în Anglia.

Eram cu un coleg, Dr. Ovidiu Păun şi am fost întâmpinaţi la aeroport cu tradiţionalele lor ghirlande de flori, pe care ţi le puneau după gât şi ajungeau până la pământ. Fiecare dintre noi am avut câte o cameră separată. Am stat acolo toată luna ianuarie. La noi erau atunci viscole cu multă zăpadă, iar la Bombay făceam plajă. Se chema că acolo era sezon de iarnă.

M-am împăcat foarte greu cu mâncarea lor specifică. Aveau condimente al căror miros nu îl suportam. Soţia profesorului era disperată, pentru că nu mâneam mai nimic. Până la urmă am ajuns la un modus vivendi şi am acceptat iaurtul, care se asemăna cu al nostru, un fel de pâine în genul celei arabe, orez, carne de pui şi fructe. Aveau şi citrice şi banane, dar aspectul lor exterior era diferit de cel cunoscut la noi. Gustul era însă identic.

Lângă camera mea era cazată o familie de avocaţi din India. Încă înainte de a-i cunoaşte,

într-o duminică, soţia avocatului, o doamnă înaltă, subţire, inteligentă şi distinsă a venit la mine, m-a întrebat, foarte prevenitor, dacă poate intra şi mi-a adus pe o farfurie ceva ce avea asemănare cu găluştile noastre. Un fruct la mijloc înconjurat de o masă rotundă din orez sau arpacaş. Mi-a spus că au venit în vizită copii lor, o fată şi un băiat, şi le-au adus ceva de acasă. Mă roagă să primesc şi eu ca dar din partea lor.

I-am mulţumit politicos şi evident că nu am refuzat. Erau chiar foarte bune la gust.

Am avut apoi prilejul să stau de multe ori de vorbă cu ei. Am fost impresionat cât de amănunţit îşi cunoşteau marile lor epopei Rāmāyana şi Mahābhārata. Aceeaşi cultură temeinic însuşită am întâlnit-o şi la alţi autohtoni. Îmi amintesc de un bărbat tânăr, de circa 40 de ani, care se ocupa cu comerţul. L-am întâlnit în tren şi am avut o discuţie cu el la cel mai elevat nivel spiritual posibil. Discuta despre toate sistemele religioase cu o egală deferentă şi cunoaştere ca şi despre cultura clasică.

Străzile oraşului erau luminate noaptea a giorno şi ne plimbam adesea la ore târzii. Oamenii de pe stradă erau foarte politicoşi şi nu a existat niciun risc pentru siguranţa noastră. Sunt foarte paşnici şi împăcaţi cu soarta. Sunt mulţi oameni acolo, care trăiesc în condiţii de limită. Dar nu se revoltă, nu sunt agresivi, nu se bat şi nu se insultă. Sunt resemnaţi cu soarta lor, spunându-şi că, dacă acum au venit pe lume ca paria, data viitoare vor veni ca rajahi. Este primul popor, pe care l-am văzut trăind la modul concret după canoanele filosofiei lor tradiţionale. Acolo filosofia se trăieşte şi în stradă, nu este doar apanajul universităţilor.

Printre oameni, maşini şi ricşe întâlneai frecvent câte o vacă, animalul lor sfânt. Era un spectacol obişnuit şi pentru oameni şi pentru vaci. Nimeni nu părea să fie deranjat.

Fiind în India, n-am scăpat ocazia de a vizita Taj Mahalul. Nu se poate vedea ceva mai frumos, mai măreţ, mai bine aşezat în cadrul natural pe malul râului Yamuna şi pe o suprafaţă atât de mare. Mozaicuri, modele florale şi zoomorfe

încrustate în sidef, coloane de marmură, alei cu flori şi bazine cu apă, toate acestea lasă privirii uimite o operă nemuritoare, zămislită din dragostea unui împărat pentru frumoasa lui soţie, plecată prematur în regatul umbrelor.

MARI TĂMĂDUITORI ÎN ISTORIE

Pe lângă medicii care şi-au marcat opera prin arta şi ştiinţa lor, tradiţia spirituală a reţinut şi o serie de nume ale unor oameni înzestraţi cu capacitatea de a vindeca, veniţi din teritoriul religiei.

I-am numit tămăduitori pentru a face distincţia de cei cu pregătire medicală.

Primul mare tămăduitor în istoria religiei creştine a fost Iisus Christos. Literatura canonică a reţinut, de asemenea, o serie de alte nume ca cel al lui Ieremia Valahul, care a trăit la Neapole în perioada dintre secolele al XVI-XVII-lea, cel al lui Serafim de Sarov (secolul al XIX-lea), Nectarie (secolul al XX-lea), Arsenie Boca (secolul al XX-lea) şi mulţi alţii.

Nu-mi propun aici să analizez decât câteva

exemple de mari tămăduitori, care aveau capacitatea de precunoaştere (clarviziune) şi de vindecare.

IISUS CHRISTOS

A fost cel mai mare vindecător din toate timpurile. Şi pentru corp şi pentru suflet. Şi pentru fizic şi pentru psihic.

Am consultat multe din sursele care ar fi putut confirma istoric existenţa lui Iisus. Nu mă refer la maculatura modernă, care i-a îmbogăţit pe unii indivizi fantazând asupra vieţii lui Iisus. Dacă nu s-ar contrazice flagrant, poate că le-aş fi acordat un minim de credibilitate. Dar când ni se spun atâtea variante, care se exclud una pe alta, înţelegi seriozitatea lor de bâlci şi mai ales interesele ascunse dincolo de cortină.

Mai întâi ni s-a spus că Iisus n-a existat. Apoi a existat, dar era un om obişnuit ca toţi ceilalţi. Apoi a fost căsătorit cu Maria Magdalena şi au avut o fată, care şi-a trimis urmaşii până în timpul nostru. În fine se vine cu ultima variantă că s-a

găsit mormântul lui Iisus cu scheletul său, al Mariei Magdalena şi al feţei lor care, judecând după mărimea scheletului, a decedat la vârsta copilăriei. Dacă fiica lor a murit de mică, cum a mai avut urmaşi?!

Eu personal îl privesc pe Iisus nu atât ca persoană istorică, înscrisă la o dată anumită în vreo filă a timpului, cât îl percep ca fenomen.

Or, chiar dacă nu ştim cu exactitate data când s-a născut, pentru că nu avem certificatul său de naştere, fenomenul Iisus a existat cu certitudine. Nimeni nu poate să-l nege. Ce importanţă are dacă s-a născut într-un fel sau altul, aşa cum ne spune literatura creată în jurul persoanei sale, când ceea ce a lăsat el lumii ca învăţătură, exemplu de comportament şi demnitate umană poate fi citit şi astăzi după 2000 de ani. Cum se poate susţine aberaţia că Iisus nu a existat, când o treime din populaţia lumii îi urmează învăţătura?

Pentru mine, dacă Iisus ca biografie atestată documentar poate isca discuţii, am certitudinea

existenţei unui om care a lăsat învăţătura ce i se atribuie lui. Acesta este ceea ce eu numesc fenomenul Iisus, suficient ca să justifice întregul creştinism, ca esenţă a învăţăturii sale.

Când spun fenomenul Iisus eu nu am în vedere aici relaţia sa cu Divinitatea, deşi nici acest aspect nu este lipsit de importanţă, nu acest aspect îmi propun să-l tratez însă, ci valoarea sa excepţională pentru omenire, a modelului psihologic de comportament şi de gândire pe care ni l-a transmis Iisus. Avem astăzi dovada cea mai grăitoare, după 2000 de ani, că învăţătura lui Iisus este în total acord cu datele ştiinţifice actuale despre creier, că modelul psihologic ilustrat de Iisus, prin tot ceea ce a spus şi a demonstrat, este în mod cert benefic pentru sănătatea, pacea şi fericirea lumii. Lisus este pentru mine modelul psihologic ideal al comportamentului uman.

Într-un cuvânt, istoria ştiinţei nu-l poate infirma pe Iisus, ci îl confirmă. La ce bun atunci toată această maculatură contestatară în afară de îmbogăţirea unor inşi venali? Ceea ce a făcut omul

în numele lui Iisus este o altă discuţie şi nu lui Iisus trebuie să-i fie reproşat.

Ce a adus nou Iisus?

Lisus a adus nou în psihologia umană câteva elemente – reper, a căror valoare o putem înţelege abia astăzi şi numai în parte, prin ultimele date ale ştiinţelor actuale.

Lisus aduce nou – credinţa, iubirea ca forţe de coeziune umană şi iertarea.

Le vom analiza pe rând.

Credinţa – presupune sentimentul de încredere, nu numai faţă de o raţiune transcendentă, ci faţă de noi înşine, de capacitatea noastră de acţiune, de succes, de vindecare.

Iisus ar fi putut foarte bine ori să-şi aroge meritul personal, ori să sublinieze forţa Divinităţii atunci când îi vindeca pe bolnavi, dar în loc de toate astea el spune textual şi cu modestie, exprimând un mare adevăr ştiinţific: „Credinţa ta te-a vindecat”. Pentru că într-adevăr, o condiţie a vindecării o constituie încrederea în propriile forţe

de vindecare ale organismului, care nu sunt o iluzie, ci o realitate. Avem o mulţime de experienţe de laborator care demonstrează capacitatea psihicului uman de a controla şi mobiliza sistemul nostru imunitar în fenomenul de vindecare. Vom mai comenta şi în alt capitol. Intuiţia şi imaginaţia, alături de voinţa de a efectua un antrenament susţinut, sunt chei ale mobilizării propriilor resurse de vindecare, ca şi de învăţare, de dezvoltare şi de perfectare a anumitor însuşiri. Creierul, prin capacitatea de neuroplasticitate, se modelează în acord cu gândurile, sentimentele şi imaginaţia noastră.

În orice acţiune întreprinsă de noi este nevoie de încredere, de optimism. Este singura condiţie de mobilizare a tuturor resurselor interne şi nu numai, de realizare a sa. Neîncrederea, scepticismul demobilizează, neutralizează orice resurse şi conduce la eşec. Aş vrea să mă fac bine înţeles, dincolo de orice cuvinte. Spiritul nostru, conştiinţa că se poate furnizează energia necesară organismului şi conectează prin puterea gândului

acele forţe capabile să declanşeze procesul de vindecare sau chiar dorinţele noastre, dacă acestea nu ies din limitele programelor proprii, condiţionate nativ. Am experimentat de nenumărate ori ceea ce spun aici. Nu este o simplă teorie de cultivare a optimismului.

Încrederea tradusă la nivel de sugestie motivează întreaga industrie farmaceutică a lumii în acreditarea unui nou medicament prin efectul placebo. Dacă un medicament nou are efecte apreciate statistic ca fiind superioare unei substanţe neutre, cu rol de placebo, atunci este acreditat ca fiind util în tratamentul unei boli.

Faptul că o substanţă neutră are în anumite proporţii un efect pozitiv asupra organismului este atribuit mobilizării resurselor proprii de răspuns de către sugestia, impresia pe care o avem despre acea substanţă. Ştiinţa se bazează astfel pe un mecanism psihologic, a cărui existenţă se implică în multe alte laturi ale spiritului uman.

Conchizând asupra noţiunii de credinţă, văzută de Iisus ca un prim imperativ al

comportamentului uman, constatăm astăzi că are un substrat real, obiectivat ştiinţific.

Aşadar, când Iisus spunea: „Cu credinţa poţi muta munţii”, nu folosea o simplă figură de stil.

Iubirea este un alt imperativ al învăţăturii eristice, folosită de Iisus în sintagma „Iubiţi-vă unii pe alţii aşa cum şi eu v-am iubit”. Prin acest îndemn, Iisus anticipa cu un avans de 2000 de ani conceptele fizicii cuantice şi cele ale neurofiziologiei emoţiilor. Vom discuta mai târziu şi originea imperativului iubirii.

Fizica cuantică postulează ideea că, la nivel profund, fundamental, materia este interconectată. Nu există discontinuitate, după cum am mai discutat, ci o continuitate4şi o interdependenţă. Fiecare parte îşi datorează existenţa celorlalte. Nimic nu poate exista izolat în Univers, chiar dacă la nivel conştient nu sesizăm explicit această dependenţă. Un alt principiu al fizicii moderne este cel al reprezentării holografice. Fiecare parte reprezină întregul, iar întregul este prezent în fiecare parte. Ca fii ai

Universului, funcţionalitatea corpului uman nu face excepţie. Organismul este prezent în fiecare din celulele sale şi funcţionalitatea fiecărei celule are ecouri asupra întregului organism. În creier şi pe tegument, ca şi în alte zone, găsim modelul proiectat al întregului organism.

Ştim, de asemenea, astăzi, că emoţiile noastre se împart în pozitive şi distructive, după cum le-a denumit D. Goleman.

În virtutea principiilor de funcţionare a Universului şi a organismului, enunţate mai sus, vom înţelege acum sensul profund al iubirii proclamate de Iisus. Iubirea în sens eristic este o forţă de coeziune a lumii. Tot ceea ce gândim, ceea ce simţim se transmite întregii lumi, cu care suntem interconectaţi. Conotaţia pozitivă sau negativă a gândurilor şi sentimentelor noastre va defini obligatoriu şi lumea în care vom trăi. Ceea ce semănăm, aceea vom culege. Emoţiile şi gândurile noastre distructive vor avea acelaşi efect la nivel fundamental al lumii. Iată sursa distorsiunilor sociale, a suferinţelor, a violenţei şi

a războaielor. Nu va fi niciodată pace în lume şi în suflete atâta vreme cât iubirii – condiţie vitală a existenţei – noi îi opunem ura.

Nu învăţăturile date de Iisus au eşuat în cei 2000 de ani, ci ignorarea de către noi a înţelepciunii sale. Nu el ne-a trădat pe noi, ci noi pe el. În Muzeul de artă din Washington am văzut „Cina cea de taină” în versiunea modernă a lui Salvador Dali. Este cutremurătoare, dacă îi prinzi sensul. Iisus spune ucenicilor să-i: „Cineva dintre voi mă va trăda”. Şi toţi ucenicii săi, îmbrăcaţi în haine moderne, cu costum şi cravată, cu părul tuns după moda lumii actuale, stau cu capetele plecate la cele spuse de Iisus. Simbolul: după 2000 de ani, cu toţii l-am trădat pe Iisus. Ucenicii în haine moderne eram noi, cei de astăzi, cu capul plecat de remuşcarea trădării lui.

Dacă i-am fi urmat calea arătată de el, dacă i-am fi respectat cuvântul spus într-o frază atât de simplă: „Iubeşte-ţi aproapele”, lumea ar fi arătat cu totul altfel. Să-mi contrazică cineva această afirmaţie, dacă are argumente.

Ştim din literatura apocrifă că, aflat în casa Martei şi a lui Lazăr, Iisus le-a vorbit despre influenţa exercitată de vibraţia cuvintelor. De la vibraţia exprimată fizic, prin câmpul de frecvenţă conţinut şi până la chimia cuvintelor este diferenţă doar de nivel de manifestare. Până acolo mergea ştiinţa acestui om care s-a chemat Iisus Christos. Misterul ştiinţei lui rămâne nedescifrat în termenii istoriei comune. Dar, a nega valenţele ştiinţifice ale cuvintelor lui, înseamnă a nega propria noastră ştiinţă.

Revenind la subiect, putem spune că chimia iubirii este chimia păcii şi a fericirii umane. Iertarea, ca o condiţie a convieţuirii umane, este o altă nestemată din învăţătura lui Iisus.

Răzbunarea este o relicvă ancestrală, o pornire a instinctelor primare, reptiliene, prin care indivizii unei specii îşi arătau pulsiunile de dominaţie faţă de ceilalţi. Este plină istoria de victimele răzbunării. Şi în mod ciudat, nimeni nu înţelege că fiecare gest de răzbunare determină un alt gest similar, întreţinând vendeta la

nesfârşit. Iisus a înţeles foarte bine dimensiunea răului provocat, dar cuvintele sale s-au irosit în zadar. Însăşi condamnarea lui n-a fost decât o decizie politică a puterii din acea vreme, care nu are nimic comun cu răzbunarea perpetuată în timp asupra unor generaţii întregi de oameni absolut nevinovaţi. El însuşi, parcă anticipând evenimentele viitoare, cere iertare pentru cei ce l-au maltratat spunând: „Iartă-i, Doamne, că nu ştiu ce fac!”

Sunt voci care spun că, descriindu-l pe Iisus ca pe un Fiu de Dumnezeu, Apostolul Pavel a impus ideea de deicid prin răstignirea lui Iisus şi de aici ar veni ca efect al răzbunării toate pogromurile împotriva poporului evreu. După cum vedem, Iisus n-a propăvaduit decât iertarea şi pacea şi nu putea Apostolul Pavel, ca fidel emul al său, să fondeze religia creştină pe pilonul răzbunării şi nu al iertării. Întreaga doctrină creştină este traversată de ideea iertării şi nu a răzbunării. Ar fi un nonsens, care ai contrazice tot ceea ce susţine învăţătura creştină. Conotaţia

însăşi a termenului de creştin subliniază ideea de iertare. În limba română, cel puţin, când se spune „Fii creştin” înseamnă „Fii iertător”. Şi acelaşi sens îl dă termenului în povestirea „Lângă apa Vodislavei” şi preotul şi scriitorul Gala Galaction.

Lisus nu ascunde numele celui pentru care a venii pe Pământ. El vorbeşte în numele său şi ca Fiu al Iu: Dumnezeu. Când este lăudat de cei din jurul său pentrt „minunile” vindecărilor ş.a. El răspunde întotdeaunc modest: „Nu eu am făcut toate astea, ci Tatăl din mine”.

În consecinţă, Pavel nu face decât să continue. Se răspândească mesajul lăsat de Iisus. El nu l-a inventat, e doar l-a transmis mai departe lumii.

Ştim cu toţii că, în realitate, nu motivele religioas* au determinat aceste mari infamii ale istoriei, ci lăcomie şi nebunia orgoliului de rasă sau de dominare. Furia lui Torquemada, când a pornit Inchiziţia, nu s-a oprit le evrei, ci a continuat cu proprii coreligionari, până a ajun aproape de exterminarea unor întregi zone

locuite.

Revenim la consecinţele biologice şi sociale ale acţiunii de răzbunare.

Răzbunarea presupune o stare de raminaţie, de întreţinere îndelungată a unui sentiment de ură împotriva cuiva. Ura am văzut că este o emoţie distructivă, care prin chimia sa implicită îl răneşte, în primul rând, pe cel ce o nutreşte şi apoi pe cel vizat, fără a se opri însă numai la atât ci otrăveşte întregul Univers cu consecinţele amintite. Poate că am putea să rămânem indiferenţi la ura şi răzbunarea care nu ne vizează direct, dar iată că nu ne poate fi indiferent ce se întâmplă în jurul nostru şi în lume. Suntem cu toţii vulnerabili prin efectele indirecte. Cum să-i facem pe oameni să înţeleagă că doi vecini, care se ceartă sau două ţări, care se războiesc, ne îmbolnăvesc pe toţi cei care nu suntem implicaţi şi că nu au dreptul să atenteze la sănătatea noastră?

Iată o consecinţă a iertării, la care nu ne-am aştepta, dar pe care Iisus o ştia. În procesul de autovindecare a unei suferinţe grave sau

vindecare prin recurgerea la mijloacele Sacrului, nu se poate obţine niciun rezultat favorabil, dacă nu ne purificăm conştiinţa de orice sentiment de ură sau de neiertare. Iertarea este condiţia vindecării. Aceasta a fost motivarea şi vocaţia spovedirii din creştinism: acţiunea de catharsis, de purificare. Într-un studiu efectuat pe subiecţi aflaţi în stare de conştiinţă modificată, Robert Schwartz, în lucrarea sa, Suflete curajoase (Ed. For You, 2007), precizează că suntem responsabili pentru tot ceea ce facem, spunem şi gândim. Tot ceea ce rostim, tot ceea ce gândim creează un efect de undă care se propagă afectând întreaga planetă şi întregul univers.

Chimia răzbunării se opune procesului de vindecare. Fără îfidoială că implicaţiile ei sunt cu mult mai extinse, dar sarcina pe care mi-am asumat-o aici, este aceea de a oferi o interpretare biologică fenomenelor.

Generozitatea faţă de cei aflaţi în suferinţă a constituit mobilul esenţial al primilor creştini şi Iisus a ilustrat-o prin tot ceea ce a făcut pentru

semeni. Este însă riscant să discuţi subiectul într-o lume a indiferenţei faţă de cei aflaţi la limita existenţei materiale.

Blândeţea este subliniată prin simbolul mielului. Cel ce-şi însuşeşte atributele enunţate nu poate fi decât blând. Şi blândeţea înseamnă calm) pace cu tine însuţi şi cu semenii, evitarea emoţiilor negative – condiţie obligatorie a păstrării sănătăţii.

Revin la cuvintele lui care. Sună atât de înălţător: „Vă dau pacea mea, pentru ca să nu vi se tulbure inima şi nici să se înspăimânte”. Este explicată aici întreaga esenţă a ştiinţei de a fi.

MARTORI AI MIRACOLELOR

În cele de mai sus am precizat că nu doresc să fac o pledoarie pro domo, pentru certificarea unei dimensiuni spirituale în existenţa Universului, dincolo de cea a lumii materiale, ci doar pentru adevăr. Am avut şansa, într-un univers enigmatic, să fiu un om şi nu o plantă sau doar o piatră. Ca fiinţă cugetătoare am simţit imperios,

toată viaţa, nevoia de adevăr şi de justiţie. Efortul major al vieţii mele a fost concentrat asupra acestui ţel şi atât cât mi-a fost dat să ştiu, am datoria sacră şi morală să depun mărturie pentru ceea ce ştiu. Îmi asum toate riscurile contestării şi ironiei. Mi le-am asumat şi înainte de 1989 şi nu mi-a fost uşor să fiu interzis în propria mea ţară.

Ştiu, de asemenea, la ce mă expun ca om de ştiinţă, medic şi profesor universitar. Dar, după cum spuneau latinii, amicus Plato, sed magis amica veritas, mi-e prieten Platon, dar mai prieten îmi este adevărul şi prefer să rămân un prieten al adevărului decât al lui Platon.

Dacă nu pot avea certificatul de naştere sau de deces al lui Iisus, dacă scrierile canonice despre el sunt contestate şi tendenţios interpretate, îmi propun să recurg la istoria unor personaje a căror existenţă este atestată cu documente şi mărturii incontestabile. Aceşti oameni, contemporani cu noi, au împărtăşit, într-o semnificativă măsură, însuşiri care i s-au atribuit şi lui Iisus acum 2000 de ani. Concluzia: un om ca

Iisus putea exista.

SFÂNTUL NECTARIE DE LA EGHINA

Sfântul Nectarie, sanctificat nu cu mulţi ani în urmă, a fost o legendă vie, am putea spune, a zilelor noastre. S-a născut în Grecia şi a trăit ultima parte a vieţii în insula Eghina. S-a săvârşit din viaţă în 8 noiembrie 1920.

De numele său sunt legate o mulţime de evenimente, care ies din rândul celor cotidiene şi care au fost confirmate atât în documentele timpului său, cât şi prin martori, ce sunt şi astăzi în viaţă.

S-a născut la Silivra în Grecia, într-o familie cu resurse materiale foarte modeste, aşa încât, la 14 ani, a fost nevoit să se întreţină singur muncind la un patron în Constantinopol, care nu-l plătea decât cu hrana zilnică.

Primul miracol din viaţa sa este nostim. Desculţ şi fără haine cu care să se apere de frig, într-o zi, în naivitatea sa de copil, scrie o scrisoare către Iisus cerându-i haine şi încălţări. Având

nevoie de timbru pentru scrisoare recurge la ajutorul unui vecin. Acesta îi spune să-i lase lui scrisoarea pentru a o trimite mai târziu, împreună cu ale sale. Uitându-se la destinatarul scrisorii rămâne uimit de inocenţa copilului, care îi scrie lui Dumnezeu şi o deschide spre a-i vedea conţinutul. Impresionat de solicitarea acestuia, decide să-i scrie el o scrisoare în numele lui Iisus şi să-i trimită suma de bani necesară. Şi aşa i s-a împlinit, la rugăciunea sa, prima minune de la Dumnezeu!

Chemat din copilărie spre ortodoxie, trece prin multe greutăţi, unele inerente vteţii, altele venite din partea invidiei şi răutăţii oamenilor. Ajunge în cele din urmă să-şi împlinească dorinţa de a absolvi studiile teologice la Atena, intrând în rândul clerului ortodox.

Pentru a înţelege înţelepciunea şi smerenia acestui om, voi aminti un episod din viaţa sa ca pedagog, în timp ce conducea Seminarul Teologic Rizareion, episod relatat în biografia Sf. Nectarie de către N. Morlova (2002). Într-o zi, patru elevi

din seminar s-au certat şi au ajuns la încăierare. Sunt aduşi în faţa părintelui director, care după ce află pricina conflictului decide: „N-am să vă pedepsesc pe niciunul dintre voi. Am să mă pedepsesc pe mine. Timp de trei zile voi posti, nu voi mânca nimic şi mă voi ruga pentru ca ura dintre voi să ia sfârşit”.

Altă dată, omul care se îngrijea de curăţenia şcolii s-a îmbolnăvit şi a lipsit trei zile. Era sărac şi cu o familie greu de întreţinut. În cele trei zile în care a lipsit, Părintele Nectarie, director al şcolii, a făcut întregul serviciu de curăţire, inclusiv spălarea toaletelor, înainte de trezirea elevilor. Găsit de omul de serviciu, după însănătoşire, în această ipostază, Părintele Nectarie i-a spus: „Ţi-am ţinut locul cât ai lipsit, pentru ca să nu mi se propună de cineva înlocuirea ta. Ştiam că eşti sărac şi cu greutăţi”.

Trăiesc şi astăzi martori, care au asistat la „minunile” săvârşite de Sf. Nectarie. Biserica de pe insula Eghina este un monument splendid, inclus astăzi în circuitul turistic şi deci, uşor de

vizitat. Mergând acolo am fost impresionat de mulţimea de figurine, unele din aur, altele din metale sau plastic, înfăţişând organele vindecate prin rugăciuni făcute către Sf. Nectarie. Erau de asemenea o mulţime de scrisori afişate pe zid, cu descrierea suferinţei autorilor şi cuvintele de mulţumire. Aceste dovezi de vindecare a unor boli grele, incurabile, le-am văzut şi la Lourdes, la Padova în Biserica San Antonio şi în Catedrala catolică de la Şumuleu.

Sunt multe miracole atribuite Părintelui Nectarie în timpul vieţii sale. Par însă a fi mult mai impresionante cele săvârşite după moartea sa, în 1920. Nu mă voi opri decât asupra unuia dintre cele mai grave cazuri atestate prin documente scrise, indubitabile.

Voi relata cazul aviatorului Stavros Kalkandi, paralizat complet, tetraplegic, însemnând imposibilitatea de a-şi mobiliza şi mâinile şi picioarele.

Stavros era aviator şi avea 18 ani când a fost trimis în misiuni de zbor în timpul celui de al

doilea război mondial. Se vindecă de o rană produsă în luptele aeriene, soldată cu o uşoară hemoragie la nivelul măduvei spinale. Participă din nou la lupte aeriene şi din nou este rănit la coloana vertebrală, de astă dată cu consecinţe mult mai grave. Încep să-i paralizeze treptat membrele inferioare. Este mai întâi internat la Spitalul Militar din Atena, iar de aici este trimis, în 1947, la New York, la renumitul medic chirurg Howard Rusk, medicul personal al preşedintelui Roosvelt. Cazul său fiind de acum fără posibilitate de rezolvare medicală, se întoarce la Atena în cărucior. Treptat paralizează complet. Este rechemat de dr. Rusk în America pentru noi investigaţii şi încercări de tratament.

Concluzia acestei noi internări la New York este una tristă. Nu se mai poate face nimic pentru vindecarea sa. Şi, fie din convingere, fie pentru a oferi o ultimă consolare cum am procedat şi noi de multe ori, prof. Rusk îi spune lui Stavros:

— Aş vrea să-ţi recomand un ultim doctor, pe cel mai bun dintre toţi şi cu care ţin neapărat să

intri în legătură.

— Care doctor poate fi mai bun decât cei pe care mi i-aţi adus să mă examineze?

— Stavros, acest doctor este Dumnezeu.

— Dumnezeu…? răspunse melancolic şi dezamăgit de sfat, Stavros.

Autorul monografiei despre Sf. Nectarie, N. Morlova relatează gândurile pe care le-a nutrit în acea clipă de adâncă dezamăgire, probabil mărturisite mai târziu, dintr-o altă postură, pe care nu vreau s-o anticipez: „… Pentru Dumnezeu am venit eu în America? Şi apoi, cine l-a văzut pe Dumnezeu, unde este el ca să-l pot găsi…?”

După o şedere mai lungă în sanatorii din America, în 1961 se întoarce în Grecia la Centrul Civil de Recuperare a Invalizilor.

Drama sa de om complet paralizat, fără posibilitate de a-şi mişca mâinile şi picioarele este redată în toată cruzimea sa printr-o discuţie pe care a avut-o cu un prieten. Stavros îi subliniază prietenului său cumplita povară a neputinţei de a te putea apăra de o muscă ce se aşază pe faţă: „…

o lăsaţi câteva clipe să se plimbe în voie pe obraz, pe nas, pe frunte… veţi constata îndată cât de neplăcut este. Această mică insectă vă poate enerva la culme, vă poate face să vă manifestaţi în fel şi chip furia, aproape vă scoate din minţi…”.

În această dramatică situaţie, Stravos Kalkandi rămâne încă 10 ani internat în Centrul de Invalizi din Atena. În acest timp, deşi în cărucior, se implică într-o serie de acţiuni umanitare, pentru îmbunătăţirea sorţii colegilor să-i de suferinţă şi construieşte, pentru ei, un paraclis ca loc de rugăciune. Pentru că, între timp, el primeşte vizita a o serie de slujitori ai bisericii, veniţi ca din întâmplare direct la el şi care par să aibă misiunea de a-l apropia de înţelegerea nevoii de spiritualitate, de un sprijin mai înalt decât cel al medicilor, care şi-au epuizat posibilităţile, părând să fie pregătit pentru marea lui iniţiere şi primirea sărutului divin.

În 1971, ajutat de doi soldaţi, merge la Mănăstirea Sfânta Treime din Eghina unde se află moaştele Sf. Nectarie.

Atingându-se de racla de argint de pe mormântul Sfântului Nectarie, Stavros se roagă: „Sfinte, de această dată n-am venit să-ţi cer nimic. Am venit să-ţi dau. Să-ţi dau viaţa mea, să-ţi dau toată fiinţa mea. Tu ştii mai bine decât mine ce trebuie să-mi dai. Dacă nu trebuie să-mi dai nimic, cel puţin ajută-mă să devin un bun ostaş duhovnicesc al Mântuitorului Christos. Învredniceşte-mă ca, oriunde m-aş afla, fie în cărucior, fie pe picioarele mele, să devin pricină a slăvirii Sfântului tău nume. Aceasta îţi cer. Arată-mi că asculţi rugăciunea mea”.

După câteva zile de la vizita făcută la moaştele Sf. Nectarie, are sentimentul că se pregăteşte momentul marii mântuiri, ca să ne exprimăm în termeni adecvaţi evenimentelor pe care le trăia. Era ziua Sfinţilor Cosma şi Damian, numiţi medicii fără arginţi. Simte că trupul său începe să se „dezlege”, după 24 de ani, din cătuşele paraliziei.

Biograful Sfântului Nectarie descrie într-un stil impresionant scena: „Simţea că poate să

păşească, dar pentru că nu mai mersese atâţia ani, muşchii săi erau slăbiţi (atrofiaţi, n. N.) şi în plus uitase mişcările care trebuie făcute. Era asemenea unui copil mic ce abia învaţă să facă primii paşi… Sprijinit… spre stupoarea celor prezenţi, a reuşit… câţiva paşi. Apoi a strigat plângând: „M-am făcut bine! M-am făcut bine! Dumnezeule, să fii slăvit în veci! Sfinte Nectarie, îţi mulţumesc!”

Chemaţi, medicii săi curanţi s-au arătat sceptici: „Vă ţineţi de glume?… ştiţi bine… că nu există nicio şansă de vindecare pentru boala dv.”, a răspuns unul dintre medici. El le face apoi dovada „reînvierii” sale în mijlocul personalului şi al bolnavilor din sanatoriu adunaţi în paraclisul construit din iniţiativa sa. Momentul când a început să meargă a fost de o înduioşătoare şi pioasă frumuseţe. Trăiau cu toţii incredibila clipă a minunilor săvârşite de Iisus la începuturile creştinismului.

Este supus apoi unui program de recuperare funcţională, după care se întoarce acasă valid în mijlocul familiei sale. Din fotografia lui Stavros,

făcută după ce a traversat miracolul vindecării, orice om sceptic dar onest, nu mai poate expedia acest caz în mitologie. Poziţia corpului şi a membrelor sale sunt suficient de grăitoare.

Presa timpului a acordat o amplă atenţie acestei vindecări miraculoase şi Eghina a devenit un loc de pelerinaj intrând în legendă.

Stavros îi face, după vindecare, o nouă vizită în America prietenului său, care l-a îndatorat cu bunăvoinţă şi compasiune faţă de suferinţa sa, dr. Howard Rusk. Profund impresionat, dr. Rusk îl prezintă în 1974 în faţa unui Congres Internaţional de chirurgie.

Viaţa sa a devenit apoi una de misionariat până în 2 ianuarie 1996 când a plecat să-i prezinte Sfântului Nectarie recunoştinţa sa eternă în regatul de lumină, pe care cei ce nu vor să iasă din întuneric nu îl pot vedea.

Părintele Pilotei Zervakos împreună cu tetraparaliticul vindecat, domnul Stavros Kalkandis (dreapta)

Există, de asemenea, mărturii ale foarte

multor oameni, unii chiar atei, despre întâlnirea cu Sfântul Nectarie, la mult timp după moartea sa. A fost văzut în diverse circumstanţe rematerializat, aşa cum şi Iisus li s-a arătat ucenicilor săi. Dacă aceste apariţii n-ar fi fost înregistrate în diverse mărturii scrise, unele aparţinând unor surse foarte oneste, le-am fi considerat ca pe un simplu folclor, care se naşte, după cum ştim, uşor în jurul unor astfel de personaje. Un ucenic al Sfântului Nectarie afirmă că chiar l-a îmbrăţişat şi i-a simţit o clipă prezenţa fizică de faţă fiind toţi oamenii aflaţi într-o biserică şi apoi s-a făcut dintr-odată nevăzut.

Iată şi o întâmplare nostimă cu un jandarm ateu.

La vremea când trăia, Părintele Nectarie, în plimbările sale prin insula Eghina, în care se retrăsese după momentul pensionării, se întâlnea adesea cu un jandarm care păzea un depozit al armatei. Jandarmul era ateu şi îşi mărturisea deschis regretul că nu poate crede în Dumnezeu. Părintele Nectarie îi replica liniştit că va veni şi

acea vreme, cândva. Se întâmpla apoi ca jandarmul să fie mutat cu serviciul în altă insulă. Ivindu-se un prilej, revine în Eghina după trei ani să-şi vadă vechile cunoştinţe. Îl întâlneşte mai întâi pe Părintele Nectarie, stau de vorbă ca doi vechi prieteni. La întrebarea dacă tot nu crede în Dumnezeu, jandarmul s-a declarat ferm pe vechea sa poziţie, apoi s-au despărţit. Jandarmul trece apoi şi pe la cârciuma la care obişnuia să se întâlnească şi cu alţi cunoscuţi şi îşi exprimă în faţa celor prezenţi acolo admiraţia pentru cât de bine arată Părintele Nectarie. Întrebat când l-a văzut ultima dată, firesc, răspunde că în urmă cu câteva minute. Amuzaţi oamenii îi spun că n-avea cum să-l vadă pentru că a murit cu trei ani în urmă. Şi abia atunci eroul nostru şi-a adus aminte de cuvintele Părintelui Nectarie că va veni şi vremea să creadă... Şi probabil că lacrimile recunoştinţei i-au pecetluit credinţa. Întâlnirea cu Părintele Nectarie nu fusese decât o minune...

Revin la cazul aviatorului vindecat. Cauza tetraplegiei sale a constituit-o distrugerea

completă a măduvei spinale la nivelul coloanei cervicale prin rana de război.

Nici în clipa de faţă, în 2008, nu există un tratament eficace în astfel de leziuni ale măduvei spinale şi cu atât mai puţin în 1971.

Stavros a trăit cu paralizia completă timp de 24 de ani. A fost operat şi examinat în America de cei mai buni specialişti, inclusiv în neurochirurgie. Nimeni nu i-a dat asigurări că ar exista o soluţie de vindecare pentru suferinţa lui. Spun toate aceste amănunte, pentru care am şi dorit să selectez acest caz din mulţimea celor vindecate, fiindcă îmi şi sună în urechi corul pescuitorilor în ape tulburi inventând o mie de alte motive ale acestei paralizii. Va fi fost poate vorba, ar spune cei ce nu vor să recunoască realitatea, de vreo tulburare funcţională, o labilitate psihică sau, şi mai savant, a fost probabil vorba de o engramare reziduală a unui abuz suferit în copilărie, care printr-un mecanism psihodinamic refulat în abisul inconştientului său i-a determinat o fobie a mersului…

Orice invenţie absurdă este de preferat când adevărul nu ne place. Ţine de limitele condiţiei umane.

Oricât de mari adversari am fi, din motive personale sau din obligaţia de a apăra o poziţie oficială împotriva admiterii unei forţe cu virtuţi vindecătoare, care transcende materialitatea noastră concretă, în faţa realităţii palpabile, trebuie să-i „dăm Cezarului ce este al Cezarului”.

Dacă vindecările făcute de Iisus, descrise în Biblie, suntem tentaţi să le considerăm simple legende, putem face acelaşi lucru şi cu cele săvârşite de Părintele Nectarie şi confirmate prin documente şi alte mărturii, care sunt contemporane cu noi? Şi dacă nu, dacă sunt deci posibile, în ciuda concepţiilor noastre materialiste şi ştiinţifice despre lume, de ce să le negăm pe cele atribuite lui Iisus? înseamnă că asemenea performanţe, în condiţii excepţionale sunt posibile de înfăptuit de către un om. Bineînţeles, un om cu virtuţi deosebite.

Şi dacă în cazul discutat aici vindecarea este

în directă relaţie cu credinţa, cu religia creştină, în numele ideii de Divinitate, înseamnă că ideea este funcţională, eficace şi eficientă şi exprimă o realitate indubitabilă. Mi se va spune că nu este o demonstraţie ştiinţifică. Nu, dar este o evidenţiere a unei vindecări, care nu poate fi negată, oricât de sceptici am fi. Poate că termenul de Dumnezeu, ca sursă a vindecării, sună desuet pentru fanii postmodernismului demolator al tuturor valorilor clasice. Au libertatea să găsească altul.

UN MARE MISTER: ARSENIE BOCA

Părintele Arsenie Boca este un sfânt, încă nesanctificat, al Bisericii Ortodoxe Române, având o viaţă excepţională, în care miracolul s-a împletit în permanenţă cu realitatea.

Petrecând o mare parte din viaţă printre ardeleni, aceştia l-au numit „Iisus al Ardealului”. Viaţa sa este o uimitoare legendă ca şi aceea a lui Iisus. Dar dacă existenţa istorică a lui Iisus a generat o mulţime de discuţii contra-dictorii, Arsenie Boca a trăit lângă noi şi mulţi dintre cei

care l-au cunoscut, care au trăit o mare parte din timp lângă el, trăiesc şi în prezent şi sunt mărturii vii asupra vieţii sale.

Atestarea vieţii unui om care a fost capabil de multe din performanţele atribuite lui Iisus este o certificare indirectă a existenţei lui Iisus, dar mai ales a faptului că dincolo de partea fizică, de materia palpabilă, există şi altceva.

Iată de ce este necesară evocarea părintelui Arsenie Boca, în acelaşi context cu cea a părintelui Nectarie de la Egina. Aceştia, ca de altfel şi mulţi alţii, sunt dovezi concrete ale capacităţii de a săvârşi ceea ce negăm că era posibil să se întâmple în urmă cu două mii de ani.

S-a născut în 29 septembrie 1910 în ţinutul Munţilor Apuseni, în localitatea Vata de lângă Brad şi a plecat să îndeplinească o nouă misiune, cum şi-a denumit el însuşi ultimul său drum, în 28 noiembrie 1989.

Mormântul său din incinta Mănăstirii Prislop este în permanenţă acoperit cu florile aduse de cei care vin să se roage aici, alcătuind un linţoliu

multicolor ţesut în semn de pioasă recunoştinţă, ca să-i fie priveghi la somnul său de veci.

Am citit ceea ce s-a scris despre părintele Arsenie Boca şi am ascultat avid pe câţiva dintre cei care l-au cunoscut şi i-au stat în preajmă.

Nu există niciun martor, care să nu relateze ceva de ordinul miracolului. Ascultându-i, am avut sentimentul medicului Sotirios Crotos care, după cum povesteşte în cartea sa (Jurnalul doctorului Sotirios Crotos, ucenicul lui Iisus Christos), asista uimit la „minunile" înfăptuite de Iisus.

În jurul unor astfel de oameni, care prin faptele şi viaţa lor au ieşit din comun s-au născut întotdeauna legende, exagerări ale acţiunilor lor, fie din dorinţa de a impresiona, de a-şi aureola şi mai mult eroul, fie din nevoia de a umple cu imaginaţia lor golurile memoriei.

Conştient de acest risc, am încercat să obţin mărturii din mai multe surse şi să le confrunt, în măsura în care mi-a fost posibil.

Dincolo de amănunte, care pot fi uitate sau adăugate, rămâne o realitate confirmată prin

surse demne de încredere, unele având caracter oficial. Fie şi numai imensitatea mulţimilor care îl urmau ca o umbră oriunde se afla şi constituie, prin sine, un grăitor argument al darurilor sale.

Părintele Arsenie Boca a studiat teologia la Sibiu, apoi bele-arte la Bucureşti. A audiat de asemenea cursurile de anatomie ale marelui om de cultură şi de ştiinţă care a fost profesorul Francisc Rainer, de la facultatea de Medicină din Bucureşti.

Arsenie Boca era un bărbat frumos, înalt, subţire, cu o privire scrutătoare plecată din ochii săi albaştri, exprimând o inteligenţă superioară care îi conferea în toate circumstanţele vieţii sale, nu lipsită de umilinţe şi pericole, o mare siguranţă de sine. Nu l-au înfrânt nici închisorile prin care a trecut) nici privaţiunile şi supravegherea de care a avut încontinuu parte.

Un om care a avut şansa de a se afla o lungă vreme în apropierea părintelui Arsenie Boca este cetăţeanul Gheorghe Vâlcea din Comarnic.

Intrat bine în cei 70 de ani ai săi, poartă încă

amprenta tinereţii plină de vigoare, în părul abia grizonat, în corpul bine construit şi în privirea ageră şi atentă.

Îmi spune că întâlnirea cu părintele Arsenie Boca a avut loc la Sinaia, pe când lucra la casa maicilor scoase forţat din mănăstiri.

Încercând să depene firul amintirilor, Gheorghe Vâlcea îmi relatează episoade din viaţa părintelui, fie cunoscute de el, fie auzite de la prieteni, iar altele auzite direct de la sursă. „A fost de multe ori aici, în casa noastră, la Comarnic” îmi spune interlocutorul meu şi soţia sa confirmă nenumăratele ocazii în care l-a avut ca oaspete.

„Era frumos, ca Iisus, îmi spun amândoi. Înalt, zvelt, cu ochi albaştri şi vii. Era foarte inteligent şi plin de talente. Desena, picta, făcea proiecte de clădiri, ornamente florale în care vedeai o mână şi o imaginaţie sigură, de artist. Dar mai bine să încep cu copilăria, atât cât reţin eu din ceea ce mi-a povestit”, intervine G. Vâlcea.

În jurul vârstei de 12 ani, în timp ce mergea la şcoala primară, era preocupat de viitorul spre

care ar fi trebuit să se îndrepte. Şi în stilul obişnuit al inocenţei specifică vârstei de copil, i se adresează providenţei: „Doamne, spune ce drum să aleg…”. Şi la scurt timp, mergând pe aceeaşi ulicioară spre şcoală, îi apare în faţă un bătrân care îi spune: „Te-ai rugat la Dumnezeu să-ţi arate calea de urmat. Eu sunt Dumnezeu. Vei merge la şcoală să înveţi carte pentru a mă ajuta. Lumea este rea şi nu se mai poate ţine în mână”.

Era un intelectual desăvârşit, cu o vastă cultură şi mari disponibilităţi artistice. Pictura de la biserica Drăgănescu, din judeţul Ilfov, este o elocventă ilustrare. Având ca profesor la bele-arte pe Costin Petrescu, cel ce s-a ocupat de pictura de la Ateneul Român, părintele Arsenie Boca a fost solicitat să picteze segmentul destinat lui Mihai Viteazul.

Dispunea de toate darurile cu care s-ar putea scrie o carte despre paranormal. Avea clarvedere, claraudiţie, citea gândurile, avea de asemenea capacitatea extrem de rară de teleportare.

Cea mai solicitată capacitate a sa era însă

cea de vindecător. Nu numai că putea vindeca, doar cu o meditaţie, o rugăciune sau o atingere, dar, după conformaţia corpului, a feţei, după alte semne, doar de el ştiute, îi aviza pe oameni şi ce boli vor face şi ce remedii le sunt necesare pentru a le preveni sau vindeca.

Soţiei lui Gh. Vâlcea i s-a recomandat internarea la oncologie pentru intervenţie chirurgicală la un sân. Supărat, soţul se plânge părintelui Arsenie, care îl sfătuieşte să accepte internarea şi intervenţia, dar să stea liniştit că nu îi vor mai găsi tumoarea suspectă de cancer. „Doctorii au o linie până unde pot ajunge cu ştiinţa lor. Mai sus ei nu mai pot merge. Mai departe intervine doar Dumnezeu”. Şi după intervenţie, toate investigaţiile au confirmat cele spuse de părinte.

Altă dată a recomandat părintelui Arsenie pe un prieten cu cancer de stomac, aflat într-o stare de emaciere terminală. L-a atins uşor pe abdomen, l-a privit blând şi i-a spus să fie în pace că de acum va fi sănătos. Şi fiindcă era meseriaş, l-a rugat să

ofere ajutor la casa maicilor. Şi omul acesta este şi acum în viaţă.

Cu asemenea daruri nu este de mirare că la uşa mănăstirii era zilnic pelerinaj, pentru părintele Arsenie Prezenţa acestor mase mari de oameni nu era agreata de securitate şi, ca urmare, părintele Arsenie a fost trimis la canal. Acolo a continuat să irite securitatea prin rugăciunile la care îi antrena seară de seară pe deţinuţi. Pe de altă parte, părintele le era foarte util la treburi d «birou.

Pe când se afla la închisoare a murit mama sa. A ştiut fără să-i comunice nimeni. I-a rugat doar pe gardien: să-l lase două ore să stea liniştit în celulă între orele 12,0C şi 14,00. În acest timp însă părintele Boca a dispărut din celulă. S-a dat alarma, s-a făcut mare vâlvă şi s-a raportai evadarea sa până la Bucureşti. Este găsit după aceste două ore culcat în iarbă lângă gardul de sârmă al închisorii Părea că doarme. L-au trezit. Buimăcit, deschide ochii ş le spune celor care l-au găsit: „Bată-vă norocul! De ce nv m-aţi mai lăsat

puţin. Am participat la înmormântarec mamei mele. Dar acum au îngropat-o, gata. Chiar acum au depus-o în groapă”.

Este de înţeles uimirea avută de şefii închisorii le această întâmplare. Au sunat la Brad casă verifice afirmaţie părintelui şi li s-a confirmat prezenţa sa la înmormântarec mamei, inclusiv ora îngropării comunicată de părinte.

Prezenţa, în spirit sau chiar fizic – fenomer numit bilocaţie sau teleportare, adică a fi în mai multă locuri deodată, este foarte puţin amintită în literatura dt specialitate.

A mai fost descrisă în viaţa câtorva sfinţi, inclusiv a lui Iisus, dar după moartea sa. În mod sigur, fenomenul de bilocaţie nu face parte din lecturile lui Gh. Vâlcea, ca să vină cu o astfel de poveste, dacă părintele nu i-ar fi relatat-o.

Într-o zi Gh. Vâlcea era supărat. De ceva vreme era tracasat de miliţie pentru „Legea 18” referitoare la venituri ilicite. Fiind un meseriaş foarte bun realiza un venit apreciabil. Îl cheamă părintele. Îi ia mâna, o acoperă cu palmele sale şi-i

spune: „Ştiu de ce eşti supărat. Nu trebuie să-mi spui. Dă-le pace răilor că nu te vor mai supăra de acum”. Şi l-au lăsat în pace.

În vara lui ’89, Gh. Vâlcea era internat în spital, la Azuga. Suferea de mai mulţi ani de reumatism degenerativ cu gonartroză.

Într-o zi a venit la el în spital părintele Arsenie cu o cutie de prăjituri şi i-a spus: „Uite de ce am venit la mata. Eu trebuie să plec dincolo pentru că am o altă misiune. Ieşi din spital, mergi la Ploieşti şi aranjează-ţi drepturile de pensionare. După ce plec eu dincolo, timpurile se vor schimba şi veţi avea alte drepturi. Nu pot să spun eu acum ce vremuri vin, pentru că nu vreau să fac panică. După ce plec eu, vii la mine la mormânt ca să te ajut cu boala mata. Acum pot să te ajut, dar nu atât de mult ca dincolo. Şi să ai grijă de Prislop (era mănăstirea lui de suflet, iar Gh. Vâlcea se ocupa de construcţiile din incinta mănăstirii). Eu voi sta mereu în spatele dumitale când vei lucra acolo, dar n-ai să mă vezi”.

Ştiind că i-a venit timpul să plece în lumea

invizibilă pentru noi, părintele şi-a fixat locul de mormânt la Prislop cu patru ţăruşi înfipţi în pământ şi i-a comandat crucea prietenului său Gh. Vâlcea: „Eu i-am făcut crucea din lemn înghiţindu-mi lacrimile, iar el şi-a scris cu mâna sa datele de pe cruce, aici, la mine acasă”.

O dată Gh. Vâlcea l-a întrebat pe părinte:

— Mai sunt oameni aşa ca dv. În viaţă?

— Da, a răspuns părintele. Suntem mai mulţi că nu se poate menţine altfel echilibrul acestei lumi.

După săvârşirea din viaţă a părintelui Arsenia Boca, în noiembrie 1989, a fost de două ori la mormântul lui şi s-a rugat pentru sănătate. Şi reumatismul său nu l-a mai supărat de atunci.

Părintele a prevăzut căderea comunismului în România, în decembrie 1989. Într-o zi Gh. Vâlcea stătea de vorbă cu ofiţerul de securitate care îl supraveghea. Acesta i-a spus că are de gând, pentru siguranţa „şefului” de stat, care venea la Sinaia, să-l aresteze pe părintele Arsenie Boca, iar pe maici să le ducă cu domiciliu forţat

„acolo unde nu este apă şi mâncare”. Părintele Arsenie a văzut întâlnirea celor doi şi l-a întrebat ulterior ce au discutat. Gh. Vâlcea a ezitat să-i vorbească de intenţia de a-l aresta.

— Ei, fleacuri de-ale lor, a zis el.

— Ei, ce vor ei să facă nu mai au timp (era în vara 1989).

Când părintele Arsenie Boca era rugat să-i ajute pe oameni, cu vindecarea unei boli grele sau altceva mai greu de rezolvat pe o cale obişnuită, cerea un răgaz de timp să fie lăsat singur. Se pare că se concentra, medita, se ruga sau vizualiza ceva care era menit să intervină în rezolvarea solicitată. Spun că şi vizualiza, în afară de implorare, de rugăciune, pentru că erau şi cazuri care nu puteau fi soluţionate şi-i spunea celui ce-i ceruse ajutorul adevărul. Sau avea un dialog cu „invizibilul” din care primea informaţiile de care avea nevoie. Era ca şi cum s-ar fi consultat cu cineva.

Medicul Irina Iaşcov, nepoată a lui Gh. Vâlcea, l-a cunoscut de asemenea pe părintele

Arsenie Boca. Are şi amintiri despre întâmplări legate de viaţa părintelui, dar are mai multe informaţii obţinute de la cei care au trăit, ca şi unchiul său, în diferite perioade ale vieţii, în apropierea părintelui. Mi-a relatat că a discutat cu persoane care s-au vindecat de cancer, ajuns în faza terminală, fie doar prin puterea sa de vindecare, fie uneori cerând familiei să facă un sacrificiu, un serviciu în favoarea Divinităţii.

Adeseori, celor care veneau la el, le spunea: „Te-am aşteptat, ştiam că vii”. Şi le spunea el singur pricina venirii lor.

Înaintea examenului de admitere la facultate, Irina laşcov era foarte speriată de concurenţa acerbă care era la acea vreme pentru medicină. La competiţia de 11 şi chiar 14 candidaţi pe un loc, nu era chiar atât de uşor să ajungi student la medicină.

În noaptea care a precedat ziua examenului, în timp ce dormea, a simţit în vis mâna părintelui mângâind-o pe frunte şi spunându-i: „Fii liniştită. Totul va fi bine”. Şi astăzi este medic.

O altă mărturie, care atestă capacitatea de clarvedere a părintelui, o am de la Maica stareţă Ghibu Ierusalima, a Mănăstirii Râmeţi. Este o femeie cultă, din neamul ardelenesc al cărturarilor Ghibu. Trimisese, pe cheltuiala mănăstirii, la facultate pe toate călugăriţele din mănăstirea sa. Mi-a povestit un episod întâmplat pe vremea când părintele Boca se afla într-o mănăstire din zona Bistriţa-Năsăud. Într-un an, de Sfânta Maria, aude pe mătuşile sale hotărându-se să plece a doua zi, dis-de-dimineaţă, la părintele Arsenie, cale de vreo 20 de km. Ea avea pe atunci 12 ani dar, în ciuda vârstei, reţinuse multe poveşti şi întâmplări legate de părinte. Aşa că, fără să spună nimic părinţilor, s-a hotărât să folosească acest prilej ca să-l cunoască. Cum nu avea bani la vârsta sa, a „şterpelit” o sumă modestă din chimirul tatălui şi, înainte de zorii zilei, a luat calea spre întâlnirea cu mătuşile.

Când au ajuns la mănăstire, acolo era deja o mulţime impresionantă de oameni. S-au aşezat la rând ca toată lumea. După câteva ore, probabil că

părintele a obosit şi a ieşit afară din biserică mergând agale şi gânditor pe lângă şirul lung de oameni care îl aşteptau. O vede pe eroina noastră, fetiţa de 12 ani, stând la rând. O chemă la el, o ia de mână şi continuă să se plimbe. Şi în acest timp are loc următorul dialog:

— Uite aici banii pe care i-ai luat tatălui tău din chimir. Să-i dai înapoi. Nu este frumos să furi. Dar te iert pentru că intenţia de a veni aici n-a fost rea.

Ea rămâne mută de mirare şi de jenă, întrebându-se de unde ştia părintele acest lucru. Şi după o tăcere, părintele continuă.

— Să-i spui tatălui tău că dacă nu te lasă pe tine şi pe sora ta să vă faceţi călugăriţe, Dumnezeu i le ia. Ai înţeles? Aşa să-i spui.

— Da, răspunde fetiţa.

— Ai să-i mai spui că îl aşteaptă zile grele, de care numai eu îl pot scăpa dacă vine la mine.

Şi lucrurile s-au întâmplat întocmai. Era perioada colectivizării agriculturii şi, cum ţăranii nu erau dispuşi să-şi cedeze de bunăvoie avutul, a

început prigoana contra lor. În acest malaxor are ghinionul să intre şi tatăl fetiţei. Speriat de ceea ce îl aştepta, se duce la părintele Arsenie.

Îi ascultă necazul şi-i spune.

— Ţi-am transmis să-ţi laşi cele două fete să vină la mănăstire. Ştiu că nu vrei, dar aşa le-a rânduit Dumnezeu, altfel ţi le ia. Cât priveşte necazul tău, ăştia. or să-ţi dea vreo trei ani. Eu pot să te ajut să nu faci nicio zi de puşcărie, dar mă, eşti prea rău şi ai prea multe păcate, aşa că te las să faci şi tu vreo trei luni ca să-ţi mai plăteşti din ele. Şi lucrurile s-au întâmplat întocmai. A fost condamnat trei ani, din care nu a făcut efectiv decât trei luni!

Aceasta era forţa minţii părintelui Arsenie Boca. Ştia totul despre interlocutorul aflat în faţa sa şi nu putea fi de nimeni minţit.

Părintele Arsenie Boca nu stăpânea însă numai tainele oamenilor şi ale Cerului ci şi pe cele ale animalelor sălbatice. Iată un episod povestit de un cetăţean care îl transporta pe părinte cu carul undeva. Trecând printr-o pădure, i-a cerut să

oprească. A coborât şi s-a dus direct la un lup care dormea lângă un copac de lângă drum. L-a trezit şi i-a spus să plece de acolo pentru că sperie lumea. Şi lupul a plecat! apoi un cor de păsări a venit deasupra carului şi a început să-l psalmodieze cu ciripitul lor vesel. Părintele le-a mulţumit şi le-a spus să se întoarcă de unde au venit. Şi păsările au procedat întocmai. Altă dată era cu un grup de oameni care s-a întâlnit pe cărare cu un urs. Oamenii s-au speriat, dar părintele Arsenie s-a dus liniştit la urs, l-a prins de o ureche şi i-a spus să se întoarcă în pădure. Şi ursul s-a executat şi el întocmai.

Astfel de performanţe, de a fi ascultat de animalele sălbatice şi de păsări, sunt înscrise şi în istoria lui Francisc din Assisi, Serafim de Sarov şi a marilor înţelepţi ai Indiei. Extrag de aici o concluzie fermă: există un punct în perfecţiunea spiritului, care odată atins, indiferent de calea urmată, omul se contopeşte cu energia primară a Universului, căreia totul îi este posibil!

Cât de reale sunt toate aceste mărturii din

viaţa părintelui Arsenie Boca? Nu ştiu. Dar ştiu altceva, şi anume că fiecare din faptele atribuite acestui om, au mai fost săvârşite, nu numai de Iisus, dar şi de către alte personaje atestate în istoria bisericii creştine cum sunt Sf. Antonio de Padova, Sf. Serafim de Sarov, Sf. Nectarie şi mulţi alţii. De ce m-aş îndoi atunci de ceea ce mi s-a relatat despre părintele Arsenie Boca, de vreme ce eu însumi prin peregrinările mele în lume sau prin proprie experienţă m-am convins în mod direct de realitatea lor?

Iată o afirmaţie surprinzătoare, pentru noi cei crescuţi la şcoala materialismului modern. Serafim de Sarov şi-a dedicat de mic viaţa cinului călugăresc şi a ajuns la aceeaşi capacitate de clarvedere şi de vindecare. În apropierea morţii sale, pe care şi-a prevăzut-o ca şi părintele Arsenie Boca, le-a spus celor ce îl solicitau în rezolvarea necazurilor lor: „Veniţi la mormântul meu. Voi continua să vă ajut, ca şi acum când sunt viu”.

Există surprinzător de multe date comune în

viaţa părintelui Arsenie Boca şi cea a lui Iisus. Acest gând este susţinut şi de o afirmaţie pe care părintele a făcut-o cu puţin timp înainte de a pleca, în faţa maicii stareţe de la Prislop: „Vezi ce faci aici după plecarea mea. Cu voia lui Dumnezeu eu voi fi la dreapta sa la judecata de pe urmă şi mult te va ajuta”.

Unei alte femei, care îl roagă să ajute o biată fata din satul său, născută cu un mare handicap, îi răspunde „Du-te şi spune-i că pe lumea asta este cea mai nefericita fiinţă. Şi o mai aşteaptă şi alte nenorociri, dar pe lumea cealaltă îi promit că se va întâlni cu mine şi va avea parte de fericire”.

Cine a fost acest om, născut asemenea nouă, aici lângă noi, trăitor lângă noi şi care ştia totul despre noi, înainte de a i se spune ceva, care vindeca ceea ce medicina nu poate încă să facă, acest om care ne spune că are o „misiune” în „Cerul” pe care îl negăm şi mai mult promite ajutorul său acolo, asemenea lui Dumnezeu?

Pentru mine, „sfânt” este un om care are un comportament înscris în canoanele bisericii, dar

Arsenie Boca are cu mult mai mult. Ceea ce ştia să facă depăşea condiţia existenţei noastre materiale, pe care o susţinem cu atâta obstinaţie. Părintele Arsenie a fost şi continuă să fie o mare provocare a ştiinţei actuale. El ne-a lăsat, probabil, şi datorită vremurilor care i-au impus tăcere, povara grea a misterului său nedezlegat. Generaţii după generaţii vor avea la ce gândi. El va rămâne un etern memento mori.

CONCLUZII ASUPRA VINDECĂRII PRIN SACRU

Pot fi vindecările prin Sacru o dovadă a existenţei Divinităţii? Da, atâta vreme cât se petrec într-o relaţie directă cu religia. Şi Iisus Christos şi Sf. Nectarie şi Sf. Serafim de Sarov şi Părintele Arsenie Boca au vindecat în numele lui Dumnezeu. Singurele lor mijloace de a atinge aceste performanţe au fost obţinute prin respectarea întocmai a legilor impuse de morala creştină în numele ideii de Divinitate. Conceptul de Dumnezeu reflectă deci o realitate, care este funcţională şi poate produce un efect de vindecare

confirmată prin dovezi. Este adevărat că vindecările prin Sacru sunt rare în comparaţie cu cele obţinute prin medicina ştiinţifică, dar intervin în situaţii în care ştiinţa nu mai are nicio resursă. Raritatea nu înseamnă însă absenţa şi, de vreme ce există, nu pot fi ignorate numai pentru că nu se înscriu în conceptele noastre ştiinţifice despre lume.

Când a fost întrebat de ce a voit să escaladeze Everestul, Edmund Hillary a răspuns: „Pentru că există!”. Pentru acelaşi motiv am abordat şi eu subiectul vindecărilor prin Sacru: pentru că există.

Acelaşi spirit de onestitate cu care am comentat capacităţile deosebite, inclusiv de vindecare, ale unor oameni care aparţin religiei creştine, mă obligă să menţionez că în peregrinările mele prin Orient, ca şi din literatura citită, am constatat aceleaşi performanţe şi acolo. Marii virtuoşi de acolo, practicanţi ai unor sisteme spirituale, au ca suport mai mult o filosofie decât o religie. Atenţia lor este axată nu pe noţiunea de

Dumnezeu, ci de forţă cosmică sau de energie cosmică pe care o numesc mana, prana, tehi, tao etc. Morden descria, cu multă vreme în urmă, un sistem de dezvoltare a unor capacităţi psiho-mentale, de evoluţie spirituală, recurgând doar la noţiunea de „forţă de univers”, pe care o vedea ca fiind atotputernică, şi la excluderea tuturor acţiunilor, emoţiilor, gândurilor şi sentimentelor negative care sunt un obstacol categoric în calea acestei evoluţii.

Sunt, aşadar, mai multe drumuri care conduc spre acelaşi liman, dacă sunt respectate anumite condiţii. De vreme ce funcţionează, sunt convins că Dumnezeu nu se supără pentru termenii folosiţi, dacă legile de fiinţare a Universului sunt respectate fiindcă acesta este secretul.

În scepticismul nostru scientist, atribuim toate aceste performanţe sugestiei sau efectului placebo, care am văzut că au cu totul alte legităţi de funcţionare.

Placebo este, după cum s-a mai menţionat, o substanţă neutră ca efect pentru organism care

administrată cu titlu de medicament într-o boală poate avea o acţiune favorabilă în proporţii variabile la circa 35% din bolnavi.

Acţiunea terapeutică favorabilă a unei substanţe neutre este explicată prin efectul de sugestie, bolnavul aşteptându-se la acest efect. Această aşteptare, această sugestie de vindecare ar mobiliza resursele de vindecare ale organismului. Prin acelaşi efect de sugestie se încearcă să se explice şi vindecările prin Sacru.

Este indiscutabil că sugestia pozitivă are un rol favorabil în mobilizarea organismului în procesul de vindecare. Avem cu toţii, în noi, din naştere, astfel de resurse, de programe de vindecare. Am menţionat că şi Iisus a făcut referire la ele când spunea bolnavilor vindecaţi de el: „Credinţa ta te-a vindecat”. Dar nu poate fi pus semnul egalităţii între sugestie, efect placebo şi între ceea ce obţinea, ca vindecări, Iisus (orbi, invalidităţi grave etc.) sau Părintele Nectarie şi Părintele Arsenie Boca. Toate sugestiile din lume nu sunt în stare să vindece instantaneu o leziune

completă de măduvă spinală (Sfântul Nectarie), o cavernă pulmonară, o fractură osoasă veche, ulcere atone, sechele grave de encefalopatie infantilă la un copil, o insuficienţă cardiacă gravă decompensată (cazuri certificate ca vindecate la Lourdes), boli neoplazice (Arsenie Boca). Şi nici nu se poate vorbi de intervenţia unei sugestii la un copil de 3 ani şi 10 luni cu tetraplagie, surditate şi lipsă de vedere – ca sechele grave ale unei meningoencefalite, vindecat complet în 31 august 1938, după cum se menţionează în raportul Comisiei medicale instituite în acest scop.

La adultul aflat în stare de conştientă se poate vorbi şi de influenţa sugestiei, când bolnavii cred în procedeul terapeutic aplicat. Sunt însă şi mulţi bolnavi sceptici şi care obţin totuşi rezultate favorabile. Dar, pe lângă sugestie în aceste vindecări mai intervine încă ceva şi tocmai acest „ceva” este acum în discuţie.

Sugestia nu are însă numai efecte pozitive, dorite, ci poate genera şi catastrofe. Am discutat în alt capitol de ce sugestia negativă şi emoţia

negativă acţionează mult mai intens asupra organismului, decât sugestia pozitivă şi emoţia pozitivă. Impactul lor este mult mai mare şi, în consecinţă, şi efectele lor.

Discutând în acest context, al sugestiei, dacă un medic trebuie să spună sau nu bolnavului adevărul despre deznodământul fatal al unei boli, nu este simplu de luat t decizie. Moda actuală venită din alte zone ale lumii, care susţine ideea de a se spune bolnavului adevărul chiar ş atunci când verdictul este tragic mi se pare o atitudine cinică şi brutală. Se ignoră complet rolul psihicului uman al sugestiei negative asupra sa. Sigur că cineva din familie bolnavului trebuie să cunoască, totuşi, adevărul şi asta pentru a acorda atenţia necesară îngrijirii, pentru a evite eventualele complicaţii care se pot ivi. Şi bolnavului: se poate spune, dar cu toate menajamentele necesare şi numai atât cât poate suporta. Profesionalismul sec şi rece cu care te întâmpină unii funcţionari publici la noi, nu ai trebui să se manifeste în relaţia medic-pacient.

Nu toţi oamenii suportă la fel un adevăr crud. O sentinţă. Unii se sinucid cu zile, alţii fac depresie, iar depresia îi ucide pe cei mai mulţi bolnavi cu boli incurabile. Bolnavul se predă înainte de a mai lupta. Şi multe lupte s-au câştigat chiar şi în aceste boli. Îmi aduc aminte de o bolnavă care avea o afecţiune renală. Medicul care a examinat-o i-a spus brutal că nu are şanse de trăit A fost operată de un alt medic. Operaţia a reuşit, dai bolnava mi-a spus că eforturile de a o salva sunt inutile Ea tot va muri. „Aşa mi-a spus mie primul medic care m-a examinat”. Şi, deşi postoperator avea o stare generală bună, a murit. Subconştientul său acceptase programul morţii.

Subiectul adus în discuţie constituie o temă de adâncă meditaţie. Implicaţiile sale sunt multiple şi nu pot face obiectul doar al unei abordări de ordin medical, ci, în primul rând, aş spune, moral.

LUMINA DE LA SFÂNTUL MORMÂNT DIN IERUSALIM

În anul 2000 s-au celebrat cele două milenii scurse de la evenimentele care au consacrat începutul creştinismului. Cu acest prilej s-au organizat pelerinaje pe urmele Bibliei. Deşi mai fusesem în 1995 în Israel, itinerariul acestui pelerinaj mi s-a părut a fi util şi pentru interesul istoric şi ştiinţific. Ca urmare, am beneficiat de sprijinul financiar oferit „ca prin minune” de doi prieteni exact în acel timp şi am plecat din nou în Israel.

Nu mă aflam, evident, după cum am mai spus, pentru prima oară într-o ţară străină. Dar niciodată ca atunci n-am fost atât de impresionat, de transportat psihic într-o lume a unei trăiri inefabile şi unice, neexperimentată până în acel moment. Nu era starea de entuziasm, de mirare, de încântare în faţa relicvelor istoriei, nu era doar sentimentul de religiozitate trăit într-un templu dedicat unei divinităţi. Era o senzaţie de continuă serenitate, de extaz, de ignorare a oricărei frustrări posibile. Aveam sentimentul că mă aflu la începuturile lumii şi trăiesc visul ei cel dintâi.

Am avut şansa unui ghid care a ştiut să ne facă din proza inevitabilă efortului solicitat în astfel de circumstanţe, o perpetuă poezie şi bucurie. Se numea Tomer şi era un evreu practicant, firesc, al cultului mozaic, plecat din România, pe când avea 9 ani. Vorbea mai greu româneşte, dar compensa prin bunăvoinţa şi pasiunea absolut contagioase. Deşi de religie mozaică, păstra o aleasă decenţă faţă de cultul nostru ortodox. În fiecare loc istoric, legat de uji fapt descris în Biblie, se străduia să ne introducă într-o atmosferă propice prin citirea versetelor respective. Într-un gest de mare eleganţă, întrucât ne aflam acolo în perioada sărbătorilor de Paşte, ne-a oferit cozonac şi ouă roşii, după tradiţia noastră ortodoxă, într-o frumoasă grădină cu chiparoşi aflată la mică distanţă de grota în care, se spune că, Iisus l-a înviat pe Lazăr.

În programul excursiei nu era inclusă participarea la momentul de aprindere a luminii din incinta Sfântului Mormânt. După cum se ştie, această Lumină apare numai în preziua Paştelui

celebrat de ortodocşi. Eram însă foarte interesat să asist la misterul acestei apariţii. Culesesem informaţii despre modalitatea de apariţie, dar opiniile erau foarte diferite după impresia lăsată fiecărui martor. Am hotărât în consecinţă să merg personal acolo pentru a-mi forma propria opinie. Am intrat în incinta bisericii vineri la ora 16 şi am ieşit exact după 24 de ore, sâmbătă la ora 16. Erau acolo adunate mii de persoane, din toate colţurile lumii, ruşi, greci, români, adepţi ai religiei copte din Egipt etc.

Era o adevărată aventură să găseşti un loc. Mormântul este o construcţie paralelipipedică situată în centrul bisericii. Pe două din laturile sale sunt prevăzute nişte ferestre sub formă de orificii practicate în zid. Deasupra sa este turla mare a bisericii. Prin bolta să se vede un crâmpei de cer printr-un spaţiu rotund de dimensiuni relativ reduse.

Noi toţi, cei ce eram acolo, trebuia să ne găsim un loc între zidurile mormântului şi pereţii bisericii – spaţiu care nu era foarte extins,

probabil avea 10 – 11 m. Poliţia locală se lupta să menţină liber spaţiul din jurul mormântului pentru că acolo urmau să se petreacă ceremoniile de a doua zi, legate de apariţia Luminii. Din acest motiv era o adevărată luptă între noi şi poliţie, care nu avea nicio reţinere în folosirea brutală a forţei de respingere a masei de oameni care presa spre spaţiul din jurul mormântului. Am stat mai mult în picioare, când rezemat de un colţ de zid, când urcat pe marginea ascuţită a câte unui dispozitiv de fier găsit la întâmplare. Aşa am petrecut 24 de ore, într-o aşteptare încordată şi mereu atent să nu fiu dislocat din spaţiul găsit de către ceilalţi, care nu şi-l găsiseră încă. Ce înseamnă toaleta la miile de oameni veniţi de pretutindeni este uşor de imaginat…

Se înţelege că, de astă dată, nu mai era vorba de niciun entuziasm şi nicio fericire, fiind în permanenţă bruscat şi împins de mulţime dintr-o parte în alta. Dorinţa de a asista însă la acest miracol era cu mult mai mare decât efortul de a rezista.

Momentul de apariţie a Luminii este diferit de la un an la altul, de obicei în jurul orelor 13. În anul 2000, când eram eu acolo, a venit la orele 14,15.

Am văzut mai întâi cum a fost sigilat cu martori mormântul cu foarte multă ceară albă pe care s-a aplicat un sigiliu cu un diametru probabil de 1015 cm. În jurul orelor 13, a început defilarea în jurul mormântului a unor adolescenţi arabi creştini, care făceau un zgomot asurzitor. Băteau în nişte tobe cu forme curioase, strigau, se urcau unul pe spatele altuia, pe schele, pe zidurile mormântului, cântau, vociferau. Vacarmul era infernal. Surprins, şi evident foarte iritat, am crezut mai întâi că fac parte din vreun grup protestatar cu intenţii politice. Abia mai târziu am aflat că sunt special admişi să vină acolo. Se spune că într-un an li s-a interzis, iar ca rezultat, în acel an, Lumina nu a mai apărut… Şi ca urmare au fost incluşi din nou în ceremonial. Neînţelese sunt căile Domnului…

Şi a venit şi ora 14,15. Mi-am impus special

să nu fotografiez pentru ca lumina de la bliţul aparatului să nu o confund cu cealaltă şi să fiu indus în eroare.

Primele semne de lumină au constat în apariţia de scintilaţii violete şi albastre în aer, care se asemănau cu zborul fluturilor din primăvara copilăriei mele când aceştia apăreau cu miile spre desfătarea noastră, a celor care alergam să-i prindem. O imagine mai exactă ar fi aceea a scintilaţiilor care apar înainte de aprinderea unui tub de neon.

După câteva secunde, a izbucnit apoi, prin orificiul din zidul mormântului, o flacără sub forma unui fascicol magic de lumină albă, pură, mult mai albă decât cea văzută în timpul procesului de sudură. Ceea ce m-a frapat era însă modul nenatural de propagare a acestei flăcări venită din interiorul mormântului. În mod normal orice flacără care se propagă sau este mişcată brusc prin aer ia forma unei comete cu o coadă lăsată în urma sa. Lumina venită însă din mormânt se proiecta cu un front ascuţit prin aer ca şi cum

ar fi fost un corp dur şi nu o plasmă, care se deformează în funcţie de rezistenţa aerului.

În acest timp, deasupra mormântului cerul s-a întunecat. M-am interesat ulterior, dacă la acea oră a fost vreun nor care să acopere Soarele. Mi s-a spus că nu şi, deci, senzaţia de întuneric a fost prezentă numai acolo.

Al treilea mod de manifestare a Luminii a fost sub formă de coloane de lumină venite de sus din bolta cerească pe deasupra mormântului. Se vedeau ca o ploaie torenţială.

Au fost deci trei moduri de manifestare a acestei Luminisub formă de scintilaţii violete, apoi de flacără albă consistentă, care a aprins câteva lumânări din mulţimea prezentă acolo şi de jerbe de lumină cu un diametru apreciabil, care cădeau vertical deasupra Sfântului Mormânt.

Aceste imagini au fost de altfel şi filmate de către cineva din grupul nostru de turişti români. Le-am revăzut ulterior întocmai ca şi iniţial.

La ieşirea din interiorul mormântului, fascicolul de lumină din partea la care am avut eu

acces s-o văd, a aprins instantaneu lumânările unui copil de circa 10 ani. Şi aici apare o altă mirare. Fiecare dintre noi avea, aşa cum se obişnuieşte la Paşte, câte o lumânare în mână pentru „a lua lumină” – după cum se spune.

Aşa-zisa lumânare de Paşte era de fapt un mănunchi de 33 de lumânări, număr egal cu cel al anilor lui Iisus. La capătul la care trebuia aprins, fitilele de la toate lumânările erau înglobate într-un strat de ceară albă. Pentru a putea fi aprinse era nevoie de un anumit timp egal cu cel de topire a stratului de ceară. Cu alte cuvinte, în mod normal nu puteau fi aprinse instantaneu la contactul cu flacăra, ci doar după ce se topea ceara care acoperea fitilele. Or, la contactul cu flacăra venită din interiorul mormântului, lumânarea copilului menţionat mai sus s-a aprins instantaneu.

Este ceea ce am putut eu să văd direct din poziţia în care mă aflam. Ulterior am aflat că au mai fost aprinse, în acelaşi timp, unul din candelabrele din faţa Sfântului Mormânt şi câteva

candele de la lespedea cu smirnă considerată ca provenind de la mormântul lui Iisus. Cu un an în urmă mi s-a spus că a fost aprinsă spontan lumânarea unui călugăr. Cei aleşi sunt deci puţini…

În prima fază după apariţia acestei Lumini, timp de câteva secunde nu este incandescentă şi ştiind acest lucru, oamenii luau flacăra cu mâna şi o aplicau pe fată ca simbol purtător de sănătate. Eu eram îmbrăcat cu un tricou de bumbac. În acea atmosferă de efervescentă şi agitaţie, unei persoane din faţa mea i-a căzut flacăra lumânării pe tricoul meu. Am pus imediat mâna să o îndepărtez fiindu-mi teamă să nu ia foc. Spre surpriza mea însă, deşi tricoul a venit în contact cu flacăra, a rămas intact. Este deci adevărat că în primele minute acea flacără nu este incandescentă, mai precis nu produce arsuri.

În acel moment s-a petrecut şi episodul relatat mai sus, cu acea femeie în vârstă din Rusia care, impresionată de ceea ce vedea, a căzut în genunchi închinându-se şi strigând cu o voce

sfâşietoare înecată în lacrimi: „Doamne, Doamne, eu te văd! „Am văzut atunci puterea credinţei la omul simplu şi am avut ulterior multe motive de meditaţie…

Apariţia Luminii în sâmbăta Paştelui ortodox a dat naştere la foarte multe discuţii. Episcopul Anxentios al Foticeei a scris o teză de doctorat cu această temă: „Lumina sfântă de Paşte de la Ierusalim” (1993) tradusă şi în limba romană la Sibiu (1996). Este printre puţinele surse docte care încearcă să se bizuie pe mărturiile celor ce au asistat la apariţia acestei Lumini, de-a lungul timpului.

Pentru a înlătura orice suspiciune asupra posibilelor trucuri prin care s-ar obţine această lumină, voi reda pe scurt ceremonialul aşa cum se desfăşoară în prezent.

Cu o zi înainte de apariţia Luminii, adică în Vinerea Mare, mormântul este controlat de poliţişti de origine turcă, arabă şi de către cineva din partea Israelului pentru a nu exista acolo nicio sursă de foc. Se sigilează după aceea mormântul

şi se lasă sub pază.

Sâmbătă dimineaţa vine patriarhul însoţit de slujitori, înconjoară de trei ori mormântul, în timp ce se trag clopotele. La al treilea ocol al mormântului se cântă „Lumină lină a sfintei slave”.

Spre orele 11,30 vine de la Beetleem grupul numeros de tineri adolescenţi arabi creştini, despre care am amintit la început şi care strigă încontinuu: „Doamne, trimite-ne din cer Lumina”.

Către ora 12 apare patriarhul sau înlocuitorul său. Este mai întâi controlat de poliţişti să nu aibă vreo sursă de foc şi apoi intră în incinta mormântului, presară vată pe lespedea de deasupra sarcofagului de piatră şi se roagă. Toate luminile din biserică sunt în acest timp stinse.

Şi apoi, într-o aşteptare încordată a tuturor, apare brusc o lumină care coboară pe mormântul lui Iisus. Globul de lumină se sfărâmă pe mormânt într-o mulţime de sfere mici ca rouă. Pătrunde apoi în mormânt, aprinde vata şi se produce o

intensă luminozitate în interior. Patriarhul adună vata în două cupe de aur, iese cu lumină din incinta mormântului şi aprinde lumânările spunând: „Veniţi de luaţi lumină”. Acum este momentul când o serie de candele şi lumânări sunt aprinse instantaneu. După ce toată lumea îşi aprinde lumânările pentru câteva clipe se creează un impresionant spectacol de lumină şi fum şi apoi se dă ordin ca acestea să fie stinse pentru a se evita un posibil incendiu.

Cea mai veche mărturie despre apariţia acestei lumini îi aparţine unei maici venită în pelerinaj, Egeria, din anul 384. Mărturia sa nu este pe deplin lămuritoare, dar sugerează totuşi originea Luminii, când afirmă că o lumină puternică este adusă din interiorul mormântului. Ea o numeşte Lucernarium.

În anul 870, călugărul Bernard, martor la eveniment scrie: „Vine îngerul şi aprinde lumina în candelele de deasupra mormântului”.

O observaţie veridică vine din partea unei surse islamice anonime (secolul al IX-lea) care

vorbeşte despre „o lumină asemănătoare unui foc alb ieşind din interiorul mormântului”. Şi mai departe; „Deşi e aprinsă, lumânarea nu arde. Când această lumânare este trecută la o a treia persoană, începe să ardă şi se transformă în foc”.

Un egumen, Daniil din Rusia, a fost la Sf. Mormânt în perioada 1106 – 1107 şi ne oferă o altă variantă de apariţie a Luminii: „un nor mic venind dinspre răsărit s-a oprit dintr-odată deasupra cupolei deschise a bisericii şi o ploaie torenţială de lumină a căzut peste Sf. Mormânt şi peste noi…”.

Un alt mod interesant de apariţie a acestei Lumini ne este descris de un arhimandrit, Kallistos. Ca urmare a unor intrigi stârnite din invidie, în 1580, li s-a interzis creştinilor ortodocşi să intre în incinta mormântului pentru a lua Lumină. Patriarhul Sofronie al Ierusalimului împreună cu ceilalţi participanţi au rămas în afara zidurilor şi s-au rugat pentru apariţia Luminii. Şi Lumina a venit printr-un stâlp de piatră pe care l-a despicat fiind şi astăzi vizibil acel loc.

Iată, după aceeaşi sursă, câteva moduri de manifestare a acestei Lumini: lumina albă, albastră sau violetă, flăcări, sclipiri de lumină ori fulgere, foc, ploaie, rouă ori zăpadă, nor de fum, înger, porumbel.

În plus se poate însoţi şi de alte efecte: cutremur – menţionat o singură dată, şuierat, zgomot de tunet, impresie profundă de stranietate etc.

Din toate aceste aspecte menţionate, eu personal am văzut doar jerbele de lumină, venite din bolta deschisă peste mormânt, asemenea unei ploi torenţiale, flacăra alb intens ieşită din mormânt, prin orificiul lateral, care a aprins instantaneu mănunchiul de lumânări al unui copil arab de circa 10 ani şi jocul de lumini albastru-mov, care au plutit în aer înainte de apariţia propriu-zisă a Luminii. Ca zgomote însoţitoare nu am auzit decât sunetul clopotelor. M-am convins, de asemenea că această Lumină în primul minut de la apariţie, nu arde. Am mai sesizat, ca şi alţi martori, lumânarea intensă a mormântului, ca şi

cum ar fi fost expus brusc unei lumini uriaşe.

Este de reţinut amănuntul că mormântul este construit deasupra grotei în care se spune că a fost depus corpul lui Iisus, după ce a fost coborât de pe cruce şi că, în consecinţă, Lumina venită sub diverse forme prin cupola bisericii, pare să marcheze de fiecare dată, când apare, tocmai acest loc, exceptând momentul în care intrarea în mormânt pentru Pastele din 1580 a fost interzisă.

Găsim aici o surprinzătoare idee comună la religia ortodoxă şi astrofizica modernă. Ştiinţa ne spune că la începuturile Universului a fost o lumină incandescentă, din care apoi prin răcire a apărut tot ceea ce există. În acelaşi mod Biserica celebrează apariţia Luminii ca simbol al învierii, al începuturilor metaforice ale lumii. Fiat lux! Să fie lumină, a spus Dumnezeu la începuturile lumii. Cu mult înaintea astrofizicienilor actuali, primii stâlpi ai bisericii ortodoxe au vorbit aşadar de o metafizică a luminii situând-o la începuturile lumii. Este citat Jostein Bortnes, care face un comentariu în acest sens, după Dionisie Areopagitul:

„Metafizica luminii este fundamentată pe ideea că lumina materială este o imagine a luminii pure… care este Dumnezeu în slava sa transcendentă. Lumina, pe care o percepem prin simţurile noastre, este însăşi revelaţia Divinităţii transcendente…”.

Nu vom intra în toate subtilităţile misticii patristice, neavând nici competenţa necesară şi nefiind nici în intenţia acestei lucrări. Am recurs la citatul de mai sus numai în scopul de a sesiza această stranie coincidenţă a accentului pus pe conceptul de lumină în ortdoxie şi ştiinţă.

Rămâne un adânc mister, de ce această lumină apare numai la Pastele celebrat de ortodocşi. Dacă Pastele s-ar serba la o dată fixă, s-ar putea emite ipoteza unui fenomen de natură geofizică. Dar cum datele calendaristice ale Paştelui sunt diferite de la an la an această ipoteză cade. Au fost invocate, de asemenea o mulţime de alte trucuri. Dar reprezentantul biserici: ortodoxe din Ierusalim intră în incinta mormântului şi se roagă până ce apare Lumina, însoţit fiind de

martori a altor culte.

Şi, dacă s-ar folosi o substanţă ocultă pentru provoca lumina pe lespedea mormântului lui Iisus, ce sursă are lumina sub formă de scintilaţii şi fulgere pe care am văzut-o umplând spaţiul interior? Dar luminc sub formă de jerbe, care veneau din spaţiul exterior de deasupra mormântului, ce sursă are? Şi dacă acum, cu mijloace moderne, ar putea fi uşor trucată, în urmă cu multe sute de ani, cum a fost provocată? Astăzi când ochi ostili creştinismului, ca instituţie, îi pun sub lupă toate erorile, ar trece sub tăcere tocmai un astfel de fenomen?

Rămâne în consecinţă şi acest eveniment al apariţiei Luminii la Sfântul Mormânt încă un mistei nedezlegat şi indiscutabil, incitant. Involuntar, îmi vine în minte asemănarea cu Focul Sacru al anticilor păzit cu străşnicie de vestale.

Semnificaţia sa este o pledoarie pentru autenticitatea unei istorii a cărei esenţă o vedem sub ochii noştri chiar dacă forma sub care s-a transmis, este posibil să fi suferit influenţa

timpului şi a subiectivismului inerent fiinţei umane. Metaforic sau foarte explicit, această lumină venită ca un Foc Sacru din înaltul cerului, în fiecare an, şi care apare în relaţie directă cu celebrarea evenimentelor legate de istoria lui Iisus, căzând pe lespedea mormântului său, pare să ne spună: „Ecce hotnol Iată Omul! Acesta este Fiul meu, care pentru voi s-a răstignit!”

CAPITOLUL 9
CREAŢIONISMUL ŞI EVOLUŢIA

Există, în principal, două tipuri de activitate socială care au suscitat întotdeauna dispute şi războaie: religia şi politica. Ambele sunt opera oamenilor. Limitele uneia sunt şi ale celeilalte. Diferenţa a constat doar în „stăpânul” lor. Religia l-a avut în Cer, iar politica pe Pământ.

Dacă, după cum îl definea Aristotel, omul rămâne un zoon potitikon, se pare că o altă soartă îl aşteaptă pe homo religiosus. Sunt tot mai insistente vocile ridicate împotriva religiei. Deşi se observă în prezent un reviriment, o opţiune a

interesului pentru biserică, în acelaşi timp bate un vânt potrivnic în pânzele sale, declanşat concomitent, din partea literaturii beletristice şi ştiinţifice, a teatrului şi filmului etc.

Tactica de a demola ceva este simplă. Se scot în relief numai defectele, viciile şi se ignoră intenţionat eventualele merite. Şi religia, ca şi politica, are multe păcate, care îi pot fi reproşate în manifestarea sa de-a lungul istoriei milenare.

Pot fi citate multe lucrări apărute în Occident, care au acest obiectiv. Cea mai reprezentativă, ca analiză şi argumentaţie, mi se pare a fi cartea scrisă de Richard Dawkins, profesor de biologie la Oxford, având un titlu semnificativ pentru conţinut, The God Delusion (2006) tradusă şi în limba română (tWnera credinţei în Dumnezeu, 2007).

Nu am nicio intenţie dea mă erija în avocatul religiei, considerând pe cineva ca fiind „avocatul diavolului”. În această discuţie fac efortul de a fi cât mai obiectiv posibil, venind din poziţia omului de ştiinţă. Mă interesează strict esenţa religiei,

argumentele care pledează pentru existenţa sau inexistenţa în Univers şi a altei dimensiuni, a altei cauze implicate în demersul lumii, în afara celei susţinute de ştiinţa academică.

Formele instituţionale şi sociale de manifestare ale Bisericii, amestecul său fericit sau nefericit în istorie nu fac obiectul acestei discuţii.

Încercând să fim obiectivi, aşa cum ştiinţele academice pretind, rămân în afara explicaţiei lor multe domenii neacoperite. Şi nu sunt reproşabile limitele ştiinţei, într-un moment dat, evoluţia sa având un caracter istoric. Ceea ce nu ştim astăzi s-ar putea să ştim mâine, după cum afirma Descartes. Discutabil devine doar nihilismul său, negarea unui fapt, ca şi cum ar şti, ar avea certitudini, nici cel puţin dubii. Aici este, în opinia mea, punctul vulnerabil al ştiinţei şi care cred că ar merita să fie discutat.

În clipa de faţă se confruntă două concepte distincte, care îşi arogă dreptul de a explica existenţa lumii, cel puţin la nivel biologic: creaţionistă, care consideră că lumea este

rezultatul unui proiect inteligent (IntelligentDesign) emanat de la un Creator suprem şi evoluţionistă, care vede lumea vie ca expresie a evoluţiei speciilor prin selecţie naturală.

Creaţionişţii invocă argumentul teleologic sau al finalităţii prezente în natură care, deşi elaborat cu peste două secole în urmă, este astăzi tot mai insistent invocat. Orice operă umană, se susţine, are un arhitect, un proiectant, de ce nu ar avea şi operele naturii? Şi dacă da, autorul nu poate fi decât Dumnezeu. Şi ciudat, până la Darwin nu s-a găsit o alternativă acceptabilă. Darwin a înlocuit ideea creaţiei divine cu aceea de evoluţie prin selecţie naturală. Dumnezeul creaţionişţilor şi al religiei, în speţă, este înlocuit cu conceptul de selecţie naturală care, din 1859, când apare Originea speciilor, şi până astăzi, a rămas suveran.

Selecţia naturală a construit tot ceea ce vedem astăzi în lumea vie, fără niciun proiect „scrutând clipă de clipă, de pe întreaga întindere a

hanii, orice variaţie până la cea mai mică, respingând pe cea care nu este bună, reţinând şi adăugând tot ceea ce este bun, acţionând în tăcere, oricând şi oriunde apare o ocazie de îmbunătăţire a fiecărei fiinţe organice”, ne spune Darwin.

Cum au apărut aceste noi adăugiri anatomice, care au servit speciei să evolueze spre forme din ce în ce mai complexe, ne explică biologia modernă: prin mutaţii genetice creatoare de noi forme apărute întâmplător. Cele ce s-au dovedit a fi utile s-au păstrat şi transmis mai departe. Este ceea ce a adus în plus biologia modernă, la teoria evoluţionistă a lui Darwin, de unde şi denumirea de neodarwinism. Jacques Monod este un apărător acerb al rolului întâmplării în evoluţie. „Hazardul pur, singur hazardul, libertatea absolută, dar oarbă se află la baza prodigiosului edificiu al evoluţiei”, zice Monod (Le hasard et la necesite, 1970). Întâmplarea ar opera mutaţii genetice, iar prin selecţie naturală cele favorabile evoluţiei sunt

păstrate şi cele nefavorabile eliminate. Aşadar, conform concepţiei lui Monod, care se vrea cu orice preţ a fi materialist, trecerea de la o formă la alta nu s-a făcut prin adaptarea acestora la noi condiţii de viaţă, care ar fi însemnat apariţia de noi modificări structurale, ci prin mutaţii genetice apărute cu totul întâmplător. Noua informaţie genetică ce impune o structură modificată ar apare printr-o „greşeală” în replicarea ADN. Aceste mutaţii întâmplătoare sunt numite de Monod „alterări”. Erorile genetice păstrate de selecţia naturală ar constitui singura sursă posibilă de evoluţie.

În opinia mea, ideea de selecţie naturală este doar un „trouvaille”, o găselniţă care a dat oxigen biologilor, menită să explice ceea ce nu pot explica.

Selecţia naturală, văzută ca unică sursă a evoluţiei în Univers, înseamnă a pune căruţa înaintea cailor şi a pretinde că nu caii tractează căruţa, ci invers, căruţa împinge caii!

Revoluţia iluministă avea nevoie de

argumente din partea ştiinţei pentru a-l detrona pe Dumnezeu. Întrucât biserica, prin implicarea sa, adeseori nefericită, în viaţa oamenilor, nu mai era agreată, ştiinţele secolului al XIX-lea căutau cu disperare un substitut lui Dumnezeu. Şi din acest mare impas i-a scos Charles Darwin înlocuindu-l pe Dumnezeu cu „selecţia naturală”. Cu acelaşi substitut a mai fost înlocuit termenul de Dumnezeu cu cel de natură şi în vremea lui Francis Bacon, care cerea ştiinţei să o constrângă „fără milă”, pentru a-i stoarce tot ce posedă.

Şi, după cum vedem, sfatulafost urmat cu prisosinţă. Şi mai există un termen care ne salvează ignoranta: cel de instinct. Dacă îi răspundem unui copil că pasărea „ştie” saşi construiască un cuib din instinct, el este perfect lămurit…

Niciuna din cele două concepţii nu pot fi probate la modul concret. Trebuie doar să le… credem. Argumentele sunt doar deductive. Nimeni n-a fost martor la începutul lumii… Este indubitabil că în natură există evoluţie. Este

suficient să vezi fosilele animalelor dintr-un trecut foarte îndepărtat. În Muzeul de Ştiinţe Naturale din Toronto, spre exemplu, se pot vedea forme – hibrid. Aveau schiţe de aripi la membrele anterioare, cioc cu dinţi, solzi în loc de pene şi se înmulţeau prin ouă!

În 1988, J. Caims a publicat în Nature o observaţie demnă de reţinut în contextul discutat. O colonie de bacterii, deşi avea defectă enzima lactază, necesară metabolizării lactozei, cu care trebuia să se hrănească, a continuat să se înmulţească. Concluzia lui Caims a fost aceea că există gene care se adaptează la condiţiile de mediu rescriind o altă genă utilă în acest scop. Toate fiinţele conţin în genom programe care permit adaptarea la mediu şi, deci, evoluţia nu se face la întâmplare. Aşa ne putem explica şi adaptarea bacteriilor la antibiotice. Conţin în genomul lor posibilitatea acestei adaptări.

Logica simplă ne spune de asemenea că nicio fiinţă nu poate supravieţui venind pe lume cu un program genetic rigid, atâta vreme cât mediul în

care va trăi îi va oferi condiţii variabile. Niciun program genetic nu poate anticipa toate schimbările de mediu. De aceea este nevoie de această posibilitate de adaptare genetică la condiţii de mediu variabile.

Un alt fenomen, care nu-şi poate găsi explicaţie prin prisma ideii de selecţie naturală în procesul de evoluţie, îl constituie adaptarea creierului uman în circumstanţele de invalidare a unor segmente din structura sa. Vom exemplifica prin ceea ce se întâmplă la nevăzătorii din naştere. Nu numai că nu sunt eliminaţi prin selecţia naturală pentru că ar fi vulnerabili în competiţia pentru existenţă ci, în mod compensator, în creier se vor petrece modificări care permit adaptarea la noile condiţii de viaţă. După cum am mai menţionat în capitolele anterioare, funcţia auditivă şi cea a simţului tactil se amplifică acoperind un registru neobişnuit de extins în condiţii normale. Voi cita un exemplu comentat de Robert Schwartz (2007), în alt context, al unui nevăzător din naştere, care

distingea în scârţâitul unei uşi o notă La înaltă, iar în claxonul unei maşini un. Şi bemol. Un nevăzător din naştere nu visează imagini, pentru că nu le-a perceput niciodată, ci doar voci şi sunete.

Ce concluzie se poate extrage din acest exemplu? Una foarte importantă de reţinut pentru modul în care funcţionează lumea vie şi implicit, cum se poate desfăşura evoluţia. Tot ceea ce se naşte, excluzând accidentele, trebuie să trăiască şi în acest scop avem înscrise în genele noastre toate programele necesare adaptării. Acesta este mecanismul evoluţiei. Genele noastre se pot combina, recombina, se pot forma altele noi, sau inactiva altele vechi sub presiunea condiţiilor de mediu aducând o nouă structură cu o nouă funcţie necesară evoluţiei. Vrem nu vrem evoluţia este mai mult lamarckiană decât darwinistă. Nu întâmplarea, ci necesitatea propulsează evoluţia.

Nu evoluţia este în discuţie, ci modul în care s-a făcut – dirijat sau spontan.

Adepţii evoluţionismului neagă intervenţia unei inteligenţe care ar putea fi responsabilă

pentru inteligenţa din natură. Mă consider un om de formaţie ştiinţifică şi nu pot decât să fiu de acord cu postulatele ştiinţei, dacă acestea mi se par a fi convingătoare. În niciun caz n-am să cred că tunetele şi ploaia sunt generate de „carul Sfântului Die alergând prin nori” şi nici n-am să mă întorc din drum dacă o pisică neagră a fost mai iute de picior şi a traversat calea înaintea mea.

De ce nu sunt totuşi de acord cu absolutizarea rolului selecţiei naturale?

Mai întâi, selecţia naturală se referă doar la biologie, dar nu explică şi originea vieţii şi a Universului.

Ce competiţie chimică a condus la apariţia formeloi vii? Şi prin ce miracol o materie fără viaţă devine dintr odată vie, capabilă de autoconservare şi reproducere? Arr mai spus şi în alte lucrări, la orice presiune atmosferică şi temperatură am supune elementele chimice existente, vorr obţine toate combinaţiile chimice posibile, dar nu viaţă Pentru că viaţa înseamnă „ceva” pus în materie şi acest ceve este de natură

necunoscută.

R. Dawkins trece repede peste această întrebare spunând că a fost nevoie doar o singură dată ca să apară viaţa în Univers şi acest eveniment singular a fost posibi datorită contextului cosmic favorabil definit de principiu* antropic formulat de Brandon Carter (1974).

Viaţă a apărut probabil prin ADN, ni se spune, iai ADN ar fi rezultatul unui eveniment chimic singular.

Daniel Dennett trece şi el cu uşurinţă peste subiect, ca şi cum ar fi ceva banal, mult prea bine ştiut, când ne spune că macromolecula de ADN, cu „strămoşul" său AM, capabile de autoreproducere, sunt „baza vieţii pe această planetă" (Kind ofminds. Toward an understanding of consciousness, 19%).

Apariţia conştiinţei ar fi, de asemenea, un eveniment singular şi cred că este aşa, dar din cu totul alte motive decât Dawkins şi Dennett.

Continuând cu expunerea circumstanţelor în care a apărut viaţa, ni se oferă informaţii foarte

docte şi utile despre principiul antropic, invocat de ambele tabere, dar în sens contrar.

Pentru ca viaţa să apară, era nevoie ca magnitudinea forţei „tari” care menţine edificiul de particule din structura atomului să aibă o valoare în jur de 0,007. Sub 0,007 nu ar fi existat hidrogen şi celelalte elemente chimice şi deci nici apă, iar fără apă nu era viaţă. Peste 0,007 magnitudine a forţei tari hidrogenul ar fi trecut în elemente chimice grele şi, din nou, nu era apă.

Aici, în această constantă, este unul din nodurile cruciale de dispută. Creaţionişţii susţin că este menţinută la această valoare de Dumnezeu. Dar de unde vine Dumnezeu? se întreabă Dawkins. Întrebarea de unde vine Dumnezeu este pertinentă. În acelaşi sens mă întreb şi eu de unde vine materia din Univers, pentru că, dacă nici ea n-ar fi, materialiştii n-ar avea acum obiect de dispută.

Dacă admitem că materia sub diversele ei forme a existat dintotdeauna în Univers, fără să fi fost nevoie să o creeze cineva, de ce nu am

accepta acelaşi criteriu ontologic şi pentru Dumnezeu?

Selecţia naturală nu poate explica nici de ce şi nici cum s-a trecut de la viaţa în formă monocelulară la cea în formă pluricelulară. Primele celule vii erau identice şi se înmulţeau prin diviziune, în care nimeni nu murea. Dintr-o celulă rezultau două mai mici, acestea creşteau şi îşi reluau diviziunea. Nimeni nu murea. Părea să fie o viaţă păstrată etern. S-a trecut apoi la înmulţirea sexuată. Din unirea a doua celule diferite rezultă a treia, „părinţii" ei părăsind definitiv scena vieţii. Abia de acum se poate vorbi de selecţia naturală. Aceasta a fost premisa evoluţiei şi a diversităţii lumii vii de astăzi. Moartea a fost preţul plătit pentru viaţă, am mai spus citând cuvintele lui Claude Bernard: „La vie, e est la mort". În justificarea trecerii la înmulţirea sexuată transpare cel puţin o intenţie cu finalitate evolutivă, dar privită sub aspect pur mecanic, materia nu are conştiinţă şi, deci, nu poate avea intenţii. Şi aşa rămânem cu încă un semn de

întrebare privind începutul evoluţiei biologice.

Pentru mine, ca neurolog, este greu să înţeleg cum o materie formată doar din atomi fără viaţă, fără conştiinţă, fără culoare, poate să genereze viaţă, să aibă funcţionalitate coordonată într-un angrenaj de miliarde de celule cum este corpul uman, cu multe alte miliarde de reacţii pe secundă şi cu o conştiinţă capabilă să raţioneze, să vadă şi să aprecieze culorile, gusturile, frumuseţea, fericirea şi nefericirea. Îmi poate spune cineva cum arată un atom nefericit?! Cum poate genera o materie cu o existenţă obiectivă o lume subiectivă?

Cum se ajunge de la atomi la conştiinţă, unde se păstrează informaţia necesară existenţei, când într-un an toate celulele şi toţi atomii s-au schimbat, nu am un răspuns satisfăcător, nici prin selecţia naturală şi nici prin alte teorii în vogă.

Acest reducţionism ultrasimplist la resorturi, mişcări pur mecanice, cum le vedea Darwin în virtutea fizicii timpului său, mi se pare imposibil de corelat cu universul psihic, spiritual. Ce ştia

Darwin din ceea ce ştim noi astăzi? Ştia de materia sub formă de câmpuri electromagnetice invizibile ca transportor de informaţie, ştia de genetică, de informatică, de universul fizicii cuantice, de experienţele psihologiei transpersonale şi de o mie de alte descoperiri, care cer alte explicaţii pentru înţelegerea complexităţii vieţii? Am păstrat întotdeauna în minte convingerea absurdităţii de a încerca să construieşti o lume după ideile lui Marx, idei pe care le-a emis cu 150 de ani în urmă, când relaţiile sociale, nivelul dezvoltării tehnologice, cultura şi reflectarea lor în conştiinţa oamenilor erau cu totul altele decât ale celor din secolul al XX-lea. Şi timpul mi-a dat dreptate. Să fiu iertat, dar am exact aceeaşi impresie despre darwinismul din secolul al XTX-lea. Şi nici coafarea sa modernă cu intervenţia în evoluţie a mutaţiilor genetice întâmplătoare nu este mai fericit imaginată. Am mai spus şi mă repet obligat de context: Eroarea, ca şansă, nu poate fi decât singulară, iar o suită de erori n-a creat niciodată ordine, ci dezordine. În

funcţionalitatea unui organism viu trebuie să existe o ordine şi o arhitectură adaptate necesităţilor vitale categorice. Erorile din funcţionalitatea celulelor şi organelor noastre înseamnă boală, înseamnă moarte şi nu evoluţiei. Şi, dacă duc discursul mai departe, voi menţiona doar câteva mecanisme de preîntâmpinare a erorilor mutagene, periculoase pentru organism.

Prima este o polimerază care baleiază montajul componentelor ADN. Când s-a sesizat o eroare cu efect biologic este imediat corectată. Geneticienii spun că sunt şi erori fără consecinţe pentru organism, dar nu sunt nici utile.

Când o moleculă de ADN, într-o celulă, este alterată intervine comunitatea celulară şi declanşează procesul de apoptoză pentru a-şi apăra integritatea. Vor interveni ceea ce s-au numit „gene ale vieţii” şi „gene ale morţii”. Intră în acţiune mai întâi o genă a vieţii Bel-2 care „încearcă” să blocheze ADN-ul mutant în faza Gl de diviziune pentru reparaţie. O dată amendată leziunea, diviziunea celulară se va desfăşura

normal. Dacă nu s-a reuşit repararea prin mecanismul descris intervin genele morţii p53 şi Bax, care vor declanşa procesul de apoptoză cu sacrificiul celulei, adică eliminarea ei fără risc pentru organism. Şi numai in extremis, dacă toate soluţiile dau greş, va avea loc donarea malignă cu proliferarea şi uciderea gazdei.

Am detaliat acest exemplu pentru a vedea cât de palid este rolul întâmplării în fiziologia viului şi de câte mecanisme de apărare inteligente, împotriva întâmplării, dispune celula. Aici este o inteligenţă pură, nu este o mecanică a „roţilor dinţate" cum ar rezulta din conceptele mecaniciste despre biologie ale secolului al XDC-lea!

Şi, fiindcă suntem la ADN, cum explică selecţia naturală păstrarea aceleiaşi molecule pentru transmiterea eredităţii şi la regnul vegetal ca şi la cel animal, atâta vreme cât unul nu rezultă din altul, ca să se poată transmite prin succesiune, ci funcţionează independent ca origine. Este ca şi cum cineva l-a păstrat cu intenţia de a-l folosi în

ambele situaţii. Şi, dacă acel cineva conştient de ceea ce face nu există, cum îi explicăm existenţa? D. Dennett spune că cele două regnuri au la origine un ADN comun. Uşor de spus, greu de demonstrat.

Dacă materia funcţionează doar prin resorturi mecanice, oarbe, doar prin acumularea treptată de noi structuri, cu noi disponibilităţi, atunci ar trebui ca viaţa fiinţelor să aibă o desfăşurare lineară şi nu este aşa. Viaţa omului se dezvoltă nonlinear, pe o curbă ascendentă cu un scurt platou şi pantele ascendentă şi descendentă mai lungi.

Ne naştem, creştem urcând până la vârsta maturităţii sexuale, fizice şi intelectuale, rămânem aici o scurtă vreme pe platoul performanţelor optime pentru reproducere şi ne începem apoi panta descendentă, spre final. Această curbă a dezvoltării unei vieţi are o finalitate foarte precisă, nu este desenată la întâmplare şi nu este dreaptă, cum ar rezulta dintr-o propulsare pur mecanică. Lucrurile se desfăşoară ca şi cum întregul mobil al

biologiei noastre n-ar fi decât reproducerea. Toate forţele, toate esenţele, frumuseţea fizică, prospeţimea, acuitatea minţii şi a simţurilor, afectivitatea şi funcţia glandelor endocrine sunt optime numai în acest platou al tinereţii propice reproducerii.

Eu spun că este un sens profund în această dezvoltare nonliniară dar în acelaşi timp perfect coordonată a organismului, în menţinerea în frâu a organelor de reproducere să nu se dezvolte până la vârsta pubertăţii, iar Darwin zice că sensul, sau rostul acestui mod de dezvoltare a tuturor fiinţelor vii nu este decât în mintea mea. Aşa s-a întâmplat să acţioneze selecţia naturală.

Selecţia darwinistă nu poate explica misterul genezei omului şi Universului. De ce ne naştem? De ce murim de vreme ce ne-am născut? De ce fiecare specie are o durată de viaţă diferită când mecanismul genetic aflat la baza vieţii este acelaşi la toate fiinţele, fiind diferită doar viteza de derulare a sa? Cu cât timpul de creştere a unei specii este mai lung, cu atât şi viaţa sa are o

durată mai lungă, şi invers, cu cât timpul de creştere este mai scurt, cu atât şi viaţa este mai scurtă.

Dacă selecţia naturală este oarbă, fără nicio intenţie, sau inteligenţă, de ce păstrează, ca şi cum ar fi conştientă de valoarea lor, o serie de elemente comune la întreaga lume vie, inclusiv la regnul vegetal? întreaga variabilitate a lumii are un substrat comun, pe care l-am analizat în alte lucrări.

Dacă pentru un organism privit ca individ, încerc să înţeleg acest film de imaginaţie al evoluţiei, pentru că este numai imaginaţie, îmi este foarte greu să pricep, însă, cum a „creat" selecţia naturală doi indivizi de sexe diferite dar congruente morfologic şi funcţional pentru a putea îndeplini actul de reproducere.

Dacă iau ad litteram „învăţătura" lui Darwin, n-o găsesc nici cum pe Eva. Că doar n-o să cred în povestea ci coasta lui Adam! Fie şi numai pentru că nu îi lipseşte nic una, are acelaşi număr ca şi Eva. Să zicem, ca în Biblie, că mă întâi a apărut

Adam. Pentru ca să-i aducă în acelaşi timp ş pe Eva, ar fi trebuit ca selecţia naturală să fie conştientă di nevoile lui Adam şi ştim că ea nu are conştiinţă. Iar daci a trebuit să aştepte, până ce selecţia naturală a reuşit s-o doteze cu toate organele trebuitoare pentru reproducere diferite de ale lui Adam dar, n-am altă ieşire, trebuie să îi & expresia, după calapodul lui Adam, s-a întâmplat una du două alternative. Ori selecţia naturală a „ştiut” şi morfologii şi fiziologia lui Adam şi i-a creat în acelaşi timp pe Eva, or cum ni se spune că se întâmplă în procesul selecţiei naturale a trebuit să fie aşteptată Eva preţ de multe vieţi până o natura i-a nimerit una pe măsura lui. Între timp, de atât aşteptare, Adam ar fi îmbătrânit foarte tare şi ar fi deveni inutilizabil pentru Eva! Câte necazuri pe capul lui Adam!

Este ridicol tot ce spun, dar nu e vina mea, e, ca’s spun aşa, „vinul” lui Darwin. Dacă ni se pare ridicol, arunc trebuie spus că ingredientul ne este servit de concepţi evoluţionistă în viziunea lui Darwin.

În cartea lui Dan Puric „Cine suntem” (Ed. Playten 2008) scrisă cu îndrăzneala şi sclipirea acelor care s-au născu pentru a face istorie, am găsit o glumă superbă pentru contextul discutat aici. Fiul său de cinci ani îl întreabă de e unii oameni spun că vin de la Dumnezeu, iar alţii spun că’s trag din maimuţă. Şi răspunsul este admirabil: Cei ce spn. Că vin de la Dumnezeu, vin de acolo, iar cei ce spun că’s trag din maimuţă, se trag din maimuţă. Şi nu are dreptat domnul Puric? Fiecare ştie mai bine de unde vine.

Finalitatea din natură, după cum am văzut deja, est un alt concept mult disputat. Este punctul forte al creaţie nismului. Evoluţioniştii îl combat cu furie, afirmând contr oricărei evidenţe, că nimic nu are o finalitate în natură. Totul este întâmplare. Finalitatea le-o acordăm noi a posteriori. Pasărea nu are aripi ca să zboare, ci zboară pentru că are aripi, ni se spune Câtă inteligenţă! Nu avem creier ca să gândim, ci gândim pentru că, întâmplător, avem creier şi afirmaţiile absurde pot merge la infinit. Ne

întrebăm în context, la ce serveşte un făt uman, nu pentru a deveni un om? Fiecare secvenţă din dezvoltarea unui embrion este o monumentală lecţie de inteligenţă a naturii. Filmarea dezvoltării unui embrion uman derulată la viteza noastră de percepţie, creează cea mai frapantă impresie că este desenat de o mână invizibilă. Şi cred cu toată convingerea că este mai întâi un model primar, conţinut într-un câmp informaţional pe care genele îl urmează. Multe segmente din morfologia noastră nu sunt conturate de la început, ci „sculptate” asemenea statuilor. Aici rolul de daltă îl are apoptoza. Celulele care sunt în plus sunt înlăturate prin acest mecanism. Acesta este spre exemplu procedeul de formare a degetelor. La început degetele nu sunt conturate distinct, ci au o membrană între ele. La animalele cu membre digitate membrana dintre degete dispare prin apoptoza, iar la cele acvatice rămâne pentru a servi la înot. Oricui i s-ar arăta conformaţia degetelor la raţe sau gâşte spre exemplu, sau coada la vidră sau castor ar putea intui imediat

adecvarea lor pentru mersul în apă, numai fidelii lui Darwin vor spune invers, că purtătorii lor le folosesc la înot profitând de forma lor anatomică, apărută întâmplător!

Acest spirit, care mie mi se pare a îifundainentalist, exagerat şi absurd, profesat cu o înverşunare ce nu lasă niciun loc de îndoială şi nu admite nicio replică, este întors împotriva, oricărei raţiuni evidente, sesizată de bunul simţ. A spune, spre exemplu, că natura îşi ia măsuri de prevedere, este o blasfemie gratulată cu toate epitetele insultătoare de către adepţii selecţiei naturale. Şi totuşi, cum se poate judeca decât ca o măsură de prevedere faptul că în creierul fătului se formează un număr dublu de neuroni pentru ca, cel puţin unul, să-şi atingă ţinta, structura cu care trebuie să se conecteze? Din moment ce unul şi-a atins ţinta, celălalt moare. Ei bine, după darwinişti, exprimarea mea este vulnerabilă, are conotaţii creaţioniste, care nu au ce căuta într-o ştiinţă atee, păzită ca în comunism cu biciul excomunicării. A spune că este o „măsură de

prevedere”, înseamnă în înţelegerea fundamentalistă că ai făcut o referire nepermisă la ideea de Dumnezeu, pentru că numai el ar putea prevedea ceva. Numărul dublu de neuroni din stadiul embrionar nu ar fi o măsură de prevedere a naturii, ci meritul selecţiei naturale care a dat şansa de supravieţuire embrionilor care au avut întâmplător această structură.

De ce sunt patru neuroni candidaţi la o singură conexiune are o explicaţie logică. Pentru că găsirea ţintei, care uneori este situată la mare distanţă de locul de origine a nervului, nu este simplă, drumul pe care trebuie să-l străbată fibra nervoasă fiind ocupat uneori de multe alte formaţiuni, printre care trebuie să se strecoare. Din patru neuroni cel puţin doi trebuie să se conecteze.

Sunt animale sălbatice a căror montă se petrece toamna, iar perioada de gestaţie este mai scurtă uneori decât durata iernii. Dacă iarna este lungă există riscul ca puii născuţi să nu aibe condiţii propice de viaţă şi să moară. Pentru a se

evita o astfel de situaţie, naşterea este amânată (de cine?) prin oprirea în dezvoltarea intrauterină a embrionului şi se va relua atunci când terminarea gestaţiei va coincide cu venirea primăverii. Un darwinist convins îmi va spune că aceasta oprire de necesitate în gestaţie nu are un scop, o finalitate, ci este o pură întâmplare. Dar o întâmplare care „ştie" să prevadă vremea! S-au selectat doar exemplare la care s-a format întâmplător acest mecanism. Şi la fel mi se va explica şi cu întoarcerea fătului în poziţia anterioară cu braţele întinse pentru a ocupa cel mai mic volum în momentul trecerii la naştere prin spaţiul îngust al bazinului mamei şi cu dilatarea fibrelor musculare ale vaginului sub influenţa probabilă a hormonului odtocină, exclusiv în momentul naşterii. Nu sunt, după darwinişti, măsuri care au ca finalitate naşterea. Le vedem doar noi aşa!

Sunt pe deplin de acord cu bunele intenţii ale lui Darwin, dar de la vremea sa şi până astăzi a curs multă apă pe Tamisa. Dacă biologiei actuale îi

este atât de necesar Darwin, neavând ce pune în locul teoriei sale despre evoluţie, atunci ar trebui ca un alt „Darwin”, modern, să pună în acord tot ceea ce ştim astăzi cu ceea ce a vrut să spună Darwin cel original.

Când citeşti lucrările celor care sunt adepţii fideli ai evoluţiei prin selecţie naturală, ai impresia că te afli în plin secol al XDC-lea. De la un capăt la altul al discursului ţi se serveşte o mostră de autentic materialism vulgar, mecanicist, reducţionist, depăşit chiar şi de concepţia materialistă modernă. Spiritul, gândirea, afectivitatea nici n-au cel puţin onoarea de a fi amintite. Am mai spus, Darwin se ocupă de organismul viu văzut doar ca anatomie. Ne explică în genul său simplist şi neconvingător cum apar mâinile, picioarele etc, dar nu ne spune nimic, de pildă, de ce oamenii iubesc, se îndrăgostesc, suferă, speră, se entuziasmează, disperă şi uneori se şi sinucid. Actul suicidar este contrar vieţii, nu este o conduită adaptativă, utilă. Cum l-a conservat selecţia naturală dacă ei i se datorează

tot ce se întâmplă în viaţa unui om? Victimele selecţiei naturale ar trebui să moară, eventual, prin inaniţie, dar nu prin autoliză (suicid).

Şi de ce iubirea, pasiunea cu întregul său cortegiu de drame şi împliniri care au inspirat marile opere ale omenirii, când, darwinist vorbind, ca să fiu în notă, pentru reproducere nu era nevoie decât de mtâlnirea a doua sexe diferite, chiar şi întâmplătoare, cum vedem adesea.

Şi de ce plânsul? Ajută cu ceva specia în evoluţie? Şi râsul? După ştiinţa darwinistă, omul, ca orice alt animal, nu ar trebui să aibă nevoie decât de hrană, locuinţă şi sex. Şi se pare că astăzi ne şi conformăm. Sunt deja singurele valori cultivate în lumea postmodernistă. La ce ne mai trebuie cultura? Biologia nu are nevoie de cultură. Cu acest pragmatism, i-aş spune naturist, în sensul accentului centrat exclusiv pe imperativele naturii, excludem din istoria omenirii milenii decultură şi spiritualitate. De altfel, unul din apreciaţii filosofi cu lucrări cunoscute în domeniul ştiinţelor cognitive se întreba de ce a fost nevoie

de apariţia conştiinţei. Biologic vorbind, nu era nevoie de actuala conştiinţă pentru a ne hrăni şi reproduce. Apariţia conştiinţei n-ar fi decât un accident, care mai mult i-a complicat viaţa omului, decât i-a simplificat-o!

Darwin vorbeşte numai de selecţia însuşirilor fizice, dar nu spune nimic de intelect. Dacă inteligenţa ar conferi un avantaj în supravieţuire, ar trebui, conform selecţiei naturale, să avem numai genii. Să înţelegem că înţelepciunea nu i-a folosit la nimic omului în evoluţie? Doar muşchii? Nici la acest capitol nu arătăm toţi ca un Hercule, cum ar trebui să se întâmple, după aşa o selecţie.

Esenţializând la maximum discuţia de mai sus, efortul susţinătorilor concepţiei evoluţioniste, în viziune darwinistă, este acela de a demonstra că toate mecanismele implicate în manifestarea lumii biologice, de la primele macromolecule (ADN) şi până la om, care ni se par a purta amprenta unei inteligenţe şi pe care filosoful Daniel Dennett le denumeşte sisteme intenţionale, nu sunt în realitate decât mecanisme inconştiente

generate de evoluţia prin selecţie naturală. Nicio intenţie inteligentă nu s-a implicat vreodată în demersul evoluţiei. Toate conduitele aparent inteligente, de la celule până la cele ale lumii animale fără limbaj articulat, nu sunt decât acte automate, total inconştiente, ne spune Daniel Dennett în numeroasele sale lucrări dedicate conceptului de conştiinţă şi, evident, este o concepţie menită să salveze darwinismul. Voi da un exemplu, pe care l-am văzut filmat. Puiul abia născut al unei antilope Gnu făcea eforturi să se ridice şi să rămână în picioare, gest vital în condiţiile vieţii în junglă. Dar, neavând suficientă forţă, cădea mereu, când într-o parte, când în alta. Mama sa încerca să-l sprijine cu capul aplecat în partea în care puiul se înclina pierzându-şi echilibrul. Un simplu gest al naturii este suficient să demoleze tone de literatură care se străduiesc să demonstreze contrariul. Dacă gestul antilopei era efectuat mecanic, inconştient de situaţie, mai întâi de ce era comis şi în al doilea rând de ce oferea sprijin exact în partea în care puiul avea

tendinţa să cadă? În afară de dorinţa de revanşă asupra concepţiei creaţioniste, mă întreb la ce serveşte mistificarea naturii? N-ar fi mai bine ca, în loc să cheltuim atâţia bani şi efort, să lăsăm natura să ne ofere mai multe dovezi într-un sens sau altul?

Ştiinţa este grăbită în a formula concluzii definitive şi a da sentinţe, doar pe observaţii fragmentare, care nu exprimă întregul. Citesc frecvent lucrări cu concluzii ce sună a magister dixit. Şi doar peste câteva luni deja altcineva constată altceva. Mai ales în condiţiile actuale de cercetare, unde performanţele tehnologice scurtează imens timpul de observaţie. Când ştiinţa exprimă sentinţe, care blochează alternativele, nu mai este decât politică.

Toateobservaţiile, uneleempirice, altelemonitorizate ştiinţific, pledează pentru existenţa unor fenomene, ce nu pot fi explicate, nici darwinist, nici materialist, nici ştiinţific. Se înscriu categoric în sfera unei spiritualităţi pe care ştiinţa oficială nu numai că o eludează, dar o şi

neagă într-o manieră care nouă celor din Est ne este foarte cunoscută. Nu este posibil ca toţi cei care, bazaţi pe propriile studii, au opinii contrare unei viziuni mecaniciste şi reducţioniste asupra lumii, să fie etichetaţi cu epitete inadmisibile de reduşi mintal sau fără instrucţie ştiinţifică etc. Mulţi dintre aceştia sunt cercetători ştiinţifici, profesori universitari chiar la instituţii şi universităţi americane, cu o operă vastă cum sunt Stanislav Grof, David R. Hawkins, Brian L. Weisş, Pim van Lommel şi mulţi, mulţi alţii.

Prof. Japonez Kazuo Murakami este cel ce a descifrat codul genetic al reninei, deschizând drumul unei vaste varietăţi de substanţe antihipertensive. În cartea sa The divine code oflife (1997), tradusă şi în limba română (Codul divin al vieţii, 2007), el subliniază rolul covârşitor al gândirii pozitive asupra expresiei genetice, folosind denumirea de „gândire genetică”. Mi se pare a fi foarte utilă şi opinia acestui incontestabil om de ştiinţă în disputa noastră. El spune că în istoria ştiinţei s-au comis multe greşeli. Gândirea

ştiinţifică uzează doar de discursul raţional şi nu tot ce ni se întâmplă în viaţă este raţiune. Dincolo de raţiune rămâne ceva necunoscut pe care îl numeşte „Ceva măreţ”.

Dacă preocuparea de acest „Ceva măreţ” este numită religie, atunci prefer să fiu un religios înscriindu-mă pe deplin conştient în rândul celor „fără educaţie ştiinţifică” citaţi mai sus. Este chiar o mare onoare. Adeziunea mea este o mărturie vie a verificării personale a multor dintre fenomenele descrise şi publicate de aceşti cercetători ai vieţii şi ai sufletului.

„Religia” mea este o căutare şi o trăire a esenţei ultime a Universului şi nu are nimic comun cu modul istoric în care s-au implicat instituţiile sale reprezentative. Ele pot persista sau pot să dispară în funcţie de vântul istoriei şi de capacitatea lor de adaptare, de remodelare, de actualizare, dar esenţa de dincolo de măruntele orgolii şi ambiţii omeneşti, va fi eternă.

Pledez pentru eternitatea acestei esenţe.

CAPITOLUL 10

CRIZA SPIRITUALĂ A OMULUI MODERN

Fiecărui timp istoric îi corespunde o paradigmă, un concept, un model de interpretare a realităţii, dat de ansamblul ideilor din acel moment.

Funcţia paradigmei este aceea de a oferi un model de gândire şi de comportament corespunzător unui timp istoric determinat. De aceea fiecare timp îşi are o paradigmă a sa.

Până în secolul al XVI-lea lumea era văzută ca rezultat al creaţiei divine. Lumea avea un sens, înscris în intenţia divină în momentul creaţiei.

Începând cu secolul al XVI-lea, prin lucrările lui Galileo Gătitei, Kepler, Copernic, Descartes, Newton, Francis Bacon ş.a., asistăm la primul val al revoluţiei ştiinţifice. Până atunci cunoaşterea se reducea la Aristotel şi biserică, raţiune şi spirit.

Ştiinţa ultimilor 400 de ani începe cu Galileo, care fixează primele canoane ale cercetării ştiinţifice. Poate că nu chiar străin de atitudinea bisericii faţă de preocupările lui ştiinţifice, Galileo

exclude spiritul din ecuaţia ştiinţei, îi cere ştiinţei să aibă ca obiect doar ceea ce are formă, număr şi mişcare şi poate fi cuantificat, exprimat în formule matematice. Tot ceea ce ţine de psihic, având un caracter subiectiv, trebuie exclus din atenţia ştiinţei. R. D. Laing, psihiatru englez, menţionează că sunt astfel lăsate în afara ştiinţei sensibilitatea, percepţia, valorile morale şi estetice, spiritul şi conştiinţa. O întreagă experienţă umană este ignorată, laboratorul rămânând singurul zeu viabil al ştiinţei.

Francis Bacon înlocuieşte cuvântul Dumnezeu cu cel de natură. Legile lui Dumnezeu, devin acum Legile naturii. Mai mult, cere ştiinţei să „ehinuie" natura până îi va smulge toate secretele.

Rene Descartes pune bazele metodologiei ştiinţifice moderne, face separarea între spirit şi materie – res cogitans şi res extensa. Adept al raţionalismului în cunoaştere, susţine că numai ştiinţa poate să acceadă la adevăruri exacte. Această graţie acordată ştiinţelor va fi cea care va

motiva mai târziu atributul scientismului din ştiinţa occidentală.

Deşi, în cea mai mare parte, ştiinţa îi este tributară lui Descartes, opiniile lui nu sunt infailibile, în raport de ceea ce ştim astăzi. „Nu este nimic în gândire care să aparţină corpului şi nimic în corp care să aparţină gândirii” spunea el. Este exact opus la tot ceea ce au evidenţiat ştiinţele neurocognitive pe care le-am comentat şi noi mai sus. Astăzi i-am putea răspunde: „Nu este nimic în corp care să nu aparţină gândirii”. Şi este doar una din erorile lui Descartes.

În ceea ce priveşte concepţia sa mecanicistă asupra corpului, întâlnită uneori şi astăzi, trebuie să spun, ca specialist în domeniu, că este o altă mare eroare a lui Rene Descartes: „Nu este nicio diferenţă între maşina făcută de om şi cea făcută de natură”, spunea el. Probabil că ar fi aşa, dacă omul ar reuşi să „construiască” un alt om în laborator, combinând doar elementele chimice existente în structura organismelor vii. Dar asta nu se va întâmpla niciodată, oricât de entuziaşti

am fi.

Prin Newton, viziunea mecanicistă asupra lumii obţine un statut deplin. Universul este văzut acum ca un ansamblu de elemente disparate, guvernate de legile gravitaţiei, dispus într-un spaţiu şi un timp cu caracter absolut. Este un Univers cauzal, determinist, efect al unor cauze locale, imediate. Fiind supus unor legităţi matematice, orice eveniment este previzibil, calculabil.

Al doilea val al revoluţiei ştiinţifice începe către sfârşitul secolului al XVIII-lea prin Kant, Laplace, Lamarck, Darwin, Cuvier, Faraday, Maxwell şi alţii. Se oferă un răspuns convenabil pentru ştiinţă, vizavi de originea omului, ca şi a întregii lumi vii. Am putea spune că ceea ce a fost Newton pentru fizică, a fost Darwin pentru biologie. Către sfârşitul secolului al XIX-lea, se părea că marilor întrebări ale omului li s-a dat răspuns. Entuziasmul ştiinţei trebuie să fi fost atunci deplin. Descartes părea să fi avut dreptate. Ştiinţa părea să poată explica tot. Niciun dubiu,

zicea el făcând o altă eroare…

Acestea sunt elementele care au determinat o concepţie materialistă, fragmentară asupra lumii. Dominând celelalte ştiinţe, fizica clasică şi-a extins o viziune fizicistă în toate domeniile de cunoaştere.

Intervenţia întâmplării în evoluţie exclude ideea de sens, de rost, de finalitate în existenţa Universului. Omul este privit, ca orice altă specie, ca fiind un simplu rod al întâmplării. Nu există sens în natură, a decretat ştiinţa. Nu există sens în istorie, declară adepţii postmodernismului. Nu există sens în viaţă şi, ca urmare, nu există nicio morală, care să motiveze conduita umană, spun toţi cei ce profită din plin de 80 % din bunurile lumii. Şi, pentru a fi ascultaţi şi temuţi, manevrează după bunul plac legile şi îşi construiesc arme care seamănă „şoc şi groază”.

Sensul lumii îl conferă spiritualitatea, dar ea a fost exclusă din ştiinţă. Şi ca atare lumea este absurdă, vin să ne spună şi filosofii.

Aceasta este istoria actului de deces al

spiritualităţii, care a dispărut, ca interes, pentru ştiinţă.

În orice opţiune umană sunt însă şi avantaje şi dezavantaje.

Care sunt avantajele ştiinţei pentru om? Imense. Popper considera ştiinţa ca fiind cea mai mare mândrie a omului. Am fi putut spune că este cea mai mare victorie a spiritului uman, dacă milioane de oameni n-ar fi fost victime tocmai ale invenţiilor ei. Trebuie să afirmăm cu regret că, prin ştiinţă, se salvează şi se ucid şi astăzi numeroase vieţi.

Dar chiar şi viziunea mecanicistă, reducţionistă asupra lumii şi-a avut avantajele ei. În primul rând aş cita emanciparea, eliberarea minţii umane de încătuşarea obscurantismului medieval, de teroarea demonismului şi a superstiţiilor la care constat cu stupefacţie că, în goană după câştig, revenim. Cassandre, schizoizi, farsori fac rating la TV readucând spaimele Evului Mediu în minţi neinstruite.

Ştiinţa a îmbogăţit nu numai cunoaşterea

umană, ci a devenit şi un instrument pentru producţia bunurilor necesare vieţii.

Condiţia umană a fost ameliorată la un nivel nesperat cu numai un secol în urmă. Longevitatea umană a beneficiat de aportul medicinii ştiinţifice şi de ameliorarea condiţiilor de igienă şi de viaţă. Civilizaţia umană tinde spre globalizare şi spre extensie, la toate nivelele straturilor sociale prin presiunea exemplului, a mijloacelor de comunicare şi mai ales de deplasare, puse la dispoziţia omului de progresul tehnologic.

Tehnologia informaţională actuală a redus Terra la dimensiunile unui sat, cum se exprima McLuhan. Omul modern este un om informat, la curent cu tot ceea ce se întâmplă în fiecare clipă, inclusiv pe partea cealaltă a Pământului.

Care sunt limitele ştiinţei actuale şi de ce este nevoie de o nouă paradigmă, a unei conştiinţe elevate, spiritualizate?

În opinia mea, omul actual este confruntat în clipa de faţă cu o criză morală, spirituală, pe care aş numi-o „criza spirituală a omului modern”.

Această criză se manifestă în multe din laturile vieţii sale.

Ştiinţific, suntem în faţa dilemei – evoluţionism sau creaţionism. Am abordat mai pe larg subiectul în capitolul precedent.

Din nefericire, ştiinţa nu are un cod etic. Este la dispoziţia celui ce o plăteşte.

Armele moderne, ca şi cele de exterminare în masă, sunt creaţia ştiinţei… Ştiinţa n-are conştiinţă, iar ştiinţa fără conştiinţă este o ruină a sufletului, spunea încă Francois Rabelais.

Spiritual – domină moda anticulturii în numele postmodernismului. Mai exact sfidarea, deconstrucţia, cum zice Jacques Derrida, a autorităţii oricărui sistem de gândire, care pledează pentru valorile umane, fundamentale ca raţiunea, cultura, sensul, adevărul şi frumosul. Opusul lor – urâtul, dezordinea, ignoranţa, anarhia sunt „noile valori” ridicate la rang de filosofie.

Exaltarea instinctualităţii, printr-un exhibiţionism care abuzează de toate căile de exprimare nelăsând nimic neinfestat, nimic neşocat şi

bulversat, este de asemenea o expresie a „culturii” postmoderniste.

O caracteristică a postmodernismului cum l-l numit Jean-Franţois Lyotard, o constituie pluralismul tolerarea tuturor modelor, fără nicio discriminare. Dai ceea ce constatăm astăzi, nu este o tolerare a valorilo tradiţionale, ci o luare în derâdere şi o evitare a acestor ca fiind perimate. Filosofia postmodernistă ar părea’s; aibe o oarecare justificare şi anume aceea că tot ceea o este omenesc trebuie să fie admis cu drepturi egale de fi expus public. Numai că nu este vorba de a se permit afirmarea tuturor valorilor spiritului şi culturii, ci şi i subteranelor condiţiei umane. Care sunt acestea? Ei; suficientă o vizită la Muzeul Gugenheim din New Yorle în 2004, ca să te lămureşti. Sau să citeşti unele cărţi. D la imagine la limbaj, totul este permis. Eu sunt de acord mai ales ca medic, cu complexitatea condiţiei umane care nu înseamnă numai spirit, ci şi inevitabile cerinţ fiziologice, atâta doar că omenirii i-au trebuit mii de an de a se desprinde

de comportamentul celorlalte animale de a separa şi a face artă din cele ale spiritului şi a trec la capitolul intimitate cele ale biologiei. Nu tot ceea o ne bântuie prin intestine poate face obiectul artei şi a transparenţei, de care se face atâta caz în lumea actuală Era una din marile victorii ale civilizaţiei: civilizarei simţurilor. Şi una din marile diferenţe dintre noi ş necuvântătoare, care nu au auzit de civilizaţia sfinctereloi în ultimă instanţă este o chestiune de gust. Unora le plai mirosurile pestilenţiale. Şi probabil că trebuie să gândin ca predecesorii: de gustibus non disputandum.

În ciuda raţiunii pe care ne-o arogăm, persistent; războaielor, a terorismului, ca mijloc de rezolvare a con flictelor interumane şi a acaparării de resurse, este înci un semn al crizei morale a omului modern, moştenire «unui trecut ancestral, de care nu vrea să se debaraseze.

Inconştienţa cu care pentru bani sacrificăm cultura, natura, demnitatea umană şi relaţia interumană se înscrie în aceeaşi notă a absurdului.

Psihologic

Psihologia oficială este încă tributară unei concepţii mecaniciste despre biologie. Ignorarea ostentativă a o serie de date noi, care se cer interpretate – cum sunt experienţele morţii clinice, experienţa psihologiei transpersonale, vindecarea de boli grave prin mijloace exclusiv psihologice, rămâne fără o explicaţie.

Violenţa contra omului şi a animalelor ne întoarce la insecuritatea vieţii din Evul Mediu.

Violenţa contra planetei, care ar trebui să fie văzută ea însăşi ca o fiinţă vie, o încarcă cu negativitate excesivă declanşând evenimente climatice şi geofizice.

Politic

De ce politică şi nu ştiinţă, tehnocraţie? Să luăm un exemplu. De ce construirea unei şosele ar trebui să depindă de o decizie politică şi nu de una economică?

Se aduc o mulţime de acuze politicilor tradiţionale: demagogie, manipulare, minciună, fraudă, agresivitate, crearea de scenarii, răfuială

cu adversarii în stil de mahala, care provoacă repulsie oricărui om de bun simţ.

De ce orice profesie pretinde pregătire, competenţă, iar a face politică, nu? într-un secol în care, în condiţiile actualei evoluţii sociale, relaţiile interumane au ajuns la un nivel atât de complex, este oare uşor de orientat fără a avea competenţa necesară?

În plan social este o disjuncţie flagrantă între bogăţia excesivă, cu mult peste nevoile materiale ale unui grup restrâns de indivizi şi sărăcia umilitoare majorităţii, observaţie pe care o făcea şi John Locke îi secolul al XVIII-lea. Astăzi 80 % din bunurile lumii actuali sunt deţinute de 20 % din populaţia globului.

Este moral? Contrazice orice formă de moral.

— Creştină, laică sau a bunului simţ. Nu pledez pentru ui egalitarism, pe care şi natura îl contrazice/ dar nici pentru umilinţa care nu-i oferă unui om decât dreptul de a mur de foame.

Dezvoltarea economică şi, mai ales, tehnologicăh ritmul şi în modul actual, conform

analiştilor în domeniu va avea o serie de consecinţe nefaste: epuizarea resurseloi planetare, dezechilibrul geofizic şi climatic, poluarea nu numai chimică, ci şi radioactivă şi electromagnetică, distrugerea fondului forestier care este astăzi redus la 2

— 30 % din suprafaţa Terrei. La începutul secolului al XX-

le-a, reprezenta încă 80 %.

În plan ecologic, natura n-a fost niciodată atât de mult păgubită, aşa cum a făcut-o omul, probabil că mai întâi din ignoranţa care astăzi nu mai poate fi invocată. Poluarea aerului, apei, pământului şi inclusiv a plantelor şi cerealelor cu care ne hrănim, este un fapt cunoscut de toată lumea.

Interese meschine sfidează toate pronosticurile dezastruoase, referitoare la consecinţe, toate opiniile exprimate prin mass-media şi continuă tacit, individual sau prin decizii oficiale să defrişeze pădurile şi să distrugă vegetaţia din oraşe ca şi din jurul lor. „Câinii latră,

caravana trece” rămâne o cugetare perpetuu valabilă.

Nicio specie nu s-a implicat atât de violent în distrugerea propriului mediu ca omul. Suntem o specie sinucigaşă!

Din cauza poluării şi a defrişărilor, zilnic dispare o specie. Planeta devine zi de zi tot mai săracă. Şi ultima specie, care va dispărea, spun analiştii, va fi omul…

Nu învăţăm nimic din istorie. Munţii şi colinele din jurul Mediteranei au rămas cu stâncile goale ca urmare a sacrificării pădurilor pentru nevoile construcţiilor de nave pentru război şi comerţ, ni se spune.

Când romanii stăpâneau Efesul, acesta ajunsese unul din oraşele – port cele mai bogate din Imperiul Roman. Era, şi la propriu şi la figurat, un oraş de marmură albă, pură. Şi astăzi se mai văd relicvele străzilor pavate cu marmură şi ale clădirilor somptuoase din acea vreme.

În inconştienţa lor au tăiat pădurile de pe versantii munţilor şi colinelor înconjurătoare,

pentru nevoi de construcţie. Solul, rămas fără rezistenţa pe care i-o ofereau rădăcinile copacilor şi tulpinile lor, a plecat odată cu apa spre mare. Prin depunere, portul a fost acoperit de mâl, apa s-a retras şi activitatea portuară a încetat. Acum marea se află la distanţă de mulţi kilometri de oraş. Efesul, oraşul în care Pavel şi-a desfăşurat o bună parte din apostolatul său, a murit odată cu marea, care l-a părăsit. Astăzi vedem doar urmele măreţiei de odinioară.

Violenţa contra planetei prin defrişare şi poluare şi prin toate deşeurile rezultate din activitatea umană nu este lipsită de urmări. Pământul reacţionează ca o fiinţă vie. Negativitatea acumulată va declanşa, pentru a se reechilibra, evenimente geofizice şi geoclimatice de tipul seismelor, uraganelor sau altor catastrofe.

Fără o ştiinţă a spiritului este greu de înţeles că urmările modului nostru de gândire şi de acţiune se resfrâng asupra lumii întregi, asupra planetei şi Cosmosului prin conexiuni mult mai complexe şi mai subtile decât ne putem imagina.

Dacă întreaga criză spirituală, în care ne aflăm, este rezultatul concepţiei noastre eronate despre om şi Univers, şi dacă consecinţele acesteia conduc lumea în pragul unui impas, dincolo de care nu urmează decât prăbuşirea întregului edificiu, clădit cu trudă în milenii de evoluţie a civilizaţiei, aşa după cum ne avertizează o mulţime de surse şi după cum putem observa cu propria noastră minte, ce ne rămâne de făcut? Pentru ce să optăm? Spirit sau materie? Omul îndumnezeit sau omul-animal?

Să optăm pentru un materialism utilitarist, care în competiţia pentru existenţă, din orgolii, din dorinţa de dominaţie şi de înavuţire a generat războaie, a creat un echilibru internaţional instabil, fragil, monitorizat de forţa armelor, gata oricând să uzeze de acel minut, un singur minut în care planeta poate fi aruncată printr-o simplă apăsare de buton în tăcerea neantului, din care a venit? Sau să optăm pentru altă conştiinţă bazată pe o nouă spiritualitate, o nouă paradigmă menită

să deschidă un alt viitor omenirii?

Suntem liberi să alegem.

CAPITOLUL 11

AVERTISMENTE DIN „ETER” PENTRU O NOUĂ SPIRITUALITATE

Omul viitorului va fi unul iniţiatic, spiritualizat, conştient de originea sacră şi de sensul venirii sale pe lume, ne spune Jean-Paul Bertrand.

Omul viitorului va fi obligat, ca alternativă a auto-extinctiei, spre care merge cu paşi repezi, să-şi edifice o nouă conştiinţă, o nouă spiritualitate în acord cu sensul său originar. Criza morală a lumii moderne, la care asistăm cu o stranie şi aş spune, inconştientă pasivitate, este expresia nivelului scăzut al conştiinţei umane. Pentru că factorul fundamental în trăirea umană îl constituie conştiinţa sa.

Este nevoie de o altă conştiinţă, de o ştiinţă a conştiinţei în acord cu întreaga cunoaştere începând de la tradiţiile spirituale ale lumii antice,

traversând istoria religiilor şi ajungând la achiziţiile celor mai noi ştiinţe despre om şi Univers. Basarab Nicolescu, subliniază şi el acest imperativ afirmând: „Înţelepţii tuturor timpurilor au înţeles că evoluţia omului este evoluţia conştiinţei sale”.

Facilitatea comunicării în lumea modernă permite accesul la informaţie pentru o imensă majoritate a lumii, pregătind astfel terenul pentru o înţelegere a adevărului despre sine. Omul are nevoie de o altă istorie, propice armoniei dintre sine şi Univers, dintre sine şi natură, dintre oamenii de pretutindeni, transgresând obstacolele puse de apartenenţa la o religie, ţară, cultură sau sistem politic. Egalitatea în faţa şanselor, accesul demn la resurse, securitatea şi respectul persoanei, pacea şi armonia dintre oameni nu pot deveni realitate decât în condiţiile unei mutaţii în conştiinţă, în gândire.

Este neîndoielnic pentru mine că acesta a fost dintotdeauna un vis, că omenirea a fost amăgită cu multe utopii, de-a lungul istoriei sale.

Dar nu numai că aceste premise „plutesc în aer”, sunt însă tot mai pregnant comentate şi de o serie de alte surse, din care aş dori să amintesc doar câteva, care mi se par a fi mai credibile.

Voi cita pentru început povestea plină de dramatism şi cu multe elemente de cunoaştere utile, trăită de Shelley Yates din Canada (Halifax, Noua Scoţie), în noiembrie 2002.

Împreună cu fiul său în vârstă de 4 ani, în timp ce se deplasa cu propriul automobil, acesta derapează prin acvaplanare şi se scufundă într-o mlaştină. Shelley încearcă să deschidă portierele maşinii, dar acestea rămân blocate. O apă rece şi întunecată invadează interiorul automobilului. Este disperată să-şi salveze copilul, dar apa pătrunde în interior şi nu le mai lasă niciun spaţiu liber pentru a respira. Înainte de a-şi pierde cunoştinţa, aude o voce care îi spune să rămână calmă, până ce vor veni salvatorii.

După 15 minute salvatorii o scot fără cunoştinţă din automobil. După alte 7 minute este reanimată. În acea clipă reuşeşte să spună

salvatorilor şi de existenţa copilului său în interiorul maşinii. Trecuseră deja 22 de minute. În final este scos şi copilul afară, fiind de urgenţă expediat, fără cunoştinţă, la un spital de copii. Medicii de acolo îi comunică mamei, judecând după normele medicinei actuale, starea fără speranţe a copilului său. Creierul era mort şi toate organele erau invadate de sânge. Este sfătuită să îl ia acasă, pentru că, chiar dacă ar reuşi să-l reanimeze, ar rămâne doar într-o stare vegetativă. Dar vocea din eter îi spune altceva: „Ai încredere. Urmează cu stricteţe aceste instrucţiuni”. Şi o sfătuieşte să facă apel la mai multe persoane, pentru a-i reface „câmpul de energie” al copilului în şedinţe de 20 de minute, aplicate la interval de o jumătate de oră, timp de 3 zile încontinuu. Fiecare persoană venită în acest scop era rugată să-i ofere copilului „energia sa pozitivă şi iubirea sa”. Probabil că medicii au fost şi ei surprinşi şi curioşi să vadă efectul unui astfel de experiment, care eluda toate canoanele ştiinţei medicale şi au acceptat propunerea mamei copilului. După 72 de

ore copilul deschide ochii şi îşi recunoaşte mama. După două săptămâni de recuperare era prezent pe locul de joacă al copiilor. Era complet recuperat. Incredibilul se produsese.

Întoarsă acasă cu copilul, vocile continuă să-i vorbească, spunându-i că omenirea şi-a pierdut controlul, şi-a pierdut legătura cu Dumnezeu şi cu Pământul şi că întregul Univers este deranjat. O roagă să transmită un mesaj de „dincolo" pentru întreaga omenire. Îi spun că este în puterea oamenilor ca prin iubirea tuturor, prin sentimente de solidaritate şi de compasiune, să renască Pământul şi să-l vindece, pregătind o nouă etapă în istoria lumii. Va fi un timp al păcii şi al armoniei Aceasta este voinţa exprimată de „dincolo". Salvarea lor şi mai ales reanimarea imposibilă în condiţii normale a copilului, s-au voit a fi dovezi ale existenţei unei puteri, care ne supraveghează şi ne îndeamnă să ne trezim spre binele nostru. Este nevoie ca oamenii din toate colţurile globului să se unească pentru a aprinde „Sistemul Energetic Divin al planetei" şi a o lua de la capăt,

aşa cum au procedat cu fiul său.

I s-a mai spus, de asemenea, că toţi oamenii sunt conectaţi printr-o reţea la Sursă. Toate speciile de animale au propria reţea, care le permite comunicarea între ele. De aici derivă comportamentul lor coerent, inteligent pe care, în paranteză fie spus, noi îl atribuim doar instinctelor. Aşa, de pildă, i s-a spus, cum sunt animalele avizate prin această reţea de iminenţa catastrofelor naturale, reuşind astfel să evite, după cum ştim, pericolele.

Şi iată ce amănunt interesant, cu trimitere la texte cunoscute, urmează acum: omul a ales cu multe mii de ani în urmă să se deconecteze de la reţeaua comună pentru a avea liber arbitru.

Pentru mine această aserţiune este uimitoare, încă în 1978 scriam în Inteligenţa materiei că, în timp ce omului i s-a dat liberul arbitru, care îi permite să discearnă realitatea şi să aibă opţiuni, restul lumii vii este dependentă de inteligenţa naturii. Liberul arbitru, spune mai departe mesajul primit de Shelley, i-a permis

omului să dispună de sine însuşi, dar şi să comită erori, care au devastat planeta. Acum cumulul de erori şi-a atins limita şi a continua poate precipita „sfârşitul Pământului”. De aceea suntem sfătuiţi, insistent rugaţi să ne reconectăm la reţeaua Pământului pentru a-l vindeca oferindu-i un „val de iubire”.

I s-a explicat că aşa după cum câmpul de energie al fiului său a fost grav deteriorat, aşa este acum şi cel al Pământului. De aceea este nevoie de refacerea vitalităţii planetei, prin reîncărcarea sa cu energia sentimentelor noastre de iubire, de pace şi armonie.

Avem, prin această „întâmplare”, demonstraţia ideii că, la nevoie, Sursa renunţă la „pilotul” nostru automat şi preia iniţiativa. Acest copil, cu date identificabile, nu ar fi avut nicio şansă de supravieţuire şi mai ales, de revenire la normal, fără o intervenţie din „eter”.

Sunt de reţinut din această dramă câteva elemente foarte importante pentru cunoaşterea noastră.

Universul, Sursa de dincolo de noi, nu vorbeşte când vrem noi să-i testăm existenţa, ci doar atunci când vrea să intervină, după criterii ce ne scapă. Unul ar fi acesta, de a ne da un semnal de existenţa sa voind să ne transmită ceva. Un alt motiv de intervenţie concretă, evidentă în viaţa noastră ar putea fi dictat de locul şi rolul pe care îl avem în funcţionarea Universului. Sunt scrise volume întregi cu istorii de acest gen, pe care lumea le ignoră. Intervenţia în drama lui Shelley avea un scop precis: prin miracolul săvârşit să ateste veridicitatea Sursei, care imploră omenirea ca, în interesul său, să se reconecteze la origini, la reţeaua Pământului şi a Universului aducând pacea şi armonia, de care are o vitală nevoie.

Este, aşadar, încă un semnal de alarmă, de astă dată trimis din eter. Avem în acelaşi timp şi explicaţia crizelor care au bântuit omenirea, a neîmplinirilor, a suferinţei şi a nenumăratelor sale erori prin deconectarea de Sursă, prin ignorarea sau negarea acesteia şi prin deciziile arbitrare, pe care şi le-a asumat uzând de liberul său arbitru.

Şi încă o concluzie, plină de amar: prin acţiunile sale intempestive şi neînţelepte, omul a devastat planeta ajungând la limita care îi precede sfârşitul. Este pentru mine de neînţeles inconştienta cu care ne distrugem propria casă, propriul leagăn, animaţi de interese şi de politicianisme aberante.

Quo vadis, unde mergi? Opreşte-te, omule! ne strigă Universul. Teribilă fiinţă poate să fie omul, dacă şi

Universul s-a înspăimântat de el! Repetăm cumva mitul lui Faust cu „ucenicul” care nu mai poate stăpâni urgia forţelor stârnite? În mod ciudat noi am devenit singura fiinţă care s-a implicat în distrugerea propriului său leagăn – Pământul.

Să ascultăm şi alte voci venite din „eter”. Cine sunt cei 13 Hathori? Nu ştiu cine sunt, dar observ că sunt excelent informaţi despre treburile noastre... foarte pământeşti. Ce ne spun cei 13 Hathori? Să vedem.

Vremurile ce vin, zic ei, sunt foarte grele. Ne

îndreptăm cu mare viteză spre autodistrugere.

Credinţele noastre, modelele noastre culturale şi politice, mentalitatea şi viciile noastre cultivă idei, care vor distruge viaţa. „Stăpânii lumii” (cine-or fi oare aceştia?!) având interese bine ţintite se opun spiritualizării lumii. Doresc să controleze şi să manevreze lumea în continuare. Să înţeleg că aceşti „stăpâni ţin cu dinţii” să rămână la concepţia care consideră omul un simplu accident al naturii, un animal, care poate fi vânat ca orice alt animal din plăcere sau pentru a elibera spaţiul pe care îl ocupă în beneficiul lor?

Cei 13 Hathori, un număr angoasant prin unele părţi ale lumii, ne mai spun că ne aflăm ca un sandviş, la mijloc între presiunea spirituală exercitată din Cosmos şi între puterile care vor să ne controleze. Energia unei conştiinţe înalte ar veni din adâncul Universului, dar forţele care stăpânesc lumea i se opun, şi rezultatul exercitării forţelor contrare unei evoluţii spirituale este exprimat prin amplificarea haosului climatic, distrugerea resurselor forestiere şi epuizarea

celor subterane, seisme, vulcani, poluare, boli, violenţă şi războaie.

Ce se poate face pentru a supravieţui? Iată sfatul dat de Hathori.

În plan global se impune o evoluţie spirituală prin înălţarea conştiinţei la nivelul întregii lumi.

În plan individual, pentru a fi protejat de „haosul lumii actuale”, ni se recomandă conectarea mentală, în fiecare zi, cu şinele interior asupra căruia să se proiecteze sentimente de gratitudine, apreciere, fericire. Chimia acestor sentimente, vom spune noi, ne va fi benefică pentru sănătatea fizică şi psihică.

O observaţie demnă de reţinut: ni se spune că această comutare a gândirii pe un registru pozitiv este benefică, nu numai pentru noi, ci şi pentru Universul care le primeşte. În acest fel dăruim ceva din noi şi Universului, căruia îi datorăm viaţa.

Suntem avizaţi de asemenea că sunt forţe negative, care vor să ne înspăimânte şi nu trebuie să le dăm satisfacţie.

Orice preocupare menită să ne ofere un motiv de satisfacţie, de bucurie – lectură, muzică, spectacol, plimbare în natură ne înalţă conştiinţa şi ne permite să supravieţuim în această atmosferă de negativitate a lumii moderne, intenţionat regizată prin avalanşa de ştiri care fac din oră în oră bilanţul războaielor, crimelor, conflictelor, violurilor, accidentelor de pe întregul mapamondul, care anunţă mereu tot alte şi alte scumpiri şi creşteri ale inflaţiei, asezonate cu strălucirea de gablonz a „divelor” de o zi şi opulenţa sfidătoare, afişată de indivizi care au fost mai iute de mână decât alţii la împărţirea prăzii.

Spuneam că nu ştiu cine sunt aceşti Hathori şi nu aş fi înclinat să-i cred prea mult, dacă ceva nu m-ar frapa în discursul lor. Este o coincidenţă ciudată între ceea ce spun ei şi ceea ce spune David R. Hawkins, un reputat profesor de psihiatrie din SUA, când atribuie întreaga responsabilitate a bulversării spirituale a omenirii de către cei care îşi arogă cu de la sine putere rolul de „stăpâni” ai lumii. Eu nu cred în existenţa

lor, doar ni se spune că trăim într-o lume liberă. Eu nu ştiu să mă fi întrebat cineva dacă am nevoie de o altă minte decât a mea, care să-mi spună ce este alb şi ce este negru. Mă poate eventual obliga prin forţă să admit convenţional un „adevăr" confecţionat conjunctural, dar nimeni nu m-a convins şi nu mă va convinge vreodată, în afară de propria mea minte.

Şi apoi mă întreb cum ar putea acţiona şi influenţa din umbră soarta lumii aceste forţe oculte? Ni se spune că prin crearea unor zone de conflict, care au rolul de a menţine o continuă instabilitatea a lumii şi de a arăta eventualilor îndrăzneţi cine sunt adevăraţii stăpâni prin susţinerea unor instituţii destabilizatoare care, neavând nici lege şi nici bun simţ, denigrează tot ceea ce este valoare capabilă să zidească şi exaltă tot ceea ce este nonvaloare.

Există totuşi în prezent o preocupare, la nivelul întregii lumi, privind viitorul său. Fără excepţie, toate sursele prevăd ca unică soluţie la problemele lumii actuale schimbarea actualei

paradigme, promovarea unei noi conştiinţe – idee pentru care am pledat de multă vreme în scrierile mele, independent de sursele actuale. Este logic să trăim cum gândim. Eu nu cred că rădăcina tuturor relelor este religia cum susţine Richard Dawkins, ci concepţia noastră despre lume tributară ştiinţelor secolului al XIX-lea. Atâta vreme cât vom continua să atribuim omului şi vieţii o origine întâmplătoare, nu vom învăţa niciodată să le acordăm respectul de entităţi sacre. Mă repet. Imaginea eronată de animal ce poate fi ucis fără milă, existentă în mintea noastră, este sursa tuturor relelor.

Vom reda şi opinia în acest sens a lui G. Braden, geolog, specialist în tehnica de transmitere a informaţiei, scriitor şi valoros filosof al culturii.

Braden vorbeşte de asemenea despre iminenţa venirii unei noi ere în existenţa omenirii plecând de la observaţii de ordin geofizic.

În consonanţă cu mesajele anterioare, Braden susţine şi el că trăim un timp fără

precedent, al unor evenimente dramatice, care obligă la forarea unei noi paradigme, a unei noi conştiinţe cu un model de gândire şi de percepţie nedistructiv ca cel vechi, ci dimpotrivă, unicul înscris în legea divină a fiinţării noastre. Şi, din nou, o frapantă coincidenţă. Întocmai ca în mesajul primit de Shelley Yates, şi Braden aminteşte de sfârşitul epocii de „separare" a omului de Sursa Creatoare şi de reintrare în perimetrul său de protecţie. În acelaşi sens, David R. Hawkins vorbeşte despre un Dumnezeu, care este acum şi aici, şi nu undeva şi cândva.

În prezent, ne spune Braden, are loc o scădere rapidă a amplitudinii câmpului magnetic al planetei. Acest fenomen va opera firesc modificări şi în câmpurile fizice mentale şi informaţionale ale corpului uman, inclusiv asupra modului nostru de gândire.

Timpul reapropierii de Sursa Creatoare şi al purificării planetei a fost anticipat, de asemenea, de toate religiile şi tradiţiile spirituale atribuindu-i-se denumiri diverse. Braden utilizează sintagma

de „proces Christic”.

Mi se pare a fi interesantă sinteza istoriei acestei nou timp făcută de Braden, pentru că anticiparea sa coincide în mod straniu cu concluziile total independente ale multor oameni de ştiinţă şi cu ultimele date venite din partea neuroştiinţelor şi a experienţelor din timpul morţii clinice. Coincidenţă pe care o găsesc a fi mai degrabă semnificativă, decât întâmplătoare.

Tradiţiile amerindiene, înţelepţii triburilor Lakota, Cherokee şi Hopi au prevestit încheierea unui ciclu cu începerea unui altul nou în istoria actuală a lumii.

Fiecare ciclu vechi s-ar fi încheiat printr-un colaps – îngheţ, potop, foc etc. Fiecare ciclu nou a adus o nouă ordine, cu restabilirea dezechilibrelor timpului trecut.

Calendarul aztec precizează că omenirea se afla la sfârşitul celui de al V-lea ciclu, numit Soare.

După calendarul mayaş ultimul ciclu s-ar termina în 2012, an care este şi ultimul înscris în numărătoarea lor calendaristică.

„Tablele de smarald ale lui Toth”, datând de mai multe mii de ani, vorbesc între altele şi de avioanele de luptă din lumea modernă!: „Când din nou omul va cuceri oceanul şi va zbura prin aer cu aripi precum păsările... va. Începe vremea războiului... dintre întuneric şi lumină. Un popor se va ridica împotriva altui popor folosind forţele întunecate pentru a zgudui Pământul”. (Cred că se face referire la timpurile moderne pentru că nu îmi închipui că se putea „zgudui” Pământul cu bâta şi cu săgeţile pe care le aveau pe atunci).

Ni se spune că, începând din 2012, Pământul ar intra într-o zonă de înaltă frecvenţă, care va presupune şi adaptarea organismului uman la noua frecvenţă. Înălţarea conştiinţei cu obţinerea de noi posibilităţi de percepţie, inclusiv în planuri încă invizibile, va defini lumea viitoare ca fiind una a conştiinţei şi a spiritualităţii.

Braden foloseşte denumirea defrecvenţă christică şi-i atribuie proprietatea de percepţie pluridimensională (5D). Denumirea nu a fost aleasă întâmplător, ci are o amplă motivare.

Gândirea corespunzătoare acestei noi frecvenţe este identică cu învăţătura dată de Iisus ucenicilor să-i în urmă cu 2000 de ani. Se poate spune că este o revenire a sa, pe care Iisus însuşi a prevăzut-o când a spus că va trece o mie de ani şi apoi o altă mie de ani şi lumea va reveni la învăţătura sa. În noul model de gândire sunt depăşite tiparele vechilor paradigme, în care se cultiva ura, frica, violenţa, răzbunarea, crima şi războiul. Purtătorii vechilor tipare de gândire vor deveni incompatibili cu noua frecvenţă. Va fi o selecţie pe criterii spirituale, dependente de capacitatea de evoluţie spirituală.

Scopul acestei mari treceri la un nou ciclu în evoluţia spirituală a lumii îl consideră „echilibrarea şi vindecarea supremă a Pământului şi a tuturor formelor de viaţă”. Este ceea ce Braden a numit „trezirea la punctul zero”. Bogăţia de informaţii oferite de Braden pledează pentru ideea că trecerea la o altă epocă, în scopul reechilibrării şi purificării Pământului de rezidurile gândirii şi ale acţiunilor umane, nu este

împrumutată de la Shelley Yates care, după cum am văzut, a receptat-o în condiţii complet inedite, ci constituie o altă sursă, care se înscrie în acelaşi sens.

Reţinem încă o observaţie interesantă oferită de Braden. Intensitatea câmpului magnetic al Terrei s-ar afla într-o continuă şi rapidă scădere corespunzând parametrilor din vremea în care s-au petrecut evenimentele legate de naşterea lui Iisus. Aceste valori reduse ale câmpului magnetic ar fi propice pentru apariţia de noi paradigme, de început al unei noi istorii.

Din acest interesant comentariu făcut de Braden asupra erei corespunzătoare unei noi conştiinţe am sublinia câteva observaţii.

Este, mai întâi, o întâlnire ciudată, peste timp, a unor surse care susţin o idee comună: vechi tradiţii spirituale amerindiene, un om de ştiinţă şi cultură şi o femeie simplă, obişnuită, fără nicio preocupare de ordin spiritual. Toate aceste surse ne vorbesc despre iminenţa venirii unui timp al unor mari schimbări în istoria gândirii şi a

lumii.

Experienţa a arătat că nicio predicţie nu se îndeplineşte 100%. În consecinţă şi acestea ar putea rămâne doar simple iluzii, dar trebuie spus că, dacă omenirea nu va schimba nimic în comportamentul său şi va continua să se manifeste cu aceeaşi agresivitate şi violenţă, într-un război al tuturor contra tuturor, în condiţiile acumulării actualelor mijloace de război, s-ar putea ca nu numai să nu ajungă la un noi ciclu de evoluţie, ci să-şi rateze definitiv orice şansă de a continua.

CAPITOLUL 12

NEUROTEOLOGIAO ŞTIINŢĂ A VIITORULUI?

În ultimii ani ai secolului ce abia l-am lăsat în urmă, a apărut un nou concept, cel de Neuroteo logie. Ni se spune că termenul este împrumutat din romanul Insula (1962) al lui Aldous Huxley. Cel ce are preocupări proeminente în domeniu este Andrew Newberg – şef al clinicii de medicină

nucleară, Universitatea Pensilvania – SUA. El ne spune că Neuroteologia are ca obiect identificarea mecanismelor cognitive implicate în experienţa religioasă şi în codificarea ideii de credinţă.

O mulţime de studii de laborator au ca obiect loturi comparative de călugări şi laici pentru a identifica zonele din creier implicate în actul de credinţă şi chimia corespunzătoare.

În 2001, A. Newberg studiază prin PET (Tomografie cu emisie de pozitroni) un lot de călugări tibetani în timpul meditaţiei pe o temă religioasă şi găseşte o implicare a lobului parietal, în sensul scăderii activităţii cerebrale la acest nivel, rolul său fiind acela de a menţine atenţia «axată pe integrarea corpului în spaţiu. Aflându-se în meditaţia prin care se conectau mental la Sursa Universului, subiecţii păreau să fie absenţi din realitatea imediată.

Concluzia lui Newberg a fost aceea că fiinţe umană pare programată pentru credinţă, pentru că a: avea structurile biologice necesare. Facem de pe acun corectivul că observaţia nu este

valabilă pentru toată lumea.

Jacqueline Borg de la Universitatea Karolinska (Stockholm, Suedia) împreună cu colectivul său întreprinde, din 2003, studii pe voluntari şi ajung k-concluzia că neuromediatorul implicat în actul credinţe: este serotonina. I s-a spus şi „molecula credinţei”. Ne amintim că aceeaşi moleculă este implicată şi în alte funcţii.

Un studiu german din 2002 implică substanţele opioide (endorfine, enkefaline) îndeosebi în trăirea extazului mistic, unde se presupune o comunicare directă cu Divinitatea. David B. Larson de la Universitatea Duke (Carolina de Nord, SUA) în baza observaţiilor efectuate pe 126.000 subiecţi afirmă că cei ce cred în Dumnezeu trăiesc în medie cu 29 % mai mult decât cei ce sunt atei.

Comentariul lui Larson pare comprehensibil. Religia, spune el, are un rol anxiolitic, înlătură angoasa morţii, care macină fiinţa.

O echipă de psihologi de la Universitatea din Montreal a studiat cu mijloace moderne

fenomenele ce se petrec în creier în timpul rugăciunii intense, pe loturi de călugăriţe carmelite, cărora li s-a cerut să se implice pe cât posibil în trăirea unei experienţe mistice.

S-a constatat activarea a 12 regiuni din creier în timpul acestor experienţe. S-au sesizat şi relaţii de localizare dintre conţinutul trăirii şi unele arii din creier. Cortexul orbito-frontal a fost asociat cu emoţia mistică, în timp ce o arie din lobul temporal drept a fost intens activată de concentrarea pe ideea contactului cu Divinitatea.

Această zonă a fost numită „Punctul lui Dumnezeu”. În alte experienţe de laborator s-ar fi obţinut declanşarea de trăiri de ordin religios la stimularea electrică a acestei zone.

Trebuie să precizăm însă că experienţele de acest gen au constatat că nu la toţi subiecţii studiaţi se activează această zonă considerată ca suport al credinţei religioase. Şi această observaţie ar putea explica pe deplin de ce nu toţi oamenii sunt sensibili la experienţele religioase. Ei nu au reţeaua neuronală necesară pentru

procesarea acestor informaţii sau mai exact, nu au încă gena credinţei. Iată de ce am spus că un ateu, cu respect pentru legile de convieţuire socială, nu trebuie să fie blamat pentru neutralitatea sa în faţa religiei. Este o vreme pentru toţi. În opinia mea este de preferat un ateu onest unui credincios ipocrit. Sunt convins că şi Dumnezeu face această diferenţiere.

Un comentariu de ultimă oră (2008) asupra Neuroteologiei îl găsim la lona Miller. Ea ne spune că Neuroteologia şi-a propus o abordare holistică, sub toate aspectele, a relaţiei dintre ştiinţă şi religie acordând un egal respect ambilor termeni.

Referitor la concluziile asupra Neuroteologiei sunt doar parţial de acord cu acestea. Ca în multe studii ştiinţifice se absolutizează concluzia la care se ajunge şi se decretează cu emfază: „Aşa lucrează Universul”. Universul poate lucra şi în acord cu concluziile unui studiu, dar nu este singura sa modalitate de a o face.

Ni se spuqe că suntem programaţi pentru a trăi experienţa religioasă. Este corect, dar nu

pentru toată lumea. Dincolo de ce ne spun statisticile, sunt mulţi cei care nu cred, mai puţini cei care ajung doar raţional la conceptul de Divinitate şi mai puţini cei care trăiesc cu adevărat experienţa religioasă, unii doar ca pe un sentiment, o credinţă, alţii, şi mai puţini, la nivel de experienţă mistică, în care comunică cu Divinitatea şi se comportă aidoma acesteia. Aceştia sunt marii sfinţi, marii părinţi ca Serafim de Sarov, Sf. Nectarie de la Eghina sau părintele Arsenie Boca şi, desigur, mulţi alţii, care şi-au înscris numele în istoria Bisericii creştine şi nu numai. Fiecare religie îşi are sfinţii săi şi tocmai de aceea este eronată, ca să spun blând, discriminarea dintre religii, pretenţia de superioritate a unora faţă de altele.

Am mai spus anterior că aceeaşi onestitate faţă de adevăr mă obligă să afirm că oameni cu capacităţi neobişnuite, similare cu cele descrise în istoria bisericii, s-au întâlnit şi la marii înţelepţi înregistraţi de istoria tradiţiilor spirituale orientale. Biserica este o cale, dar nu singura.

Este de dedus de aici că sunt mai multe căi spre Sursă, că prin devoţiune şi practica spirituală riguros respectată, creierul poate fi modelat, programat să conducă la aceleaşi performanţe, indiferent ce drum se străbate – cel al unei religii sau doar al unei tradiţii spirituale. Ştiinţa academică ignoră complet existenţa acestor oameni cu performanţe, care transcend legile naturii. Neuroteologia, spre meritul său, îşi propune să studieze deopotrivă şi fiziologia extazului mistic şi experienţele spirituale.

Rămâne încă o remarcă de făcut. Sunt oameni care nu au nici preocupări religioase şi nici spirituale, dar sunt, fără voia lor, implicaţi în experienţe fie cu conţinut mistic, fie doar spiritual. Au comunicări importante de transmis, cum ar fi cazul lui Shelley Yates, care până atunci era atee şi mai curios, cel al lui Jakob Bohme, un modest cizmar, prin care s-a transmis o întreagă gândire filosofică demnă de atenţia inclusiv a lui Hegel, după cum spuneam. Ne alegem deliberat calea pe care mergem, dar adesea suntem doar aleşi după

criterii care ne scapă.

Există şi alte căi legate de pritnum movens în experienţele mistice şi spirituale. Prefer să nu răspund pentru a nu da sugestii amatorilor de circumstanţă.

Revenind la ideea de la care am plecat, pentru a defini relaţia omului cu Sursa, trebuie subliniată complexitatea acestei problematici doar în stadiul actual şi nu în viitor, când coordonatele cosmice şi geografice vor fi cu totul altele.

Este fără îndoială că legenda biblică a creaţiei omului şi Cosmosului are doar un sens simbolic şi nu poate fi admisă ad litteram. Este adevărat că suntem constituiţi din lut şi spirit, că forma lutului din noi este dată şi animată de inteligenţa spiritului, desprins dintr-o Sursă eternă prin intermediul structurilor genetice, încă din prima clipă a concepţiei. Dar a pune la începutul lumii doar o pereche lasă multe întrebări fără un răspuns pertinent.

Rămânem deci într-o fază de întuneric în ceea ce priveşte originile omului, indiferent ce

concepţie am admite – creaţionistă sau darwinistă.

Fiind însă bine intrate în memoria lumii numele de Adam şi Eva, ale perechii originare, le vom folosi şi aici doar cu sens simbolic.

S-ar părea că la începuturile omenirii a existat realmente ceea ce eu numesc o epocă adamică în care oamenii se aflau într-un contact strâns cu Sursa şi între ei domneau pacea şi armonia. Dispunând de o inteligenţă superioară celorlalte fiinţe, omul este mânat de curiozitatea căutării şi a dorinţei de a deveni el însuşi creator. Şi, în această ipostază, se desprinde treptat de contactul cu Sursa folosind din ce în ce mai mult propria inteligenţă şi liberul arbitru. Noua cale pe care merge omul îi conferă sentimentul că este propriul său stăpân, creator al unei civilizaţii şi culturi, dar pierde cunoaşterea iniţială, care se pare că avea o capacitate de percepţie extinsă pe mai multe registre, decât cea de care dispunem astăzi şi pierde de asemenea, sentimentul de siguranţă afectivă, asemenea copilului separat de părinţi. Religiile şi diversele sisteme spirituale s-

au străduit să păstreze acest contact cu Sursa, dar durităţile vieţii, posibilitatea de opţiune prin liberul arbitru, dezamăgirile, venite uneori chiar din acest teritoriu, l-au condus unde se află acum.

Este foarte greu acum să faci o ordonare logică, o ierarhizare a tuturor informaţiilor despre odiseea lumii, când ai în faţă un amalgam de date ce se completează sau se contrazic, în afirmaţii şi negaţii, cu relatări dintre care unele ţin de posibil, se suprapun peste experienţele proprii sau ale altora, iar altele frizează fantasticul şi imposibilul.

Într-o maximă esenţializare a tuturor datelor de care se poate dispune s-ar putea contura un tablou aproximativ al istoriei spirituale.

Sensul vieţii îl constituie cunoaşterea. Creierul uman este un instrument adecvat acestui scop. Ceea ce ştim prin ştiinţa despre creier este un mirumum şi rămân multe întrebări fără răspuns, ca şi multe din teoriile actuale de corectat sau chiar de abandonat. Mă voi referi, fără a insista, doar la un exemplu. Conştiinţa pare să nu fie produsul creierului, cum susţinem acum,

ci instanţa care, desprinsă parţial din marea conştiinţă cosmică, ar avea în primire creierul nostru.

Distorsiunile, care apar înraportul dintre conştiinţă şi creier, le-am analizat şi în unele lucrări prezentate în forumuri ştiinţifice. Nu este de aşteptat, desigur, în actualul stadiu de cunoaştere la o receptare unanimă. Orice idee care a schimbat lumea, se spune, la început a fost respinsă ca fiind absurdă, apoi a fost acceptată cu rezerve şi, în cele din urmă, a devenit un adevăr banal, cunoscut de toată lumea. Invenţia avionului este un exemplu pe care l-am amintit deja. Un distins membru al unei academiei europene a promis că va înghiţi primul aparat care va reuşi să zboare fiind mai greu decât aerul. Şi nu s-a ţinut de cuvânt!

Studiile analizate în capitolele anterioare (Grof, Weiss, van Lommel ş.a.) sugerează, de asemenea, extensia conştiinţei dincolo de creier.

Un alt concept care mi se pare că trebuie înţeles, altfel decât în prezent, este cel referitor la

memorie.

O mulţime de experienţe, de evenimente traversate de persoane pe care le-amcunoscut, mi-au format impresia, în acord cu discuţia despre cunoaştere comentată mai sus, că noi nu uităm în realitate nimic din ceea ce intră în câmpul cunoaşterii conştiente şi inconştiente. În mod ciudat foarte multe persoane au relatat că, în clipa în care au traversat o experienţă de limită a vieţii lor, au avut filmul propriei vieţi cu amănunte, pe care credeau că le-au uitat de mult. Am spus deja că, din volumul imens de informaţii pe care îl receptăm, prelucrăm conştient doar o infimă parte.

Teoretic era de aşteptat ca, dacă scopul vieţii îl reprezintă cunoaşterea, atunci ar fi trebuit să păstrăm în memoria definitivă doar experienţele utile în acest sens. Dar experienţa concretă mi-a dovedit că nu se uită nimic, niciun amănunt, care este strict necesar planului de aici. Reţin doar pentru memoria mea aceste experienţe doveditoare, pe care nu le pot cita, nefiind toată

lumea pregătită să le recepteze.

Cred că ceea ce se pierde, când uităm, nu este memoria, ci capacitatea creierului de a o evoca, de a aduce la dispoziţia cunoaşterii conştiente datele de care avem nevoie la un moment dat. Capacitatea de evocare, de utilizare a memoriei este dependentă de masa neuronilor restanţi, probabil aşa cum se crede, având sediul în hipocamp. Uzura creierului cu vârsta şi, cel mai pregnant, în boala Alzheimer, înseamnă doar pierderea capacităţii de evocare, de redare conştientă a datelor memorate prin degenerarea neuronilor de suport din hipocamp. Şi dacă suportul său neuronal dispare prin degenerescenta neuronală, atunci unde se poate păstra memoria? Asemenea conştiinţei, cred că se poate vorbi şi despre un câmp al memoriei inclus, foarte probabil, în ceea ce poate fi numit câmpul conştiinţei, cel care trebuie să deţină întreaga informaţie implicată în fiziologia organismelor vii.

Aş aduce ca argument, în sprijinul acestei ipoteze, faptul că nu poate fi înţeles altfel

transferul de informaţii de la neuronii din hipocamp, care mor, la cei noi formaţi din celula stern la acest nivel. Numai ideea de câmp al memoriei, care integrează noii neuroni din hipocamp, mi se pare plauzibilă, n-avem cum să înţelegem altfel predarea ştafetei de la un neuron care a murit la un altul care se naşte ulterior.

Experienţele de regresie şi progresie transpersonală, citate aici, pledează pentru ideea că, în scopul cunoaşterii, într-un Univers aflat în continuă evoluţie şi deci, cu aducerea continuă de noi informaţii, conştiinţa individuală îşi construieşte din timp în timp şi în diverse epoci vehiculul fizic prin care poate accede la noi experienţe. Viaţa pare să aibă ca scop tocmai această continuă trăire de noi experienţe. Aşa ne-am putea explica relatările din alte existenţe ale subiecţilor studiaţi în circumstanţele amintite mai sus, dintre care multe au fost confirmate prin confruntarea cu cronicile istorice, prin coincidenţa cu date existente în viaţa reală.

Având în vedere caracterul continuu al

cunoaşterii, ar părea logic să admitem această ipoteză respinsă de religiile clasice.

S-ar putea, de asemenea, recurge la conceptele lui Jung despre arhetipuri pentru a încerca să explicăm informaţiile existente în memoria unui subiect din alte existenţe. Accesul la arhetipul colectiv pare plauzibil, dar de ce au caracter individual? Este greu de înţeles prin această ipoteză. Cert este că, prin conceperea transmigrării Conştiinţei Cosmice de-a lungul unei pluralităţi de vehicule fizice constituite de ea însăşi, obţinem mai multe răspunsuri convenabile la întrebările ridicate de existentă, decât prin cea a unicităţii noastre fizice.

Revenind la conexiunea noastră cu Sursa primordială, ni se spune că aceasta s-a diminuat de-a lungul timpului prin decizia liberului arbitru, care ne-a fost lăsat pentru a putea evolua prin căutare, eroare şi succes în procesul de cunoaştere. S-ar părea că în parte este preţul plătit pentru civilizaţia la care am ajuns sau, mai exact, la care am fost lăsaţi să ajungem, iar pe de

altă parte este rezultatul presiunii instinctelor, care bat la poarta raţiunii. Dacă în convieţuirea umană s-ar fi implicat doar raţiunea, înţelepciunea civilizării instinctelor, cu siguranţă lumea ar fi arătat altfel şi n-ar mai fi fost bântuită de tot ceea ce o subminează.

Atât în mesajul transmis lumii prin Shelley Yates, cât şi prin afirmaţiile părintelui Arsenie Boca, dar nu numai, lumea pare să fi scăpat de sub controlul instanţelor cosmice implicate în păstrarea echilibrului său şi să fi ajuns într-un punct, care pune sub semnul întrebării însăşi existenţa sa. Acesta este motivul pentru care suntem insistent sfătuiţi să refacem conexiunea cu Sursa printr-o comutare în gândire şi conştiinţă.

Sunt câteva condiţii pe care ar trebui să le îndeplinească omul viitorului ca să-şi regăsească sensul pentru care s-a născut aici, sub această formă, şi nu în alt Univers şi în altă formă.

Japonezii au o spiritualitate din care se pot extrage multe sfaturi înţelepte. Când cineva este pe cale de a se enerva, ei îl sfătuiesc să nu-şi

tulbure armonia. Au şi cea mai mare longevitate dintre toate naţiunile lumii. Tocmai pentru că ştiu să-şi păstreze armonia şi să aibă un comportament, raportat la majoritatea populaţiei, extrem de civilizat. Din vizita în Japonia am rămas cu cele mai frumoase impresii. Inventivitate, ordine, igienă, politeţe. Ai un real sentiment de confort când te afli acolo.

Sentimentul de calm, de pace şi de armonie interioară ar trebui să fie păstrat la fel ca respiraţia. În mod continuu. Această stare este cerută de chimia noastră internă pentru a păstra un pH în echilibru odată cu toate funcţiile corpului şi în primul rând cu sistemul imunitar, care ne apără de boli.

Oscilaţia în sus şi în jos a pH-ului sangvin, dincolo de limitele fiziologice, este rezultatul reacţiilor de stres cu toate consecinţele expuse şi de acum cunoscute de toată lumea.

Sigur că nu este uşor, că viaţa nu este doar o plimbare pe o alee cu trandafiri înfloriţi şi a fi calm, a nu te enerva este o lecţie ce trebuie

învăţată continuu. Are în primul rând o mare nevoie de această lecţie sănătatea neuronilor, a creierului nostru. De aceea când, inevitabil, pentru lumea în care trăim acum, avem motive de supărare trebuie să ne surprindem conştient în această ipostază şi să înlocuim prin simpla intenţie ecoul psihic al supărării cu sentimentul de calm sau să evocăm o bucurie dintr-o experienţă trecută ori doar imaginată ad hoc.

Imageria mentală, discutată în alte capitole, funcţionează şi aici. Stresul este dăunător, generând o suferinţă somatică şi psihică, nu numai prin intensitatea sa, ci şi prin durată. Este o necesitate vitală pentru sănătatea noastră să nu purtăm ecoul său psihic prea multă vreme cu noi, ci să-l eliminăm prin exerciţii care ne aduc opusul efectului de stres.

Dacă stresul ne activează anumite zone din creier, prin meditaţie, prin exerciţii de concentrare a atenţiei pe sentimente de bucurie, fericire, calm etc. Trebuie să activăm alte arii din creier care vor corecta dezechilibrul chimic

anterior.

Ştim acum că prin forţa gândului putem face minuni. Ne putem menţine sănătatea, ne putem vindeca boli grave după cum am amintit deja, ne putem dezvolta calităţi şi capacităţi deosebite. Creierul nostru este cel mai bun instrument pe care noi şi conştiinţa îl avem la dispoziţie.

Am vorbit pe larg de posibilitatea care ne-a fost dată de a ne modela creierul prin ceea ce gândim nu numai funcţional, ci şi anatomic, gratie capacităţii sale de neuroplasticitate şi neurogeneză. Creierul nostru este ca o plastilină, figurativ vorbind, pe care îl putem modela după gândurile şi emoţiile noastre.

Conştiinţa este, după cum am văzut, instanţa care pune creierul în acţiune. Ea selectează reţeaua neuronală necesară procesării informaţiei, în funcţie de conţinutul cognitiv şi afectiv al gândurilor noastre, stabileşte conexiunile necesare amorsând procesele prin care se formează uimitor de rapid, pentru structura lor relativ complexă, noi sinapse.

Într-un sens mult mai larg, eu văd conştiinţa ca o matrice primară, un câmp cuantic, deci cu suport energetic, modulat în informaţia care exprimă toate potenţialităţile morfogenetice şi funcţionale, nu numai ale creierului, ci ale întregului organism. Este evident că se exprimă la modul conştient prin creier, dar prin componentele sale, care ţin de ceea ce numim inconştient, este prezentă la nivelul tuturor celulelor noastre. Întreaga noastră structură, de la celule la organe şi sisteme este doar anatomie. Ceea ce le animă, le imprimă o funcţionalitate, deci viaţă, este câmpul conştiinţei noastre, care pune chimia să funcţioneze, ADN-ul să se implice, anatomia să se mobilizeze.

Avem acum explicaţia, cel puţin ipotetică, de ce ne putem modela creierul şi, prin el, întreaga noastră fiziologie, apelând la conştiinţă, la voinţa de a fi propriul nostru Demiurg. Este uşor de înţeles în context, de ce viitorul reclamă o conştiinţă spiritualizată, despre a cărei necesitate se vorbeşte astăzi tot mai insistent, ca o soluţie a

depăşirii momentului critic din actuala istorie a omului.

Carlos Warter, profesor universitar de psihiatrie (Chile, Miami – SUA), ai cărui părinţi, amănunt interesant, sunt din România, are o viziune cuprinzătoare şi lucidă asupra potenţialului de cunoaştere al umanităţii de-a lungul istoriei. Vorbind despre momentul istoric pe care îl traversează omenirea, el ajunge la aceeaşi concluzie a necesităţii unei conştiinţe spiritualizate.

Descoperirile de ultimă oră, în domeniul fizicii cuantice şi al ştiinţelor neurocognitive, pledează pentru ideea că omenirea se află în faţa unei revoluţii în cunoaştere care va marca sfârşitul epocii de separaţie netă între lumea spiritului şi lumea materială. Sunt tot mai vizibile semnele că se apropie momentul când cele două tipuri de cunoaştere vor fuziona într-una singură, o cunoaştere sintetică în care se va recunoaşte concomitenta, fie şi doar aparentă, a celor două realităţi spre beneficiul întregii omeniri.

Condiţionarea materială şi politică a dominat secolul al XX-lea conducând la începutul globalizării la acest nivel. Suntem obligaţi de evoluţia lumii şi de nevoia sa de a supravieţui multiplelor riscuri care o subminează, să facem pasul următor al unificării în spirit, singura cale prin care omul se poate regăsi pe sine, sensul său, adevărata motivare a existenţei sale ca fiinţă gânditoare.

Mai devreme sau mai târziu, religiile vor înţelege nevoia de a se deschide spre universalitate, spre o lume spiritualizată în care toţi oamenii sunt trataţi, fără nicio discriminare, ca fii ai aceleaşi planete, ai aceluiaşi Univers şi cu aceleaşi drepturi în faţa Sursei unice a întregului existent.

Când conştiinţa tuturor oamenilor va face saltul la înţelepciune, indiferent de calea aleasă, aceea a unei educaţii spirituale sau doar civice şi ştiinţifice, în virtutea căreia vom recunoaşte şi vom milita pentru dreptul tuturor la fericire, în lume va domni pacea, armonia şi iubirea despre

care de mii de ani vorbim continuu şi în van.

Atei sau aderenţi la o religie, trebuie să recunoaştem onest că dacă s-ar fi respectat dezideratele pronunţate acum două mii de ani – altruismul şi iubirea, sau cel puţin, compasiunea care exclude ura pentru semenii noştri, tratarea lor fie şi numai ca fii ai aceluiaşi Univers, cu aceleaşi drepturi – lumea ar fi avut cu totul altă evoluţie. Poate spune cineva în virtutea a tot ceea ce ştim astăzi despre noi că aceste deziderate sunt eronate sau periculoase pentru a fi universal acceptate? Dar poate că în acele vremuri când au fost Spuse erau prea mari discrepanţele dintre oameni ca nivel de civilizaţie şi de cunoaştere şi deci nu puteau fi înţelese de toată lumea, la fel, spunem noi, încercând să găsim o scuză. Astăzi, însă, într-o lume globalizată nu mai pot fi invocate astfel de scuze.

Ca o concluzie la tot ceea ce am scris până acum, cred că avariţia, ura şi indiferenţa faţă de viaţa semenilor este cauza tuturor tragediilor umane. Trebuie, suntem obligaţi, dacă vrem să ne

schimbăm soarta, să găsim înţelepciunea de a ne elibera de aceste poveri pe care le purtăm de mii de ani în sufletele noastre. Şi calea este una singură: schimbarea modului de a gândi prin edificarea unei alte conştiinţe, o conştiinţă spiritualizată sau hiperconştiinţă, după cum a mai fost numită.

CAPITOLUL 13
SOCIETATEA, ASTĂZI

Nicio fiinţă umană nu se poate împlini pe sine, dacă societatea nu-i oferă premisele necesare.

Venim pe lume sub semnul fericirii şi nu al nefericirii.

Naşterea este cel mai mare mister al Universului, care sfidează orice pretenţie de cunoaştere. Este de ajuns o întâlnire voită sau întâmplătoare a doua celule germinative în lumea animală sau întâlnirea unei seminţe cu un sol prielnic şi în clipele următoare se declanşează o forţă invizibilă, venită parcă din Neant, care va

antrena o înmulţire de celule cu o viteză fantastică, incredibilă în raport cu cea de înmulţire la adult, pentru a forma o nouă fiinţă, un nou fir de iarbă.

Cred că ar fi fără sens ca Universul să se concentreze şi să declanşeze un asemenea ansamblu uriaş de evenimente pentru a aduce pe lume o fiinţă destinată nefericirii. Şi dacă aceste situaţii sunt totuşi întâlnite, cauzele sunt generate de modul defectuos de implicare a omului în relaţiile cu semenii săi şi de necunoaştere a tuturor factorilor, care concură la procesul de înfiripare a unei fiinţe.

Ignoranţa şi imperfecţiunea normelor de reglementare a relaţiilor interumane sunt cauzele care conduc la insatisfacţie şi nefericire.

După mii de ani de căutări, plecând de la simpla observaţie empirică, până la posibilităţile laboratoarelor moderne, cred că omul actual este capabil să se conştientizeze pe sine şi să se raporteze la toate reperele, care îi determină existenţa.

Ne reamintim că Aristotel spunea că omul este prin excelenţă o fiinţă socială, un zoon politikon. În consecinţă, dincolo de biologie, împlinirea, satisfacţia, fericirea sa nu poate fi desprinsă de contextul social. Este terenul, pe care s-au exersat multe minţi strălucite, mulţi filosofi şi teoreticieni în probleme economice şi sociale.

Nu se poate formula o concluzie în acest sens fără o scurtă incursiune în istoria filosofiei politice şi economice.

Trebuie spus de la început că toate sistemele de gândire referitoare la existenţa socială au privit omul ca centru al tuturor preocupărilor.

Făcând o sinteză a gândirii filosofice şi politice de-a lungul timpului, se pot distinge câteva repere:

— Relaţia omului cu statul;

— Relaţia omului cu sine ca fiinţă raţională sau dominată de instincte, pe care am abordat-o deja în alte capitole.

Relaţia omului cu statul este una dintre cele

mai dificile şi delicate probleme la care nimeni nu a dat o rezolvare în stare să satisfacă ambii termeni.

Până unde merge libertatea individuală şi unde încep interesele statului?

Omul se naşte liber, şi prin însuşi acest act, are o serie de drepturi naturale: dreptul la viaţă, dreptul la libertate, dreptul la siguranţă, dreptul la proprietate, dreptul la egalitate în faţa legii, a şanselor etc. Toate aceste drepturi trebuie garantate şi apărate de statul în care trăim.

Ni se spune că doar statul democratic poate fi garantul lor. Dar ce este statul?

Statul este o convenţie, un contract între cetăţeni cu drepturi egale, care, din nevoia de a-şi putea exersa drepturile, acceptă să se constituie într-o comunitate căreia îi acordă o anumită putere.

Această definiţie mi se pare a fi incompletă şi cu un caracter evident politic. Explicabilă însă prin oroarea pe care a inspirat-o dominaţia asupra omului, a puterii absolute. Sunt sigur însă că

primele comunităţi umane nu s-au închegat pentru că oamenii nu erau liberi să „vorbească”, ci pentru că le era foame. Era greu pentru un singur om să doboare un vânat mare, spre exemplu, un mamut. Foamea a determinat şi încălcarea teritoriului după hrană şi atunci au avut şi nevoie de apărare, de securitate a vierii.

La modul concret, dacă un om singur şi-ar putea satisface în primul rând cerinţele de a trăi, n-ar avea nevoie de niciun stat. Dar asta presupune să-şi asigure singur hrana, hainele, casă, mijloacele de transport, nevoile culturale, spirituale etc, ceea ce, evident, nu este posibil. Din acest motiv aş spune că în definiţia statului ar trebui plecat de la posibilitatea asigurării condiţiilor de existenţă mai întâi, celelalte nevoi situându-se în planul următor.

Este important acest amănunt? Categoric, da. Pentru că de aici decurge în primul rând, obligaţia mea către ceilalţi semeni. Nu este normal ca, mai întâi să dăm, şi apoi să cerem? Dacă rumeni nu dă şi toţi cer, de unde să ni se

dea? Dacă-pretind, cum este normal, ca vehiculul cu care merg să fie de bună calitate nu este normal ca şi hainele, pe care eu le confecţionez, spre exemplu, pentru uzul altora să fie de aceeaşi calitate? Spun toate astea pentru că există la un anumit nivel social mentalitatea că noi avem numai drepturi, dar nicio obligaţie. Ne aducem aminte de cuvintele lui J. F. Kennedy, prin care le spunea concetăţenilor să nu se întrebe numai ce le dă America lor, ci şi ce dau ei Americii.

Aici se naşte primul conflict dintre individ şi stat, dintre drepturile omului şi puterea în stat, linia de echilibru oscilând într-o parte sau alta în funcţie de caracterul politic al unui stat.

În reglementarea relaţiei dintre individ şi stat, se ridică întrebarea: Ce este mai important – binele individului sau al statului?

Ecourile acestei întrebări puse încă din secolul al XVI-lea sunt şi astăzi auzite în discuţiile politologilor de pretutindeni.

Thomas Hobbes (1588 – 1679) îşi exprimă limpede opinia prin definiţia pe care o dă statului:

„un contract între cetăţeni cu drepturi şi obligaţii egale de a se supune unei puteri de stat recunoscute, renunţând la drepturile lor pentru a primi ocrotire şi asistenţă juridică”.

Fără intervenţia statului, spune Hobbes, oamenii au tendinţa, prin natura lor despotică, de a deveni ceea ce a fost definit prin celebra formulă: Homo homini lupus. Tot lui Hobbes îi aparţine şi cinica formulă „războiul tuturor contra tuturor”.

John Locke (1632 – 1741) – pune accentul pe drepturile naturale ale omului. Omul este liber de la natură şi toţi oamenii se nasc egali, spune el. Toţi oamenii au dreptul la viaţă şi la libertatea care nu încalcă drepturile altuia.

Este de reţinut şi această formulă, care se vrea a fi absolut justiţiară: omul are dreptul la proprietate privată dar numai în limitele trebuinţelor sale şi nu în exces. În opinia mea, dacă societatea de mai târziu ar fi ţinut seama de această condiţie, multe din injustiţiile sociale şi din victimele nevinovate ale revoluţiilor sociale,

poate chiar şi cele ale războaielor, n-ar mai fi existat.

„Nu oamenii sunt pentru stat, ci statul pentru oameni” spune Locke devenind astfel un precursor al liberalismului modern.

Principiile statului de drept – referitoare la separarea puterilor executivă, legislativă şi juridică în stat îşi au părinţii în Locke şi Montesquieu. S-a pus, astfel, piatra fundamentală a democraţiilor occidentale bazate pe statul de drept. Şi John Locke a mai lăsat ceva lumii moderne: teoria statului constituţional.

Mentorii principali ai liberalismului sunt Alexis de Tocqueville şi John Stuart Mill.

Liberalismul pune accent pe individ şi nu pe stat. Statul are datoria de a ocroti individul, care are dreptul de a-şi gestiona viaţa aşa cum vrea el. Este pledoaria pentru statul minimal, despre care vom mai discuta.

Liberalismul optează pentru egalitate în faţa legii, libertatea exprimării, dar nu egalitate materială.

În opoziţie, socialismul a optat pentru prioritatea statului în faţa individului şi egalitatea materială, singura condiţie pentru egalitatea în faţa legii.

În ceea ce priveşte libertatea individului, socialismul şi liberalismul au o poziţie complet opusă: de la libertatea totală a liberalismului la cea dependentă de interesele statului, în socialism.

ImmanuelKant postulează că libertatea indivi-dual̆ se opreşte acolo unde începe libertatea celuilalt, limitarea sa fiind necesară convieţuirii umane.

Ce înseamnă o libertate fără limite ne spune Karl R. Popper, afirmând că libertatea absolută este un nonsens, şi aminteşte de formula, deja citată de noi, a lui Kant, după care libertatea fiecăruia trebuie să fie compatibil; cu libertatea celorlalţi.

Fără să recurgem la formulările oamenilor celebr: cred că este de competenţa bunului-simţ să înţelegeri condiţiile libertăţii individuale, doar

uitându-ne în juru nostru. Nici în pădure nu poţi fi complet liber. Dacă vt distruge sursele de hrană din jurul tău vei muri de foam şi vei fi obligat, din propriu interes, să respecţi pădure* Cu atât mai mult într-o societate civilizată. Eu cred e înainte de a se oferi unui om libertatea, după sistemv lumii moderne, este necesar mai întâi un minimum d educaţie civică, pentru a şti ce să facă cu libertatea. Eu a folosi o altă formulă: într-un stat democratic şi civilizi fiecare om are dreptul de a fi apărat de libertatea abuzivă altuia. Există, fireşte, legi, dar cu condiţia să se şi aplice.

K. R. Popper este adeptul societăţii deschis la baza căreia situează nonviolenţa, ca fundament; civilizaţiei. Pentru eliminarea violenţei el propune măsu educative şi cenzura asupra propagării acesteia primass-media. „Noi ne educăm copiii în spiritul violenţi prin televiziune şi alte mijloace de comunicare”. E aceea, spunea el, trebuie instituită aici cenzura statulu „Televiziunea a devenit o mare nenorocire, deşi ar putut fi o mare binecuvântare”. Propagarea violenţei esi o

„educaţie nebunească”.

Intre statul minimal al gândirii liberale, care n trebuie să aibă nicio intervenţie în societate şi econom şi statul maximal, paternalist, care vrea să controler toate libertăţile, Popper are o atitudine ambiguă: „din principiu şi din motive morale fără paternalis: treburile nu merg”. Dar nu trebuie să ne anxietăm di această afirmaţie, pentru că ceea ce îi revin acestui st: „paternalist”, în concepţia sa, sunt doar nişte atribui fireşti oricărui stat civilizat cum ar fi purtarea centurii de siguranţă, apărare, taxe şi impozite etc.

Popper susţine totuşi că principiul statului minimal este utopic. Viziunea liberalismului fără nicio intervenţie a statului este naivă, zice el, şi vom vedea că nu este singurul care exprimă această opinie.

Orice schimb de piaţă trebuie reglementat, altfel nu este comerţ, ci jaf. Nu ştiu la ce piaţă se referă Popper, dar în ceea ce priveşte piaţa liberă a produselor alimentare o pot confirma toţi românii... în afara unui sistem legislativ nu este

decât haosul, continuă el.

Popper supune, de asemenea, unui tir bine ţintit şi revoluţiile democratice. „Democraţia în sine nu înseamnă nimic bun în mod special”, dar are rolul de a bloca dictatura, prin creşterea statului de drept.

Un principiu al statului de drept îl constituie egalitatea în faţa legii, pe care socialismul nu l-a respectat niciodată, pe vremea când aresta cu uşurinţă orice ins, doar bănuit, nu dovedit prin ceva că ar fi duşmanul societăţii socialiste. În statul de drept, democratic acest principiu prevede că nimeni nu poate fi socotit criminal până ce nu s-a dovedit crima. Cum să explicăm atunci arestările în avalanşă ale unor oameni, doar bănuiţi, dar nedovediţi, purtaţi cu cătuşe la mâini în faţa posturilor de televiziune, special incitate?

La vremea acestor arestări televizate era şef al guvernului un intelectual subţire, cu studii în drept. Să fi uitat domnia sa acest amănunt de filosofie politică şi juridică? Nuintră în principiile statului de drept şi dreptul la demnitate? Ce

posibilităţi are un om denigrat public să-şi refacă prestigiul după ce justiţia i-a dovedit nevinovăţia? De unde vine această răutate gratuită şi imorală a puterii şi a mediei care, în fond, este contrară principiilor statului de drept?

Democraţia, care are la bază statul de drept, a fos creată tocmai pentru a preveni abuzul puterii. Cu condiţi ca să şi funcţioneze.

Am putea spune şi noi ca o concluzie la cele d mai sus că regula de aur este aceea de a nu comite niciui exces cum spunea Pascal şi niciun abuz, nici al puteri şi nici al liberului arbitru, cum spune Popper. Şi pot de de exemplu, ca abuz al puterii cu consecinţe dramatice teroarea instaurată de dictatura iacobină, în care au căzu numeroase victime, uneori doar la un simplu denunţ, simplă impresie sau doar la o răutate, ca şi, mai aproap de noi, teroarea stalinistă întinsă până la ţările satelite să-i toate pogromurile săvârşite de-a lungul istoriei.

Ca abuz de libertate putem cita exemplele lui K. F Popper referitoare la extinderea periculoasă a

violenţei, i consumului de droguri, a criminalităţii îngrijorătoare î\ rândul minorilor etc.

Filosofiile politice au avut ca obiect nu numa caracterul politic al statului ca reflectare asupra existenţe umane, ci şi al omului în raporturile sale cu societatea.

Arthur Schopenhauer (1788 – 1860) considera omu ca fiind stăpânit de o „voinţă de a fi” de sorginte cosmic şi datorită căreia lumea este iraţională, dominată di instincte şi răutate. Din acest motiv este o lume a suferinţei viziune care nu era străină de filosofia hindusă.

Pesimismul său rezida în conştiinţa că omul şi manifestă prin instincte în loc să-şi exprime măreţia prii raţiune, spirit şi cultură.

Şi Nietzsche avea sentimentul tragediei umane când spunea să se facă din disperare sursa speranţei, da: în acelaşi timp proslăvea voinţa de a fi, voinţa de a deven un supraom, care sfidează principiile moralei creştine („o morală de sclavi”) al compasiunii şi al smereniei „Dumnezeu a murit” spunea el.

Opus pesimismului lui Schopenhauer, idealismul german (Hegel, Fichte, Schelling) cultiva o filosofie optimistă în centrul căreia situa nu instinctele ci raţiunea, idee pe care o împărtăşeau, de asemenea, şi enciclopedism francezi.

Principiul fundamental al lumii stă în spirit, spunea Hegel, omul, ca şi lumea, înscriindu-se în coordonatele raţiunii. Lumea este văzută de Hegel ca rezultat al evoluţiei dialectice a Spiritului sau raţiunii universale.

Jean Jacques Rousseau este unul dintre gânditorii căruia Revoluţia franceză din 1789 îi datorează imens. Din nefericire nu apucă să-şi vadă opera în acţiune, murind numai cu un an înainte de izbucnirea revoluţiei.

Prin Contractul social (1762), Rousseau caută să ofere o soluţie viabilă relaţiei dintre libertăţile individuale şi prerogativele societăţii.

Este un adept al întoarcerii la natură, punând în contrast perfecţiunea acesteia cu ceea ce el numea calamităţile civilizaţiei.

Exercită o influenţă importantă asupra idealismului german, având o contribuţie esenţială în geneza curentului romantic.

Revenind la definirea raportului dintre om şi societate ca una din premisele importante ale împlinirii şi satisfacţiei umane, ne propunem să mai aducem în această discuţie încă două mari autorităţi în domeniu.

John Kenneth Galbraith este un cunoscut om de ştiinţă americafl, fost profesor la Harvard, ambasador al SUA în India şi consilier pe probleme economice al preşedintelui J. F. Kennedy. Vom face o scurtă trecere în revistă a lucrării sale „Societatea perfectă” (1997) – în care este analizată starea socială într-una dintre cele mai cunoscute democraţii, cea din SUA. După cum se exprimă autorul, fiinţele umane sunt pretutindeni la fel, indiferent unde trăiesc. În consecinţă relaţia om-societate văzută din SUA este un model de reflectare valabil pentru omul de pretutindeni.

De la început suntem avizaţi că o societate nu este perfectă atâta vreme cât există suferinţa

pentru cei pauperi.

Trebuie să precizăm că J. K. Galbraith nu este împotriva societăţii de tip democratic american, ci a imperfecţiunii acesteia.

Imperfecţiunea socială îşi are cauzele într-o serie de constrângeri ce ţin de natura umană, de istorie, de modelele de gândire, de rigorile constituţionale şi legislative, de politica de partid şi cea a corporaţiilor.

Galbraith încearcă o analiză lucidă a societăţii timpului său făcând net distincţia între ceea ce este realizabil şi ceea ce este doar utopic.

O societate perfectă în concepţia autorului, trebuie să confere omului satisfacţie prin asigurarea libertăţii individuale, bunăstarea şi egalitatea rasială şi etnică. În acelaşi stil lucid, remarcă însă că toate aceste libertăţi individuale sunt anulate de lipsa mijloacelor de existenţă şi mai concret, a banilor.

Savantul Galbraith recunoaşte, după cum vedem, că prima aşteptare a unui om de la societate este asigurarea materială, securitatea

persoanei şi abia apoi, cu stomacul plin, este dispus să şi voteze.

Galbraith recunoaşte, de asemenea, că, dacă socialismul a eşuat în dorinţa de a realiza o societate perfectă, nici capitalismul nu poate avea o astfel de pretenţie. Există o democraţie, dar ca şi Popper, observă că ceea ce ar trebui să însemne demos – kratein, guvernare prin popor, este în mare măsură o conducere a celor avuţi.

Omul din popor, spune Popper, la care am revenit doar pentru context, alege, dar după aceea puterea nu este a sa, ci a celor aleşi. Observăm cu toţii apoi că de caliltatea celor aleşi depinde şi calitatea guvernării. Popper are critici şi la adresa sistemului electoral proporţional, în virtutea căruia un ales sau un guvern devine legitim. Şi aduce ca argument venirea la putere a lui Hitler. Şi el a fost ales legitim, iar puterea deplină i-a fost acordată prin majoritate parlamentară.

Un punct de vedere diferit de principiile libera-lismului, pe care se bazează democraţiile moderne şi cu atât mai interesant cu cât vine din

partea unui economist ca Galbraith, de mare competenţă şi nu a unui simplu teoretician rupt de realitate, este opinia sa că o economie modernă nu poate fi performantă fără intervenţia statului. Există domenii, spunea el, în care funcţiile şi serviciile statului sunt necesare şi superioare. Sunt activităţi economice, care nu trebuie să fie subordonate principiului concurenţei.

Chiar dacă pot să nu fiu crezut, doresc să spun că am fost convins cu multă vreme înainte de ’89 de eşecul socialismului, asistând doar la absurditatea unor măsuri, care însemnau investiţii masive, făcute numai pentru a se respecta nişte sloganuri ideologice, doctrine care erau complet rupte de realitate. Din nefericire, această practică stupidă o văd adeseori continuată şi astăzi. Şi iată şi opinia acestui economist de vârf al Statelor Unite, referitor la acest subiect. Principiul dominant al unei societăţi eficiente trebuie să fie raţiunea pragmatică şi nu cea doctrinară (s.n.). Şi pentru a fi şi mai clar revine cu această precizare: într-o societate raţională şi sănătoasă strategia nu

trebuie să fie subordonată ideologiei şi doctrinei. Şi pentru a ilustra această idee, exemplifică prin necesitatea susţinerii financiare de către stat a staţiunilor agricole experimentale, cercetările lor fiind de interes naţional. Probabil că numai în SUA aceste structuri sunt de interes economic pentru că în alte zări, nu numai că sunt ignorate, dar au devenit foarte atractive pentru terenurile pe care le deţin!

Un alt exemplu ilustrativ dat de Galbraith este acela al Japoniei, care s-a dezvoltat după război investind în cercetare şi servicii de utilitate publică.

Într-o societate perfectă sau, aş spune, mai repede, normală, toţi membrii săi ar trebui să aibă o existenţă normală. Şi persoanele cu deficienţe fizice sau psihice nu trebuie să facă excepţie. Pentru toţi trebuie să se găsească soluţii de asigurare a unei existenţe normale. Nimic nu este mai umilitor pentru un popor decât să vezi străzile pline de oameni ajunşi în situaţia de a cerşi, fie pentru că nu au capacitatea de a se întreţine, fie

pentru că, după o viaţă de muncă, în loc de răsplată, trebuie să apeleze la mila publică.

Se crede că în societăţile postsocialiste conduc oameni cu şcoală. Să nu realizeze ei că în lumea în care încă suntem este o şansă de a te naşte normal, şi o neşansă pentru cei ce se nasc cu deficienţe sau ajung aici fără să aibă nicio vină şi că este moral şi uman ca societatea să-i preia pe seama sa, adică a celor valizi?

În comentariul vizavi de o societate normală, Galbraith acordă un loc deloc minor sărăciei, atrăgând atenţia asupra riscului de a conduce la vicii, violenţă, crimă şi revoltă. Sărăcia este una din cauzele nu numai de suferinţă, ci şi de dezordine socială. Dar trebuie spus că dincolo de consecinţele sociale ineluctabile ale sărăciei este în acelaşi timp expresia nepăsării, a egoismului şi lăcomiei celor care se îmbogăţesc pe seama altora, atitudine care este dezavuată de la John Locke până la Popper şi o mulţime de alţi comentatori ai timpului nostru. O doctrină care admite sărăcia, ca pe o stare firească, este imorală

şi antiumană. O fi auzind cineva…?

Ives Gandra Martins este profesor de Drept constituţional şi Drept economic (Universitatea Mackinzie – Brazilia) şi membru în numeroase foruri academice. În lucrarea „O viziune supra lumii contemporane" (2001), este prezentată o vedere critică asupra problemelor cu care se confruntă societatea modernă. Influenţat probabil şi de problemele sociale şi economice ale ţării sale – Brazilia, accentele critice ale lui Martins sunt mai apăsate decât ale lui Galbraifh, vizând îndeosebi consecinţele globalizării pentru ţările cu economie nedezvoltată.

Grupul celor şapte hotărăsc ordinea mondială vizând în primul rând propriile interese.

Celorlalte ţări li se acordă un interes în funcţie de fidelitatea manifestată, de nevoia de pieţe de desfacere a propriilor produse şi de posibilitatea de a fi folosite ca scut militar în calea unor potenţiali inamici.

„Globalizarea economiei… redeschide calea capitalismului sălbatic" pentru că sunt favorizate

ţările dezvoltate ale căror produse obţinute prin tehnologie modernă le creează un statut preferat.

În ţările nedezvoltate sunt preferaţi la conducere „birocraţi mediocri şi politicieni corupţi, preocupaţi numai de interesele celor care îi sprijină şi indiferenţi faţă de problemele majore ale ţării”. Guvernele acestor ţări sunt considerate de Martins ca fiind lipsite de orice viziune strategică.

Supune, de asemenea, unei ascuţite critici noţiunea de politician, căruia îi face un portret, aş spune istoric, prezent în toate epocile şi pretutindeni.

Politicianul vrea puterea numai pentru sine. Nu are nicio viziune de om de stat. Este o pletoră de politicieni, dar lipsesc oamenii de stat, spune el.

Efortul principal al politicianului este ţintit pentru învingerea adversarului. Ca să poată rămâne la putere va folosi toate mijloacele pentru a convinge alegătorii că el este cel mai bun, iar adversarul cel mai rău.

Având un timp scurt la dispoziţie, până la noi alegeri, cu rezultat imprevizibil, îşi fac rapid legi, care să-i favorizeze căutând să profite cât mai mult de puterea temporară.

Este absolut frapant cât de asemănătoare sunt aceste opinii ale lui I. G. Martins cu cele ale lui Karl R. Popper, mergând uneori până la identitate de cuvinte. Adversarii sunt totdeauna răi, iar cei care conduc sunt totdeauna buni, de aceea ei trebuie să fie cei aleşi – spune Popper caracterizând sloganurile politicianiste. Şi parcă pentru a ne sublinia că nimic nu-i nou sub soare, că firea omului este aceeaşi în toate timpurile şi în toate geografiile, ne aminteşte de bavardajul propagandei marxiste, în care cei buni erau comuniştii, iar cei răi erau capitaliştii. Toţi, fără excepţie. Aşa era porunca de partid.

O asemenea atitudine, spune Popper, este imorală, pentru că stârneşte ura şi ura nu clădeşte nimic, ci duce la ruină. Cum s-a şi întâmplat şi cum se va întâmpla şi cu cei care continuă să cultive ura.

Popper nu se arată nici el prea încântat de sistemul partidelor politice spunând că „ar trebui să înlocuim acest oribil sistem al partidelor” reproşându-le, ca şi Galbraith şi Martins, vina de a condiţiona deciziile de politica de partid. Într-o societate normală şi raţională strategia n-ar trebui să fie subordonată ideologiei – spune J. K. Galbraith.

O noţiune întâlnită şi la Popper, şi la Martins: criza valorilor în societatea modernă. Dispariţia lor ca repere de referinţă în aprecierea valorilor conduce la instabilitate, libertinaj, corupţie, violenţă, viciu, dispreţul faţă de semeni şi lipsa de consideraţie pentru valorile autentice. Locul valorilor este luat de vedete de o zi.

Intoleranţa psihică şi iritarea manifestată violent faţă de semeni a devenit o caracteristică neaşteptată a timpului nostru. Limitele de rezistenţă biologică şi psihică sunt depăşite de avalanşa de evenimente şi de solicitări la care este supus omul de astăzi. Consecinţa o constituie frecvenţa cu creştere alarmantă a patologiei

psihice (depresii, suicid etc.)

Omul de astăzi „are orizonturi, dar nu are şi perspective”, motiv pentru care devine frustrat şi revoltat.

Statul bunăstării sociale a dat faliment, spune Ives Gandra Martins.

Dintre instituţiile pe care se sprijină democraţia în lumea modernă, presa reprezintă un pilon principal. Ştirea, observă Martins, este cel mai bun şi cel mai rău tribunal al istoriei care face dreptate, dar şi nedreptate ireparabilă.

Ştirea formează şi deformează, mizându-se pe acea masă de oameni uşor influenţabilă, fără cultura necesară digerării adevărului.

Într-un mod prea dur, poate cu o anumită parte a presei din zone pe care le cunoaşte mai bine, Martins spune că presa în societatea actuală este mai mult „denunţătoare” decât „formatoare, pe post de jandarmi şi nu de creator de modele sau de proiecte pentru ţară”.

În loc de căutare a adevărului, presa este animată de „reportajul – bombă”, care nu

informează, ci dezinformează oamenii. Şi dă un exemplu din presa locală. Dacă dintr-o sută de preoţi catolici, unul a comis un delict contra preceptelor Bisericii Catolice, presa nu va vorbi despre cei 99 de preoţi corecţi, ci despre acel unul incorect, ca şi cum ar reprezenta întreaga instituţie. Viaţa obişnuită nu reprezintă o ştire, ci doar faptul ieşit din comun, remarcă Martins. A prezenta doar partea „putredă” a societăţii, adaugă el, înseamnă a oferi doar modele de deviere comportamentală, care stârnesc curiozitatea pentru violarea intimităţii celorlalţi, pentru scandaluri publice, pentru tot ceea ce are lumea mai respingător.

Personal cred că este nevoie de o mare prudenţă şi responsabilitate a lucrătorilor din mass-media pentru că uneori „ştirile” pot avea drept consecinţe nu numai o simplă denigrare a unor persoane, ci pot conduce la acţiuni de linşaj public aşa cum era să se întâmple cu călugării de la Mănăstirea Tanacu. Să recitim ce spune Gustave Le Bon vizavi de uşurinţa cu care poate fi

stârnită o mulţime.

Iată un exemplu de blamare a unei întregi categorii sociale şi anume a medicilor. În iunie 2007 s-a discutat pe un post de televiziune al cărui nume vreau să-l trec în tăcere, cazul unei fetiţe de 12 ani care a decedat într-un spital. Modul în care a fost însă discutat a generat o mulţime de mesaje, scrise pe manşeta ecranului. Le reproduc întocmai, aşa cum le-am înregistrat: „Majoritatea medicilor sunt criminali cu diplomă. Trebuie să fie omorâţi”. „Ruşine pentru medicii din România. Sunt nişte incompetenţi”. „Pedeapsa cu moartea pentru medici”.

Sunt total de acord cu această atitudine dacă s-a dovedit de către justiţie că acel medic a comis intenţionat o crimă. Nimeni nu trebuie să fie mai presus de lege. Dar s-a adus vreun argument în acest sens? Şi dacă nu, este convins (a) reporterul acelei emisiuni că merită o astfel de „recunoştinţă” tot corpul de medici din România, aşa după cum a permis să se scrie pe ecran? Ştie domnul (doamna) câţi ani studiază un medic până

ajunge să lucreze într-un spital şi câte examene are de dat toată viaţa sa? Nu spune nimănui nimic faptul că în actualele condiţii facultăţile de medicină nu mai sunt agreate de tineri, că sunt mai multe locuri decât candidaţi, iar medicii existenţi părăsesc, tot mai mulţi, ţara? Chiar nu interesează pe nimeni cine va mai „îndrăzni" să fie medic şi cine se va mai ocupa totuşi de sănătatea noastră?

La capitolul dedicat sistemului nervos, am citat o serie de cercetători ca Stephen Kosslyn ş.a., care au subliniat nocivitatea pentru creier, mai ales la vârste tinere, a scenelor de violenţă. Creierul se modelează anatomic şi funcţional pe genul prevalent de informaţie care i se oferă. Personalitatea, caracterul şi comportamentul vor purta amprenta informaţiei pe care o prelucrăm. Devenim ceea ce gândim şi simţim. Toate cărţile de psihologie scriu despre modelarea caracterului şi comportamentului în funcţie de modelul social oferit. Nici nu trebuie mers mai departe în căutarea de exemple. Este suficient să privim ce

se întâmplă în şcolile din întreaga lume. Avem ceea ce cultivăm. Probabil că aşa se vrea de către „stăpânii” lumii.

Recunoaşte totuşi rolul presei şi justiţiei de a „tempera şi controla guvernele”. Despre criza valorilor în societatea actuală, Martins ne spune că istoria arată că, acolo unde valorile se degradează, civilizaţiile decad. Lipsa valorilor îl transformă pe om într-un individ nociv pentru societate, pentru că nu are un reper în exercitarea libertăţii. Individul fără valori etice îşi va impune dominaţia asupra celui mai slab. De aceea cultul valorilor, dar a celor reale, nu surogate, trebuie să fie o temă de învăţământ în şcoală pentru a fi însuşit odată cu formarea personalităţii.

Referindu-se la libertate, I. G. Martins are o expresie fericită: „libertatea este un drept reciproc”. Pentru a respecta libertatea celuilalt este nevoie de educaţie, cultură şi legi care s-o garanteze şi care mai ales să fie aplicate. Fără o lege care să asigure libertatea, rămânem cu o simplă iluzie.

În democraţiile moderne nu s-a găsit încă echilibrul între libertate şi ordine. Şi voi fi aici de acord cu Daniel Dennet, care ne spune că, fără ordine, s-ar putea ca nu peste mult timp să fim aşteptaţi la colţul străzii de un ins înarmat cu un pistol atomic…

În concluzie la acest capitol, vom observa că raportul dintre om şi societate este o ecuaţie de a cărei rezolvare depinde realizarea noastră ca fiinţă biologică şi spirituală, împlinirea, satisfacţia şi fericirea. Societatea viitorului va trebui, în consecinţă, să restabilească raporturile dintre om şi societate pe un alt fundament, în acord cu legea fiinţării sale, a finalităţii, pentru care se află aici, creând condiţiile necesare desăvârşirii sale spirituale şi edificării unui statut, care să-i permită convieţuirea cu semenii în pace şi armonie.

Niciunul din modelele sociale încercate de-a lungul istoriei n-a dat satisfacţia aşteptată. Toate au dezamăgit. O societate care admite pauperitatea pentru 80 % din membrii săi nu este de acceptat, fiind ori cinică, ori incapabilă să le

rezolve nevoile în virtutea dreptului lor natural.

Sunt de părere că singura sursă de inspiraţie pentru un model social justiţiar îl constituie doar punerea în acord a legilor umane cu cele ale Universului. Vreau să sper că omenirea va găsi în viitor înţelepciunea necesară înfăptuirii acestui deziderat.

CAPITOLUL 14
LONGEVITATEA ÎN NOUA SPIRITUALITATE

Se estimează că odată cu schimbarea frecventei câmpului geomagnetic, se vor modifica toţi parametrii funcţionali ai organismului, inclusiv durata vieţii.

Şi geofizicianul Braden, şi alte surse vorbesc despre extensia capacităţii de percepţie a conştiinţei de la un registru tridimensional la unul multidimensional. Aceasta ar fi o eră a conştiinţei care va permite saltul de la comportamentul, adesea reptilian, impulsiv şi agresiv, la unul spiritualizat. De la o conştiinţă redusă doar la trebuinţele biologiei la una spiritualizată, a

motivaţiilor superioare.

Referitor la longevitatea omului din noul ciclu cosmic anunţat insistent de o mulţime de surse amintite, se apreciază că o influenţă majoră se va exercita la nivelul ADN-ului uman – suport al informaţiei noastre genetice.

Reţeaua, grila magnetică a Pământului, aflată într-o continuă dinamică, se spune că va afecta conştiinţa, spiritualitatea şi codul genetic al celulelor noastre.

Dincolo de cele două spirale biologice cunoscute ale ADN-ului, se vorbeşte de prezenţa în viitor a încă zece spirale, însă în plan cuantic, al matricei energetice. La nivel profund deci, ADN-ul ca şi materia s-ar manifesta multidimensional, fiecare din aceste dimensiuni având ca atribute proprietăţi care vor implica schimbări la nivelul conştiinţei, al capacităţii sale de percepţie, de stocare şi de evocare a informaţiei, de reflectare a realităţii dincolo de contingenţele comune.

Prin noul statut al conştiinţei capacitatea psihicului uman de a-şi controla propriile funcţii

biologice, inclusiv sănătatea şi longevitatea, va fi extinsă la un nivel pe care nu l-au atins decât practicanţii unor tehnici orientale ce şi-au extras seva dintr-o altă cunoaştere spirituală şi care, surprinzător pentru mine, n-au făcut decât sporadic obiectul unor studii ştiinţifice.

Dezvoltarea conştiinţei de sine, ni se spune, va permite accesul la divinitatea lăuntrică, la perceperea propriei realităţi cu care va stabili noi raporturi armonioase, generatoare ale sentimentului de fericire, de împlinire, de înţelegere a propriului sens.

Supus aceluiaşi câmp de frecvenţă şi ADN-ul din celulele noastre va suporta, de asemenea, transformări evolutive.

Geneticienii apreciază că doar 3 – 10% din genele noastre sunt active, implicate în procesele de modelare şi funcţionare a structurilor din organism. Restul, sunt etichetate ca fiind „AND-deşeu”, „ADN inutil”, opinie pe care nu toţi comentatorii fenomenului o împărtăşesc. Cercetătorii ruşi şi alte surse neconvenţionale

atribuie, ipotetic, acestui ADN un rol de rezervă, depozit pentru întreaga informaţie acumulată de-a lungul tuturor experienţelor personale şi transpersonale. Aici ar fi sediul „setului de instrucţiuni" necesar peregrinărilor noastre cosmice.

Segmentul cosmic al conştiinţei noastre, despre care s-a vorbit în fenomenul NDE, conexiunile cu lumea subtilă a spiritului şi-ar avea sursa în structurile invizibile şi de rezervă ale ADN-ului.

Aşa după cum afirmă geneticianul K. Murakami, o mulţime din genele noastre inactive aşteaptă să fie activate. Sunt deja acumulate multe date, care dovedesc posibilitatea dialogului conştient cu propriile noastre gene şi „care abia aşteaptă să fie activate", cum se exprimă Murakami. În condiţiile în care puterea conştiinţei noastre va fi mult mai amplă în viitor şi registrul posibilităţilor noastre de control asupra propriei biologii va fi extins.

Se afirmă că cercetătorii ruşi sunt în postura

de a crea o nouă medicină în care ADN-ul poate fi reprogramat prin cuvinte şi frecvenţe radio. Asemenea şi altor comentatori şi ei sunt de părere că ADN-ul nefolosit, ifev & Ei în proporţie de 90%, ar servi ca depozit de informare şi în comunicare. Acest ADN, susţin ei, ar respecta o anumită gramatică asemenea oricărui limbaj. De aici s-ar deduce că limbajul uman ar putea fi o reflectare a limbajului ADN. Consecinţa imediată ar fi reacţia ADN-ului la cuvintele din limbajul nostru, oferind posibilitatea de a acţiona, deci, asupra sa prin control conştient. Ar fi reuşit, ni se spune, să controleze defectele ADN-ului prin frecvenţe radio şi laser modulat în semnale purtătoare de informaţie semantică.

Controlul ADN prin limbaj ar necesita modularea pe o anumită frecvenţă şi o conştiinţă elevată. Stresul şi anxietatea ar bloca această hipercomunicare cum o numesc cercetătorii ruşi. Se crede că fiinţele gregare cum sunt insectele ar folosi o astfel de hipercomunicare. Telepatia, hipnoza, visul, inspiraţia, sesizarea de la mare

distanţă a întoarcerii stăpânilor acasă de către câini etc. Ar fi posibile exemple de hipercomunicare.

Alte surse afirmă că ADN-ul emite fotoni pe frecvente de megahertzi.

În studiul privind experienţele din timpul morţii clinice, publicat în revista engleză de medicină Lancet (2001), Pim van Lommel se întreabă dacă imensele rezerve de ADN, care nu este utilizat în corp, nu ar avea un rol în codificarea conştiinţei.

Există o relaţie de determinare între minte şi gene, ne spune geneticianul K. Murakami. Boala se naşte din minte şi poate fi vindecată prin minte. Avem din nou o confirmare venită din partea unor specialişti incontestabili în domeniu asupra capacităţii noastre psihice de a controla, prin intenţie, ADN-ul.

Şi Murakami este de părere că nu folosim decât 10% din patrimoniul nostru genetic. Ne naştem cu gene active care dirijează în fiecare secundă mii de reacţii şi decid destinul celulelor

noastre. Avem în acelaşi timp gene inactive, care pot fi benefice sau patogene. Dacă genele patogene nu sunt activate niciodată, vom fi totdeauna sănătoşi. Sunt o mulţime de factori care pot activa aceste gene patogene, începând de la condiţiile de mediu, alimentaţie, poluare, stres, acumularea de radicali liberi, pe care organismul nu-i mai poate neutraliza.

Factorii de ordin psihic au, de asemenea, o influenţă majoră asupra genelor noastre. Avem în celulele noastre genele necesare pentru a fi fericiţi. Nu aşteaptă decât să fie activate prin exprimarea dorinţei, a intenţiei de a fi fericiţi. Am precizat că această atitudine pozitivă faţă de viaţă a fost numită de K. Murakami „gândire genetică”.

Pentru cei neavizaţi o astfel de afirmaţie pare mult prea simplistă pentru a fi şi funcţională. Este foarte important pentru practica vieţii noastre să înţelegem fenomenul şi de aceea voi încerca să aduc mai multe argumente. Am precizat în mod insistent că fiecărei stări psihice – afective şi cognitive, în funcţie de conţinutul său semantic –

pozitiv sau negativ, îi corespunde, la nivelul tuturor celulelor şi o anumită chimie specifică, un anumit pH, favorabil sau nefavorabil sănătăţii şi deci implicit genelor noastre. O chimie corespunzătoare sentimentului de fericire va activa genele propice acestei stări, pozitive, şi va inactiva genele negative generatoare de tristeţe şi boală.

Pe de altă parte, am discutat la capitolul dedicat conştiinţei despre rolul său în controlul proceselor mentale în amorsarea reţelelor neuronale necesare pentru a exprima o stare psihică sau alta şi prin acestea capacitatea sa de a influenţa întreaga noastră fiziologie şi fiziopatologie.

Aşadar, cu rarele excepţii ale unor accidente survenite dincolo de voinţa noastră, stă în puterea minţii noastre de a ne modela creierul, mintea şi sănătatea corpului noastru şi implicit, durata vieţii.

„A şti şi a vrea” sunt cele două verbe necesare pentru a fi împliniţi. Am comentat în

capitolele anterioare exemple concrete de readucere prin concentrare mentală, deci prin voinţă, a unor parametri biologici la vârste cu 10 – 15 ani mai tineri, exemple de vindecare prin voinţă a unor boli grele (Martin Brofman, Bernie Siegel). Marii maeştri ai unor tradiţii spirituale orientale au dovedit, inclusiv prin experimente monitorizate, în condiţiile laboratoarelor moderne, că prin voinţă şi o practică îndelungată şi susţinută pot realiza performanţe incredibile cu propriul lor organism. Multe dintre aceste performanţe, exploatate adesea doar în Scopuri lucrative, ar trebui să devină bunuri comune, integrate în cunoaşterea ştiinţifică şi nu numai empirică, aşa cum sunt astăzi.

Avem în celulele noastre toate genele necesare pentru a ne transforma după propria voinţă. Însăşi evoluţia lumii vii a fost posibilă graţie capacităţii genelor noastre de a se recombina şi adapta la condiţiile variabile ale mediului de viaţă. Avem înscrise în celulele noastre programele care ne permit o continuă

adaptare, fapt ce presupune activări şi inactivări de Gene, combinări şi cooperări de gene şi funcţii, sinteze, faceri şi desfaceri de reţele neuronale, crearea de noi sinapse şi neuroni ca şi dispariţia altora şi nu numai selecţie, competiţie şi anihilare a unor indivizi mai puţin dotaţi. Este surprinzător pentru mine cum, aflaţi în plină dezvoltare a geneticii, ne putem cantona şi limita la nişte concepte pur mecaniciste ale secolului al XDC-lea.

Dacă la baza lumii am situat până acum conflictul, lupta în interiorul speciilor ca şi între ele, ca premisă a evoluţiei, a sosit momentul să renunţăm la violenţă şi să ne utilizăm capacităţile psihice, care ne-au fost date tocmai pentru a ne putea transforma, pentru a putea evolua. Aflăm acum, şi experienţa a dovedit, că dispunem de toate resursele necesare pentru a săvârşi adevărate miracole cu noi înşine. Resursele au fost în noi, la îndemâna noastră, ne-au aşteptat, dar ignoranţa şi drumul greşit, pe care am mers adesea, au făcut din noi sclavii şi nu stăpânii vieţii. Am multe motive să cred că nu aceasta a fost

intenţia Sursei primordiale când ne-a pus la dispoziţie toate mijloacele de a evolua. Ni s-au dat, dar noi n-am priceput, ori am refuzat.

Având şansa de a controla în viitor ADN-ul, înseamnă că vom deveni nemuritori? Nu. Dar modificarea capacităţii noastre de a percepe realitatea de „dincolo de văl” şi de a o interpreta în cu totul alt context, decât cel actual, ne schimbă şi concepţia noastră despre existenţă şi posibilitatea de a comuta la voinţă planurile realităţii. A spune mai mult este doar imaginaţie.

Este posibilă întinerirea?

Readucerea sau conservarea tinereţii a fost dintotdeauna visul de aur al omenirii. Ocultiştii Evului Mediu şi-au învârtit la nesfârşit şi în zadar retortele din laboratoare în căutarea Pietrei Filosofale, a Elixirului Tinereţii veşnice.

Tradiţional vorbind, dorinţa lor părea absurdă. Dar dacă ne raportăm la biologia cunoscută, de vreme ce există fiinţe cu durată de viaţă foarte scurtă şi altele cu viaţa incomparabil mai lungă, înseamnă că însăşi natura ne oferă

exemple de longevitate.

Un alt exemplu elocvent este acela al creşterii longevităţii de la circa 25 de ani, cât se crede că ar fi trăit omul din caverne, la peste 70 de ani, în prezent. Un savant de astăzi, dacă ar fi trăit în acele vremuri de început ale civilizaţiei, ar fi spus foarte sigur pe sine, ca şi astăzi, că este imposibil să se depăşească limita de viaţă de 25 de ani… Şi totuşi, a fost altfel.

Dacă viaţa nu înseamnă decât un aranjament de atomi în forme biologice capabile de autoconservare şi reproducere, după un program genetic conţinut în ADN, de ce acelaşi instrument imprimă o durată de viaţă diferită de la o specie la alta şi de la un individ la altul? După ce criterii? Cine dictează ritmul diferit de desfăşurare a tuturor proceselor biologice? Tot selecţia naturală?

Şi de ce moartea? Existenţa morţii contrazice dogma teoriei evoluţioniste după care nu există sens în natură şi în evoluţie, ci doar adaptare. Moartea are un sens. Şi încă unul implacabil.

Toate speciile involuează după ce şi-au încetat reproducerea. Înseamnă că şi reproducerea are un sens. Are evoluţia interes să degenereze o generaţie ajunsă la maturitate pentru a aduce o alta la aceeaşi stare?

Ni se spune că senescenţa înseamnă epuizarea resurselor energetice şi uzura organismului. Dar Universul are resurse infinite şi de atomi şi de energie, pe care le investeşte în alte forme de viaţă abandonându-le pe cele vechi. De ce se întâmplă aşa dacă nu este un sens în Univers?

Ce se ştie astăzi sub raport ştiinţific despre longevitate?

Durata vieţii este dictată de numărul diviziunilor celulare. Fiecare specie are un număr de diviziuni celulare diferit, corespunzător cu durata sa de viaţă. Este un program înscris în molecula de ADN din celulele tuturor speciilor. Sunt şi teorii care neagă existenţa unui program genetic pentru senescenţa, admiţând că aceasta ar fi doar rezultatul unor erori genetice apărute

întâmplător şi acumulate în timp.

Este evident că fenomenul longevităţii intră în preocupările multor oameni de ştiinţă. Martin Holzenberger (Spitalul Saint-Antoine, Paris) împreună cu colaboratorii săi a reuşit să prelungească cu un sfert durata vieţii unui şoarece modificat genetic (Science et Avenir, nr'672,2003).

Procedeul utilizat s-a bazat pe efectul de creştere şi de producere a senescenţei de către hormonul somatotrop (HST) eliberat de hipofiză. Sub acţiunea acestui hormon, la nivelul ficatului, se secretă un alt hormon IGF-l (Insulin-like Growth Factor), care îşi exercită acţiunea asupra tuturor ţesuturilor declanşând o cascadă de reacţii, al căror rezultat îl constituie fenomenele de creştere şi de senescenţa. Colectivul menţionat a redus experimental numărul de receptori pentru IGF-l şi, nemaiavând substrat receptor, s-a produs, prin retro-reacţie, o inhibiţie în eliberarea HST. Ca rezultat, fenomenele de îmbătrânire a ţesuturilor s-au diminuat, prelungind cu un sfert viaţa

animalului de experiment.

Cynthia Kenyon (Universitatea California. San Francisco) a reuşit să crească de şase ori viaţa celebrului vierme Caenorhabditis elegans, cu care s-a mai luat un premiu Nobel pentru apoptoză. S-a folosit de acelaşi IGF-l prin manevrare genetică.

O altă genă numită Klotho, descoperită în 1997 în SUA, şi-ar fi demonstrat, de asemenea, implicarea în longevitatea animalelor de laborator. Blocată, gena determina îmbătrânirea prematură, supraexprimată, creşte longevitatea (Science et Avenir nr. 712,2006).

Acestea sunt până în prezent premisele ştiinţifice ale longevităţii şi conservării tinereţii. Este fără îndoială că miza o constituie menţinerea vigurozităţii fizice şi intelectuale şi nu prelungirea unei vieţi larvare, pe care toată lumea o refuză.

Ce speranţe of eră în acest sens experienţa empirică, de dincolo de microscoapele laboratoarelor?

Este în afara oricărei discuţii că starea

noastră fizică şi intelectuală, ca şi Longevitatea, sunt dependente, în primul rând, de suportul genetic moştenit.

Am văzut însă, pe parcursul acestor pagini, că gena nu mai înseamnă obligatoriu fatalitate. O mulţime de factori de mediu şi de ordin psihologic impun ca o genă să se exprimg sau să rămână inactivă.

Solicitările fizice şi psihice, stresul, starea psihică dominantă de bună dispoziţie sau de indispoziţie, de anxietate şi depresie, satisfacţia sau insatisfacţia profesională, calitatea şi cantitatea hranei, modul propriu-zis de hrănire, condiţiile mediului în care trăim, climatul social – de stimulare, optimist sau unul deprimant, de nesiguranţă socială şi personală, de violenţă, de spaimă, de implicare involuntară prin media în toate dramele lumii – toate aceste circumstanţe sunt suficiente motive ca genele noastre să ne determine o evoluţie fericită sau nefericită. Este o interrelaţie strânsă între ceea ce moştenim ereditar, condiţiile sociale, în care ne dezvoltăm şi

implicarea noastră psihologică în viaţă.

Toate marile sisteme de gândire, care vizează filosofia spiritului, pun accentul, în primul rând, pe conduita noastră psihologică, începând de la Pitagora, Buda, Confucius, Lao-Zi şi ajungând la Iisus.

Nu stă în puterea noastră să ne creăm lumea în care vrem să trăim, dar modul în care reacţionăm în toate circumstanţele vieţii depinde de înţelepciunea şi capacitatea de control a temperamentului. Să reţinem că deciziile fiecărei clipe înseamnă un pas spre viaţă şi sănătate sau spre boală şi moarte. Iisus spune undeva că înţelege incapacitatea noastră de a respecta întocmai toate imperativele învăţăturii sale, dar este foarte important efortul de a încerca în fiecare clipă să le respectăm.

În vremurile fără ştiinţă toate erorile de comportament erau puse sub interdicţie divină. Nu exista un alt mijloc de convingere. Acum ştim foarte bine că, dacă există o Divinitate, aceasta vorbeşte prin noi, prin creierul nostru, prin chimia

noastră. Gândurile şi emoţiile noastre pozitive sau negative nu sunt decât o chimie în acord cu caracterul acestora, favorabile sau nocive sănătăţii. Ecoul lor se răsfrânge asupra tuturor celulelor noastre inclusiv asupra genelor noastre.

Am insistat suficient cred, asupra tuturor con-secinţelor pe care le poate avea modul nostru de gândire asupra noastră, asupra semenilor şi asupra mediului ambiant şi cosmic. Voi supune acum discuţiei virtuţile minţii, în controlul vitalităţii şi al longevităţii.

Se poate menţine sau reduce vigoarea tinereţii prin controlul minţii? Iată câteva argumente în favoarea acestei idei.

Marii maeştri antrenaţi după sisteme tradiţionale din spiritualitatea orientală sunt recunoscuţi pentru aspectul lor tânăr şi pentru vitalitatea lor intelectuală. Liu Zhengcai vorbeşte în cartea sa Les secrets de la longevite (1996), despre vârstele matusalemice ale unor practicanţi ai taoismului. În secolul al VIII-lea d. Ch., când speranţa de viaţă era în jur de 33 de ani, marii

înţelepţi taoişti trăiau peste 70 de ani şi se menţionează chiar un decan de vârstă, Li Yuanshuang de 136 de ani!

Iată, de curiozitate, o mostră de program urmat de centenarii taoişti chinezi descrisă de Lin Zhengcai în cartea sa Les secrets de la longevite, citată mai sus.

Trezirea era foarte matinală, în jur de ora 5. Aflaţi încă în pat, îţi clănţăneau dinţii de 300 de ori şi îşi înghiţeau de mai multe ori saliva – gesturi menite să le întărească dantura şi contabilizate, de asemenea, în prelungirea vieţii. Se mobilizau apoi umerii, muşchii, se masa faţa cu palmele încălzite prin frecare, se rulau uşor urechile cu degetele. Cu palmele aşezate pe urechi se lovea uşor cu indexul zona occipitală de 24 de ori. Ieşeau apoi în aer în liber pentru exerciţiile de respiraţie ritmică.

Urma consumul unei căni cu ceai sau cu apă caldă. Se trecea apoi uşor cu degetele prin păr în stil pieptănat de 100 de ori, exerciţiu menit să refrişeze mintea şi vederea. În fine, urma spălarea

dinţilor şi a feţei.

La micul dejun se consuma puţină supă şi pentru o bună digestie făceau 100 de paşi în ritm lent în timp ce se masa uşor abdomenul.

Spre orele 13 se lua dejunul la care se sfătuia să nu se satisfacă mai mult de 80 % din senzaţia de saţietate. Ne amintim că aceeaşi recomandare o făcea şi Hipocrate.

Repausul sau siesta după dejun erau, de asemenea, indicate.

Cina se lua devreme, până la ora 19.

Ziua se termina cu spălarea dinţilor şi cel puţin a picioarelor cu apă caldă.

Gimnastica respiratorie îşi avea din nou indicaţia de a fi făcută înainte de ora 21.

Am menţionat mai sus că avem astăzi experienţe atestate ştiinţific, prin care ni se oferă o sugestie a posibilităţii de a încetini ritmul orologiului biologic sau chiar de a-l întoarce.

Ellen Langer, psiholog la Harvard, a cerut unui grup de persoane în etate de 70 – 80 de ani să-şi concentreze atenţia şi să se transfere cu

mintea la o vârstă mai mică cu 20 de ani timp de 5 zile. După acest interval li s-au efectuat investigaţii, care au evidenţiat parametri funcţionali corespunzători vârstelor imaginate. Convingerea că este posibil a funcţionat. Programul din mintea conştientă este transferat tuturor celulelor noastre.

Putem vorbi de o vârstă cronologică măsurată în numărul anilor trăiţi; o vârstă biologică exprimată prin parametri funcţionali şi o vârstă psihologică exprimată prin starea pe care o sesizăm psihic. Avem anii pe care îi simţim.

Vârsta psihologică poate coincide cu cea biologică, dar poate să şi fie în dezacord cu cea cronologică. Ne putem simţi mai tineri sau mai în vârstă în funcţie de uzura organismului, de bolile cronice, pe care le avem, de greutatea corporală, pe care o vehiculăm în permanenţă după noi, de confortul psihic generat de disponibilitatea de energie, pe care o avem la un moment dat.

Esenţiale pentru randament şi vitalitate rămân în ultima instanţă vârsta biologică şi

psihologică.

Când am scris în 1981 despre inteligenţa celulară, idee care mi s-a impus din logica fiziologiei lumii vii, am avut o mare teamă de reacţia ştiinţei oficiale. Astăzi, ideea este tot mai ferm afirmată. Bruce H. Lipton (2007) ţine un întreg discurs pe această temă.

Celula este o unitate funcţională, care poate avea statut de sine stătător la nivelul fiinţelor monocelulare sau un alt statut în cadrul organismelor pluricelulare. În oricare dintre aceste ipostaze, celula dispune de o inteligenţă necesară propriilor nevoi funcţionale, o inteligenţă investită în coordonarea funcţională cu celelalte celule vecine dintr-un ţesut, organ, sistem şi organism ca totalitate. La nivel de organ şi sistem va funcţiona o inteligenţă de organ sau sistem. Celulele hepatice au sarcini secretorii şi de laborator biochimic al organismului; celulele renale au sarcini excretorii, cele ale glandelor endocrine trebuie să elibereze hormoni, ale sistemului imunitar au sarcini complexe de

apărare ş.a.m.d.

Într-o celulă se petrec mii de reacţii pe secundă şi toate acestea trebuie să fie corelate în concordanţă funcţională cu cele ale miliardelor de celule din organismul nostru. Este un univers uriaş de reacţii care este coordonat de o asemenea manieră, încât noi nu sesizăm la modul normal decât că suntem vii şi că funcţionăm.

În mod obişnuit şi din fericire pentru noi, tot acest univers de reacţii este dirijat matematic pentru acoperirea tuturor nevoilor noastre funcţionale, fără participarea conştientei noastre. Există ca urmare şi o inteligenţă a subconştientului nostru. Funcţionează ca o maşină automată dirijând toate funcţiile noastre viscerale, preluând frecvent multe din sarcinile inteligenţei conştiente cum ar fi mersul, vorbitul limbii materne ş.a., dar şi condiţionând prin încărcătura trăirilor refulate comportamentul conştient.

Am comparat, în alt capitol, funcţionalitatea creierului nostru cu aceea a unui aviator care poate lăsa nava sa pe seama pilotului automat sau

să preia el comanda. La fel se întâmplă şi cu mintea noastră conştientă, poate prelua comanda funcţiilor inconştiente sau o lasă în seama subconştientului nostru.

Inteligenţa noastră conştientă poate intra în dialog benefic cu inteligenţa celulelor noastre, poate stabili, deci, un contact inteligent cu celulele noastre. Acesta este mecanismul dirijării conştiente a propriei noastre funcţionalităţi. Observaţii empirice foarte vechi, sesizate încă din antichitate, încep să fie aduse în actualitate beneficiind de explicaţiile oferite de ştiinţele moderne.

Fenomenul placebo îşi găseşte explicaţia în coordonarea celor două inteligenţe – celulară şi cea a conştiinţei noastre.

Inteligenţa celulei ca şi cea din subconştientul nostru nu au posibilitatea de a verifica veridicitatea unei dispoziţii, a unei afirmaţii sau imagini primite sau induse şi vor accepta ceea ce le transmite inteligenta noastră conştientă acţionând în consecinţă. Am mai spus,

subconştientul nostru nu poate face diferenţa între o acţiune reală şi imaginarea sa reacţionând ca şi cum s-ar afla în faţa realităţii.

În acelaşi mod, subconştientul poate prelua o sugestie negativă, declanşând dezastre biologice în organism, fenomen numit nocebo. Sunt citate în literatură cazuri de condiţionare prin sugestie nu numai a unor boli, ci şi a morţii.

În mod ciudat, o credinţă însuşită în subconştient este mult mai puternică decât efortul de a o anula conştient.

Îndoiala strecurată în celulele noastre este cea mai mare barieră în calea tuturor eforturilor noastre de acţionare conştientă. Este primul obstacol ce trebuie învins în toate încercările noastre de a ne realiza. Nu numai că ne demobilizează, dar ne blochează resursele noastre interne de intervenţie în ceea ce ne propunem.

Într-un proces de autovindecare, primul gest care trebuie făcut este excluderea îndoielii. Opusul îndoielii este credinţa, convingerea că ceea ce ne propunem este posibil. Numai în aceste

condiţii ideea de vindecare şi imaginea transmisă în zona suferindă vor mobiliza genele favorabile reconstrucţiei anatomice şi funcţionale.

Dialogul conştient cu genele noastre se poate axa şi pe activarea celor care au capacitatea de a reprima boala şi pe dezactivarea celor care au determinat-o.

Reamintesc, obligat de context, opiniile acestui mare genetician japonez care este K. Murakami: Boala se naşte din minte şi poate fi controlată prin minte. Prin conceptul de „gândire genetică” amintit, el deschide o perspectivă largă pentru posibilitatea minţii noastre conştiente de a intra în dialog cu genele noastre şi de a le determina să acţioneze în susţinerea longevităţii şi a vitalităţii.

Avem aici încă un argument în favoarea posibilităţii de a controla conştient şi în sensul voit propriul nostru ADN. Ceea ce părea a fi doar science fiction, începe să devină realitate.

Ni se spune că există chiar şi gene latente care controlează fericirea şi aşteaptă să fie

activate, transmiţându-le sentimente de recunoştinţă.

O dată stabilită existenţa acestor mecanisme de control conştient al organismului la nivele ce ni s-ar par a fi incredibile, trebuie săliiscutăm şi câteva elemente de ordin tehnic.

Transformarea unei dorinţe, idei sau imaginaţii în realitate necesită ca elemente de ordin tehnic starea afectivă, convingerea în posibilitatea de realizare a ceea ce ne propunem, intenţia, concentrarea fermă pe obiectivul propus un anumit timp şi repetarea suficientă pentru a se realiza.

Starea afectivă este elementul cel mai important şi cel mai dificil de obţinut la dorinţă, dacă nu s-a manifestat spontan.

Benefic pentru sănătatea noastră, ca şi pentru orice altă realizare este starea de „bien etre”, de calm, de fericire, de recunoştinţă, pentru că existăm, chiar dacă în jurul nostru este „război”. Lazarev care are performanţe neobişnuite în terapia unor suferinţe grele, ne

sfătuieşte să fim recunoscători şi pentru necazurile pe care le întâmpinăm, pentru că ne sunt date spre a învăţa ceva din ele sau pentru a echilibra ceva din viaţa noastră. Important este, spune el, să le receptăm cu mintea şi să nu le lăsăm să coboare în inimă, în trăirea sufletească, afectivă, pentru că acolo se manifestă ecoul lor nociv.

Starea sufletească de bună dispoziţie este strict necesară, pentru că avem nevoie de chimia sa favorabilă scopului propus. Orice alt sentiment, care are conţinut negativ – de iritare, depresie, teamă, îndoială, are o chimie nefavorabilă sănătăţii şi blochează efectul urmărit, aşa după cum am mai spus.

Pentru a fi sănătoşi şi a avea o viaţă lungă, împlinită, este necesar ca această trăire pozitivă să o avem în permanenţă ca obiectiv. Ar trebui să ne trezim dimineaţa cu zâmbetul pe faţă şi sentimente de mulţumire şi recunoştinţă şi să ne culcăm seara în aceeaşi stare.

Se va spune că vorbesc de parcă nu aş trăi în

această lume. Ba da, ştiu, dar eu vreau să precizez că acesta este preţul, moneda fără de care nu putem „cumpăra” ceea ce vrem. În consecinţă, dacă n-o avem trebuie să ne-o procurăm, adică să ne-o impunem prin voinţă recurgând la orice artificiu util.

Ajunşi în acest stadiu al expunerii trebuie făcută o precizare. Vorbim aici de două genuri de exerciţii. Unul este utilizat pentru controlul mental (conştient) al stării de sănătate în scop de vindecare a unei boli sau suferinţe, de dezvoltare a unei calităţi sau capacităţi, inclusiv de influenţare a longevităţii şi vitalităţii. Celălalt exerciţiu sau tehnică are ca scop doar relaxarea, adică recuperarea rapidă a stării de oboseală după un efort fizic sau intelectual.

În ambele exerciţii este necesară obţinerea relaxării care induce o stare de uşoară modificare a percepţiei conştiente. O consider a fi, după propria mea experienţă, o stare intermediară a conştientei, situată între veghe şi somn. Această stare intermediară a conştientei este mult mai

propice realizării unui control eficient al corpului decât starea de veghe normală.

Sunt mai multe tehnici de inducţie a relaxării, în funcţie de experienţa autorilor consultaţi. Unii recomandă concentrarea atenţiei pe ritmul respirator, alţii pe ideea de zero, de gol mental. Important este ca atenţia să nu zboare, să nu rătăcească plecând pe firul unei idei, ci să revină mereu la punctul de plecare, ceea ce, fără îndoială, nu este uşor, dar nici imposibil. În paranteză fie spus, acesta a fost motivul pentru care în acea nefericită Meditaţie Transcendentală s-au recomandat câteva cuvinte din limba sanscrită, numite mantre, cu scopul de a se fixa atenţia asupra lor. Necunoscându-le sensul, se presupunea că este mai greu să fie pierdute din atenţie prin asociaţia de idei. Acest efect a fost studiat în laborator prin concentrarea pe cuvinte care aveau o semnificaţie pentru subiectul supus studiului şi pe cuvinte fără sens. Aşa s-a ajuns la opţiunea pentru acestea ultime. Dând dovadă de o ignoranţă crasă şi de o imaginaţie bolnavă,

anchetatorii le-au meriminat ca fiind un cod secret prin care, chipurile, se vindeau secrete de stat… în experienţa mea, exerciţiile de relaxare mi-au reuşit doar utilizând concentrarea pe senzaţia de gol mentalsau, mult mai eficient, prin concentrarea pe senzaţia de disconfort pe care o aveam în momentul respectiv. Aceasta poate fi de oboseală, dacă eram după un efort, de ameţeală, cefalee etc.

Menţinerea timp de 2 – 3 minute pe o astfel de senzaţie îmi inducea la un moment dat, involuntar, o inspiraţie profundă şi prelungită, urmată de o expiraţie similară. Atunci, în intervalul dintre inspir şi expir, apare şi senzaţia de relaxare, de căldură în palme, tălpi şi trunchi. Cu câteva respiraţii profunde, pe care le aştept să apară involuntar, neimpuse, relaxarea este obţinută. Orice senzaţie de disconfort dispare, iar creierul este gata pentru a începe o altă activitate. Timpul în care se obţine acest efect nu este mai mare de 10 – 15 minute.

Indiferent de metoda de relaxare aplicată, în

cele din urmă fiecare practicant ajunge la o tehnică proprie, personală, pentru că aici implicarea subiectivă este majoră. Un singur lucru este cert: relaxarea este posibilă şi nu are importanţă după câte încercări reuşim să ajungem la rezultatul dorit. Trebuie doar să perseverăm.

Relaxarea este o reală cură de reîncărcare cu energie a „bateriei” descărcate prin efortul depus în activitatea de zi cu zi. De aceea exerciţiul este util în orice situaţie în care ne simţim epuizaţi, după un somn neodihnitor, după un efort fizic sau intelectual şi îndeosebi la jumătatea zilei de lucru. Nu trebuie să rămânem cu energia nerecuperată de pe o zi pe alta. Este ca o datorie neplătită, care, pe măsură ce se acumulează, o vom plăti tot mai greu.

Medicina antică chineză vorbea de două tipuri de energie fizică: una este cea bazală, constituţională sau structurală, necesară funcţionării organismului, iar cealaltă este cea pe care o consumăm în timpul activităţii. Când ultima energie se epuizează, organismul recurge la cea

structurală, de care nu avem voie să ne atingem, pentru că aceasta este rezervată nevoilor vitale. Consumul său înseamnă invalidare, îmbătrânire prematură şi scurtarea vieţii. Or, prin relaxare noi ne recuperăm energia destinată activităţii fără să apelăm la cea constituţională. Acesta este motivul pentru care nu trebuie să lucrăm obosiţi, epuizaţi fără să ne relaxăm în prealabil. Înţelegem acum şi de ce exerciţiile de relaxare sunt un instrument necesar pentru întreţinerea vigurozităţii fizice şi psihice, a unui bun randament în activitate.

Am simţit nevoia organică de relaxare de la vârsta de 30 de ani, când ziua mea de activitate profesională se termina spre orele 21. La jumătatea zilei, în jur de orele 14 – 14,30, un sfert de oră de relaxare mă remonta mai mult decât o noapte de somn superficial. Colectivul în care am lucrat se obişnuise-cu „tabieturile” mele.

La sfârşitul exerciţiului mimica apare complet alta, destinsă, înfrumuseţată, privirea este limpede, plăcută şi mintea se manifestă în aceeaşi notă. Una dintre asistentele clinicii, care

avea o minte dotată nativ cu capacităţi de sesizare a subtilităţilor, a nuanţelor, văzându-mă schimbat, mă întreba ce „secrete” am.

Deepak Chopra, o mare personalitate în medicina ayurvedică, cu un centru renumit de acest gen în California, citează în cartea sa, Surse de vitalitate (Editura Curtea Veche, 2005), transformările biologice care se petrec în timpul stării de relaxare: pulsul şi tensiunea arterială se normalizează, sistemul imunitar se tonifică, se reduc secreţiile de cortizon, adrenalină şi noradrenalină, care sunt consumatoare de energie prin procesele metabolice în care se implică. Se obţine de asemenea creşterea secreţiei de hormoni somatotropi şi dihi-droepiandrosteron (DHEA), care încetinesc procesele de îmbătrânire.

În alte lucrări dedicate subiectului am vorbit şi despre alte modificări bicchirnice, care au loc în timpul stărilor de relaxare.

Spuneam mai sus că cele două tipuri de exerciţii amintite au ca punct comun relaxarea minţii şi corpului său, altfel spus, relaxarea

psihică şi somatică.

Din momentul obţinerii stării de relaxare se poate continua exerciţiul de autocontrol mental menţionat.

Medici ca Martin Brofman, despre care am vorbit deja, şi David Servan-Schreiber au folosit cu succes această tehnică în vindecarea propriilor lor tumori canceroase, având ca sediu creierul şi măduva spinală în porţiunea sa cervicală. În ambele cazuri nu există, la ora actuală, soluţii de vindecare prin medicina clasică. Acesta a şi fost motivul pentru care au apelat, în disperare de cauză, la metode alternative. Ambii medici şi-au publicat aceste experienţe dramatice în câte o carte, traduse şi în limba română (A se vedea pentru documentare capitolul de Bibliografie).

Am menţionat, deja, obţinerea şi a altor performanţe de ordin biologic prin folosirea acestei tehnici asupra cărora nu voi reveni. Aş sublinia însă, încă o dată, că o importanţă capitală în obţinerea de rezultate pozitive pe această cale o are tipul de temperament, dispoziţia afectivă

menţinută încontinuu pe un registru pozitiv, convingerea fermă că ceea ce dorim vom obţine pentru a elimina din subconştient ideea de îndoială şi din sânge chimia care inevitabil o însoţeşte. Şi subconştientul şi chimia noastră internă trebuie să concorde în obţinerea rezultatului dorit exprimând clar, în termeni inteligibili, ceea ce vrem: „Îmi vindec boala X”; „îmi tonific muşchii”; „îmi întăresc memoria”; „îmi reduc cifrele tensiunii mele arteriale la normal”; „îmi readuc glicemia la normal”, sau colesterolul etc. Pentru crşterea vitalităţii, a longevităţii, obiectivul propus este reducerea tuturor parametrilor biologici la vârsta dorită, imaginându-ne în timpul exerciţiului cum arătam fizic şi psihic la acea vârstă. Ideal ar fi ca această imagine a unei vârste tinere să fie purtată în permanenţă în minte.

Fiecare frază rostită trebuie însoţită de un influx de energie care poate fi, în funcţie de imaginaţie – de lumină, de căldură, de simplă energie – influx care este trimis mental în zona din

corp la nivelul căreia dorim să obţinem un efect. Spre exemplu, pentru tonifierea muşchilor putem să-i antrenăm privindu-ne în oglindă în timp ce îi contractăm. Marii maeştri orientali în aceste tehnici intră într-un dialog verbal cu organele corpului lor. Modul de adresare este diferit pentru fiecare organ, în funcţie de locul care li s-a dat într-o ierarhie stabilită de dl după normele sistemului practicat.

Sigur că putem zâmbi în faţa tuturor acestor idei ce par desprinse dintr-o poveste SF, dar, în mod cert, acestea sunt şi funcţionale, de vreme ce sunt atestate de studiile întreprinse în laboratoarele moderne. Mărturiile de vindecare a unor boli grave, descrise mai sus, poartă girul unor medici care sunt în viaţă şi care aparţin unor instituţii de prestigiu ştiinţific incontestabil.

Herbert Benson, profesor la Harvard Medical School, a studiat în laborator efectele biologice ale tehnicilor de relaxare, numite şi de Meditaţie.

Simpla schimbare a gândirii prin încercarea de concentrare, după cum a fost descrisă mai

înainte, a indus, după o oră, modificarea semnificativă şi benefică a metabolismului.

Concentraţia oxigenului în sângele arterial era normală şi asigura un aport normal tuturor celulelor, dar consumul de oxigen la acest nivel era mai redus. Nivelul acidului lactic în sânge a scăzut, de asemenea, semnificativ, ceea ce însemna o reducere importantă a stării de anxietate, cantitatea de acid lactic în sânge fiind corelată cu intensitatea anxietăţii. Această modificare biocloimică exprimă în plan psihic o stare de calm, de linişte.

H. Benson a numit aceste modificări „răspuns la relaxare" şi a fost găsit acelaşi la toate formele de concentrare a atenţiei pe un cuvânt, un gând, o imagine, o rugăciune etc.

Beneficiile acestei meditaţii, care combat efectele biochimice ale stresului, au impus utilizarea sa în unele spitale pentru tratamentul hipertensiunii arteriale, al aritmiilor cardiace, al depresiei şi al anxietăţii etc.

Este fără îndoială că, deşi aceste tehnici sunt

la îndemâna tuturor, pentru a fi practicate, pretind un mare efort de voinţă, o anumită capacitate de înţelegere şi de automodelare psihologică de care nu toată lumea dispune în mod egal. Din acest motiv şi rezultatele obţinute sunt diferite.

Important este însă că aceste tehnici de control mental al propriei nostre biologii sunt funcţionale, sunt eficiente şi nu cer decât efortul nostru de voinţă. Funcţionalitatea lor, ciudată, contrară legilor statuate de medicina clasică, pe care, impropriu, o numim occidentală, pentru că bazele ei sunt puse de Hipocrate, care a trăit în Grecia şi nu în Occident, ne vorbeşte despre posibilitatea reală a conştiinţei de a lua în primire şi a dirija, după voinţă, universul nostru inconştient în sarcina căruia natura a lăsat aproape întreaga noastră biologie. Vreau să sper că medicina viitorului nu va ignora, ca până acum, o sursă de sănătate şi de viaţă aflată în noi toţi şi o va aduce în instituţiile medicale, standardizate după norme ştiinţifice, cu terapeuţi competenţi spre binele tuturor. În unele spitale din SUA

aceste tehnici au fost introduse deja în scopul prevenirii efectelor stresului.

Cred, din multe puncte de vedere, inclusiv al unor posibile riscuri, că aceste tehnici de autocontrol mental trebuie să depăşească stadiul de simple curiozităţi, exploatate mai mult pentru nota lor de senzaţional, la cel de cunoaştere ştiinţifică.

CAPITOLUL 15

SUGESTII PENTRU ALIMENTAŢIA VIITORULUI

Vom pleca de la o afirmaţie anterioară. Unul dintre factorii care pot activa genele patogene, purtătoare ale bolii canceroase, îl constituie şi tipul de alimentaţie.

Este o lungă discuţie, nu rareori pasională, cu numeroşi partizani de o parte şi de alta.

Pentru a se ajunge la o concluzie, cu o valoare orientativă acceptabilă, am recurs la o mulţime de surse, bazate pe studii efectuate în diverse zone ale lumii cu obiceiuri diferite, cu

moduri de alimentaţie şi de viaţă diferite. Am studiat meniurile unor clinici care tratează cancerul numai prin diete alimentare, am citit observaţiile empirice ale unor persoane izolate şi am experimentat direct alimentaţia exclusiv vegetariană.

Prima mea concluzie a fost una amară. Adevărul nu este spus numai pentru că nu se cunoaşte sau pentru că nu este accesibil, ci şi din motive meschine, din dorinţa de câştiguri oneroase.

Preferinţa culinară bazată pe tradiţii îndelung cultivate este, de asemenea, unul din motivele de refuz a altor opţiuni. Pare absurd şi incomod să se renunţe la ceva adânc înrădăcinat în mintea noastră. Alimentaţia este în definitiv una din componentele principale ale modului de existenţă. Hrana exclusiv vegetariană, spre exemplu, este mai mult o experienţă individuală (Gerson, Campbell ş.a.), dar nu face parte din recomandările medicinii clasice şi, ca atare, cei mai mulţi medici nu au nicio experienţă şi nicio

justificare ştiinţifică pentru acest gen de alimentaţie. În facultăţile de medicină, la materia de igiena alimentaţiei, se învaţă că organismul are obligatoriu nevoie de consumul de carne, pentru a-şi extrage unele principii alimentare. Se va marşa în consecinţă pe această idee. Dar motivul cel mai deranjant îl constituie mistificarea adevărului, pentru a apăra interesele financiare ale unor firme, companii, trusturi etc. Care sunt producătoare în industria alimentară şi desfac pe pieţe carne, lactate sau alte produse alimentare obţinute pe cale industrială.

T. Colin Campbell, cercetător de mare profunzime şi fost membru în multe din comisiile instituite de Senatul american pentru legiferarea unor produse alimentare, îşi mărturiseşte dezamăgirile avute în confruntarea cu interesele contrarii concluziilor ştiinţifice ale studiilor pe care le-a întreprins de-a lungul întregii sale cariere, venite din partea unor oameni de ştiinţă.

Nu numai în promovarea unei alimentaţii corecte se manifestă astfel de interese ascunse, ci

şi în alte domenii, cum este de pildă industria farmaceutică. Richard J. Roberts, laureat al premiului Nobel pentru medicină pe 1993, într-un interviu acordat unui ziar, afirmă că producţia farmaceutică cu fonduri private nu este întotdeauna interesată să creeze medicamente care să vindece o boală, ci doar s-o întreţină în scopul asigurării unor profituri permanente. Este uşor de înţeles ce dimensiuni tragice ar avea refuzul de a găsi un medicament care să vindece boala canceroasă numai din interesul de a avea profiturile pe care le aduce existenţa acesteia din terapia în uz.

Dincolo de aceste obstacole, în calea unor concluzii ferme, pe care le putem considera ca fiind doar excepţii, cred că se poate distinge, din mulţimea de opinii asupra alimentaţiei, unele direcţii ce se conturează pentru viitor.

La modul normal, în înţelepciunea sa, natura ne-a prevăzut cu un gardian bine înarmat, dotat cu o mulţime de arme de apărare contra tuturor bolilor. Purtăm în celulele noastre, spune

Murakami, şi gena oncogenă şi pe cea antioncogenă. Atâta vreme cât sistemul nostru imunitar se poate apăra, nu vom face boala. Stresul, radicalii liberi în exces, depresia, anxietatea, epuizarea fizică şi intelectuală, diverşi factori toxici şi radioactivi, modul de alimentaţie pot determina un dezechilibru al sistemelor noastre de apărare rămânând expuşi oricărui gen de îmbolnăvire.

Suntem fiinţe vii şi ca urmare suntem în perma-nenţă reconstruiţi. Toate organele din corpul nostru îşi schimbă celulele din structura lor. În decurs de un an avem un corp complet nou. Refacerea tuturor structurilor corpului nostru se face pe seama alimentelor pe care le ingerăm.

Este uşor de înţeles că în funcţie de calitatea alimentaţiei la care avem acces va fi şi calitatea tuturor structurilor corpului nostru şi, evident, şi aceea a fiziologiei noastre. Acesta este motivul, pentru care este important conţinutul alimentaţiei, dincolo de satisfacţia lor organoleptică! în relaţia sănătate – boală – vindecare, alimentaţia are deci,

un rol esenţial.

Se insistă la ora actuală asupra ideii de îndepărtare a omului modern de alimentaţia pentru care au fost formate iniţial genele noastre. S. Boyd Caton este de părere că genele care conţin programele după care suntem construiţi s-au adaptat la alimentaţia omului din comuna primitivă, anterioară momentului de apariţie a agriculturii în urmă cu 9 – 10.000 de ani. Omul vânător şi culegător de fructe de pădure se hrănea cu ierburi comestibile, carne slabă de vânat, ouă, peşte, moluşte, rădăcinoase, fructe. Toate aceste elemente erau bogate în substanţe antioxidante cu rol detoxifiant.

Genele noastre au rămas de-a lungul timpului aceleaşi, dar hrana s-a schimbat îndeosebi în ultimii 50 de ani odată cu apariţia industriei alimentare, cu toate procesările sintetice de alimente. Între om şi natură s-a interferat un univers artificial plătit cu preţul unei patologii extinsă de la creier la întregul organism. La alimentaţia artificială s-au adăugat stresul,

solicitările în dezacord cu posibilităţile biologice de adaptare şi astfel, în mod paradoxal, hrana poate deveni ea însăşi un factor patogen.

O alimentaţie propice unei asimilări fiziologice trebuie să corespundă unor principii privind calitatea, cantitatea şi modul de hrănire. Mai exact, trebuie să răspundă la întrebarea ce, cât şi cum să mâncăm.

CE SĂ MÂNCĂM

Un răspuns simplu ar fi: tot ceea ce ne place. Dar tot ceea ce ne place este şi util? Cum putem avea un răspuns corect? Prin studii conduse cu onestitate şi competenţă. Acestea sunt calităţile care transpar din lucrările lui T, Colin Campbell. El are şansa, ca după deschiderea politică realizată de Richard Nixon în relaţiile cu China continentală, să studieze împreună cu cercetătorii chinezi (1973 – 1975) efectele alimentaţiei tradiţionale pe loturi mari de oameni. Rezultatele studiilor sale sunt publicate şi în limba română în cartea Studiul China (Editura Advent, Râmnicu

Vâlcea, 2007).

Studiul China i-a dat posibilitatea să distingă ceea ce el şi grupul său de cercetători din SUA (Universitatea Corneli), din Anglia (Universitatea Oxford), din China (Academia Chineză), au numit bolile bogăţiei şi ale sărăciei.

Au constatat că populaţia care consuma excesiv carne, lactate, ouă, dulciuri, alimente cu conţinut crescut de grăsimi saturate avea o frecvenţă mult mai mare a cancerului, diabetului zahărat de maturitate şi a bolilor vasculare, în raport cu populaţia care consuma prevalent alimentaţie vegetariană.

T. C. Campbell şi-a început studiile plecând de la observaţia unor cercetători indieni. Lotul de şoareci la care li se administra aflatoxină, o substanţă cancerigenă şi un regim cu 20% proteine din carne, dezvoltau boala canceroasă. Lotul de şoareci la care în loc de hrana cu proteine din carne i se dădeau cele mai multe proteine de origine vegetală, în aceleaşi condiţii în care i se administrase şi aflatoxină, generatoare

de cancer, boala nu mai apărea. Extrage concluzia că proteinele vegetale pot bloca apariţia bolii chiar dacă există un factor cancerigen. Aceleaşi concluzii aveau să fie extinse şi în geneza cancerului de sân la femei şi a altor forme ale acestei boli şi, de asemenea, pentru bolile metabolice şi cardiovasculare.

Studiul cu diferite categorii de proteine a condus şi la concluzia că riu toate proteinele au acest efect nefast, ci doar unele, cum ar fi cazeina din laptele de vacă. Proteinele din grâu şi soia însă, indiferent de cantitatea lor, nu au un efect oncogen. Concluziile finale ale Studiului China au pledat pentru ideea că o hrană cu conţinut crescut de proteine animale determină boli cronice într-un procent mult mai mare decât un regim vegetarian. O altă concluzie cu consecinţe foarte utile de reţinut, era aceea că aceste boli cronice pot regresa printr-o dietă vegetariană. Lumea este dezinformată asupra acestui adevăr, spune Campbell. Proteinele animale promovează cancerul, proteinele vegetale îl inhibă. Chiar şi

gena oncogenă poate fi blocată printr-o alimentaţie adecvată şi printr-o atitudine psihică optimistă, idee pe care, după cum am văzut, au subliniat-o foarte mulţi alţi cercetători (Bernie Siegel, Martin Brofman, K. Murakami, ş.a.).

O altă observaţie a studiilor efectuate pe loturi mari de subiecţi a fost aceea că o scădere a colesterolului cu densitate joasă (LDL) sub 90 mg / dl reduce semnificativ rata bolii canceroase cu localizare la ficat, pulmoni, colon, sâni, a bolilor de stomac, de inimă şi a celor mintale.

Există două surse de colesterol: una este de aport alimentar şi o alta endogen. Acesta ultim este produs de organism pentru nevoile sale metabolice şi structurale. Accentul în alimentaţie se pune pe colesterolul de origine alimentară adus prin grăsimile saturate din carne, ouă, lapte. Iată o observaţie avertizantă: există o corelaţie netă între cancerul de sân şi consumul de grăsimi adus de carne. Vegetalele nu au acest risc!

Chipsurile de cartofi şi cartofii prăjiţi, ne spune şi Jean Carper, au acelaşi risc crescut de

cancer.

Nivelul crescut de estrogeni, adăugat unui consum de grăsimi animale din carne şi lapte, ar implica un risc pentru cancer, în timp ce regimul vegetarian l-ar putea evita, se afirmă în studiul citat mai sus.

Discuţia de mai sus a vizat până aici rolul proteinelor şi al lipidelor în alimentaţie. Un alt component important al hranei îl constituie hidraţii de carbon.

Există două tipuri de hidraţi de carbon: complecşi, cei aflaţi în stare naturală şi simpli, sau rafinaţi, obţinuţi pe cale industrială.

Cei complecşi provin din fructe, legume şi cereale integrale. Sunt înglobaţi într-o formă complexă la un loc cu vitamine, minerale şi fibre alimentare. Sunt glucidele propice stării noastre de sănătate.

Hidraţii de carbon, rafinaţi prin procesare industrială, nu au vitamine, minerale şi fibre alimentare. Se găsesc în pâinea albă, biscuiţi, bomboane, chipsuri, pateuri, băuturi răcoritoare.

Efectele lor asupra sănătăţii sunt considerate a fi nefavorabile, deoarece sunt uşor asimilate de organism şi cresc nivelul glicemiei la un nivel pe care insulina nu îl poate controla. Din acelaşi motiv devin sursă pentru depunerile lipidice conducând la obezitate.

Fibrele alimentare sunt un alt component alimentar necesar pentru păstrarea sănătăţii. Rolul lor este acela de a stimula peristaltica intestinului gros în procesul de evacuare – prevenind astfel constipaţia, care poate antrena după sine hemoroizii şi boala displazică de colon.

Fibrele alimentare se găsesc în grâu, fasole, mazăre şi zarzavaturi ş.a.

T. Colin Campbell recomandă 10 – 13 g fibre pe zi care sunt conţinute într-o cană de zmeură, o cană de mazăre, o cană de păstăi sau o pară.

Despre radicalii liberi s-a vorbit prima oară în 1956 de către medicul Denham Harman (Universitatea Nebraska – SUA).

Radicalii liberi sunt molecule de oxigen cu un electron rămas impar pe orbita externă a unui

atom. În această ipostază molecula devine instabilă electrodinamic şi va avea tendinţa să capteze un electron de la o altă moleculă, care la rândul său va deveni un alt radical liber şi lanţul de formare a acestor radicali continuă afectând structurile proteinice, lipidice şi ADN-ul, suportul genetic al organismului. Fiecare structură afectată astfel îşi va modifica, la modul patologic, caracteristicile sale funcţionale. Consecinţele se vor manifesta pe multiple planuri – de la cancer, ateroscleroză, boli cardio-vasculare, boli neurodegenerative (Alzheimer, Parkinson etc.) la procese de îmbătrânire prematură.

În mod normal, radicalii liberi, care iau naştere în mitocondrii, în timpul proceselor de oxidare metabolică, sunt controlaţi prin enzime antioxidante. Eliberaţi la nivelul celulelor leucocitare, radicalii liberi intervin în apărarea contra virusurilor şi microbilor, având deci în acest caz o funcţie de apărare, utilă organismului. Dar, când cantitatea lor este în exces, sunt depăşite posibilităţile de control ale organismului

şi atunci vor genera efectele nocive menţionate. În era civilizaţiei tehnologice suntem invadaţi de o mulţime de alte surse industriale de substanţe toxice, care pun în dificultate resursele naturale de apărare ale organismului. Lista lor este imensă: uleiuri vegetale hidrogenate, aditivii alimentari, elemente chimice grele ca plumbul, cadmiul, aluminiul din apă şi hrană, gazele de eşapament, radiaţiile, inclusiv solare, carnea friptă şi afumată, grăsimile hidrogenate, microundele, fumul de ţigară etc. Toate aceste surse constituie ceea ce a fost numit stres oxidativ.

Să adăugăm la această listă stresul psihic la care este supusă lumea modernă, sedentarismul, consumul de alcool şi droguri etc. Şi vom avea o imagine sinoptică a patologiei actuale.

Structurile cele mai vulnerabile la acţiunea radicalilor liberi sunt constituite de membranele celulelor neuronale şi de ADN. De aici decurge incriminarea lor în bolile neurodegenerative, în activarea genelor oncogene şi în accelerarea proceselor de îmbătrânire.

Ca soluţii, recomandate în prezent pentru neutralizarea radicalilor liberi nocivi, sunt substanţele antioxidante, prezente în fructele şi legumele îndeosebi colorate. Organismul nostru, cu excepţia glutationului, nu produce antioxidanţi şi de aceea trebuie să fie aduşi din alimentaţie. Iată câteva substanţe antioxidante: licopenu l, de culoare roşie, prezent în tomate; carotenoizii (beta-carotenul de culoare galbenă, prezent în dovleac); critoxantina (portocalie, prezentă în portocale) ş.a.

Surse bogate de antioxidanţi găsim în prunele uscate, afine, zmeură, fragi, căpşuni, varză roşie, sfeclă roşie, ridichi, spanac, usturoi, stafidele de culoare aurie, coacăzele negre, mure, ceaiul verde, coaja şi sâmburii de struguri negri, în vinul roşu, în mere, pere, grefuri şi portocale.

Jean Carper recomandă câte o ceaşcă de coacăze negre, una de căpşuni şi o porţie de spanac luate pe zi pentru revigorarea funcţionalităţii creierului.

Un antioxidant „la modă” în unele zone ale

lumii este resveratrolul, un polifenol conţinut în vinul roşu, ceea ce înseamnă că provine din strugurii care dau acest vin.

Se apreciază că pentru o bună asimilare a antioxi-danţilor este necesar şi un aport de vitaminele E, C şi seleniu.

Sintetizând-acest subiect se poate spune că radicalii liberi, care nu pot fi neutralizaţi de organism, sunt responsabili de activarea genelor oncogene, de accelerarea proceselor de îmbătrânire şi de favorizarea unor boli cronice şi degenerative. Soluţia prevenirii acestor efecte nocive o constituie şi o alimentaţie bogată în fructe şi legume proaspete, cereale integrale.

Grăsimile saturate sunt, de asemenea, obiectul discuţiilor referitoare la calitatea hranei.

Se apreciază că în proporţie de 60%, creierul este format din lipide. Celula neuronală are în structura membranei sale un strat bilipidic, care îi conferă capacitatea de a fi permeabilă numai pentru anumiţi ioni din mediul extracelular. Îşi păstrează astfel un gradient electrochimie diferit

în interiorul său faţă de exterior, stare necesară fenomenelor electrice de la nivelul membranei neuronale.

Grăsimile saturate precipită, devin solide, rigide la temperatura mediului ambiant imprimând o lentoare întregii conductibilităţi sinaptice. Grăsimile nesaturate, la temperatura din ambient, îşi menţin însă starea de fluiditate şi astfel procesele de conducere nervoasă vor beneficia de un statut optim. Pentru acest motiv este nevoie ca, în structura creierului, ca şi a celorlalte organe, să existe un anumit raport între lipidele saturate şi cele nesaturate.

În prezent se operează cu două grupe de acizi graşi Omega – 6 şi Omega – 3. Sunt acizi graşi esenţiali, pe care organismul nu îi produce şi de aceea trebuie să-i obţinem prin aport alimentar.

Există un raport ce trebuie păstrat între aportul de Omega – 6 şi Omega – 3. Cei mai mulţi comentatori îl situează la valorile de 4 /1, adică 4 părţi Omega – 6 şi 1 parte Omega – 3. Se crede că în alimentaţia omului din stadiul de vânător şi

culegător de fructe această proporţie ar fi fost de 1/1, dar alimentaţia ulterioară l-a modificat. Se apreciază că în alimentaţia actuală din lumea modernă, raportul Omega – 6 / Omega – 3 este de 15 – 20 /l. Omega – 6 este proinflamator şi de aceea trebuie echilibrat cu Omega – 3.

Raportul dezechilibrat al celor două grupe de acizi graşi esenţiali se presupune a antrena patologia actuală şi îndeosebi cea a sistemului nervos, dat fiind rolul lor în structura şi fiziologia sa. Bolile cronice – cardiovasculare (infarct mice: ardic, accidentevascularecerebrale), cancerul, artritele, boala Alzheimer, alte boli neurodegenerative, afecţiunile psihice şi în primul rând depresia s-ar datora şi excesului de Omega – 6, este de părere psihiatrul David Servan-Schreiber. De aici decurge şi indicaţia sa ca şi a multor altor autori de a se institui tratamentul cu Omega – 3 alături de medicaţia antidepresivă.

Schreiber recomandă de asemenea să se ia concomitent cu Omega – 3 şi vitamina E (800 u. I / zi), vitamina C (lg / zi), seleniu (200 ug / zi) şi zinc

în scopul unei metabolizări eficiente.

Omega – 3 este format din alţi doi acizi graşi: docosahexanoic (DHA) şi eicosapentaenoic (EPA).

DHA este foarte important ca aport pentru organism, pentru că intră în structura membranelor neuronale, a sinapselor, a mitocondriilor şi a receptorilor retinieni. În absenţa sa, dendritele neuronale degenerează, sinapsele dispar, iar neuronii se pierd prin declanşarea fenomenului de apoptoză.

DHA favorizează şi starea de bună dispoziţie, prin creşterea nivelului serotoninei. În absenţa sa apar depresia, cu risc de suicid, manifestări de agresivitate şi violenţă.

Grăsimile saturate determină declinul memoriei, atenţiei, capacităţii de învăţare, creşterea rezistenţei la insulina, diabet zahărat, hipertensiune arterială, creşterea trigliceridelor. Prin eliberarea de prostaglandine, leucotriene şi citokine, Omega – 6 întreţine procese inflamatorii la nivelul vaselor sanguine şi a ţesutului cerebral creând şi patul necesar grefării cancerului. Omega

– 3 se găseşte în primul rând în carnea de peşte gras – somon, hering, macrou, sardele. Alte surse sunt uleiul de măsline şi de se minţe de in alunele nesărate, nucile, verdeţurile, cerealele integrale, alge, plante marine, fructe de mare.

În cartea sa, Cum să-ţi păstrezi sănătatea creierului, Jean Carper reuşeşte performanţa de a aduna cu mare competenţă o imensitate de informaţii de la foarte multe surse ştiinţifice, despre alimentaţia necesară creierului. Redăm după Carper, o listă a alimentelor indicate şi neindicate pentru conţinutul lor în grăsimi saturate şi nesaturate. Sunt neindicate alimente ca – uleiul de porumb, de floarea soarelui, margarina, sosurile, maioneza gătită cu aceste uleiuri, cartofii prăjiţi, floricelele de porumb făcute cu aceste uleiuri.

Se recomandă uleiul de măsline presat la rece, uleiul de seminţe de in peştele gras menţionat mai sus.

În cartea citată găsim, de asemenea, două remarci interesante. Michael Crawford (de la

Institutul pentru Chimia Creierului şi Nutriţia umană – Universitatea de Noed – Londra) apreciază că dezvoltarea creierului uman a beneficiat de hrana găsită în jurul lacurilor din Africa de Est, de către omul preistoric. Şi, de asemenea, marile civilizaţii s-ar fi dezvoltat din acelaşi motiv pe malul unor ape ca Nilul, Tibrul, Eufratul, Gangele şi Yangtze.

Ne reţine atenţia, de asemenea, o altă afirmaţie lui Richard Lynn de la Universitatea Ulster – Anglia: „Componenta genetică a inteligenţei în Marea Britanie este în scădere cu circa o jumătate de punct pe generaţie" din cauza hranei deficitare în Omega – 3.

Concluzia tuturor autorilor consultaţi este aceea că Omega – 3 este strict necesar creierului, atât în dezvoltarea, cât şi în funcţionalitatea sa. De aceea se recomandă să se consume peşte gras de 2 – 3 ori / săptămână sau să se administreze Omega – 3 circa 2g / zi pentru femei atât în perioada sarcinii, cât şi în cea de alăptare, util pentru dezvoltarea creierului la copil. Dacă nu

este hrănit la sân se recomandă introducerea de Omega – 3 în laptele praf.

Care este rolul aşa-ziselor suplimente nutritive?

Pentru România este un fenomen nou, inexistent înainte de 1989. Acum piaţa este suprasaturată de o mulţime de firme, care vând acelaşi produs sub denumiri diferite, cum de altfel se procedează şi cu medicamentele.

Sunt câteva suplimente asupra cărora majoritatea comentatorilor îşi exprimă acordul.

Acidul folie face parte din complexul vitaminelor B.

Este în primul rând indicat în prevenirea malformaţiilor congenitale la femeia gravidă şi îndeosebi la femeile care se află în tratament pentru epilepsie.

Alte indicaţii mai puţin intrate în uz ar fi asocierea în tratamentul depresiei şi în prevenirea excesului de homocisteină, care poate genera accidente vasculare.

Doza utilă de acid folie este în jur de 1 mg /

zi.

Vitamina E este frecvent indicată ca blocant al radicalilor liberi prevenind peroxidarea lipidelor la nivel mitocondrial. Sunt citate şi efecte de prevenire a stenozei de arteră carotidă, (M. Bierenbaum).

Doza utilă diferă după autori de la 300 – 800 u.i. / zi.

Seleniul este recomandat îndeosebi în prevenirea recidivelor de cancer. Este implicat în producerea de neurtransmiţători ca serotonina, dopamina, adrenalina – absenţa sa generând tulburări de tip depresiv, cardiac şi displazic.

Este conţinut în peşte, fructe de mare, stridii şi usturoi.

Doza utilă – 200 ug / zi.

Coenzima QLO este necesară desfăşurării proceselor energetice din mitocrondrie cu formarea moleculelor de ATP. Fiind suportul pe care se depozitează energia rezultată din procesarea metabolică a glucozei, ATP este strict necesar funcţionării celulei neuronale. Este

indicată în toate bolile degenerative ale sistemului nervos (Alzheimer, Parkinson etc.) în bolile cardiovasculare, în diabet zahărat ş.a.

Cu vârsta, coenzima Q10 începe să scadă cantitativ şi de aceea este nevoie de aport extern. Dozele sunt în funcţie de scopul administrării, de prevenire sau de tratament, de la 30 mg la 200 mg / zi.

Acidul alfa-lipoic este considerat a fi cel mai bun antioxidant pentru creier putând neutraliza inclusiv radicalii liberi ai azotului.

Este indicat în boala diabetică pentru blocarea produşilor de glicozilare.

În scop preventiv se pot lua 100 mg / zi.

În scop terapeutic 300 – 600 mg / zi.

Alte forme de aducere în organism a antioxidanţilor, care vedem că sunt utili în prevenirea tuturor bolilor, sunt pycnogenolul, care este un extras din coajă de pin, prezent şi pe piaţa românească şi de asemenea ceaiul verde. Aceste varietăţi de ceai sunt reputate ca având efecte preventive în boala canceroasă.

Recapitulând cele de mai sus, considerăm că, esenţial pentru sănătatea organismului nostru, sunt Omega – 3, vitaminele E, C, coenzima Q10, acidul alfa-lipoic, acidul folie şi seleniul.

Revenind la rolul suplimentelor nutritive, aş menţiona mai întâi nevoia de siguranţă că firma producătoare nu utilizează procedee industriale incriminate acum ca fiind periculoase pentru sănătate. Altfel, vor avea acelaşi risc pe care îl au şi alimentele procesate industrial.

Od a tă ce acest risc este eliminat, suplimentele nutritive sunt utile pentru aducerea în organism a substanţelor fitochimice, cu rol antiinflamator şi anticancerigene, conţinute în fructele şi legumele pe care, dacă nu le putem avea zilnic în alimentaţie, aşa cum ar fi ideal, mai ales la oraş, le înlocuim în acest mod. Aceeaşi observaţie este valabilă şi pentru nevoia de Omega – 3 din peşte sau de alte substanţe pe care nu le putem avea la dispoziţie în alt mod.

Bazaţi pe virtuţile dietei vegetariene, o serie de medici ca Monison, Esselstyn şi Ornish au

aplecat-o cu succes în tratamentul bolilor cardiovasculare.

Dr. Ornish are o experienţă pozitivă şi interesantă aplicând dieta vegetări ană la bolnavii corona rieni în locul intervenţiei chirurgicale.

Ce cantitate de alimente este bine să mâncăm?

Începând cu părintele medicinii europene, Hipocrate, şi până la comentatorii moderni, cu toţii pledează pentru cumpătare. Este de preferat să nu se atingă senzaţia de gaţietate cu impresia de abdomen greu, ci să ne oprim din mâncat puţin înainte de a ajunge la acest stadiu. Mesele copioase, cu multe calorii, în condiţiile sedentarismului impus de actualele profesii, conduc la obezitate, supraponderalitate, care antrenează după sine diabetul zahărat şi hipertensiunea arterială. Consecinţele mai târzii le constituie accidentele vasculare cerebrale, cardiace, polineuropatiile, îmbătrânirea precoce etc.

În vara lui 1989 am intenţionat să scriu o

carte despre longevitate. Toate sursele consultate de mine conduceau la o singură şi ciudată concluzie pentru gândirea mea de atunci: trăiesc mult cei ce mănâncă puţin şi… prost. Adică fără carne şi lactate. Cum în România acelui timp acest mod de hrănire era impus prin constrângerea socială, dată de precaritatea economiei noastre, m-am gândit imediat că toată lumea va crede că fac propagandă politică şi în consecinţă am renunţat să mai public acea carte, deşi era finalizată. Realizez acum că ajunsesem la o formulă susţinută de o experienţă empirică. Astăzi avem deja o experienţă demonstrată ştiinţific şi formula longevităţii trebuie reformulată: „Trăiesc mult cei ce mănâncă puţin şi sănătos”. Restricţia calorică este astăzi tot mai insistent recomandată pentru păstrarea sănătăţii, determinând modificări cu efect benefic ale metabolismului îndeosebi glucidic.

Cum să mâncăm? Aşa cum nu facem majoritatea dintre noi sau altfel spus, cum chiar puţini o facem.

Obişnuinţa de a mânca grăbit este primul păcat. Celui mai important gest – masa, îi acordăm cel mai mic spaţiu de timp. Normal ar fi să nu înghiţim niciodată până ce nu am mestecat suficient ceea ce avem în gură. Îmbibarea cu suficientă salivă este deja prima fază a digestiei pentru că avem şi aici fermenţi, care încep acţiunea de digerare a alimentelor.

În medicina tradiţională chineză există o aserţiune care spune că un aliment are două componente: una organoleptică exprimată prin gust şi aromă, a cărei destinaţie este de a hrăni spiritul şi o alta, dată de masa hranei propriu-zise, care se adresează structurii noastre somatice sau fizice. Pentru ca aceste două finalităţi să fie îndeplinite, este nevoie ca în timp ce mâncăm să fim concentraţi pe această idee, să savurăm aroma şi gustul mâncării şi să le trimitem cu imaginaţia spre creier. Iată de ce în timpul mesei nu este indicat nici să citim ziarul, nici să ne uităm la televizor sau să facem altceva. Discuţiile contradictorii din timpul mesei, ambianţa

neplăcută, transformă ceea ce mâncăm în otravă pentru că inhibă toate secreţiile de fermenţi şi de suc gastric necesare digestiei. Masa ar trebui să fie o sărbătoare, dar mâncăm adesea atât de repede şi neatenţi la acest gest în sine, încât dacă imediat după masă ne întreabă cineva ce am mâncat, nu ştim să-i răspundem…

Ca o concluzie la discuţiile purtate în jurul alimentaţiei actuale şi în perspectivă, se poate spune că, de vreme ce omul a apărut în condiţiile unei oferte a naturii în care s-a născut, în mod firesc, aceea trebuie să-i fie şi cea mai propice. Bolile actuale sunt ale unei civilizaţii care şi-a depăşit finalitatea oferind o alimentaţie artificială, îndepărtată de natură, fără nicio calitate organoleptică, fără niciun gust, aducând în schimb povara potenţialului patogen. În ciuda tuturor avertismentelor, se pare că sănătatea este ignorată şi sacrificată în numele altor interese. Mă întreb: este ignoranţa minţii unora sau ignorarea noastră?

RELAŢIA DIN TRE ALIMENTAŢIE ŞI

CANCER

Boala canceroasă a ajuns astăzi unul dintre pericolele cele mai de temut în patologia lumii moderne. Frecvenţa sa creşte într-un mod alarmant, cele mai afectate fiind ţările care sunt şi cele mai industrializate, pe primul loc situându-se SUA. Acesta este motivul pentru care i-am dedicat un capitol aparte, dorind să aduc în discuţie şi alte mijloace de tratament decât cele existente în medicina clasică, mijloace care în experienţa unor bolnavi, inclusiv medici, s-a dovedit a fi utile.

În cele de mai sus am insistat atât asupra relaţiei dintre tipul de alimentaţie şi boala canceroasă – subliniată îndeosebi de studiile lui Campbell, cât şi asupra relaţiei dintre alimentaţie şi bolile organismului în general.

Beneficiind de o evaluare foarte amplă, făcută de un grup internaţional de experţi pe 22.000 de studii, dintre care au fost considerate ca având o valoare semnificativă pentru ţinta urmărită doar 7.000 (Revista „Science et Avenir” nr. 734 / 2008), ne-am gândit că ar fi foarte util să

menţionez opiniile la care s-a ajuns în prezent, după cum spuneam, într-o problemă de mare interes în întreaga lume.

Studiul efectuat a urmat atât efectul preventiv, cât şi cel curativ al tipului de alimentaţie asupra cancerului.

În stilul reţinut şi mai degrabă sceptic al oamenilor de ştiinţă, exprimarea este prudentă, pentru a nu crea iluzii şi se rezumă doar la recomandări şi nu la concluzii ferme.

Între concluziile optimiste ale lui T. Colin Campbell, care şi-a dedicat toată viaţa acestei idei, şi scepticismul aproape descurajator al grupului internaţional de experţi, rămâne decizia în singurătate a omului în suferinţă. Opţiunea mea este optimistă, dacă la acest tip de alimentaţie se adaugă şi implicarea conştientă în procesul de prevenire şi de tratament luând ca model experienţele comentate în mare parte şi de către noi.

Într-un stil pragmatic, uşor de reţinut s-au formulat 10 recomandări:

1... Să se limiteze consumul alimentelor hipercalo-rice, cu un conţinut crescut în lipide şi zahăruri.

2. Să se consume cel puţin 400 g vegetale pe zi.

3. Să se facă efortul de a rămâne cu o talie cât mai mică, aceasta fiind un indicator al gradului de obezitate sau de supraponderalitate.

4. Efortul fizic este foarte important în prevenirea bolii canceroase, fiind recomandat zilnic, în jur de 30 minute sub diferite forme cum ar fi, spre exemplu, mersul mai energic.

5. Să se evite mezelurile, iar carnea roşie să fie limitată la 500 g maximum pe săptămână.

Se menţionează că grupul de experţi nu sfătuiesc excluderea totală a cărnii.

6. Se recomandă excluderea sau limitarea consumului de alcool la 1 pahar de vin pe zi sau a altor alcooluri la 10 – 15 g pentru femei şi la 20 – 30 g pentru bărbaţi pe zi.

7. Să se evite alimentele sărate, conservate prin sărare sau legumele în saramură.

Suplimentelor alimentare li se preferă alimentele naturale.

8. Recomandare interesantă: alăptarea la sân până la 6 luni este utilă şi pentru prevenirea bolilor mamei şi a obezităţii copilului.

9. Între suplimentele nutritive şi alimentele naturale sunt preferate ultimele.

10. Aceste recomandări sunt utile şi în prevenirea reîmbolnăvirii pentru toţi cei ce au traversat o dată boala sau sunt suspectaţi de a o avea.

Se menţionază totuşi ca o concluzie că alimentaţia recomandată ar putea reduce riscul bolii canceroase doar cu 30 %, ceea ce ar însemna la nivel mondial o salvare a 3 milioane de oameni.

Toată lumea este de acord că atât de apetisanta friptură, mai ales în stil câmpenesc (barbecue), implică riscuri oncogene. La fel afumăturile, murăturile, păstrama ca şi sarea multă pusă în mâncare.

Un studiu japonez pe 50.000 de persoane a impus concluzia că 5 căni de ceai verde pe zi

poate preveni cancerul de prostată.

Ardeiul gras conţine carotenoizi, care împreună cu seleniul pot preveni şi opri cancerul de pulmon.

Toate cerealele, legumele, fructele uscate, care sunt contaminate cu mucegaiuri, adică de obicei hrana omului sărac, conţin substanţa aflatoxină, care este cancerigenă.

Un alt studiu pe populaţii, care consumă băuturi fierbinţi în exces a evidenţiat un procent mai mare al cancerului de esofag.

Şi iată, apropo de consumul de carne, o menţiune veche de 5.000 de ani, pe care am găsit-o în scrierile atribuite lui Hermes Trismegistul: „carnea este un toxic pentru organism”. Fără comentarii.

O opinie optimistă este exprimată de dr. Richard Beliveau (şef al catedrei de prevenire şi tratament al cancerului, Universitatea Quebec, Montreal) şi de colectivul său de cercetare a factorilor conţinuţi de alimente implicaţi în prevenirea şi tratamentul cancerului. Alimentele,

spun aceşti cercetători, sunt surse de agenţi anticancerigeni prin fructele şi legumele proaspete. Utilizarea lor într-un stadiu precoce al bolii, poate fi de foarte bun augur.

O experienţă dramatică, impresionantă şi de un realism cutremurător, a avut-o medicul David Servan-Schreiber, profesor psihiatru la Universitatea din Pittsburg, despre care am amintit deja în paginile anterioare.

Fiind ferm convins că experienţa sa pe care a descris-o în cartea Anticancer, tradusă şi în limba română de către editura Elena Francisc (2008), este utilă şi celor bolnavi şi celor sănătoşi, o voi rezuma şi aici dată fiind importanţa sa.

La vârsta de 31 de ani, David Servan-Schreiber descoperă întâmplător că în creierul său a apărut o tumoră care s-a dovedit a fi de origine canceroasă. Este operat, face tratamentul clasic cunoscut, dar la scurt timp tumora recidivează. Disperat, caută şi alte metode de tratament, studiază toată literatura în domeniu care i-ar putea fi utilă, înfiinţează un centru de medicină

integrativă pe lângă Universitatea din Pittsburg, recurge la căi de tratament complementare medicinii clasice şi, după 15 ani, scrie această carte pentru a împărtăşi tuturor experienţa sa pozitivă şi, mai ales, concluziile sale asupra bolii canceroase.

Trebuie precizat clar că sunt excepţionale cazurile de bolnavi cu diagnosticul său care au supravieţuit mai mult de l-2 ani.

Iată concluziile sale asupra bolii canceroase:

1. Avem cu toţii în corpul nostru zeci de mii de celule canceroase, dar stau inactive până când ceva le activează.

2. Cel care ne apără de a nu face cancer sau alte procese patologice este sistemul itnunitar. Acesta este „gardianul" care îşi trimite celulele sale pe post de paznici în întregul organism aparându-ne de viruşi, microbi, celule displazice (canceroase) etc.

3. Facem cancer sau alte boli când „garda sa este jos", adică nu ne mai poate apăra.

4. Care sunt factorii care imobilizează

sistemul imunitar:

a) Stilul de viaţă al lumii moderne, pe care Schreiber îl numeşte „stil de viaţă occidental”, făcân referire, cred, la dezvoltarea industrială.

B) Alimentaţia de tip occidental.

C) Stresul.

D) Sedentarismul.

Vom face o scurtă prezentare a acestor factoi oncogeni.

Stilul vieţii occidentale face referire la alimentaţi prelucrată industrial, la poluarea chimică şi la stres Aminteşte despre zone din China, India, Coreea unde cancerul are o frecvenţă redusă sau este absent Aceeaşi oameni, dacă sunt aduşi să trăiască la Chicage spre exemplu, vor face boala cu aceeaşi frecvenţă ca ş americanii. Ce şi-au schimbat aceşti oameni? Stilul d viaţă, spune Schreiber.

După cel de al doilea război mondial, frecvent cancerului a crescut de trei ori şi a coborât la vârste tineri în jurul a 30 de ani, ca şi la

vârsta copilului.

Trăim pe o planetă otrăvită, ne spune Schreibei Din 900 de substanţe cnimice analizate, la iniţiativi Agenţiei Internaţionale pentru Studiul Cancerului, doa una nu avea efecte oncogene.

Un alt studiu efectuat în Atlanta – SUA (2005), p un eşantion de populaţie de toate vârstele, a evidenţia 184 substanţe chimice toxice în sângele şi urina cele investigaţi.

Alimentaţia actuală este meriminată îi geneza cancerului, ca şi a altor boli, cum sunt ceh neurodegenerative, cardiovasculare şi cerebrovasculare pentru că se bazează în cea mai mare parte pe alimenti procesate industrial sau obţinute în condiţii de chimizare excesivă. Îngrăşămintele chimice, pesticidele etc. Tra în sol, apă şi în plante, cărora le alterează proprietăţile organoleptice (devin fade, nu mai au nici gust, nici miros). Pe de altă parte, conţinutul lor în substanţe chimice le fac să devină toxice pentru organism.

Zahărul alb, rafinat, prezent în toate

produsele de cofetărie, stimulează secreţia de insulina şi de factori de creştere care favorizează şi dezvoltarea celulei canceroase.

Margarina, grăsime obţinută pe cale tehnologică, intră în compoziţia tuturor produselor de patiserie şi prezintă, de asemenea, un risc patogen pentru organism.

Prof. Dr. Schreiber menţionează, de asemenea, efectul nociv asupra organismului pe care îl au carnea, ouăle şi produsele lactate venite din fermele în care, în scopul creşterii producţiei, în hrana animalelor şi a păsărilor se introduc hormoni şi substanţe cu rol de stimulare a creşterii celulare. Rezultatul, ne spune Schreiber, îl constituie favorizarea unui teren inflamator, propice dezvoltării cancerului, dezvoltarea obezităţii la tineri şi, mai nou, şi la copiii sub un an care sunt hrăniţi cu lapte praf în care se găsesc aceste substanţe cu rol de creştere numite şi factori de creştere.

Grăsimea prezentă în obezitatea copilului mic poate fi periculoasă pentru că, pe de o parte,

se menţionează dezvoltarea precoce, la vârsta de adult, a diabetului şi a bolilor cardiovasculare, iar pe de altă parte, celula adipoasă poate deveni un depozit pentru substanţele oncogene.

Stresul din lumea modernă este meriminat nu numai în oncogenezǎ, ci în întreaga patologie.

Am analizat în alt capitol efectele nocive ale stresului asupra organismului. Aici vom reveni doar cu câteva explicaţii în plus, impuse de context.

Ceea ce rezultă în final din reacţiile biochimice declanşate de stres sunt cortizolul şi noradrenalina.

Acestea favorizează terenul inflamator pe care se dezvoltă boala canceroasă, ca şi bolile neurodegenerative şi vasculare menţionate deja.

De stres sunt, de asemenea, legate în mare măsură şi declanşarea emoţiilor şi sentimentelor cu conţinut negativ, cum sunt panica, frica, depresia, indispoziţia afectivă etc. Am discutat în alt capitol că toate celulele noastre funcţionează deja după un program inteligent, părând să

dispună de ceea ce eu am numit inteligenţă celulară (1981).

Sistemul imunitar dispune, în consecinţă, de asemenea, de un program inteligent, motiv pentru care a şi fost numit creierul mobil de către Candace Port. În cadrul studiilor de neuro-psiho-imunologie, menţionate de Prof. Dr. Schreiber, s-au făcut observaţii deosebite privind răspunsul la emoţii a sistemului imunitar. Candace Port a constatat că răspunsul la emoţii se concretizează printr-un dialog chimic între creier şi sistemul imunitar, un schimb de informaţii care susţine implicarea sistemului imunitar, observaţie nouă şi interesantă, în medierea răspunsului psihologic la emoţie. Ca urmare, studiile efectuate au pus în evidenţă ecoul emoţiilor negative şi pozitive asupra celulelor NK, al căror rol am văzut că este acela de a distruge celulele canceroase.

Studiile de laborator au arătat că descurajarea, depresia, lipsa dorinţei de a trăi, îndoiala în procesul de vindecare, comunicarea brutală a diagnosticului de cancer, au blocat

mobilizarea limfocitelor T ŞI B ca şi a celulelor NK Pur şi simplu rămân imobilizate lângă peretele vascular. Opusul lor, încrederea în vindecare, încurajarea, speranţa, buna dispoziţie, dorinţa de a trăi au pus în evidenţă activarea acestor celule de apărare.

Pe lângă activarea celulelor NK, emoţiile pozitive au scăzut şi nivelul din sânge al tuturor substanţelor producătoare ale inflamaţiei premergătoare cancerului şi altor boli de tip cortizon, citokine, TNF a şi y, iar cele antiinflamatorii, ca Interleukina-10, au crescut. S-ar putea spune, ca urmare a acestor observaţii, că boala canceroasă pare a fi şi o boală a nefericirii. Procentul oncogenezei ereditare este foarte mic în raport cu cel al determinării prin factori extraeredidari. Şi cred că dacă am avea o ştiinţă a trăirii optime într-o societate dreaptă şi factorii ereditari ar putea fi învinşi.

Cred că această lecţie, învăţată cu preţul unei mari suferinţe de către David Servan-Schreiber, ar trebui să fie însuşită de toţi medicii

din lume care tratează pe aceşti nefericiţi bolnavi, cu o atitudine rece, distantă sau, mult mai grav, cu cinism, în numele ideii de comunicare a adevărului despre boală. Bernie Siegel are o expresie minunată în care ne spune că dacă noi, medicii, nu putem să dăm acestor bolnavi zile de viaţă în plus, cel puţin să le dăm viaţă zilelor care le-au mai rămas.

În această scriere, pe care aş putea să o numesc o enciclopedie a suferinţei şi speranţei, David Servan-Schreiber, n-a uitat să amintească despre nevoia de bucurie, de mângâiere, a tuturor fiinţelor lumi, de la puii de om la cei ai şoarecilor, şi, aş adăuga, până la plante. Studiile prezentate explică nevoia noastră de atingere, de o privire caldă, de un zâmbet, de o bucurie pe care să ni le dăruim reciproc, dacă dorim să ne păstrăm sănătatea. Ne trebuie atât de puţin ca să fim fericiţi încât nu putem avea nicio scuză.

Cum nu mi-am propus să epuizez informaţiile de o extraordinară utilitate oferite de confratele Schreiber, voi lăsa această şansă cititorilor

interesaţi.

Adresându-mă, în mod special, acelor semeni care se simt apăsaţi de povara meertitudinii prin boală, am dorit să le aduc, prin toate studiile prezentate aici, speranţa de care cu toţii avem nevoie, credinţa că există o cale spre lumină.

Speranţa este începutul fericirii. Îndoiala este începutul nefericirii.

Speranţa este credinţa că se poate. Îndoiala este credinţa că nu se poate.

Înlăturarea îndoielii e calea spre fericire.

CAPITOLUL 16

SPIRITUALITATEA ŞI SOCIETATEA DE MÂINE

Într-un dialog cu fiul său Matthieu Ricard, călugăr budist, despre condiţia fericirii în societatea modernă, filosoful francez Jean-François Revel, îl cita pe Erwin Schrodinger care aprecia că ştiinţa nu vizează fericirea omului. Această sarcină şi-a asumat-o mai întâi religia, apoi filosofia, îndeosebi cea a Greciei antice, iar în

lumea modernă constituie obiectul ştiinţelor politice. El consideră criza morală actuală a lumii moderne ca fiind un eşec al fiiosofiei occidentale care a renunţat la misiunea de a găsi un sens vieţii. La rândul lor, ştiinţele politice au eşuat, de asemenea, în acelaşi demers. Filosofia politică occidentală a creat o lume polarizată, în care cei bogaţi sunt o minoritate, iar cei săraci o majoritate, premisă pentru nemulţumiri, pentru resentimente şi răscolire a spiritului justiţiar la un segment majoritar al populaţiei. Cel puţin unul dintre principiile modelului democratic, cel ai dreptului la demnitate, rămâne caduc. Prin sine însăşi, sărăcia este o umilinţă. Şi nici dreptul la libertate nu mai este o favoare în condiţiile constrângerii materiale.

Preocuparea pentru o societate perfectă nu este nouă. Deşi, teoretic, a fost motivată de către minţile cele mai luminate ale Franţei, care au dorit să-i ofere omului un statut social în acord cu drepturile sale naturale, Revoluţia franceză din 1789 a eşuat prin teroarea iacobină soldată cu

inventarea ghilotinei.

Revoluţiile marxiste şi-au propus să edifice o „societate nouă” pentru un „om nou” folosind biciul „dictaturii proletariatului”. Violenţa cu care au fost eliminate milioane de oameni a creat germenii revoltelor care au schimbat astăzi istoria.

Se impune o singură concluzie: niciun sistem social pe care omenirea l-a experimentat până acum nu a reuşit în demersul de a crea o societate, să nu spunem perfectă, dar cel puţin cu aparenţă de corectitudine, o societate în care omul să se poată regăsi pe sine.

Se ridică întrebarea: ce element comun a determinat eşecul tuturor modelelor sociale imaginate de-a lungul istoriei? În opinia mea, cauza insuccesului tuturor sistemelor sociale cunoscute o constituie însuşi omul pentru care au fost create, dincolo de limitele de ordin conceptual şi de modul cum au fost traduse în realitate. Afirm cu toată convingerea că niciun sistem social imaginat vreodată nu poate fi ideal atâta vreme

cât omul, factorul esenţial căruia i se adresează, este cel de acum, cu o concepţie despre sine rămasă la nivelul secolului al XIX-lea şi cu un comportament aidoma celui pe care îl avea când locuia în caverne. Ce societate poate funcţiona perfect cu oameni imperfecţi? Toate sistemele sociale poartă în funcţionalitatea lor amprenta şi a celor care le conduc şi a celor care sunt conduşi. Aceeaşi condiţie morală este necesară şi de o parte şi de alta.

Există o experienţă suficientă în istoria trecută pentru a înţelege cât rău poate genera la un conducător, indiferent la ce nivel ierarhic ar fi situat, absenţa unei culturi adecvate, cel puţin domeniului a cărui responsabilitate o are, şi defectele de caracter şi temperament. În aceeaşi măsură, responsabilitatea şi conştiinţa civică sunt la fel de necesare pentru membrii unei comunităţi. Platon spunea că indiferent de legile sale, o comunitate nu poate fi funcţională dacă unii dintre membrii săi nu fac decât să se distreze. Vedem, deci, că societatea a avut de lucru cu aceleaşi tare

şi pe vremea lui Platon.

Fără îndoială că mass-media a fost creată tocmai pentru a preveni şi semnala abuzurile dintr-o societate democratică. Rezultatele activităţii prestate la acest nivel le vedem zilnic. Dar şi cei care lucrează în domeniu sunt oameni ca noi toţi, cu aceleaşi determinări.

Vorbim continuu de morala drepturilor omului dar nu spunem nimic despre dreptul moralei.

Natura ne dă dreptul la toate bunurile lumii, dar neexistând un drept al moralei, puţini au acces la ele. Nu există o morală, o lege care să limiteze însuşirea excesivă, dincolo de necesarul pentru o existenţă demnă şi onorabilă. Şi pentru a nu mi se face procese de intenţii, neortodoxe pentru zilele noastre, îl voi cita pe Matthieu Ricard, acest om care a renunţat la şansele unei cariere ştiinţifice strălucite, pentru a se dedica spiritualităţii orientale. El susţine o idee pe care am întâlnit-o şi la John Locke şi la Thomas Hobbes. Pentru ca actuala democraţie occidentală

să funcţioneze la nivelul unui sistem social corect, spune el, ar trebui ca societatea să aibă o preocupare permanentă pentru bunăstarea tuturor. Într-o societate cu adevărat democratică trebuie să se menţină un echilibru între dorinţa unor indivizi de a se îmbogăţi în detrimentul celorlalţi şi consensul general dincolo de care această tendinţă nu mai trebuie tolerată, devenind imorală.

Idee democratică excelentă, dar care nu are nicio şansă de a fi aplicată în acesta lume. Dovada concretă o avem în neacceptarea sistării industriilor poluante, a desfacerii pe piaţă a alimentelor nocive pentru sănătate, a continuării

defrişărilor masive etc, etc. După concepţia politică a liberalismului, dominantă astăzi în lume, nu numai că nu se limitează excesul însuşirii de bunuri pentru a se păstra un echilibru social, dar, dacă s-ar găsi un cumpărător, şi Globul Pământesc s-ar vinde sub pretextul că statul este cel mai prost adrninistrator în raport cu particularul. Este

adevărat, dar un particular care este făcut responsabil faţă de comunitate şi nu unul care îşi urmăreşte exclusiv propriile interese.

Jean-François Revel remarcă discrepanţa dintre performanţa individului în societăţile avansate şi golul său moral, dintre afirmaţiile politicienilor şi acţiunile lor demagogice. Pe de o parte trimit câteva ajutoare victimelor unor războaie locale interetnice, iar pe de altă parte le vând armament, generator de alte victime.

Un alt neajuns al democraţiilor occidentale îl constituie accentul pus numai pe ideea de drepturi ale omului, dar nu şi de responsabilitate a individului faţă de societatea de la care are pretenţii. Fără o responsabilizare a individului într-o societate, afirmă tot Revel, nu este decât anarhie, lipsă de eficacitate şi suferinţă prin încălcarea drepturilor celorlalţi. Democraţia este un sistem politic ideal numai dacă de sus până jos, toţi membrii societăţii sunt responsabilizaţi în numele dreptului tuturor la o viaţă demnă. Nu poate, de asemenea, să fie satisfăcut dreptul la

libertate dacă societatea îl recunoaşte, dar nu îl şi apără.

Un conducător orgolios, dornic de laude, va aluneca sigur spre cultul personalităţii şi se va înconjura de o camarilă de favoriţi linguşitori. Democraţia se face ţăndări pentru că aceleaşi slăbiciuni umane vor bântui şi o parte a mediei care, în loc să-l aducă la realitate, îl va cădelniţa pe „voinicul voinicilor”. Admiţând apoi că o lege este gândită în spirit obiectiv şi nu doar în favoarea autorilor ei, nu va avea niciun efect dacă nimeni nu o respectă din lipsa unei educaţii civice, a conştientizării interesului tuturor celor ce formează comunitatea şi a unor instrumente viabile, care să asigure impunerea legii. Vedem cu toţii câtă suferinţă este provocată în lume, unor oameni nevinovaţi, de către cei care sunt certaţi cu regulile bunei convieţuiri sociale.

Un conducător feroce într-un stat totalitar va fi o catastrofă. Un conducător înţelept şi autoritar poate fi o necesitate tranzitorie în vremuri tulburi. Cunosc şi criticile care îi consideră pe toţi oamenii

îngeri care nu au nevoie de nicio autoritate. Sigur că este ideal ca statul să nu aibe decât o funcţie administrativă. Dar asta se va întâmpla când toţi oamenii vor avea un comportament ideal…

Sunt total de acord că toate aceste tare ale caracterului uman, din cauza cărora nicio societate umană nu poate fi ideală, corectă şi dreaptă, nu pot fi eradicate prin legi dure. Nu se poate impune o ordine socială prin violenţă. Experienţa regimurilor totalitare este tristă, iar pedeapsa cu moartea, acolo unde încă se mai aplică, nu a condus la dispariţia delictelor de crime.

Ce alt mijloc are societatea actuală la dispoziţie pentru civilizarea pulsiunilor instinctive? Educaţia civică susţinută prin toate mijloacele spune J. F. Revel. Oferirea de modele de comportament social pozitive, mai ales la vârsta de formare a personalităţii, spun eu, în locul celor negative care devin modele de urmat, este adevărat că nu pentru toţi oamenii, ci doar pentru cei mai vulnerabili, aşa cum am şi explicat în alte

capitole. Dar modelele pozitive nu aduc bani, nu sunt interesante pentru media, ni se spune. J. F. Revel vine cu un exemplu care n-ar trebui să lase societatea indiferentă. Până la vârsta de 19 ani, un adolescent american vizionează 40.000 de crime şi 200.000 de violuri. Ne mai poate mira ceea ce se întâmplă? Nu este o societate bolnavă aceea în care spectacolul crimelor este oferit ca mijloc de distracţie?

Giovanni Sartori este profesor de filosofie modernă şi ştiinţe politice cu un bogat palmares universitar – Florenţa, Stanford, Harvard şi Yale. În cartea sa Homo videns tradusă şi în limba română la editura Humanitas (2006), afirmă că TV nu urmăreşte impactul informaţional, ci doar emoţional – crime, violuri, arestări, scene terifiante, vedete de o zi, excentricităţi – care aduc audienţă, lăsând impresia falsă că aceasta este singura realitate a lumii. Ecoul lor psihologic nu este decât unul negativ şi nu pozitiv. Pentru omul sănătos este un stres pe care îl suportă conştient sau inconştient, iar pentru cei receptivi poate

acţiona ca o sugestie.

Este dincolo de orice dubiu că tendinţa mediei în lume este de a cultiva nu bunul gust, ci contrariul acestuia prin apelul la subcultură şi vulgaritate. Cunoaşterea este logos, nu pathos, ne spune Giovanni Sartori citând ca exemplu pentru conţinutul decent şi responsabil buletinele de ştiri din Anglia şi Franţa. Homo sapiens, mai spune el, are toate premisele în condiţiile unei culturi, exclusiv vizuale, să devină un homo insipiens adică un om netot, incult, ideal pentru societatea de consum în care trebuie să trăiască.

Nu este de mirare că se vorbeşte tot mai insistent despre căutarea unui mijloc de manipulare, de control al minţii umane de către cei interesaţi să reducă omul la un simplu robot („sclav" manevrabil după dorinţa „stăpânilor") prin crearea unui hibrid între creier şi tehnologie. Nu utilitatea înlooiirii prin mijloace tehnologice a unor zone din creier distruse (exemplu, proteze pentru vedere, auz, membre etc.) este aici pusă în discuţie, ci intenţia de a crea mijloace tehnologice

prin care mintea oamenilor să fie comandată de la distanţă în scopuri militare, politice şi de impunere a unei voinţe străine. Cât priveşte „morala” celor care ar putea dispune de astfel de posibilităţi, avem în fiecare zi… mostrele acesteia, ca să nu spun altfel.

În Manualul de psihologie socială de S. Boncu, C. Din, C. Sulea (Editura Universitatea de Vest, 2007, Timişoara) se menţionează că după un suicid mediatizat, în SU A numărul sinuciderilor creşte cu 39 % în următoarea lună. Îşi asumă cineva responsabilitatea pentru aceste noi victime?

Vom conchide la cele de mai sus că ignorarea îndeosebi în civilizaţia occidentală a universului interior al fiinţei umane, acordându-se atenţie doar dezvoltării universului său exterior, a creat un imens decalaj între civilizaţia materială ajunsă la vârf şi nivelul spiritual foarte scăzut, care este incriminat ca sursă a tuturor neajunsurilor din lumea actuală. În ciuda condiţiilor materiale create de civilizaţia modernă, omul continuă să fie

pradă a alienării, a însingurării, a conflictelor cu semenii şi a războaielor. În ciuda performanţelor intelectuale care l-au propulsat în cosmos, omul societăţii moderne pare să fie o fiinţă derutată, incapabilă să înţeleagă şi să înlăture consecinţele propriei sale opere. Într-un cuvânt, omul modern aflat mai aproape sau mai departe de bunurile pe care şi le-a creat, nu-şi găseşte rostul, sensul, pentru că nu are cunoaşterea necesară pentru a privi în profunzimile sufletului său, acolo unde se află fiinţa sa autentică. În mod paradoxal, omul modern s-a urcat în cosmos, dar nu poate coborî în sine pentru a-şi rezolva conflictele intrapsihice din propriul său univers care constituie sursa tuturor conflictelor sale cu lumea, a tuturor frustrărilor, a neîmpliniţilor şi a nefericirilor.

Înainte de a transforma lumea, omul are nevoie de a se transforma în primul rând pe sine, de a-şi regăsi sensul pierdut al propriei existenţe prin renunţarea la conceptele anacronice despre viaţă şi acceptarea unei noi paradigme ca fundament al unei noi spiritualităţi, al unei noi

conştiinţe.

Este soluţia pe care o susţin toţi comentatorii îngrijoraţi de evoluţia lumii actuale.

Două surse îi stau la dispoziţie în clipa de faţă fiinţei umane pentru a-şi înălţa spiritul dătător de sens şi înţelepciune la nivelul civilizaţiei tehnologice de care dispune: cea oferită de ultimele date, venite din laboratoarele ştiinţifice despre natura spirituală a universului şi cea sugerată de ştiinţele neurocognitive. În alţi termeni, putem vorbi despre o sursă spirituală care vizează esenţa tuturor religiilor şi despre o sursă strict ştiinţifică. Le-am analizat în detaliu pe ambele pe parcursul acestui material. Nu revin decât la elementele strict necesare înţelegerii în context a acestei discuţii.

Experienţele amintite efectuate într-un cadru ştiinţific, fie cele asupra NDE, fie cele de regresie transpersonală, alte experienţe din viaţa unor persoane reale şi alte circumstanţe pe care nu le mai amintim, pledează pentru ideea existenţei unei surse spirituale inteligente aflate la baza

întregii lumi. Dacă suntem fiinţe raţionale, emanaţie a unei raţiuni primordiale, înseamnă în mod implicit că avem şi un sens, o menire, un rost.

A raţiona înseamnă a da un sens, o raţiune tuturor lucrurilor, inclusiv nouă înşine. A fi înseamnă a avea un sens. Universul pare a fi un mare gând în care este inclusă şi firava şi neliniştita noastră fiinţă, al cărei sens, cei mai mulţi dintre noi, l-am pierdut.

Dacă sensul Universului este o continuă creaţie de noi forme în care părem să fim implicaţi prin experienţa însuşită aici, atunci putem fi fericiţi, dar şi responsabili că marele arhitect, Sursa de Univers ne-a făcut onoarea de a ne invita să participăm la înfăptuirea operei sale.

Reiterez pentru a evita orice confuzie, că prin referirea la esenţa tuturor religiilor istorice, am în vedere o sursă inteligentă a Universului, aşa cum apare în viziunea conturată de experienţele analizate şi aici şi nu aceea transmisă de-a lungul unei istorii sinuoase în care amprenta umană nu a putut fi evitată.

Referitor la cea de a doua sursă de cunoaştere, care vine din teritoriul ştiinţelor neurocognitive, îmi asum interpretarea sui generis a unor aspecte ale funcţionalităţii creierului uman.

Fără a prelua amănuntele deja comentate, voi preciza doar că utilizarea de către creier a unor reţele neuronale şi a unor zone topografice din creier diferite pentru procesarea gândirii şi emoţiilor pozitive faţă de cea a procesării gândurilor şi emoţiilor negative şi, de asemenea, ecoul benefic sau nociv pentru organism al gândurilor şi emoţiilor noastre în funcţie de conţinutul lor cognitiv sugerează ideea că în funcţionalitatea sa, creierul pare să respecte un cod etic ce evocă atât morala de sorginte religioasă, cât şi pe cea laică. Mai concret, în experienţele de laborator pe care le-am comentat în alte capitole s-a evidenţiat că gândurile de compasiune şi sentimentele de iubire pentru semeni activau o zonă din lobul frontal stâng, iar gândurile de indiferenţă faţă de semeni activau o zonă din lobul frontal drept. Creierul nostru face

în consecinţă o selecţie a gândurilor noastre în funcţie de conţinutul cognitiv şi afectiv, mai simplu exprimat, în gânduri bune şi rele, pe care le clasează şi le tratează diferit.

Avem, deci, înscrise în creierul, în genele noastre, toate premisele receptării acestei mari lecţii de spiritualitate. Modul său de funcţionare, capacitatea de a distinge binele de rău, de a răspunde prin sănătate şi bucurie la gândul mângâietor al semenilor, ca şi al nostru şi prin boală şi deprimare la gântlul negativ, distructiv, nu reprezintă decât o lecţie pe care ne-o dau şi marile coduri etice lăsate lumii spre binele său, atât de către marii înţelepţi, cât şi, iată, de către însuşi Univers. Ne-au trebuit, din nefericire, cam multe mii de ani ca să înţelegem această lecţie.

Aceste argumente m-au determinat să intitulez cel de al doilea volum „Creierul şi noua spiritualitate”, considerând că acest mod de funcţionare al creierului uman ne oferă fundamentul unei noi spiritualităţi. Dacă există un Dumnezeu care simbolizează Binele, atunci

creierul nostru este instrumentul prin care el ne vorbeşte, prin care îşi transmite dezideratele sale.

Parcă anume, intenţionat, ne aflăm în faţa a doua surse care conferă un suport pentru înţelegerea sensului existenţei noastre, una de natură spirituală, destinată celor care au gena purtătoare a afinităţii pentru acest teritoriu şi una de ordin ştiinţific, destinată celor ce se limitează la condiţia noastră biologică. Indiferent ce alternativă agreăm, importantă rămâne respectarea acestui cod etic înscris în genele noastre, în universul plin de mister şi de fascinaţie al creierului nostru.

Sarcina de elevare spirituală şi-o propun acum ştiinţele neurocognitive, vorbindu-se deja de nevoia de a contura o adevărată ştiinţă a minţii. Succesele repurtate de spiritualitatea orientală în sondarea abisurilor noastre psihologice au atras minţile lucide din Occident care, prin dialogurile pe această temă şi prin studiile efectuate în laboratoare, după rigorile ştiinţei actuale, încearcă să ajungă la o cunoaştere sintetică şi

benefică între tradiţional şi modern, între această spiritualitate şi ştiinţele moderne. Este nevoie, spun oamenii de ştiinţă americani, ca Diana Eck, de un dialog între ştiinţă şi spiritualitate menit să stabilească punctul de intersecţie dintre explorarea occidentală a lumii exterioare şi cea orientală a lumii interioare. Este nevoie de o întoarcere la sine, este nevoie ca accentul preocupărilor umane să includă şi universul său interior, abisurile ignorate ale fiinţei noastre în care

ne găsim sensul, simbolul şi raţiunea de a fi. Acum, mai mult decât oricând, avem nevoie de această nouă ştiinţă a minţii care să ia în discuţie toate alternativele explicative ale existenţei, fără restricţii impuse de orgolii şi interese subterane.

Este singura alternativă la inconştienţa cu care ne otrăvim şi siluim planeta, la amploarea pe care o ia mortalitatea prin cancer, boli vasculare şi

neurodegenerative generate de stilul actual de viaţă, de stres şi de alimentaţia străină de condiţia noastră biologică. Este aşa de greu de înţeles ce s-ar întâmpla cu omenirea dacă actualul arsenal nuclear ar apuca pe mâna unor indivizi amorali, fanatici, fără o conştiinţă spiritualizată? Putem considera ca fiind de domeniu poeziei, al mitologiei, toate avertismentele comentate, indiferent că sunt atribuite unor civilizaţii apuse, unor surse „extraterestre" fanteziste şi anacronice cu raţionalitatea lumii actuale sau doar anxietăţii noastre exagerate, dar realitatea lor dură nu poate fi ignorată.

Ce ne rămâne de făcut? Se va produce spontan miracolul „transformării apei în vin", al netezirii tuturor asperităţilor din comportamentul uman, care îl fac pe om să fie atât de vulnerabil şi nefericit, care nu-i permit să coaguleze o societate corectă, cu o funcţionalitate armonioasă, în stare să-i ofere sentimentul împlinirii de sine, numai pentru că începe să aibă acces la o altă cunoaştere? Utopică speranţă. Ori se întâmplă

„minunile venite din cer” susţinute de către cei care, ca şi Gregg Braden, cred că Pământul va intra odată cu întregul sistem solar într-o zonă de înaltă frecvenţă imprimând acelaşi caracter, inclusiv conştiinţei umane, înălţând-o, spiritualizând-o, ori, speriată de spectrul autodistrugerii, comunitatea internaţională va recurge la măsuri înţelepte de oprire a prăvălirii spre Neant. Importantă este recurgerea la o alternativă de salvare cât încă nu este prea târziu.

Este în puterea minţii noastre să alegem altă cale înnobilând-o cu o conştiinţă capabilă să ne redea sensul şi bucuria de a fi Sensul noii spiritualităţi nu mai este cel al durerii şi nefericirii ci al împlirtirii. Acesta este mesajul acestei cărţi.

Întoarcerea la porţile spiritului va însemna începutul unei noi istorii în care conştiinţa sinelui se va înălţa spre Lumina din care am venit şi în care ne vom întoarce.

Nu ca lut, ci ca gând. Nu ca ţărână, ci ca spirit.

BIBLIOGRAFIE

1. ADLER, A., Sensul vieţii, Ed. Iri, 1995.

2. ANDRU, V., Exorcismele, Ed. Paralela 45,2006.

3. ASKENASY,)., Creierul şi Universul său, Ed. Hasefer, 2007.

4. AUSTIN, N.,]., Zen and the Brain, The MIT Press, 1998.

5. BARBOUR, L, G., Când ştiinţa întâlneşte religia, Ed. Curtea veche, 2006.

6. BARROW,}., D., TIPLER, F.,}., Principiul antropic cosmologic, Ed. Tehnică, 2001.

7. BECCARIA, C, Despre infracţiuni şi pedepse, Ed. Humanitas, 2007.

8. BEDU.]..]., Codul da Vinci. Surse secrete, Ed. Paralela 45,2005.

9. BENSON, H., Interacţiunile Minte/Corp, Ed. Cartea Daath, 2006.

10. BERGIER,]., Stăpânii oculţi ai timpului, ProEditură şi Tipografie, 2006.

11. BESNIER,]., M., Conceptele umanităţii, Ed. Lider, 1997.

12. BETTAYEB, K., Frisson musical, une ele hors de portee, Science et Vie, 232,74,2005.

13. BLOOM, H., Creierul global, Ed. Tehnică, 2007.

14. BOTNARIUC, N., Evoluţionismul în impas, Ed. Academiei Române, 1992.

15. BRIEM, O., E., Les societes secretes de mysteres, Payot, Paris, 1941.

16. BRADEN, G., Trezirea la punctul zero, Ed. For You, 2005.

17. BROFMAN, M., Orice poate fi vindecat, Ed. Cartea Daath, 2004.

18. CAMPBELL, C, T., Studiul China, Ed. Advent, 2007.

19. CASTELOT, A., Napoleon, Ed. Politică, 1970.

20. CALVIN, H., W., Cum gândeşte creierul, Ed. Humanitas, 1998.

21. CAZAN, G., A., Introducere înfilosofie, Ed. Actani, 1997.

22. CHANGEUX, J., P., Faut-il changer notre regard sur la morale? Science et Vie,

1077,62,2007.

23. CHANGEUX, J., P., L'individualite nait de la soupless neuronale, La Recherche, 410,78,2007.

24. CHOPRA, D., SIMON, D., întinereşte şi trăieşte mult. Ed. For You, 2004.

25. CHOPRA, D., Surse de vitalitate, Ed. Curtea veche, 2005.

26. CONSTANTIN, D., Inteligenţa materiei, ediţia I-a, Ed. Militară, 1981.

27. CONSTANTIN-DULCAN, D., Inteligenţa materiei, revizuită şi adăugită, Ed. Teora, 1992.

28. CONSTANTIN-DULCAN, D., Somnul raţiunii, Ed. Sinopsis, 2001.

29. CONSTANTIN-DULCAN, D., Notes sur la metaphysique de Maurice Careme, Ed. Militaires, 2002.

30. CONSTANTIN-DULCAN, D., Conştiinţă şi cunoaştere. Date actuale şi limite. În voi. Oglinda conştiinţei, coord. G. Constandache, Ed. Politehnica Press, 2003.

31. CONSTANTIN-DULCAN, D., Gândirea

omului modemculmi şi limite, în voi. Filosofici lui Ba, coord. G.G. Costandache, Ed. Almatea, 2007.

32. CONSTANDACHE, G., G., Există oare conştiinţă? Ed. AII, 2000.

33. DANIEL, C, Orientalia mirabilis, Ed. Ştiinţifică şi enciclopedică, 1976.

34. DAWKINS, R., Gena egoistă, Ed. Tehnică, 2006.

35. DAWKINS, R., Himera credinţei în Dumnezeu, Ed. Curtea veche, 2007.

36. DENIGOT, G-M., L'empathie, ou comment etre humain, Science et Vie 232,30,2005.

37. DENIGOT, G-M., Emotions enfoule, Science et Vie, 232,38,2005.

38. DENNETT, D., C, Tipuri mentale, Ed. Humanitas, 1998.

39. DOROBANTU, A., Fizica – generaţia următoare, Ed. Cartea de buzunar, 2006.

40. DRĂGHICESCU, D., Din psihologia poporului român, Ed. Albatros, 1995.

41. DROUOT, P., Vieţile trecute, vieţi viitoare, Ed. Lucman, 1999.

42. D’SA, C, DUMAN, S., R., Antidepressants and neuroplasticity, Bipolar Disord, 4,183,2002.

43. ECK DIANA, Dialog: Budismul psihologia şi Ştiinţele cognitive, în voi. Ştiinţa minţii, Ed. Cartea Daath, 2006.

44. EWANS, D., Placebo, puterea gândului, Ed. Rowimed Publishers, 2006.

45. FAURE, E., Napoleon, Ed. Denoel /Gonthier Paris, 1983.

46. FICEAC, B., Termici de manipulare, Ed. Kfemira, 2004.

47. FLAWS, B., Secretele imperiale ale sănătăţii şi longevităţii, Ed. Antet.

48. FLEW, A., Dicţionar de Filosofie şi Logică, Ed. Humanitas, 2006.

49. FROM. E., Frica de libertate, Ed. Teora, 1998.

50. GALBRAITH, J., K., Societatea perfectă, Ed. Eurosong and Book, 1997.

51. GHINOTU, I., Obiceiuri populare de peste an, Ed. Fundaţiei Culturale Române, Bucureşti, 1997.

52. GIMBUTAS MARIJA, The Goddesses and Godes of Old Europe, Los Angeles, 1974.

53. GOLEMAN, D., Emoţiile distructive, Ed. Curtea veche, 2005.

54. GOULD ELIZABETH et al., Biol. Psychiatry, 46,11,1472,1999.

55. GREGERSEN, N., H., Dumnezeu într-o lume evoluţionistă, Ed. Curtea Veche, 2007.

56. GROF, S., Călătoria ultimă. Conştiinţa şi misterul morţii, Ed. Elena Francisc Publishing, 2007.

57. GROF, S., Human Survival and Consciousness Evolution, Albany, New York (SUNY) Press, 1985.

58. GROF, S., The Transpersonal Vision: The Healing Potenţial of Nonordinary States of Consciousness, Boulder, Colorado, 1998.

59. GROF, S., Psychology of the Future: Lessonsfrom Modern Consciousness Research, Albany, New York: State Universitary of New York (SUNY) Press, 2000.

60. GROF, C, Setea de întregire, Ed. Elena

Francisc Publishing, 2007.

61. HAWKINS, D., R., Ochiul sinelui de care nimic nu se poate ascunde, Ed. Cartea Daath, 2005.

62. HAWKINS, D., R., Şinele: realitate şi subiectivitate, Ed. Cartea Daath, 2006.

63. HA YARD, S., Biopsihologie, Ed. Tehnică, 1999.

64. HERMES TRISMEGISTUS, Corpus Hermeneuticum, Ed. Herald, 2001.

65. HOPCKE, R., H, Nimic nu este întâmplător, Ed. Humanitas, 2002.

66. HUNTINGTON, R., Să trăim sănătos fără toxine, Ed. Paralela 45,2005.

67. HUNTINGTON, S., P., Ciocnirea civilizaţiilor, Ed. Antet, 1998.

68. IVANCIU-VĂLEANU, N., Curenţi de gândire economică, Ed. Fundaţiei România de mâine, 1996.

69. KIM,].,}., Serotonin. Stress and Condiţioning, Bio. Psych. 63,819,2008.

70. LASSAGNE, F., D'ou vient notre sens

moral? Science et Vie, 1077,50,2007.

71. LASSAGNE, F., Hormones, genes et volupte, Science et Vie, 232,88,2005.

72. LAZAREV, S., N, Karma pură, Ed. Polirom, 1998.

73. LE BON, G., Psihologia mulţimilor, Ed. Antet.

74. LLEDO, P-M., Neurones neufs a Vage adulte, La Recherche, 410,50,2007.

75. LORENZ, K, Cele opt păcate ale omenirii civilizate, Ed. Humanitas, 1996.

76. LONGSTAFF, A., Neuroscience, Ed. Taylor and Francis, 2005.

77. LOMMEL, V., P., Near-death experience în survivors of cardiac arrest: a prospective study in the Netherland, The Lancet, 2001.

78. LUDWIG, E., Napoleon, Ed. Saeculum, I. 0,1999.

79. LUPAŞCU, S., Logica şi contradicţie, Ed. Ştefan Lupaşcu, Iaşi, 2005.

80. MAYERHOFER, G., Secretele vieţii, Ed. Vydia, 2003.

81. MÂNZAT, I., Istoria psihologiei universale, Ed. Univers enciclopedic, Bucureşti, 2007.

82. MONNIER, F., Les mot de notre corps, Science et Vie 232,6,2005.

83. MOODY, R., Lumina vieţii de dincolo, Ed. Z, 1995.

84. MOHÂRŢĂ, I., Calea sufletului, o incursiune în realitatea profundă, Ed. Psyche, 2005.

85. MOHÂRŢĂ, I., Problema „grea" a conştiinţei, în Jurnal de Psihologie Transpersonală, nr. 5/2006.

86. MORLOVA, N., Sfântul Nectarie taumaturgul, Ed. Buna Vestire, 2002.

87. MORSE, R., Să trăim sănătos fără toxine, Ed. Paralela 45,2005.

88. MORTON, C, THOMAS, C. L., Enigmele craniilor de cristal, ProEditură şi Tipografie, 2006.

89. MURAKAMI, K., Codul Divin al Vieţii, Ed. Daksha, 2007.

90. MURPHY,}., Practica gândirii pozitive,

Ed. Deceneu, 2007.

91. MURPHY, M., P., O'NEILL, A.,}., L., Ce este viaţa? Ed. Tehnică, 1999.

92. MUSOLINO, M., Al III-lea secret de la Patima, ProEditură şi Tipografie, 2006.

93. NICOLESCU, B., CAMUS, M., Les racines de la liberte, Ed. Accarias, 2001.

94. NICOLESCU, B., La transdisciplinarite – Manifeste, Editions du Rocher, Monaco, 1996.

95. NICOLESCU, B., ba science, le sens et l evolution – Essai sur Jakob Boehme, Editions du Felin, Paris, 1988.

96. NICOLESCU, B., Nous, la particule et le monde, Le Mail, Paris, 1985.

97. NIETZSCHE, F., Aşa grăit-a Zarathustra, Ed. Antet.

98. NOZICK, R., Anarhie, stat şi utopie, Ed. Humanitas, 1997.

99. OANCEA, D., Tipologia dansurilor populare din Argeş-Muscel, Ed. Paralela 45,2005.

100. OLINESCU, R., Ştiinţa contra

paranormal? Ed. Amaltea, 2003.

101. O'SHEA, M., The Brain. A very short Introduction, Oxford University Press, 2005.

102. PELLEGRINNO-ESTRICH, R., The mirack man. The Life Story ofjao de Deus, Ed. National Library of Brazii, 2001.

103. PELLEGRINNO-ESTRICH, R, The Power toheal, Ed. Grafica Terra, 2003.

104. PENROSE, R., Mintea omenească între clasic şi cuantic, Ed. Tehnică, 1999.

105. PERRICONE, N., Tinereţe fură bătrâneţe în trei paşi simpli, Ed. Paralela 45,2005.

106. POPESCU, E., A., Raţiune şi credinţă, Ed. Gnosis, 2000.

107. POPPER, R, K., Lecţia acestui secol, Ed. Nemira, 1998.

108. POPPS, G., BLAKE, A., Filosofia greacă, Ed. Senaget.

109. PROCHIANTZ, A., La construction du cerveau, Ed. Hachette, 1989.

110. PURIC, D., Cine suntem, Ed. Playtera, 2008.

111. PUTNAM, H., Raţiune, adevăr şi istorie, Ed. Tehnică, 2005.

112. RADU, L., Manipularea maselor, Ed. Cartea de buzunar, 2000.

113. RAICHLE, M., E., Quefait le cerveau inactif? La Recherche, 410,43,2007.

114. REVEL,}., F., RICARD, M., Călugărul şi filosoful, Ed. trecson, 2005.

115. RUSS, JACQUELINE, Istoriafilosofiei II. Inventarea lumii modrne, Ed. Univers enciclopedic, 2000.

116. SALAMAN MARIE-FRANCOISE, Le bon sens de la vie, Ed. Saint-Augustin, 2005.

117. SARTORI, G., Homo videns. Imbecilizarea prin televiziune şi post-gândirea, Ed. Humanitas, 2006.

118. SCHELDRAKE, R., Rezonanţa morfică o nouă ştiinţă a vieţii, Ed. Firul Ariadnei, 2005.

119. SCHRAG, O., C, Resursele raţionalităţii, Ed. Ştiinţifică, 1999.

120. SCHURE, E., Sanctuarele Orientului, Ed. Princeps, 1994.

121. SCHWARTZ,]., M., BEGLEY, S., The Mind and The Brain, Regan Books, 2002.

122. SERVAN-SCHREIBER, D., Guerir, Ed. Robert Laffont, 2003.

123. SHURTLEFF, H., E., Ştiinţa minţii, Ed. Aktis, 2005.

124. STANCU, C, Căluşul. Antologie de studii, Ed. Tiparg, Piteşti, 1997.

125. STEFAN-SCALAT, L., Dicţionar de scrieri politice fundamentale, Ed. Humanitas, 2000.

126. STOLL, A., L., Factorul Omega 3, Ed. Elena Francisc-Publishing, 2003.

127. SURDU, A., Gândirea speculativă, Ed. Paideia, 2000.

128. TALBOT, M., Universul holografic, Ed. Cartea Daath, 2004.

129. TESTARD-VAILLANT, Ph., De Lourdes au Vatican, Science et Vie, 236,2006.

130. THURMAN, R., A., F., Psihologia tibetană: un program sofisticat pentru mintea umană, în voi. Ştiinţa minţii, Ed. Cartea Daath, 2006.

131. TIETZE, H., W., întinerirea, Ed. Mix, 2005.

132. TIPLER,]., F., Fizica nemuririi, Ed. Tehnică, 2007.

133. URS, DANA SORANA, Puterea limbajului, Ed. Oscar Pint, 2007.

134. VAN LOON, H., Istoria bibliei, Ed. Milva, 1993.

135. VIEILLARD-BARON, J-L., Problemele timpului, Ed. Paideia, 2000.

136. WANT, C, KLIMOVSKI, A., Kant, Ed. Curtea veche, 2004.

137. WAPNICK, K., Cursul de miracole, Ed. For You, 2006.

138. WARTER, C, Reîntoarcerea la sacru, Ed. For You, 2004.

139. WEISS, B., L., Acelaşi suflet, multe trupuri, Ed. For You, 2006.

140. WELWOOD,]., Psihologia trezirii, Ed. Elena Francisc Publishing, 2006.

141. WILBER, K., Fără graniţe. Abordări orientale şi occidentale ale dezvoltării personale,

Ed. Elena Francisc Publishing, 2005.

142. ZAJONCE, A., Noua fizică şi cosmologie. Dialoguri cu Dalai Lama, Ed. Tehnică, 2006.

143. ZENGCAI, L., Les secrets de la longevite, Editions en langue etrangeres, 1996.

Profesorul univ. Dr, Dumitru Constantin-Dulcan este medic neurolog şi psihiatru, autor a numeroase monografii, tratate, lucrări şi cărţi de certă valoare ştiinţifică dar şi eseistică, cu ample deschideri spre fascinantele domenii ale Filosofiei Ştiinţei. Cartea sa Inteligenţa materiei, un best seller căutat şi astăzi, a fost distinsă cu premiul pentru filosofâe „Vasile Conta" al Academiei Române (1992)...

Fjmâ' K Această carte va şoca.

5rai: Pentru că tot ce nu cunoaştem, evident, ne şochează pe noi oamenii care ne lăsam şocaţi chiar şi de ceea ce ştim. Poate că omului îi place să se uimească, poate de aceea îl şochează şi culmea ajunsă astăzi de Ştiinţă şi Cunoaştere. L-a şocat, nu-i vorbă, şi Ştiinţa Veche, cum îl şochează

şti Ştiinţa Nouă, dar şi Vflosofia Ştiinţei sau Metafizica. Îl şochează Universul Mare, îl şochează şi Universul cel mic, din el. Îl şochează iubirea, îl şochează ura, îl şochează tăcerea, îl şochează comunicarea, într-atât încât mereu se wleurcă în ea chiar şi acum, în era comunicării, deviind-6 şi cplorand-ourât. Tf\jp

A-ţi pune întrebări nu-nseamnă a şi răspunde la toate! dar reprezintă ştât de mult în Cunoaşterea ce-şi mută în fiecare clipă orizontul. Pe om l-a şocat când nu putea pune întrebăţijh şochează şi acum când poate.

Această carte este o carte despre întrebări şi speranţă.

Speranţa este, cu adevărat, un împrumut dar numai nu împrumut făcut ferfcirii. Or, nu acesta este sepsul?

Stela-Maria Ivaneş

978 – 973W /97897.3 – 7